This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

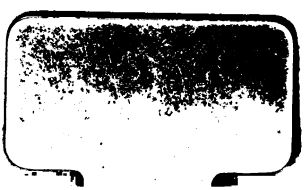

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

THE BIOGRAPHIES

OF

CORNELIUS NEPOS.

Digitized by Google

Digitized by Google

THE BIOGRAPHIES

OF

CORNELIUS NEPOS

EDITED

WITH COMPLETE VOCABULARY

BY

JAMES STOBO, M.A. EDIN.,
RECTOR OF MONTROSE ACADEMY.

EDINBURGH:
JAMES THIN, 55 SOUTH BRIDGE.
LONDON: SIMPKIN, MARSHALL & CO.
1885.

2958.e.3.
Digitized by Google

BODLEIAN LIBRARY
6 JAN 6
OXFORD.

Digitized by Google

PREFACE.

THE text of this edition is mainly that of Fleckeisen, modified sometimes by that of Andresen; but Halm, Nipperdey, Gitlbauer, Englmann, Gemss, and Siebelis-Iancovius have also been consulted. In drawing up the Vocabulary I have availed myself of the help of the lexica of Eichert and Koch-Georges.

My reason for publishing this book is that I consider Nepos more suitable than Caesar for beginners. I have added a Vocabulary, as boys at that stage are not yet able to use a dictionary with advantage. In the Vocabulary I have put a few short notes to explain peculiar uses of words or phrases.

JAMES STOBO.

MONTROSE ACADEMY, *4th September* 1885.

Digitized by Google

Digitized by Google

CONTENTS.

	PAGE
PREFACE	1
MILTIADES	2
THEMISTOCLES	8
ARISTIDES	15
PAUSANIAS	17
CIMON	21
LYSANDER	23
ALCIBIADES	26
THRASYBULUS	34
CONON	37
DION	40
IPHICRATES	46
CHABRIAS	48
TIMOTHEUS	50
DATAMES	53
EPAMINONDAS	61
PELOPIDAS	68
AGESILAUS	71
EUMENES	77
PHOCION	87
TIMOLEON	89
DE REGIBUS	93
HAMILCAR	95
HANNIBAL	97
CATO	106
ATTICUS	108

Digitized by Google

Digitized by Google

CORNELII NEPOTIS

LIBER DE EXCELLENTIBUS DUCIBUS EXTERARUM GENTIUM.

PRAEFATIO.

Non dubito fore plerosque, Attĭce, qui hoc 1
genus scripturae leve et non satis dignum summorum virorum personis iudicent, cum relatum legent, quis musicam docuerit Epamĭnondam, aut in eius virtutibus commemorari, saltasse eum commode scienterque tibiis cantasse. Sed ii erunt fere, 2
qui expertes litterarum Graecarum nihil rectum, nisi quod ipsorum moribus conveniat, putabunt. Hi si didicerint non eadem omnibus esse honesta 3
atque turpia, sed omnia maiorum institutis iudicari, non admirabuntur nos in Graiōrum virtutibus exponendis mores eorum secutos. Neque enim 4
Cimōni fuit turpe, Atheniensium summo viro, sororem germanam habere in matrimonio, quippe cum cives eius eodem uterentur instituto. At id quidem nostris moribus nefas habetur. Nulla Lacedaemŏni vidua tam est nobilis, quae non ad cenam eat mercede conducta. Magnis in laudibus 5
tota fere fuit Graecĭa victorem Olympĭae citari, in scaenam vero prodire ac populo esse spectaculo nemini in eisdem gentibus fuit turpitudini. Quae omnia apud nos partim infamia, partim humilia atque ab honestate remota ponuntur. Contra ea 6
pleraque nostris moribus sunt decora, quae apud

Digitized by Google

illos turpia putantur. Quem enim Romanōrum pudet uxorem ducere in convivium? Aut cuius non mater familias primum locum tenet aedium
7 atque in celebritate versatur? Quod multo fit aliter in Graecĭa. Nam neque in convivium adhibetur nisi propinquorum, neque sedet nisi in interiore parte aedium, quae gynaeconītis appellatur, quo nemo accedit nisi propinqua cognatione
8 coniunctus. Sed hic plura persequi cum magnitudo voluminis prohibet, tum festinatio, ut ea explicem, quae exorsus sum. Quare ad propositum veniemus et in hoc exponemus libro de vita excellentium imperatorum.

I. MILTIADES

I. Miltiădes, Cimōnis filius, Athēniensis, cum et antiquitate generis et gloria maiorum et sua modestia unus omnium maxime floreret eaque esset aetate, ut non iam solum de eo bene sperare, sed etiam confidere cives possent sui, talem eum futurum, qualem cognitum iudicarunt, accidit ut Athenienses Chersonēsum colonos vellent mittere.
2 Cuius generis cum magnus numerus esset et multi eius demigrationis peterent societatem, ex iis delecti Delphos deliberatum missi sunt, [qui consulerent Apollĭnem,] quo potissimum duce uterentur. Namque tum Thraeces eas regiones tene-
3 bant, cum quibus armis erat dimicandum. His consulentibus nominatim Pȳthĭa praecepit, ut Miltĭădem imperatorem sibi sumerent: id si
4 fecissent, incepta prospera futura. Hoc oraculi responso Miltĭădēs cum delecta manu classe Chersŏnēsum profectus cum accessisset Lemnum et incolas eius insulae sub potestatem redigere vellet Atheniensium, idque Lemnĭi sua sponte

Digitized by Google

facerent postulasset, illi irridentes responderunt 5
tum id se facturos, cum ille domo navibus profectus vento aquilone venisset Lemnum. Hic enim ventus ab septentrionibus oriens adversum tenet Athēnis proficiscentibus. Miltĭădēs morandi 6
tempus non habens cursum direxit, quo tendebat, pervenitque Chersŏnēsum.

II. Ibi brevi tempore barbarorum copiis disiectis, tota regione, quam petierat, potitus, loca castellis idonea communiit, multitudinem, quam secum duxerat, in agris collocavit crebrisque excursionibus locupletavit. Neque minus in ea 2
re prudentia quam felicitate adiutus est. Nam cum virtute militum devicisset hostium exercitus, summa aequitate res constituit atque ipse ibidem manere decrevit. Erat enim inter eos dignitate 3
regia, quamquam carebat nomine, neque id magis imperio quam iustitia consecutus. Neque eo setius Athēnĭensibus, a quibus erat profectus, officia praestabat. Quibus rebus fiebat ut non minus eorum voluntate perpetuum imperium obtineret, qui miserant, quam illorum, cum quibus erat profectus. Chersŏnēso tali modo constituta Lemnum 4
revertitur et ex pacto postulat ut sibi urbem tradant. [Illi enim dixerant, cum vento borea domo profectus eo pervenisset, sese dedituros], se enim domum Chersŏnēsi habere. Cāres, qui 5
tum Lemnum incolebant, etsi praeter opinionem res ceciderat, tamen non dicto, sed secunda fortuna adversariorum capti resistere ausi non sunt atque ex insula demigrarunt. Pari felicitate ceteras insulas, quae Cȳclădes nominantur, sub Atheniensium redegit potestatem.

III. Eisdem temporibus Persārum rex Darīus ex Asĭa in Eurōpam exercitu traiecto Scȳthis bellum inferre decrevit. Pontem fecit in Histro flumine quo copias traduceret. Eius pontis, dum

Digitized by Google

ipse abesset, custodes reliquit principes, quos secum ex Iōnia et Aeŏlĭde duxerat: quibus singulis ipsorum urbium perpetua dederat imperia.
2 Sic enim facillime putavit se Graeca lingua loquentes, qui Asĭam incolerent, sub sua retenturum potestate, si amicis suis oppida tuenda tradidisset, quibus se oppresso nulla spes salutis relinqueretur. In hoc fuit tum numero Miltĭădes [cui illa custodia
3 crederetur]. Hic cum crebri afferrent nuntii, male rem gerere Darīum premique a Scythis, hortatus est pontis custodes, ne a fortuna datam occasionem
4 liberandae Graeciae dimitterent. Nam si cum iis copiis, quas secum transportarat, interisset Darīus, non solum Eurōpam fore tutam, sed etiam eos, qui Asĭam incolerent Graeci genere, liberos a Persārum futuros dominatione et periculo: id facile effici posse: ponte enim rescisso regem vel hostium ferro vel inopia paucis diebus interiturum.
5 Ad hoc consilium cum plerique accederent, Histĭaeus Milēsĭus, ne res conficeretur, obstitit, dicens non idem ipsis, qui summas imperii tenerent, expedire et multitudini, quod Darīi regno ipsorum niteretur dominatio: quo exstincto ipsos potestate expulsos civibus suis poenas daturos. Itaque adeo se abhorrere a ceterorum consilio, ut nihil putet ipsis utilius quam confirmari regnum Per-
6 sārum. Huius cum sententiam plurimi essent secuti, Miltĭădes non dubitans tam multis consciis ad regis aures consilia sua perventura, Chersŏnēsum reliquit ac rursus Athēnas demigravit. Cuius ratio etsi non valuit, tamen magno opere est laudanda, cum amicior omnium libertati quam suae fuerit dominationi.

IV. Darīus autem, cum ex Eurōpa in Asĭam redisset, hortantibus amicis, ut Graecĭam redigeret in suam potestatem, classem quingentarum navium comparavit eique Dātim praefecit et Artăphernem,

Digitized by Google

hisque ducenta peditum, decem equitum milia dedit, causam interserens, se hostem esse Athēnĭensibus, quod eorum auxilio Iōnes Sardis expugnassent suaque praesidia interfecissent. Illi praefecti regii classe ad Euboeam appulsa celeriter Eretrĭam ceperunt omnesque eius gentis cives abreptos in Asĭam ad regem miserunt. Inde ad Attĭcam accesserunt ac suas copias in campum Mărăthōnă deduxerunt. Is abest ab oppido circiter milia passuum decem. Hoc tumultu Athenienses tam propinquo tamque magno permoti auxilium nusquam nisi a Lacedaemŏnĭis petiverunt Phidippumque cursorem eius generis, qui hemerodrŏmoe vocantur, Lacedaemŏnem miserunt, ut nuntiaret, quam celerrimo opus esse auxilio. Domi autem creant decem praetores, qui exercitui praeessent, in eis Miltĭădem. Inter quos magna fuit contentio, utrum moenibus se defenderent, an obviam irent hostibus acieque decernerent. Unus Miltĭădes maxime nitebatur, ut primo quoque tempore castra fierent: id si factum esset, et civibus animum accessurum, cum viderent de eorum virtute non desperari, et hostes eadem re fore tardiores, si animadverterent auderi adversus se tam exiguis copiis dimicari.

V. Hoc in tempore nulla civitas Atheniensibus auxilio fuit praeter Plataeenses. Ea mille misit militum. Itaque horum adventu decem milia armatorum completa sunt, quae manus mirabili flagrabat pugnandi cupiditate. Quo factum est ut plus quam collegae Miltĭădes valeret. Eius ergo auctoritate impulsi Athēnĭenses copias ex urbe eduxerunt locoque idoneo castra fecerunt. Dein postero die sub montis radicibus acie regione instructa non apertissima, namque arbores multis locis erant rarae, proelium commiserunt, hoc consilio, ut et montium altitudine tegerentur et arborum tractu

Digitized by Google

equitatus hostium impediretur, [ne multitudine
4 clauderentur.] Dātis, etsi non aequum locum videbat suis, tamen fretus numero copiarum suarum confligere cupiebat, eoque magis, quod, priusquam Lacedaemŏnĭi subsidio venirent, dimicare utile arbitrabatur. Itaque in aciem peditum centum, equitum decem milia produxit proeliumque com-
5 misit. In quo tanto plus virtute valuerunt Athēnĭenses, ut decemplicem numerum hostium profligarint, adeoque eos perterruerunt, ut Persae non castra, sed naves petierint. Qua pugna nihil adhuc exstitit nobilius: nulla enim umquam tam exigua manus tantas opes prostravit.

VI. Cuius victoriae non alienum videtur quale praemium Miltĭădi sit tributum docere, quo facilius intellegi possit eandem omnium civitatum
2 esse naturam. Ut enim populi Romāni honores quondam fuerunt rari et tenues ob eamque causam gloriosi, nunc autem effusi atque obsoleti, sic olim apud Athēnĭenses fuisse reperimus.
3 Namque huic Miltiădi, qui Athēnas totamque Graecĭam liberarat, talis honos tributus est, in porticu, quae Poecĭle vocatur, cum pugna depingeretur Marathōnĭa, ut in decem praetorum numero prima eius imago poneretur isque hor-
4 taretur milites proeliumque committeret. Idem ille populus, posteaquam maius imperium est nactus et largitione magistratuum corruptus est, trecentas statuas Demetrĭo Phalērĕo decrevit.

VII. Post hoc proelium classem LXX navium Athenienses eidem Miltĭădi dederunt, ut insulas, quae barbaros adiuverant, bello persequeretur. Quo *in* imperio plerasque ad officium redire coëgit,
2 nonnullas vi expugnavit. Ex his Părum insulam opibus elatam cum oratione reconciliare non posset, copias e navibus eduxit, urbem operibus clausit omnique commeatu privavit, dein vineis

Digitized by Google

ac testudinibus constitutis propius muros accessit. Cum iam in eo esset, ut oppido potiretur, procul 3
in continenti lucus, qui ex insula conspiciebatur, nescio quo casu nocturno tempore incensus est. Cuius flamma ut ab oppidanis et oppugnatoribus est visa, utrisque venit in opinionem signum a classiariis regiis datum. Quo factum est ut et 4
Părĭi a deditione deterrerentur et Miltĭădes, timens ne classis regia adventaret, incensis operibus, quae statuerat, cum totidem navibus, atque erat profectus, Athēnas magna cum offensione civium suorum rediret. Accusatus ergo est proditionis, 5
quod, cum Părum expugnare posset, a rege corruptus infectis rebus discessisset. Eo tempore aeger erat vulneribus, quae in oppugnando oppido acceperat. Itaque cum ipse pro se dicere non posset, verba fecit frater eius Stēsăgŏrās. Causa 6
cognita capitis absolutus pecunia multatus est, eaque lis quinquaginta talentis aestimata est, quantus in classem sumptus factus erat. Hanc pecuniam quod solvere in praesentia non poterat, in vincla publica coniectus est ibique diem obiit supremum.

VIII. Hic etsi crimine Părĭo est accusatus, tamen alia causa fuit damnationis. Namque Athēnĭenses propter Pīsistrăti tyrannidem, quae paucis annis ante fuerat, nimiam civium suorum potentiam extimescebant. Miltĭădes, multum in 2
imperiis magistratibusque versatus, non videbatur posse esse privatus, praesertim cum consuetudine ad imperii cupiditatem trahi videretur. Nam in 3
Chersŏnēso omnes illos quos habitarat annos perpetuam obtinuerat dominationem tyrannusque fuerat appellatus, sed iustus. Non erat enim vi consecutus, sed suorum voluntate, eamque potestatem bonitate retinebat. Omnes autem et dicuntur et habentur tyranni, qui potestate sunt perpetua

Digitized by Google

4 in ea civitate, quae libertate usa est. Sed in Miltĭădē erat cum summa humanitas, tum mira communitas, ut nemo tam humilis esset, cui non ad eum aditus pateret; magna auctoritas apud omnes civitates, nobile nomen, laus rei militaris maxima. Haec populus respiciens maluit illum innoxium plecti quam se diutius esse in timore.

II. THEMISTOCLES.

I. Thĕmistŏcles, Neŏcli filius, Athēnĭensis. Huius vitia ineuntis adulescentiae magnis sunt emendata virtutibus, adeo ut anteferatur huic nemo, pauci pares putentur. Sed ab initio est
2 ordiendus. Pater eius Nĕŏclēs generosus fuit. Is uxorem Acarnānam civem duxit, ex qua natus est Themistocles. Qui cum minus esset probatus parentibus, quod et liberius vivebat et rem fami-
3 liarem neglegebat, a patre exheredatus est. Quae contumelia non fregit eum, sed erexit. Nam cum iudicasset sine summa industria non posse eam exstingui, totum se dedidit rei publicae, diligentius amicis famaeque serviens. Multum in iudiciis privatis versabatur, saepe in contionem populi prodibat; nulla res maior sine eo gerebatur, celeriter quae opus erant reperiebat, facile eadem
4 oratione explicabat. Neque minus in rebus gerendis promptus quam excogitandis erat, quod et de instantibus, ut ait Thūcydĭdēs, verissime iudicabat et de futuris callidissime coniciebat. Quo factum est ut brevi tempore illustraretur.

II. Primus autem gradus fuit capessendae rei publicae bello Corcȳraeo: ad quod gerendum praetor a populo factus non solum praesenti bello, sed etiam reliquo tempore ferociorem reddidit

Digitized by Google

civitatem. Nam cum pecunia publica, quae ex 2
metallis redibat, largitione magistratuum quotannis
interiret, ille persuasit populo ut ea pecunia classis
centum navium aedificaretur. Qua celeriter effecta 3
primum Corcȳraeos fregit, deinde maritimos prae-
dones consectando mare tutum reddidit. In quo
cum divitiis ornavit, tum etiam peritissimos belli
navalis fecit Athenienses. Id quantae saluti fuerit 4
universae Graecĭae, bello cognitum est Persĭco.
Nam cum Xerxes et mari et terra bellum universae
inferret Eurōpae cum tantis copiis, quantas neque
ante nec postea habuit quisquam: huius enim 5
classis mille et ducentarum navium longarum fuit,
quam duo milia onerariarum sequebantur, terres-
tris autem exercitus DCC peditum, equitum CCCC
milia fuerunt:—cuius de adventu cum fama in 6
Graecĭam esset perlata et maxime Athēnĭenses
peti dicerentur propter pugnam Mărăthōnĭam,
miserunt Delphos consultum, quidnam facerent
de rebus suis. Deliberantibus Pȳthĭa respondit,
ut moenibus ligneis se munirent. Id responsum 7
quo valeret cum intellegeret nemo, Thĕmistŏclēs
persuasit consilium esse Apollĭnis, ut in naves se
suaque conferrent: eum enim a deo significari
murum ligneum. Tali consilio probato addunt 8
ad superiores totidem naves triremes suaque
omnia, quae moveri poterant, partim Sălămīna,
partim Troezēna deportant: arcem sacerdotibus
paucisque maioribus natu ad sacra procuranda
tradunt, reliquum oppidum relinquunt.

III. Huius consilium plerisque civitatibus
displicebat et in terra dimicari magis placebat.
Itaque missi sunt delecti cum Leōnĭda, Lăcĕdae-
mŏnĭōrum rege, qui Thermŏpȳlas occuparent
longiusque barbaros progredi non paterentur. Ii
vim hostium non sustinuerunt eoque loco omnes
interierunt. At classis communis Graecĭae tre- 2

Digitized by Google

centarum navium, in qua ducentae erant Athēnĭensium, primum apud Artĕmĭsĭum inter Euboeam continentemque terram cum classiariis regiis conflixit. Angustias enim Thĕmistŏclēs quaerebat,
3 ne multitudine circumiretur. Hic etsi pari proelio discesserant, tamen eodem loco non sunt ausi manere, quod erat periculum, ne, si pars navium adversariorum Euboeam superasset, ancipiti premer-
4 entur periculo. Quo factum est ut ab Artĕmĭsĭo discederent et exadversum Athēnas apud Sălămīnă classem suam constituerent.

IV. At Xerxes Thermŏpўlis expugnatis protinus accessit astu idque nullis defendentibus interfectis sacerdotibus, quos in arce invenerat, in-
2 cendio delevit. Cuius flamma perterriti classiarii cum manere non auderent et plurimi hortarentur, ut domos suas discederent moenibusque se defenderent, Thĕmistŏclēs unus restitit et universos pares esse posse aiebat, dispersos testabatur perituros, idque Eurўbĭădi, regi Lacedaemŏnĭōrum, qui tum
3 summae imperii praeerat, fore affirmabat. Quem cum minus quam vellet moveret, noctu de servis suis quem habuit fidelissimum ad regem misit, ut ei nuntiaret suis verbis, adversarios eius in fuga
4 esse: qui si discessissent, maiore cum labore et longinquiore tempore bellum confecturum, cum singulos consectari cogeretur: quos si statim aggrederetur, brevi universos oppressurum. Hoc eo valebat, ut ingratiis ad depugnandum omnes coger-
5 entur. Hac re audita barbarus, nihil doli subesse credens, postridie alienissimo sibi loco, contra opportunissimo hostibus adeo angusto mari conflixit, ut eius multitudo navium explicari non potuerit. Victus ergo est magis etiam consilio Thĕmistŏcli quam armis Graecĭae.

V. Hic etsi male rem gesserat, tamen tantas habebat reliquias copiarum, ut etiamtum iis oppri-

Digitized by Google

mere posset hostes. Iterum ab eodem gradu depulsus est. Nam Thĕmistŏclēs verens ne bellare perseveraret, certiorem eum fecit id agi, ut pons, quem ille in Hellesponto fecerat, dissolveretur ac reditu in Asĭam excluderetur, idque ei persuasit. Itaque qua sex mensibus iter fecerat, eadem minus 2 diebus triginta in Asĭam reversus est seque a Thĕmistŏclē non superatum, sed conservatum iudicavit. Sic unius viri prudentia Graecĭa liberata 3 est Eurōpaeque succubuit Asĭa. Haec altera victoria, quae cum Mărăthōnĭo possit comparari tropaeo. Nam pari modo apud Sălămīna parvo numero navium maxima post hominum memoriam classis est devicta.

VI. Magnus hoc bello Thĕmistŏclēs fuit neque minor in pace. Cum enim Phalērĭco portu neque magno neque bono Athenienses uterentur, huius consilio triplex Pīraei portus constitutus est iisque moenibus circumdatus, ut ipsam urbum dignitate aequiperaret, utilitate superaret. Idem 2 muros Atheniensium restituit praecipuo suo periculo. Namque Lăcĕdaemŏnĭi causam idoneam nacti propter barbarorum excursiones, qua negarent oportere extra Pĕlŏponnēsum ullam urbem muros habere, ne essent loca munita, quae hostes possiderent, Athēnĭenses aedificantes prohibere sunt conati. Hoc longe alio spectabat atque videri 3 volebant. Athēnĭenses enim duabus victoriis, Mărăthōnĭa et Sălămīnĭa, tantam gloriam apud omnes gentes erant consecuti, ut intellegerent Lăcĕdaemŏnĭi de principatu sibi cum iis certamen fore. Quare eos quam infirmissimos esse volebant. Postquam autem audierunt muros strui, legatos 4 Athēnas miserunt, qui id fieri vetarent. His praesentibus desierunt ac se de ea re legatos ad 5 eos missuros dixerunt. Hanc legationem suscepit Thĕmistŏclēs et solus primo profectus est: reliqui

Digitized by Google

legati ut tum exirent, cum satis alti tuendo muri exstructi viderentur, praecepit: interim omnes, servi atque liberi, opus facerent neque ulli loco parcerent, sive sacer sive privatus esset sive publicus, et undique, quod idoneum ad muniendum putarent, congererent. Quo factum est ut Athēnĭensĭum muri ex sacellis sepulcrisque constarent.

VII. Thĕmistŏclēs autem, ut Lăcĕdaemŏnem venit, adire ad magistratus noluit et dedit operam, ut quam longissime tempus duceret, causam
2 interponens se collegas exspectare. Cum Lăcĕdaemŏnĭi quererentur opus nihilo minus fieri eumque in ea re conari fallere, interim reliqui legati sunt consecuti. A quibus cum audisset non multum superesse munitionis, ad ephŏros Lăcĕdaemŏnĭōrum accessit, penes quos summum erat imperium, atque apud eos contendit falsa iis esse delata: quare aequum esse illos viros bonos nobilesque mittere, [quibus fides haberetur], qui rem explora-
3 rent: interea se obsidem retinerent. Gestus est ei mos, tresque legati functi summis honoribus Athēnas missi sunt. Cum his collegas suos Thĕmistŏclēs iussit proficisci iisque praedixit, ut ne prius Lăcĕdaemŏnĭōrum legatos dimitterent
4 quam ipse esset remissus. Hos postquam Athēnas pervenisse ratus est, ad magistratus senatumque Lăcĕdaemŏnĭōrum adiit et apud eos liberrime professus est: Athēnĭenses suo consilio, quod communi iure gentium facere possent, deos publicos suosque patrios ac penates, quo facilius ab hoste possent defendere, muris saepsisse neque
5 in eo quod inutile esset Graecĭae fecisse. Nam illorum urbem [ut] propugnaculum oppositum esse barbaris, apud quam iam bis classes regias fecisse
6 naufragium. Lacedaemonios autem male et iniuste facere, qui id potius intuerentur, quod ipsorum dominationi quam quod universae

Digitized by Google

Graecĭae utile esset. Quare, si suos legatos recipere vellent, quos Athēnas miserant, se remitterent, *cum* aliter illos numquam in patriam essent recepturi.

VIII. Tamen non effugit civium suorum invidiam. Namque ob eundem timorem, quo damnatus erat Miltĭădēs, testularum suffragiis e civitate eiectus Argos habitatum concessit. Hic 2 cum propter multas virtutes magna cum dignitate viveret, Lăcĕdaemŏnĭi legatos Athenas miserunt, qui eum absentem accusarent, quod societatem cum rege Persē ad Graecĭam opprimendam fecisset. Hoc crimine absens damnatus est. Id 3 ud audivit, quod non satis tutum se Argis videbat, Corcȳram demigravit. Ibi cum principes animadvertisset timere, ne propter se bellum iis Lacedaemonii et Athenienses indicerent, ad Admētum, Mŏlossum regem, cum quo ei hospitium non erat, confugit. Huc cum venisset et in praesentia rex abesset, quo maiore religione se 4 receptum tueretur, filium eius parvulum arripuit et cum eo se in sacrarium, quod summa colebatur caerimonia, coniecit. Inde non prius egressus est, quam rex eum data dextra in fidem reciperet, quam praestitit. Nam cum ab Athēnĭensĭbus et 5 Lăcĕdaemŏnĭis exposceretur publice, supplicem non prodidit monuitque ut consuleret sibi: difficile enim esse in tam propinquo loco tuto eum versari. Itaque Pydnam eum deduci iussit et quod satis esset praesidii dedit. Hic in 6 navem omnibus ignotus nautis escendit. Quae cum tempestate maxima Naxum ferretur, ubi tum Athēnĭensĭum erat exercitus, sensit Thĕmistŏclēs, si eo pervenisset, sibi esse pereundum. Hac necessitate coactus domino navis, quis sit, aperit, multa pollicens, si se conservasset. At ille claris- 7 simi viri captus misericordia diem noctemque

Digitized by Google

procul ab insula in salo navem tenuit in ancoris neque quemquam ex ea exire passus est. Inde Ephĕsum pervenit ibique Thĕmistŏclēn exponit: cui ille pro meritis postea gratiam rettulit.

IX. Scio plerosque ita scripsisse, Thĕmistŏclēn Xerxē regnante in Asĭam transisse. Sed ego potissimum Thūcȳdĭdi credo, quod et aetate proximus de iis, qui illorum temporum historiam reliquerunt, et eiusdem civitatis fuit. Is autem ait ad Artaxerxēn eum venisse atque his verbis
2 epistulam misisse: 'Thĕmistŏclēs veni ad te, qui plurima mala omnium Graiōrum in domum tuam intuli, quam diu mihi necesse fuit adversum patrem tuum bellare patriamque meam defendere.
3 Idem multo plura bona feci, postquam in tuto ipse et ille in periculo esse coepit. Nam cum in Asĭam reverti vellet, proelio apud Sălămīna facto litteris eum certiorem feci, id agi ut pons, quem in Hellesponto fecerat, dissolveretur atque ab hostibus circumiretur: quo nuntio ille periculo
4 est liberatus. Nunc autem confugi ad te exagitatus a cuncta Graecĭa, tuam petens amicitiam: quam si ero adeptus, non minus me bonum amicum habebis quam fortem inimicum ille expertus est. Te autem rogo, ut de iis rebus, quas tecum colloqui volo, annuum mihi tempus des eoque transacto ad te venire patiaris.'

X. Huius rex animi magnitudinem admirans cupiensque talem virum sibi conciliari veniam dedit. Ille omne illud tempus litteris sermonique Persārum dedit: quibus adeo eruditus est, ut multo commodius dicatur apud regem verba fecisse
2 quam ii poterant, qui in Persĭdĕ erant nati. Hic cum multa regi esset pollicitus gratissimumque illud, si suis uti consiliis vellet, illum Graecĭam bello oppressurum, magnis muneribus ab Artaxerxē donatus in Asĭam rediit domiciliumque

Digitized by Google

Magnēsĭae sibi constituit. Namque hanc urbem 3
ei rex donarat, his quidem verbis, quae ei panem
praeberet (ex qua regione quinquagena talenta
quotannis redibant), Lampsăcum autem, unde
vinum sumeret, Mўunta, ex qua obsonium haberet.

Huius ad nostram memoriam monumenta
manserunt duo: sepulcrum prope oppidum, in
quo est sepultus, statua in foro Magnēsĭae. De 4
cuius morte multimodis apud plerosque scriptum
est, sed nos eundem potissimum Thūcўdĭdem
auctorem probamus, qui illum ait Magnēsĭae
morbo mortuum neque negat fuisse famam, vene-
num sua sponte sumpsisse, cum se, quae regi de
Graecĭa opprimenda pollicitus esset, praestare
posse desperaret. Idem ossa eius clam in Attĭca 5
ab amicis sepulta, quoniam legibus non concede-
retur, quod proditionis esset damnatus, memoriae
prodidit.

III. ARISTIDES.

I. Aristīdēs, Lўsĭmăchi filius, Athēnĭensis,
aequalis fere fuit Thĕmistŏcli. Itaque cum eo de
principatu contendit: namque obtrectarunt inter
se. In his autem cognitum est, quanto antestaret 2
eloquentia innocentiae. Quamquam enim adeo
excellebat Aristīdēs abstinentia, ut unus post
hominum memoriam, quem quidem nos audieri-
mus, cognomine Iustus sit appellatus, tamen a
Thĕmistŏclē collabefactus testula illa exilio decem
annorum multatus est. Qui quidem cum intel- 3
legeret reprimi concitatam multitudinem non
posse, cedensque animadvertisset quendam scri-
bentem, ut patria pelleretur, quaesisse ab eo dici-
tur, quare id faceret aut quid Aristīdēs commisis-
set, cur tanta poena dignus duceretur. Cui ille 4

Digitized by Google

respondit se ignorare Aristīdēn, sed sibi non placere, quod tam cupide laborasset, ut praeter ceteros Iustus appellaretur. Hic decem annorum
5 legitimam poenam non pertulit. Nam postquam Xerxēs in Graeciam descendit, sexto fere anno quam erat expulsus, populi scito in patriam restitutus est.

II. Interfuit autem pugnae navali apud Sălămīnă, quae facta est prius quam poena liberaretur. Idem praetor fuit Atheniensium apud Plătaeas in proelio, quo fusus barbarorum exer-
2 citus Mardŏnĭusque interfectus est. Neque aliud est ullum huius in re militari illustre factum quam huius imperii memoria, iustitiae vero et aequitatis et innocentiae multa, in primis, quod eius aequitate factum est, cum in communi classe esset Graecĭae simul cum Pausānĭā, [quo duce Mardŏnĭus erat fugatus], ut summa imperii maritimi ab Lăcĕdaemŏnĭis transferretur ad
3 Athēnĭenses: namque ante id tempus et mari et terra duces erant Lăcĕdaemŏnĭi. Tum autem et intemperantia Pausānĭae et iustitia factum est Aristīdis, ut omnes fere civitates Graecĭae ad Athēnĭensĭum societatem se applicarent et adversus barbaros hos duces deligerent sibi.

III. Quos quo facilius repellerent, si forte bellum renovare conarentur ad classes aedificandas exercitusque comparandos quantum pecuniae quaeque civitas daret, Aristīdēs delectus est qui constitueret, eiusque arbitrio quadringena et sexagena talenta quotannis Dēlum sunt collata: id enim commune aerarium esse voluerunt. Quae omnis pecunia postero tempore Athēnas translata
2 est. Hic qua fuerit abstinentia, nullum est certius indicium, quam quod, cum tantis rebus praefuisset, in tanta paupertate decessit, ut qui
3 efferretur vix reliquerit. Quo factum est ut filiae

Digitized by Google

eius publice alerentur et de communi aerario dotibus datis collocarentur. Decessit autem fere post annum quartum, quam Thĕmistŏclēs Athēnis erat expulsus.

IV. PAUSANIAS.

I. Pausānĭās Lăcĕdaemŏnĭus magnus homo, sed varius in omni genere vitae fuit: nam ut virtutibus eluxit, sic vitiis est obrutus. Huius illustrissimum est proelium apud Plătaeas. Namque illo duce Mardŏnĭus, satrăpes regius, natione Mēdus, regis gener, in primis omnium Persārum et manu fortis et consilii plenus, cum CC milibus peditum, quos viritim legerat, et XX equitum haud ita magna manu Graeciae fugatus est, eoque ipse dux cecidit proelio. Qua victoria elatus plurima miscere coepit et maiora concupiscere. Sed primum in eo est reprehensus, quod ex praeda tripŏdem aureum Delphis posuisset epigrammate inscripto, in quo haec erat sententia: suo ductu barbaros apud Plătaeas esse deletos eiusque victoriae ergo Apollĭni *id* donum dedisse. Hos 4
versus Lăcĕdaemŏnĭi exsculpserunt neque aliud scripserunt quam nomina earum civitatum, quarum auxilio Persae erant victi.

II. Post id proelium eundem Pausānĭam cum classe communi Cyprum atque Hellespontum miserunt, ut ex iis regionibus barbarorum praesidia depelleret. Pari felicitate in ea re usus 2
elatius se gerere coepit maioresque appetere res. Nam cum Byzantĭo expugnato cepisset complures Persārum nobiles atque in iis nonnullos regis propinquos, hos clam Xerxi remisit, simulans ex vinclis publicis effugisse, et cum iis Gongўlum Eretriensem, qui litteras regi redderet, in quibus

Digitized by Google

haec fuisse scripta Thūcydĭdēs memoriae pro-
3 didit: 'Pausānĭās, dux Spartae, quos Byzantĭi ceperat, postquam propinquos tuos cognovit, tibi muneri misit seque tecum affinitate coniungi cupit: quare, si tibi videtur, des ei filiam tuam
4 nuptum. Id si feceris, et Spartam et ceteram Graeclam sub tuam potestatem se adiuvante te redacturum pollicetur. His de rebus si quid agere volueris, certum hominem ad eum mittas
5 face, cum quo colloquatur.' Rex tot hominum salute tam sibi necessariorum magno opere gavisus confestim cum epistula Artabāzum ad Pausaniam mittit, in qua eum collaudat, ac petit, ne cui rei parcat ad ea efficienda, quae polliceretur: si perfecerit, nullius rei a se repulsam laturum.
6 Huius Pausānĭās voluntate cognita alacrior ad rem gerendam factus in suspicionem cecidit Lăcĕdaemŏnĭōrum. Quo facto domum revocatus, accusatus capitis absolvitur, multatur tamen pecunia: quam ob causam ad classem remissus non est.

III. At ille post non multo sua sponte ad exercitum rediit et ibi non callida, sed dementi ratione cogitata patefecit: non enim mores patrios solum, sed etiam cultum vestitumque mutavit.
2 Apparatu regio utebatur, veste Mēdĭca; satellites Mēdi et Ægyptĭi sequebantur: epulabatur more Persārum luxuriosius, quam qui aderant perpeti
3 possent: aditum petentibus [conveniundi] non dabat, superbe respondebat, crudeliter imperabat. Spartam redire nolebat: Cŏlōnas, qui locus in agro Trōăde est, se contulerat: ibi consilia cum
4 patriae tum sibi inimica capiebat. Id postquam Lăcĕdaemŏnĭi rescierunt, legatos cum clava ad eum miserunt, in qua more illorum erat scriptum: nisi domum reverteretur, se capitis eum dam-
5 naturos. Hoc nuntio commotus, sperans se etiam

Digitized by Google

tum pecunia et potentia instans periculum posse depellere, domum rediit. Huc ut venit, ab ephoris in vincla publica est coniectus: licet enim legibus eorum cuivis ephoro hoc facere regi. Hinc tamen se expedivit, neque eo magis carebat suspicione: nam opinio manebat eum cum rege habere societatem. Est genus quoddam hominum, 6 quod Hīlōtae vocatur, quorum magna multitudo agros Lăcĕdaemŏnĭōrum colit servorumque munere fungitur. Hos quoque solicitare spe libertatis existimabatur. Sed quod harum rerum nullum 7 erat apertum crimen, quo coargui posset, non putabant de tali tamque claro viro suspicionibus oportere iudicari et exspectandum, dum se ipsa res aperiret.

IV. Interim Argĭlĭus quidam adulescentulus, quem puerum Pausānĭās dilexerat, cum epistulam ab eo ad Artabāzum accepisset, eique in suspicionem venisset aliquid in ea de se esse scriptum, quod nemo eorum redisset, qui [super tali causa] eodem missi erant, vincla epistulae laxavit signoque detracto cognovit, si pertulisset, sibi esse pereundum. Erant in eadem epistula 2 quae ad ea pertinebant, quae inter regem Pausānĭamque convenerant. Has ille litteras ephoris tradidit. Non est praetereunda gravitas 3 Lăcĕdaemŏnĭorum hoc loco. Nam ne huius quidem indicio impulsi sunt, ut Pausānĭam comprehenderent, neque prius vim adhibendam putaverunt, quam se ipse indicasset. Itaque huic 4 indici, quid fieri vellent, praeceperunt. Fanum Neptūni est Taenări, quod violari nefas putant Graeci. Eo ille [index] confugit in araque consedit. Hanc iuxta locum fecerunt sub terra, ex quo posset audiri, si quis quid loqueretur cum Argĭlĭo. Huc ex ephoris quidam descenderunt. 5 Pausānĭās, ut audivit Argĭlĭum confugisse in

Digitized by Google

aram, perturbatus venit eo. Quem cum supplicem dei videret in ara sedentem, quaerit, causae quid sit tam repentini consilii. Huic ille, quid ex litteris comperisset, aperit. Quo magis Pausānĭās perturbatus orare coepit, ne enuntiaret neu se meritum de illo optime proderet: quodsi eam veniam sibi dedisset tantisque implicatum rebus sublevasset, magno ei praemio futurum.

V. His rebus ephori cognitis satius putarunt in urbe eum comprehendi. Quo cum essent profecti et Pausānĭās placato Argĭlĭo, ut putabat, Lăcĕdaemŏnem reverteretur, in itinere, cum iam in eo esset ut comprehenderetur, ex vultu cuiusdam ephori, qui eum admoneri cupiebat, insidias sibi
2 fieri intellexit. Itaque paucis ante gradibus, quam qui eum sequebantur, in aedem Mĭnervae, quae Chalcĭoicŏs vocatur, confugit. Hinc ne exire posset, statim ephori valvas eius aedis obstruxerunt tectumque sunt demoliti, quo celerius sub divo
3 interiret. Dicitur eo tempore matrem Pausānĭae vixisse eamque iam magno natu, postquam de scelere filii comperit, in primis ad filium clauden-
4 dum lapidem ad introitum aedis attulisse. Hic cum semianimis de templo elatus esset, confestim animam efflavit. Sic Pausānĭās magnam belli
5 gloriam turpi morte maculavit. Cuius mortui corpus cum eodem nonnulli dicerent inferri oportere, quo ii, qui ad supplicium essent dati, displicuit pluribus, et procul ab eo loco infoderunt, quo erat mortuus. Inde posterius dei Delphĭci responso erutus atque eodem loco sepultus est, ubi vitam posuerat.

Digitized by Google

V. CIMON.

I. Cĭmōn, Miltĭădis filius, Athēnĭensis, duro admodum initio usus est adulescentiae. Nam cum pater eius litem aestimatam populo solvere non potuisset ob eamque causam in vinclis publicis decessisset, Cĭmōn eadem custodia tenebatur neque legibus Athēnĭensĭum emitti poterat, nisi pecuniam, qua pater multatus erat, solvisset. Habebat autem in matrimonio sororem germanam 2 suam, nomine Elpĭnīcēn, non magis amore quam more ductus: namque Athēnĭensibus licet eodem patre natas uxores ducere. Huius coniugii 3 cupidus Callĭās quidam, non tam generosus quam pecuniosus, qui magnas pecunias ex metallis fecerat, egit cum Cĭmōne ut eam sibi uxorem daret: id si impetrasset, se pro illo pecuniam soluturum. Is cum talem condicionem asper- 4 naretur, Elpĭnīcē negavit se passuram Miltĭădis progeniem in vinclis publicis interire, quoniam prohibere posset, seque Callĭae nupturam, si ea quae polliceretur praestitisset.

II. Tali modo custodia liberatus Cĭmōn celeriter ad principatum pervenit. Habebat enim satis eloquentiae, summam liberalitatem, magnam prudentiam cum iuris civilis tum rei militaris, quod cum patre a puero in exercitibus fuerat versatus. Itaque hic et populum urbanum in sua tenuit potestate et apud exercitum plurimum valuit auctoritate. Primum imperator apud flumen 2 Strȳmŏnă magnas copias Thraecum fugavit, oppidum Amphĭpŏlim constituit eoque decem milia Athēnĭensium in coloniam misit. Idem iterum *imperator* apud Mycălēn Cyprĭōrum et Phoenīcum ducentarum navium classem devictam cepit eodemque die pari fortuna in terra usus est.

Digitized by Google

3 Namque hostium navibus captis statim ex classe copias suas eduxit barbarorumque maximam vim
4 uno concursu prostravit. Qua victoria magna praeda potitus cum domum reverteretur, quod iam nonnullae insulae propter acerbitatem imperii defecerant, bene animatas confirmavit, alienatas
5 ad officium redire coëgit. Scȳrum, quam eo tempore Dŏlŏpes incolebant, quod contumacius se gesserant, vacuefecit, possessores veteres urbe insulaque eiecit, agros civibus divisit. Thăsĭos opulentia fretos suo adventu fregit. His ex manubiis arx Athenarum, qua ad meridiem vergit, est ornata.

III. Quibus rebus cum unus in civitate maxime floreret, incidit in eandem invidiam quam pater suus ceterique Atheniensium principes: nam testarum suffragiis [quod illi *ὀστρακισμόν* vocant] decem annorum exilio multatus est.
2 Cuius facti celerius Athenienses quam ipsum paenituit. Nam cum ille animo forti invidiae ingratorum civium cessisset bellumque Lăcĕdaemŏnĭi Athēnĭensibus indixissent, confestim notae
3 eius virtutis desiderium consecutum est. Itaque post annum quintum, quam expulsus erat, in patriam revocatus est. Ille, quod hospitio Lăcĕdaemŏnĭōrum utebatur, satius existimans Graecĭae civitates de controversiis suis inter se jure disceptare quam armis contendere, Lăcĕdaemŏnem sua sponte est profectus pacemque inter duas
4 potentissimas civitates conciliavit. Post, neque ita multo, Cyprum cum ducentis navibus imperator missus, cum eius maiorem partem insulae devicisset, in morbum implicitus in *oppugnando* oppido Cĭtĭo est mortuus.

IV. Hunc Athēnĭenses non solum in bello, sed etiam in pace diu desideraverunt. Fuit enim tanta liberalitate, cum compluribus locis praedia

Digitized by Google

hortosque haberet, ut numquam in eis custodem posuerit fructus servandi gratia, ne quis impediretur, quo minus eis rebus, quibus quisque vellet, frueretur. Semper eum pedisequi cum nummis 2 sunt secuti, ut, si quis opis eius indigeret, haberet, quod statim daret, ne differendo videretur negare. Saepe, cum aliquem offensum fortunae videret minus bene vestitum, suum amiculum dedit. Cotidie sic cena ei coquebatur, ut, quos invocatos 3 vidisset in foro, omnes ad se vocaret: quod facere nullo die praetermittebat. Nulli fides eius, nulli opera, nulli res familiaris defuit: multos locupletavit, complures pauperes [mortuos], qui unde efferrentur non reliquissent, suo sumptu extulit. Sic se gerendo minime est mirandum, si et vita 4 eius fuit secura et mors acerba.

VI. LYSANDER.

I. Lysander Lacedaemonius magnam reliquit sui famam, magis felicitate quam virtute partam: Athenienses enim adversus Peloponnesios bellum gerentes sexto et vicesimo anno confecisse apparet, neque id qua ratione consecutus sit, latet. Non 2 enim virtute sui exercitus, sed immodestia factum est adversariorum, qui, quod dicto audientes imperatoribus suis non erant, dispalati in agris relictis navibus in hostium venerunt potestatem. Quo facto Athenienses se Lacedaemoniis dediderunt. Hac victoria Lysander elatus, cum antea semper 3 factiosus audaxque fuisset, sic sibi indulsit, ut eius opera in maximum odium Graeciae Lacedaemonii pervenerint. Nam cum hanc causam 4 Lacedaemonii dictitassent sibi esse belli, ut Athenienſium impotentem dominationem refringe-

Digitized by Google

rent, postquam apud Aegŏs flumen Lȳsandĕr classis hostium est potitus, nihil aliud molitus est, quam ut omnes civitates in sua teneret potestate, cum id se Lăcĕdaemŏnĭorum causa facere simularet. 5 Namque undique, qui Athēnĭensium rebus studuissent, eiectis, decem delegerat in unaquaque civitate, quibus summum imperium potestatemque omnium rerum committeret. Horum in numerum nemo admittebatur, nisi qui aut eius hospitio contineretur aut se illius fore proprium fide confirmarat.

II. Ita decemvirali potestate in omnibus urbibus constituta ipsius nutu omnia gerebantur. Cuius de crudelitate ac perfidia satis est unam rem exempli gratia proferre, ne de eodem plura 2 enumerando defatigemus lectores. Victor ex Asĭa cum reverteretur Thăsumque devertisset, quod ea civitas praecipua fide fuerat erga Athēnĭenses, proinde ac si non iidem firmissimi sŏlerent esse amici, qui constantes fuissent inimici, pervertere 3 eam concupivit. Vidit autem, nisi in eo occultasset voluntatem, futurum ut Thăsĭi dilaberentur consulerentque rebus suis. . . .

III. Itaque hi decemviralem potestatem ab illo constitutam sustulerunt. Quo dolore incensus iniit consilia reges Lăcĕdaemŏnĭorum tollere. Sed sentiebat id se sine ope deorum facere non posse, quod Lăcĕdaemŏnĭi omnia ad oracula referre consuerant. Primum Delphĭcum corrumpere est 2 conatus. Cum id non potuisset Dōdōnam adortus est. Hinc quoque repulsus dixit se vota suscepisse, quae Iŏvi Hammōni solveret, existimans 3 se Afros facilius corrupturum. Hac spe cum profectus esset in Afrĭcam, multum eum antistites Iŏvis fefellerunt. Nam non solum corrumpi non potuerunt, sed etiam legatos Lăcĕdaemŏnem miserunt, qui Lȳsandrum accusarent, quod sacerdotes

Digitized by Google

fani corrumpere conatus esset. Accusatus hoc 4
crimine iudicumque absolutus sententiis, Orchŏ-
mĕnĭis missus subsidio occisus est a Thēbānis
apud Hălĭartum. Quam vere de eo *secus* foret 5
iudicatum, oratio indicio fuit, quae post mortem
in domo eius reperta est, in qua suadet Lăcĕdae-
mŏnĭis, ut regia potestate dissoluta ex omnibus
dux deligatur ad bellum gerendum, sed sic scripta,
ut deum videretur congruere sententiae, quam ille
se habiturum pecunia fidens non dubitarat. Hanc
ei scripsisse Clĕōn Hălĭcarnassĭus dicitur.

IV. Atque hoc loco non est praetereundum factum Pharnăbāzi, satrapis regii. Nam cum Lȳsandĕr praefectus classis in bello multa crudeliter avareque fecisset deque iis rebus suspicaretur ad cives suos esse perlatum, petiit a Pharnăbāzo 2
ut ad ephoros sibi testimonium daret, quanta sanctitate bellum gessisset sociosque tractasset, deque ea re accurate scriberet: magnam enim eius auctoritatem in ea re futuram. Huic ille liberaliter pollicetur: librum grandem verbis multis conscripsit, in quibus summis eum effert laudibus. Quem cum *ille* legisset probassetque, dum signatur, alterum pari magnitudine, *et* tanta similitudine, ut discerni non posset, signatum subiecit, in quo accuratissime eius avaritiam perfidiamque accusarat. Lȳsandĕr, domum cum re- 3
disset, postquam de suis rebus gestis apud maximum magistratum quae voluerat dixerat, testimonii loco librum a Pharnăbāzo datum tradidit. Hunc summoto Lȳsandro cum ephori cognossent, ipsi legendum dederunt. Ita ille imprudens ipse suus fuit accusator.

Digitized by Google

VII. ALCIBIADES.

I. Alcĭbĭădēs, Clīnĭae filius, Athēnĭensis. In hoc natura quid efficere possit, videtur experta. Constat enim inter omnes, qui de eo memoriae prodiderunt, nihil illo fuisse excellentius vel in
2 vitiis vel in virtutibus. Natus in amplissima civitate summo genere, omnium aetatis suae multo formosissimus, dives, ad omnes res aptus consiliique plenus (namque imperator fuit summus et mari et terra), disertus, ut in primis dicendo valeret, quod tanta erat commendatio oris atque
3 orationis, ut nemo ei posset resistere, cum tempus posceret, laboriosus, patiens, liberalis, splendidus non minus in vita quam victu, affabilis, blandus,
4 temporibus callidissime serviens: idem, simul ac se remiserat neque causa suberat quare animi laborem perferret, luxuriosus, dissolutus, libidinosus, intemperans reperiebatur, ut omnes admirarentur, in uno homine tantam esse dissimilitudinem tamque diversam naturam.

II. Educatus est in domo Pĕrĭclī (privignus enim eius fuisse dicitur), eruditus a Sōcrătē. Socerum habuit Hippŏnīcum, omnium Graeca lingua loquentium ditissimum, ut, si ipse fingere vellet, neque plura bona eminisci neque maiora posset consequi, quam vel natura vel fortuna tribuerat.

III. Bello Pĕlŏponnēsĭo huius consilio atque auctoritate Athēnĭenses bellum Sўrācūsānis indixerunt: ad quod gerendum ipse dux delectus est, duo praeterea collegae dati, Nīcĭa et Lămăchus.
2 Id cum appararetur, prius quam classis exiret, accidit ut una nocte omnes hermae, qui in oppido erant Athenis, deicerentur praeter unum, qui

Digitized by Google

ante ianuam erat Andŏcĭdi. [Itaque ille postea Mercūrĭus Andŏcĭdi vocitatus est.] Hoc cum 3
appareret non sine magna multorum consensione esse factum, quae non ad privatam, sed ad publicam rem pertineret, magnus multitudini timor est iniectus, ne qua repentina vis in civitate existeret, quae libertatem opprimeret populi. Hoc 4
maxime convenire in Alcĭbĭădem videbatur, quod et potentior et maior quam privatus existimabatur: multos enim liberalitate devinxerat, plures etiam opera forensi suos reddiderat. Qua re fiebat ut 5
omnium oculos, quotienscumque in publicum prodisset, ad se converteret neque ei par quisquam in civitate poneretur. Itaque non solum spem in eo habebant maximam, sed etiam timorem, quod et obesse plurimum et prodesse poterat. Aspergebatur etiam infamia, quod in domo sua 6
facere mysteria dicebatur: quod nefas erat more Athēnĭensium, idque non ad religionem, sed ad coniurationem pertinere existimabatur.

IV. Hoc crimine in contione ab inimicis compellabatur. Sed instabat tempus ad bellum proficiscendi. Id ille intuens neque ignorans civium suorum consuetudinem postulabat, si quid de se agi vellent, potius de praesente quaestio haberetur, quam absens invidiae crimine accusaretur. Inimici vero eius quiescendum in praesenti, 2
quia noceri *ei* non posse intellegebant, et illud tempus exspectandum decreverunt, quo classis exisset, ut absentem aggrederentur, itaque fecerunt. Nam postquam in Sĭcĭlĭam eum pervenisse 3
crediderunt, absentem, quod sacra violasset, reum fecerunt. Qua de re cum ei nuntius a magistratu in Sĭcĭlĭam missus esset, ut domum ad causam dicendam rediret, essetque in magna spe provinciae bene administrandae, non parere noluit et in triremem, quae ad eum erat deportandum

Digitized by Google

4 missa, ascendit. Hac Thūrĭos in Itălĭam pervectus, multa secum reputans de immoderata civium suorum licentia crudelitateque erga nobiles, utilissimum ratus impendentem evitare tempestatem, clam se ab custodibus subduxit et inde
5 primum Elĭdem, dein Thēbas venit. Postquam autem se capitis damnatum bonis publicatis audivit, et, id quod *numquam antea* usu venerat, Eumolpĭdas sacerdotes a populo coactos ut se devoverent, eiusque devotionis quo testatior esset memoria, exemplum in pila lapidea incisum esse positum in publico, Lăcĕdaemŏnem demigravit.
6 Ibi, ut ipse praedicare consuerat, non adversus patriam, sed inimicos suos bellum gessit, qui eidem hostes essent civitati: nam cum intellegerent se plurimum prodesse posse rei publicae, ex ea eiecisse plusque irae suae quam utilitati
7 communi paruisse. Itaque huius consilio Lăcĕdaemŏnĭi cum Persē rege amicitiam fecerunt, dein Dĕcĕlēam in Attĭca munierunt praesidioque ibi perpetuo posito in obsidione Athēnas tenuerunt. Eiusdem opera Iōnĭam a societate averterunt Athēnĭensium. Quo facto multo superiores bello esse coeperunt.

V. Neque vero his rebus tam amici Alcĭbĭădi sunt facti quam timore ab eo alienati. Nam cum acerrimi viri praestantem prudentiam in omnibus rebus cognoscerent, pertimuerunt ne caritate patriae ductus aliquando ab ipsis desciscĕret et cum suis in gratiam rediret. Itaque tempus
2 eius interficiundi quaerere instituerunt. Id Alcĭbĭădes diutius celari non potuit: erat enim ea sagacitate, ut decipi non posset, praesertim cum animum attendisset ad cavendum. Itaque ad Tissăphernem, praefectum regis Dārĭi, se contulit.
3 Cuius cum in intimam amicitiam pervenisset et Athēnĭensium male gestis in Sĭcĭlĭa rebus opes

Digitized by Google

senescere, contra Lăcĕdaemŏnĭorum crescere videret, initio cum Pīsandro praetore, qui apud Sămum exercitum habebat, per internuntios colloquitur et de reditu suo facit mentionem. Erat enim ille eodem quo Alcĭbĭădēs sensu, populi potentiae non amicus et optimatium fautor. Ab hoc destitutus 4 primum per Thrăsўbūlum, Lўci filium, ab exercitu recipitur praetorque fit apud Sămum, post suffragante Thērāmĕnē populi scito restituitur parique absens imperio praeficitur simul cum Thrāsўbūlo et Thērāmĕnē. Horum in imperio tanta com- 5 mutatio rerum facta est, ut Lăcĕdaemŏnĭi, qui paulo ante victores viguerant, perterriti pacem peterent. Victi enim erant quinque proeliis terrestribus, tribus navalibus, in quibus ducentas naves triremes amiserant, quae captae in hostium venerant potestatem. Alcĭbĭădēs simul cum 6 collegis receperat Iōnĭam, Hellespontum, multas praeterea urbes Graecas, quae in ora sitae sunt Thraecĭae, quarum expugnarant complures, in his Bўzantĭum, neque minus multas consilio ad amicitiam adiunxerant, quod in captos clementia fuerant usi. Ita praeda onusti, locupletato 7 exercitu, maximis rebus gestis Athēnas venerunt.

VI. His cum obviam universa civitas in Pīraeum descendisset, tanta fuit omnium exspectatio visendi Alcĭbĭădis, ut ad eius triremem vulgus conflueret, proinde ac si solus advenisset. Sic enim populo erat persuasum, et adversas 2 superiores et praesentes secundas res accidisse eius opera. Itaque et Sĭcĭlĭam amissam et Lăcĕdaemŏnĭorum victorias culpae suae tribuebant, quod talem virum e civitate expulissent. Neque id sine causa arbitrari videbantur. Nam postquam exercitui praeesse coeperat, neque terra neque mari hostes pares esse potuerant. Hic ut e navi 3 egressus est, quamquam Thērāmĕnēs et Thrăsў-

Digitized by Google

būlus eisdem rebus praefuerant simulque venerant in Pīraeum, tamen unum omnes illum prosequebantur, et, id quod numquam antea usu venerat nisi Olympĭae victoribus, coronis laureis taeniisque vulgo donabatur. Ille lacrumans talem benivolentiam civium suorum accipiebat, reminiscens
4 pristini temporis acerbitatem. Postquam in astu venit, contione advocata sic verba fecit, ut nemo tam ferus fuerit, quin eius casui illacrumarit inimicumque iis se ostenderit, quorum opera patria pulsus fuerat, proinde ac si alius populus, non ille ipse, qui tum flebat, eum sacrilegii damnasset.
5 Restituta ergo huic sunt publice bona, eidemque illi Eumolpĭdae sacerdotes rursus resacrare sunt coacti, qui eum devoverant, pilaeque illae, in quibus devotio fuerat scripta, in mare praecipitatae.

VII. Haec Alcĭbĭădi laetitia non nimis fuit diuturna. Nam cum ei omnes essent honores decreti totaque res publica domi bellique tradita, ut unius arbitrio gereretur, et ipse postulasset ut duo sibi collegae darentur, Thrăsybūlus et Adīmantus, neque id negatum esset, classe in Asĭam profectus, quod apud Cȳmēn minus ex sententia
2 rem gesserat, in invidiam recidit: nihil enim eum non efficere posse ducebant. Ex quo fiebat ut omnia minus prospere gesta culpae tribuerent, cum aut eum neglegenter aut malitiose fecisse loquerentur, sicut tum accidit: nam corruptum a
3 rege capere Cȳmēn noluisse arguebant. Itaque huic maxime putamus malo fuisse nimiam opinionem ingenii atque virtutis: timebatur enim non minus quam diligebatur, ne secunda fortuna magnisque opibus elatus tyrannidem concupisceret. Quibus rebus factum est ut absenti magistratum abrogarent et alium in eius locum substituerent.
4 Id ille ut audivit, domum reverti noluit et se Pactўēn contulit ibique tria castella communiit,

Digitized by Google

Ornos, Bizanthēn, Nĕontīchŏs, manuque collecta primus Graecae civitatis in Thraecĭam introiit, gloriosius existimans barbarorum praeda locupletari quam Graiorum. Qua ex re creverat cum fama tum opibus, magnamque amicitiam sibi cum quibusdam regibus Thraecĭae pepererat.

VIII. Neque tamen a caritate patriae potuit recedere. Nam cum apud Aegŏs flumen Phĭlŏclēs, praetor Athēnĭensium, classem constituisset suam neque longe abesset Lȳsandĕr, praetor Lăcĕdaemŏnĭorum, qui in eo erat occupatus ut bellum quam diutissime duceret, quod ipsis pecunia a rege suppeditabatur, contra Athēnĭensibus exhaustis praeter arma et naves nihil erat super, Alcĭbĭădēs ad exercitum venit Athēnĭensium ibique praesente vulgo agere coepit: si vellent, se coacturum Lȳsandrum dimicare aut pacem petere [spopondit]: Lăcĕdaemŏnĭos eo nolle classe confligere, quod pedestribus copiis plus quam navibus valerent: sibi autem esse facile Seuthem, regem Thraecum, adducere ut eum terra depelleret: quo facto necessario aut classe conflicturum aut bellum compositurum. Id etsi vere dictum Phĭlŏclēs animadvertebat, tamen postulata facere noluit, quod sentiebat se Alcĭbĭădē recepto nullius momenti apud exercitum futurum et, si quid secundi evenisset, nullam in ea re suam partem fore, contra ea, si quid adversi accidisset, se unum eius delicti futurum reum. Ab hoc discedens Alcĭbĭădēs 'quoniam' inquit 'victoriae patriae repugnas, illud moneo, *ne* iuxta hostem castra habeas nautica: periculum est enim, ne immodestia militum vestrorum occasio detur Lȳsandro vestri opprimendi exercitus.' Neque ea res illum fefellit. Nam Lȳsandĕr, cum per speculatores comperisset vulgum Athēnĭensium in terram praedatum exisse navesque paene inanes relictas, tempus rei geren-

Digitized by Google

dae non dimisit eoque impetu bellum totum delevit.

IX. At Alcĭbĭădēs, victis Athēnĭensibus non satis tuta eadem loca sibi arbitrans, penitus in Thraecĭam se supra Prŏpontĭdem abdidit, sperans ibi facillime suam fortunam occuli posse. Falso. 2 Nam Thraeces, postquam eum cum magna pecunia venisse senserunt, insidias fecerunt: atque ea, quae apportarat, abstulerunt, ipsum capere non 3 potuerunt. Ille cernens nullum locum sibi tutum in Graecĭa propter potentiam Lăcĕdaemŏnĭorum ad Pharnăbāzum in Asĭam transiit: quem quidem adeo sua cepit humanitate, ut eum nemo in amicitia antecederet. Namque ei Grȳnĭum dederat, in Phrўgĭa castrum, ex quo quinquagena 4 talenta vectigalis capiebat. Qua fortuna Alcĭbĭădēs non erat contentus neque Athēnas victas Lăcĕdaemŏnĭis servire poterat pati. Itaque ad patriam liberandam omni ferebatur cogitatione. 5 Sed videbat id sine rege Persē non posse fieri, ideoque eum amicum sibi cupiebat adiungi neque dubitabat facile se consecuturum, si modo eius conveniundi habuisset potestatem. Nam Cўrum fratrem ei bellum clam parare Lăcĕdaemŏnĭis adiuvantibus sciebat: id si aperuisset, magnam se initurum gratiam videbat.

X. Hoc cum moliretur peteretque a Pharnăbāzo, ut ad regem mitteretur, eodem tempore Crĭtĭās ceterique tyranni Athēnĭensium certos homines ad Lȳsandrum in Asĭam miserant, qui eum certiorem facerent, nisi Alcĭbĭădem sustulisset, nihil earum rerum fore ratum, quas ipse Athēnis constituisset: quare, si suas res gestas 2 manere vellet, illum persequeretur. His Lăcō rebus commotus statuit accuratius sibi agendum cum Pharnăbāzo. Huic ergo renuntiat quae regi cum Lăcĕdaemŏnĭis convenissent, nisi Alcĭbĭădem

Digitized by Google

vivum aut mortuum sibi tradidisset. Non tulit hoc 3
satrapes et violare clementiam quam regis opes
minui maluit. Itaque misit Sūsămithrēn et
Băgaeum ad Alcĭbĭădem interficiendum, cum ille
esset in Phrўgĭa iterque ad regem compararet.
Missi clam vicinitati, in qua tum Alcĭbĭădes erat, 4
dant negotium ut eum interficiant. Illi cum ferro
aggredi non auderent, noctu ligna contulerunt
circa casam eam in qua quiescebat, eaque suc-
cenderunt, ut incendio conficerent, quem manu
superari posse diffidebant. Ille autem ut sonitu 5
flammae est excitatus, etsi gladius ei erat sub-
ductus, familiaris sui subalare telum eripuit.
Namque erat cum eo quidam ex Arcădĭa hospes,
qui numquam discedere voluerat. Hunc sequi
se iubet et id quod in praesentia vestimentorum
fuit arripit. His in ignem coniectis flammae vim
transiit. Quem ut barbari incendium effugisse 6
viderunt, telis eminus missis interfecerunt caput-
que eius ad Pharnăbāzum rettulerunt. At mulier,
quae cum eo vivere consuerat, muliebri sua veste
contectum aedificii incendio mortuum cremavit,
quod ad vivum interimendum erat comparatum.
Sic Alcĭbĭădēs annos circiter quadraginta natus
diem obiit supremum.

XI. Hunc infamatum a plerisque tres gra-
vissimi historici summis laudibus extulerunt:
Thūcўdĭdēs, qui eiusdem aetatis fuit, Thĕŏpompus,
post aliquanto natus, et Tīmaeus: qui quidem
duo maledicentissimi nescio quo modo in illo uno
laudando consentiunt. Namque ea, quae supra 2
scripsimus, de eo praedicarunt atque hoc amplius:
cum Athēnis, splendidissima civitate, natus esset, 3
omnes splendore ac dignitate superasse vitae, post-
quam inde expulsus Thēbas venerit, adeo studiis
eorum inservisse, ut nemo eum labore corporisque
viribus posset aequiperare (omnes enim Boeōtĭi

Digitized by Google

magis firmitati corporis quam ingenii acumini
4 serviunt), eundem apud Lăcĕdaemŏnĭos, quorum moribus summa virtus in patientia ponebatur, sic duritiae se dedisse, ut parsimonia victus atque cultus omnes Lăcĕdaemŏnĭos vinceret; fuisse apud
5 Thraecas, homines vinolentos: hos quoque in his rebus antecessisse: venisse ad Persas, apud quos summa laus esset fortiter venari, luxuriose vivere: horum sic imitatum consuetudinem, ut illi ipsi
6 eum in his maxime admirarentur. Quibus rebus effecisse ut, apud quoscumque esset, princeps poneretur habereturque carissimus. Sed satis de hoc: reliquos ordiamur.

VIII. THRASYBULUS.

I. Thrăsȳbūlus, Lȳci filius, Athēnĭensis. Si per se virtus sine fortuna ponderanda est, dubito an hunc primum omnium ponam. Illud sine dubio: neminem huic praefero fide, constantia,
2 magnitudine animi, in patriam amore. Nam quod multi voluerunt paucique potuerunt, ab uno tyranno patriam liberare, huic contigit, ut a triginta oppressam tyrannis e servitute in libertatem
3 vindicaret. Sed nescio quo modo, cum eum nemo anteiret his virtutibus, multi nobilitate praecucurrerunt. Primum Pĕlŏponnēsĭo bello multa hic sine Alcĭbĭădē gessit, ille nullam rem sine hoc: quae ille universa naturali quodam bono fecit
4 lucri. Sed illa tamen omnia communia imperatoribus cum militibus et fortuna, quod in proelii concursu abit res a consilio ad vices rerum virtutemque pugnantium. Itaque iure suo nonnulla ab imperatore miles, plurima vero fortuna vindicat, seque his plus valuisse vere potest praedicare.

Digitized by Google

Verum illud magnificentissimum factum proprium est Thrăsȳbūli. Nam cum triginta tyranni, praepositi a Lăcĕdaemŏnĭis, servitute oppressas tenerent Athēnas, plurimos cives, quibus in bello parserat fortuna, partim patria expulissent partim interfecissent, plurimorum bona publicata inter se divisissent, non solum princeps, sed etiam solus initio bellum iis indixit. 5

II. Hic enim cum Phȳlēn confugisset, quod est castellum in Attĭca munitissimum, non plus habuit secum triginta de suis. Hoc initium fuit salutis Attĭcorum, hoc robur libertatis clarissimae civitatis. Neque vero hic non contemptus est primo a tyrannis atque eius solitudo. Quae quidem res et [illis] contemnentibus perniciei et [huic] despecto saluti fuit: etenim illos segnes ad persequendum, hos autem tempore ad comparandum dato fecit robustiores. Quo magis praeceptum illud omnium in animis esse debet: nihil in bello oportere contemni, neque sine causa dicitur matrem timidi flere non solere. Neque tamen pro opinione Thrăsȳbūli auctae sunt opes: nam iam [tum] illis temporibus fortius boni pro libertate loquebantur quam pugnabant. Hinc in Pīraeum transiit Mūnichĭamque munivit. Hanc bis tyranni oppugnare sunt adorti, ab eaque turpiter repulsi protinus in urbem armis impedimentisque amissis refugerunt. Usus est Thrăsȳbūlus non minus prudentia quam fortitudine. Nam cedentes violari vetuit (cives enim civibus parcere aequum censebat), neque quisquam est vulneratus, nisi qui prior impugnare voluit. Neminem iacentem veste spoliavit, nil attigit nisi arma, quorum indigebat, quaeque ad victum pertinebant. In secundo proelio cecidit Crĭtĭās, dux tyrannorum, cum quidem adversus Thrăsȳbūlum fortissime pugnaret. 2 3 4 5 6 7

III. Hoc deiecto Pausānĭās venit Attĭcis

Digitized by Google

auxilio, rex Lăcĕdaemŏnĭorum. Is inter Thrăsȳbūlum et eos, qui urbem tenebant, fecit pacem his condicionibus: ne qui praeter triginta tyrannos et decem, qui postea praetores creati superioris more crudelitatis erant usi, afficerentur exilio neve bona publicarentur: rei publicae procuratio
2 populo redderetur. Praeclarum hoc quoque Thrăsȳbūli, quod reconciliata pace, cum plurimum in civitate posset, legem tulit, ne quis ante actarum rerum accusaretur neve multaretur, eamque illi
3 oblivionis appellarunt. Neque vero hanc tantum ferendam curavit, sed etiam ut valeret effecit. Nam cum quidam ex iis, qui simul cum eo in exilio fuerant, caedem facere eorum vellent, cum quibus in gratiam reditum erat publice, prohibuit et id quod pollicitus erat praestitit.

IV. Huic pro tantis meritis honoris *causa* corona a populo data est, facta duabus virgulis oleagineis. Quam quod amor civium et non vis expresserat, nullam habuit invidiam magna-
2 que fuit gloria. Bene ergo Pittăcus ille, qui *in* septem sapientum numero est habitus, cum Mȳtĭlēnaei multa milia iugerum agri ei muneri darent, 'nolite, oro vos,' inquit 'id mihi dare, quod multi invideant, plures etiam concupiscant. Quare ex istis nolo amplius quam centum iugera, quae et meam animi aequitatem et vestram voluntatem indicent.' Nam parva munera diutina,
3 locupletia non propria esse consuerunt. Illa igitur corona contentus Thrăsȳbūlus neque amplius requisivit neque quemquam honore se antecessisse
4 existimavit. Hic sequenti tempore, cum praetor classem ad Cĭlĭcĭam appulisset neque satis diligenter in castris eius agerentur vigiliae, a barbaris ex oppido noctu eruptione facta in tabernaculo interfectus est.

Digitized by Google

IX. CONON.

I. Cŏnōn Athēnĭensis Pĕlŏponnēsĭo bello accessit ad rem publicam, in eoque eius opera magni fuit. Nam et praetor pedestribus exercitibus praefuit et praefectus classis magnas mari res gessit. Quas ob causas praecipuus ei honos habitus est. Namque omnibus unus insulis praefuit, in qua potestate Phĕras cepit, coloniam Lăcĕdaemŏnĭorum. Fuit etiam extremo Pĕlŏponnēsĭo 2
bello praetor, cum apud Aegŏs flumen copiae Athēnĭensium ab Lȳsandro sunt devictae. Sed tum abfuit, eoque peius res administrata est: nam et prudens rei militaris et diligens erat imperator. Itaque nemini erat iis temporibus 3
dubium, si adfuisset, illam Athēnĭenses calamitatem accepturos non fuisse.

II. Rebus autem afflictis, cum patriam obsideri audisset, non quaesivit, ubi ipse tuto viveret, sed unde praesidio posset esse civibus suis. Itaque contulit se ad Pharnăbāzum, satrapem Iōnĭae et Lȳdĭae eundemque generum regis et propinquum: apud quem ut multum gratia valeret, multo labore multisque effecit periculis. Nam cum Lăcĕdaemŏnĭi Athēnĭen- 2
sibus devictis in societate non manerent, quam cum Artaxerxē fecerant, Agēsĭlāumque bellatum misissent in Asĭam, maxime impulsi a Tissăphernē, qui ex intimis regis ab amicitia eius defecerat et cum Lăcĕdaemŏnĭis coierat societatem, hunc adversus Pharnăbāzus habitus est imperator, re quidem vera exercitui praefuit Cŏnōn eiusque omnia arbitrio gesta sunt. Hic multum ducem 3
summum Agēsĭlāum impedivit saepeque eius consiliis obstitit, neque vero non fuit apertum, si ille non fuisset, Agēsĭlāum Asĭam Tauro tenus

Digitized by Google

4 regi fuisse erepturum. Qui posteaquam domum a suis civibus revocatus est, quod Boeōtĭi et Athēnĭenses Lăcĕdaemŏnĭis bellum indixerant, Cŏnōn nihilo setius apud praefectos regis versabatur iisque omnibus magno erat usui.

III. Defecerat a rege Tissăphernēs, neque id tam Artaxerxi quam ceteris erat apertum: multis enim magnisque meritis apud regem, etiam cum in officio non maneret, valebat. Neque id erat mirandum, si non facile ad credendum adducebatur, reminiscens eius se opera Cȳrum fratrem
2 superasse. Huius accusandi gratia Cŏnōn a Pharnăbāzo ad regem missus posteaquam venit, primum ex more Persarum ad chiliarchum, qui secundum gradum imperii tenebat, Tithraustēn accessit seque ostendit cum rege colloqui velle.
3 Huic ille 'nulla' inquit 'mora est, sed ut delibera, utrum colloqui malis an per litteras agere quae cogitas. Necesse est enim, si in conspectum veneris, venerari te regem [quod προσκύνησιν illi vocant] nemo enim sine hoc admittitur. Hoc si tibi grave est, per me nihilo setius editis mandatis conficies
4 quod studes'. Tum Cŏnōn 'mihi vero' inquit 'non est grave quemvis honorem habere regi, sed vereor, ne civitati meae sit opprobrio, si, cum ex ea sim profectus, quae ceteris gentibus imperare consuerit, potius barbarorum quam illius more fungar.' Itaque, quae volebat, huic scripta tradidit.

IV. Quibus cognitis rex tantum auctoritate eius motus est, ut et Tissăphernem hostem iudicarit et Lăcĕdaemŏnĭos bello persequi iusserit et ei permiserit quem vellet eligere ad dispensandam pecuniam. Id arbitrium Cŏnōn negavit sui esse consilii, sed ipsius, qui optime suos nosse deberet, sed se suadere Pharnăbāzo id negotii
2 daret. Hinc magnis muneribus donatus ad mare

Digitized by Google

est missus, ut Cyprĭis et Phoenīcĭbus ceterisque maritimis civitatibus naves longas imperaret classemque, qua proxima aestate mare tueri posset, compararet, dato adiutore Pharnăbāzo, sicut ipse voluerat. Id ut Lăcĕdaemŏnĭis est nuntiatum, 3
non sine cura rem administrant, quod maius bellum imminere arbitrabantur, quam si cum barbaro solum contenderent. Nam ducem fortem *et* prudentem regiis opibus praefuturum ac secum dimicaturum videbant, quem neque consilio neque copiis superare possent. Hac mente magnam 4
contrahunt classem: proficiscuntur Pīsandro duce. Hos Cŏnōn apud Cnĭdum adortus magno proelio fugat, multas naves capit, complures deprimit. Qua victoria non solum Athēnae, sed etiam cuncta Graecĭa, quae sub Lăcĕdaemŏnĭorum fuerat imperio, liberata est. Cŏnōn cum parte navium 5
in patriam venit, muros dirutos a Lȳsandro utrosque, et Pīraei et Athēnārum, reficiendos curat pecuniaeque quinquaginta talenta, quae a Pharnăbāzo acceperat, civibus suis donat.

V. Accidit huic, quod ceteris mortalibus, ut inconsideratior in secunda quam in adversa esset fortuna. Nam classe Pĕlŏponnēsĭorum devicta, cum ultum se iniurias patriae putaret, plura concupivit quam efficere potuit. Neque tamen ea 2
non pia et probanda fuerunt, quod potius patriae opes augeri quam regis maluit. Nam cum magnam auctoritatem sibi pugna illa navali, quam apud Cnĭdum fecerat, constituisset non solum inter barbaros, sed etiam omnes Graecĭae civitates, clam dare operam coepit, ut Iōnĭam et Aeŏlĭam restitueret Athēnĭensibus. Id cum minus 3
diligenter esset celatum, Tīrĭbāzus, qui Sardibus praeerat, Cŏnōnem evocavit, simulans ad regem eum se mittere velle magna de re. Huius nuntio parens cum venisset, in vincla coniectus est, in

Digitized by Google

4 quibus aliquamdiu fuit. Inde nonnulli eum ad regem abductum ibique eum perisse scriptum reliquerunt. Contra ea Dīnōn historicus, cui nos plurimum de Persĭcis rebus credimus, effugisse scripsit: illud addubitat, utrum Tīrĭbāzo sciente an imprudente sit factum.

X. DION.

I. Dĭōn, Hippărīni filius, Sўrācūsānus, nobil genere natus, utraque implicatus tyrannide Dĭŏnўsĭorum. Namque ille superior Aristŏmăchēn, sororem Dĭōnis, habuit in matrimonio, ex qua duos filios, Hippărīnum et Nīsaeum, procreavit totidemque filias, nomine Sōphrŏsўnēn et Arĕtēn, quarum priorem Diŏnўsĭo filio, eidem, cui regnum reliquit, nuptum dedit, alteram, Arĕtēn, Dĭōni.
2 Dĭōn autem praeter generosam propinquitatem nobilemque maiorum famam multa alia ab natura habuit bona, in his ingenium docile, come, aptum ad artes optimas, magnam corporis dignitatem, quae non minimum commendat, magnas praeterea divitias a patre relictas, quas ipse tyranni muneri-
3 bus auxerat. Erat intimus Dĭŏnўsĭo priori neque minus propter mores quam affinitatem. Namque etsi Dĭŏnўsĭi crudelitas ei displicebat, tamen salvum propter necessitudinem, magis etiam suorum causa studebat. Aderat in magnis rebus, eiusque consilio multum movebatur tyrannus, nisi qua in re maior ipsius cupiditas intercesserat.
4 Legationes vero omnes, quae essent illustriores, per Dĭōnem administrabantur: quas quidem ille diligenter obeundo, fideliter administrando crudelissimum nomen tyranni sua humanitate leniebat.
5 Hunc a Dĭŏnўsĭo missum Carthāgĭnĭenses sic

Digitized by Google

suspexerunt, ut neminem umquam Graeca lingua loquentem magis sint admirati.

II. Neque vero haec Dĭŏnȳsĭum fugiebant: nam quanto esset sibi ornamento, sentiebant. Quo fiebat ut uni huic maxime indulgeret neque eum secus diligeret ac filium: qui quidem, cum 2 Plătōnem Tărentum venisse fama in Sĭcĭlĭam esset perlata, adulescenti negare non potuerit, quin eum arcesseret, cum Dĭōn eius audiendi cupiditate flagraret. Dedit ergo huic veniam magnaque eum ambitione Sȳrācūsas perduxit. Quem Dĭōn adeo admiratus est atque adamavit, 3 ut se ei totum traderet. Neque vero minus ipse Plătō delectatus est Dĭōne. Itaque cum a tyranno crudeliter violatus esset quippe qui eum venumdari iussisset, tamen eodem rediit eiusdem Dĭōnis precibus adductus. Interim in morbum incidit 4 Dĭŏnȳsĭus. Quo cum gravius conflictaretur, quaesivit a medicis Dĭōn, quem ad modum se haberet, simulque ab iis petiit, si forte in maiore esset periculo, ut sibi faterentur: nam velle se cum eo colloqui de partiendo regno, quod sororis suae filios ex illo natos partem regni putabat debere habere. Id medici non tacuerunt et ad Dĭŏnȳsĭum 5 filium sermonem rettulerunt. Quo ille commotus, ne agendi esset Dĭōni potestas, patri soporem medicos dare coegit. Hoc aeger sumpto sopitus diem obiit supremum.

III. Tale initium fuit Dĭōnis et Dĭŏnȳsĭi simultatis eaque multis rebus aucta est. Sed tamen primis temporibus aliquamdiu simulata inter eos amicitia mansit. Cum Dĭōn non desisteret obsecrare Dĭŏnȳsĭum, ut Plătōnem Athēnis arcesseret et eius consiliis uteretur, ille, qui in aliqua re vellet patrem imitari, morem ei gessit. Eodemque tempore Phĭlistum historicum Sȳrācūsas 2 reduxit, hominem amicum non magis tyranno

Digitized by Google

quam tyrannidi. Sed de hoc in eo libro plura sunt exposita, qui de historicis Graecis conscriptus
3 est. Plătō autem tantum apud Dĭŏnȳsĭum auctoritate potuit valuitque eloquentia, ut ei persuaserit, tyrannidis facere finem libertatemque reddere Sȳrācūsānis: a qua voluntate Phĭlisti consilio deterritus aliquanto crudelior esse coepit.

IV. Qui quidem cum a Dĭōne se superari videret ingenio, auctoritate, amore populi, verens ne, si eum secum haberet, aliquam occasionem sui daret opprimendi, navem ei triremem dedit, qua Cŏrinthum deveheretur, ostendens se id utriusque facere causa, ne, cum inter se timerent, alteruter alterum prae-
2 occuparet. Id cum factum multi indignarentur magnaeque esset invidiae tyranno, Dĭŏnȳsĭus omnia, quae moveri poterant Dĭōnis, in naves imposuit ad eumque misit. Sic enim existimari volebat, id se non odio hominis, sed suae salutis fecisse
3 causa. Postea vero quam audivit eum in Pĕlŏponnēso manum comparare sibique bellum facere conari, Arĕtēn, Dĭōnis uxorem, alii nuptum dedit filiumque eius sic educari iussit, ut indulgendo
4 turpissimis imbueretur cupiditatibus. Nam puer, prius quam pubes esset, vino epulisque obruebatur, neque ullum tempus sobrio relinquebatur.
5 Is usque eo vitae statum commutatum ferre non potuit, postquam in patriam rediit pater (namque appositi erant custodes, qui eum a pristino victu deducerent), ut se de superiore parte aedium deiecerit atque ita interierit. Sed illuc revertor.

V. Postquam Cŏrinthum pervenit Dĭōn et eodem perfugit Hērăclīdēs ab eodem expulsus Dĭŏnȳsĭo, qui praefectus fuerat equitum, omni
2 ratione bellum comparare coeperunt. Sed non multum proficiebant, quod multorum annorum tyrannis magnarum opum putabatur: quam ob causam pauci ad societatem periculi perducebăn-

Digitized by Google

tur. Sed Dĭōn, fretus non tam suis copiis quam 3
odio tyranni, maximo animo duabus onerariis navibus quinquaginta annorum imperium, munitum quingentis longis navibus, decem equitum centumque peditum milibus, profectus oppugnatum, quod omnibus gentibus admirabile est visum, adeo facile perculit, ut post diem tertium, quam Sĭcĭlĭam attigerat, Sўrācūsas introierit. Ex quo intellegi potest nullum esse imperium tutum nisi benivolentia munitum. Eo tempore aberat Dĭŏnўsĭus 4
et in Itălĭa classem opperiebatur adversariorum, ratus neminem sine magnis copiis ad se venturum: quae res eum fefellit. Nam Dĭōn iis ipsis, qui 5
sub adversarii fuerant potestate, regios spiritus repressit totiusque eius partis Sĭcĭlĭae potitus est, quae sub Dĭŏnўsĭi fuerat potestate, parique modo urbis Sўrācūsārum praeter arcem et insulam adiunctam oppido, eoque rem perduxit, ut talibus 6
pactionibus pacem tyrannus facere vellet: Sĭcĭlĭam Dĭōn obtineret, Itălĭam Dĭŏnўsĭus, Sўrācūsas Apollocrătēs, cui maximam fidem uni habebat. Dĭōn***

VI. Has tam prosperas tamque inopinatas res consecuta est subita commutatio, quod fortuna sua mobilitate, quem paulo ante extulerat, demergere est adorta. Primum in filio, de quo commemoravi 2
supra, suam vim exercuit. Nam cum uxorem reduxisset, quae alii fuerat tradita, filiumque vellet revocare ad virtutem a perdita luxuria, accepit gravissimum parens vulnus morte filii. Deinde 3
orta dissensio est inter eum et Hērăclĭdem, qui, quod ei principatum non concedebat, factionem comparavit. Neque is minus valebat apud optimates quorum consensu praeerat classi, cum Dĭōn exercitum pedestrem teneret. Non tulit hoc animo 4
aequo Dĭōn, et versum illum Hŏmēri rettulit ex secunda rhapsōdia, in quo haec sententia est: non

Digitized by Google

posse bene geri rem publicam multorum imperiis. Quod dictum magna invidia consecuta est: namque aperuisse videbatur omnia in sua potestate
5 esse velle. Hanc ille non lenire obsequio, sed acerbitate opprimere studuit, Hērăclīdemque, cum Sȳrācūsas venisset, interficiundum curavit.

VII. Quod factum omnibus maximum timorem iniecit: nemo enim illo interfecto se tutum putabat. Ille autem adversario remoto licentius eorum bona, quos sciebat adversus se sensisse,
2 militibus dispertivit. Quibus divisis cum cotidiani maximi fierent sumptus, celeriter pecunia deesse coepit, neque, quo manus porrigeret, suppetebat nisi in amicorum possessiones. Id eius modi erat, ut, cum milites reconciliasset, amitteret
3 optimates. Quarum rerum cura angebatur et insuetus male audiendi non animo aequo ferebat, de se ab iis male existimari, quorum paulo ante in caelum fuerat elatus laudibus. Vulgus autem offensa in eum militum voluntate liberius loquebatur et tyrannum non ferendum dictitabat.

VIII. Haec ille intuens cum quem ad modum sedaret nesciret et quorsum evaderent timeret, Callicrătēs quidam, civis Athēnĭensis, qui simul cum eo ex Pĕlŏponnēso in Sĭcĭlĭam venerat, homo et callidus et ad fraudem acutus, sine ulla religione
2 ac fide, adit ad Dĭōnem et ait: eum magno in periculo esse propter offensionem populi et odium militum, quod nullo modo evitare posset, nisi alicui suorum negotium daret, qui se simularet illi inimicum. Quem si invenisset idoneum, facile omnium animos cogniturum adversariosque sublaturum, quod inimici eius dissidenti suos sensus
3 aperturi forent. Tali consilio probato excepit has partes ipse Callicrătēs et se armat imprudentia Dĭōnis. Ad eum interficiundum socios conquirit, adversarios eius convenit, coniuratione confirmat.

Digitized by Google

Res, multis consciis quae ageretur, elata defertur 4
ad Aristŏmăchēn, sororem Dĭōnis, uxoremque
Arĕtēn. Illae timore perterritae conveniunt, cuius
de periculo timebant. At ille negat a Callicrătē
fieri sibi insidias, sed illa, quae agerentur, fieri
praecepto suo. Mulieres nihilo setius Callicrătem 5
in aedem Proserpĭnae deducunt ac iurare cogunt,
nihil ab illo periculi fore Dĭōni. Ille hac religione
non modo non est deterritus, sed ad maturandum
concitatus est, verens ne prius consilium aperi-
retur suum, quam cogitata perfecisset.

IX. Hac mente proximo die festo, cum a
conventu se remotum Dĭōn domi teneret atque in
conclavi edito recubuisset, consciis facinoris loca
munitiora oppidi tradit, domum custodiis saepit,
a foribus qui non discedant, certos praeficit, navem 2
triremem armatis ornat Philostrătoque, fratri suo,
tradit eamque in portu agitare iubet, ut si exercere
remiges vellet, cogitans, si forte consiliis obstitisset
fortuna, ut haberet, qua aufugeret ad salutem.
Suorum autem e numero Zăcynthĭos adulescentes 3
quosdam eligit cum audacissimos tum viribus
maximis, hisque dat negotium, ad Dĭōnem eant
inermes, sic ut conveniendi eius gratia viderentur
venire. Hi propter notitiam sunt intromissi. At 4
illi, ut limen eius intrarant, foribus obseratis in
lecto cubantem invadunt, colligant: fit strepitus,
adeo ut exaudiri posset foris. Hic, sicut ante 5
saepe dictum est, quam invisa sit singularis
potentia et miseranda vita, qui se metui quam
amari malunt, cuivis facile intellectu fuit. Nam- 6
que illi ipsi custodes, si prompta fuissent voluntate,
foribus effractis servare eum potuissent, quoad
illi inermes telum foris flagitantes vivum tenebant.
Cui cum succurreret nemo, Lyco quidam Syrācū-
sānus per fenestram gladium dedit, quo Dĭōn
interfectus est.

Digitized by Google

X. Confecta caede, cum multitudo visendi gratia introisset, nonnulli ab insciis pro noxiis conciduntur. Nam celeri rumore dilato, Dĭōni vim allatam, multi concurrerent, quibus tale facinus displicebat. Hi falsa suspicione ducti immerentes
2 ut sceleratos occidunt. Huius de morte ut palam factum est, mirabiliter vulgi mutata est voluntas. Nam qui vivum eum tyrannum vocitarant, eidem liberatorem patriae tyrannique expulsorem praedicabant. Sic subito misericordia odio successerat, ut eum suo sanguine ab Achĕruntĕ, si possent,
3 cuperent redimere. Itaque in urbe celeberrimo loco, elatus publice, sepulcri monumento donatus est. Diem obiit circiter annos quinquaginta natus, quartum post annum, quam ex Pĕlŏponnēso in Sĭcĭlĭam redierat.

XI. IPHICRATES.

I. Iphicrătēs Athēnĭensis non tam magnitudine rerum gestarum quam disciplina militari nobilitatus est. Fuit enim talis dux, ut non solum aetatis suae cum primis compararetur, sed ne de maioribus natu quidem quisquam anteponeretur.
2 Multum vero in bello est versatus, saepe exercitibus praefuit, nusquam culpa male rem gessit, semper consilio vicit tantumque eo valuit, ut multa in re militari partim nova attulerit, partim meliora fecerit. Namque ille pedestria arma
3 mutavit. Cum ante illum imperatorem maximis
4 clipeis, brevibus hastis, minutis gladiis uterentur, ille e contrario peltam pro parma fecit (a quo postea peltastae pedites *appellati sunt, qui antea hoplītae* appellabantur), ut ad motus concursusque essent leviores, hastae modum duplicavit, gladios

Digitized by Google

longiores fecit. Idem genus loricarum *novum instituit* et pro sertis atque aëneis linteas dedit. Quo facto expeditiores milites reddidit: nam pondere detracto, quod aeque corpus tegeret et leve esset, curavit.

II. Bellum cum Thraecibus gessit, Seuthem, socium Athēnĭensium, in regnum restituit. Apud Cŏrinthum tanta severitate exercitui praefuit, ut nullae umquam in Graecĭa neque exercitatiores copiae neque magis dicto audientes fuerint duci: in eamque consuetudinem adduxit, ut, cum proelii 2 signum ab imperatore esset datum, sine ducis opera sic ordinatae consisterent, ut singuli a peritissimo imperatore dispositi viderentur. Hoc 3 exercitu moram Lăcĕdaemŏnĭorum interfecit, quod maxime tota celebratum est Graecĭa. Iterum eodem bello omnes copias eorum fugavit, quo facto magnam adeptus est gloriam. Cum Arta- 4 xerxēs Aegyptĭo regi bellum inferre voluit, Iphicrătēn ab Athēnĭensibus ducem petivit, quem praeficeret exercitui conducticio, cuius numerus XII milium fuit. Quem quidem sic omni disciplina militari erudivit, ut, quem ad modum quondam Făbĭāni milites Rōmae, sic Iphicrătenses apud Graecos in summa laude fuerint. Idem 5 subsidio Lăcĕdaemŏnĭis profectus Epăminondae retardavit impetus. Nam nisi eius adventus appropinquasset, non prius Thēbāni Sparta abscessissent, quam captam incendio delessent.

III. Fuit autem et animo magno et corpore imperatoriaque forma, ut ipso aspectu cuivis iniceret admirationem sui, sed in labore nimis remis- 2 sus parumque patiens, ut Thĕŏpompus memoriae prodidit, bonus vero civis fideque magna. Quod cum in aliis rebus declaravit, tum maxime in Amyntae Măcĕdŏnis liberis tuendis. Namque Eurydĭcē, mater Perdiccae et Philippi, cum his

Digitized by Google

duobus pueris Amyntā mortuo ad Iphicrătēn con-
3 fugit eiusque opibus defensa est. Vixit ad senectutem placatis in se suorum civium animis. Causam capitis semel dixit, bello sociali, simul cum Tīmŏthĕo, eoque iudicio est absolutus.
4 Mĕnesthĕa filium reliquit ex Thraessā natum, Cŏti regis filia. Is cum interrogaretur, utrum pluris patrem matremne faceret, 'matrem' inquit. Id cum omnibus mirum videretur, at ille 'merito' inquit 'facio: nam pater, quantum in se fuit, Thraecem me genuit, contra ea mater Athēnĭensem.'

XII. CHABRIAS.

I. Chabrĭās Athēnĭensis. Hic quoque in summis habitus est ducibus resque multas memoria dignas gessit. Sed ex iis elucet maxime inventum eius in proelio, quod apud Thēbas fecit, cum
2 Boeōtis subsidio venisset. Namque in eo victoria fidentem summum ducem Agēsĭlāum, fugatis iam ab eo conducticiis catervis, *eo frustratus est quod* reliquam phalangem loco vetuit cedere obnixoque genu scuto, proiecta hasta impetum excipere hostium docuit. Id novum Agēsĭlāus contuens progredi non est ausus suosque iam incurrentes
3 tuba revocavit. Hoc usque eo tota Graecĭa fama celebratum est, ut illo statu Chabrĭās sibi statuam fieri voluerit, quae publice ei ab Athēnĭensibus in foro constituta est. Ex quo factum est ut postea athletae ceterique artifices iis statibus in statuis ponendis uterentur, quibus victoriam essent adepti.

II. Chabrĭās autem multa in Eurōpa bella administravit, cum dux Athēnĭensium esset; in Aegypto sua sponte gessit: nam Necteněbĭn adiutum profectus regnum ei constituit. Fecit idem

Digitized by Google

Cypri, sed publice ab Athēnĭensibus Euăgŏrae 2
adiutor datus, neque prius inde discessit, quam
totam insulam bello devinceret: qua ex re Athēn-
ĭenses magnam gloriam sunt adepti. Interim 3
bellum inter Aegyptĭos et Persas conflatum est.
Athēnĭenses cum Artaxerxē societatem habebant,
Lăcĕdaemŏnĭi cum Aegyptĭis, a quibus magnas
praedas Agēsĭlāus, rex eorum, faciebat. Id intuens
Chabrĭās, cum in re nulla Agēsĭlāo cederet, sua
sponte eos adiutum profectus Aegyptĭae classi
praefuit, pedestribus copiis Agēsĭlāus.

III. Tum praefecti regis Persae legatos mise-
runt Athēnas questum, quod Chabrĭās adversum
regem bellum gereret cum Aegyptĭis. Athēnĭenses
diem certam Chabrĭae praestituerunt, quam ante
domum nisi redisset, capitis se illum damnaturos
denuntiarunt. Hoc ille nuntio Athēnas rediit,
neque ibi diutius est moratus, quam fuit necesse.
Non enim libenter erat ante oculos suorum 2
civium, quod et vivebat laute et indulgebat sibi
liberalius, quam ut invidiam vulgi posset effugere.
Est enim hoc commune vitium magnis liberisque 3
civitatibus, ut invidia gloriae comes sit et libenter
de iis detrahant, quos eminere videant altius,
neque animo aequo pauperes alienam opulentiam
intueantur. Itaque Chabrĭās, quoad ei licebat,
plurimum aberat. Neque vero solus ille aberat 4
Athēnis libenter, sed omnes fere principes fecerunt
idem, quod tantum se ab invidia putabant afuturos,
quantum a conspectu suorum recesserint. Itaque
Cŏnōn plurimum Cypri vixit, Iphicrătēs in
Thraecia, Tīmŏthĕus Lesbi, Chăres Sīgēi, dissimilis
quidem Chărēs horum et factis et moribus, sed
tamen Athenis et honoratus et potens.

IV. Chabrĭās autem periit bello sociali
tali modo. Oppugnabant Athenienses Chĭum.
Erat in classe Chabrĭās privatus, sed omnes,

Digitized by Google

qui in magistratu erant, auctoritate anteibat, eumque magis milites quam qui praeerant
2 suspiciebant. Quae res ei maturavit mortem. Nam dum primus studet portum intrare gubernatoremque iubet eo derigere navem, ipse sibi perniciei fuit: cum enim eo penetrasset, ceterae non sunt secutae. Quo facto circumfusus hostium concursu cum fortissime pugnaret, navis
3 rostro percussa coepit sidere. Hinc refugere cum posset, si se in mare deiecisset, quod suberat classis Athēnĭensium, quae exciperet natantes perire maluit quam armis abiectis navem relinquere, in qua fuerat vectus. Id ceteri facere noluerunt, qui nando in tutum pervenerunt. At ille, praestare honestam mortem existimans turpi vitae, comminus pugnans telis hostium interfectus est.

XIII. TIMOTHEUS.

I. Tīmŏthĕus, Cŏnōnis filius, Athēnĭensis Hic a patre acceptam gloriam multis auxit virtutibus: fuit enim disertus, impiger, laboriosus, rei militaris peritus neque minus civitatis
2 regendae. Multa huius sunt praeclare facta, sed haec maxime illustria. Olynthĭos et Byzantĭos bello subegit. Sămum cepit: in quo *oppido* oppugnando superiore bello Athēnĭenses mille et CC talenta consumpserant, id ille sine ullā publica impensa populo restituit. Adversus Cŏtum bella gessit ab eoque [mille et] CC talenta praedae in publicum rettulit. Cyzĭcum obsidione
3 liberavit. Arĭŏbarzāni simul cum Agēsĭlāo auxilio profectus est: a quo cum Lăco pecuniam numeratam accepisset, ille cives suos agro atque

Digitized by Google

urbibus augeri maluit quam id sumere, cuius partem domum suam *quisque* ferre posset. Itaque accepit Crithōten et Sestum.

II. Idem classi praefectus circumvehens Pĕlŏponnēsum, Lăcōnĭcēn populatus, classem eorum fugavit, Corcȳram sub imperium Athēnĭensium redegit, sociosque dein adiunxit Epīrōtās, Athămānăs, Chāŏnăs omnesque eas gentes, quae mare illud adiacent. Quo facto Lăcĕdaemŏnĭi de 2 diutina contentione destiterunt et sua sponte Athēnĭensibus imperii maritimi principatum concesserunt, pacemque iis legibus constituerunt, ut Athēnĭenses mari duces essent. Quae victoria tantae fuit Atticis laetitiae, ut tum primum arae Pāci publice sint factae eique deae pulvinar sit institutum. Cuius laudis ut memoria maneret, Tīmŏthĕo publice statuam in foro posuerunt. Qui 3 honos huic uni ante id tempus contigit, ut, cum patri populus statuam posuisset, filio quoque daret. Sic iuxta posita recens filii veterem patris renovavit memoriam.

III. Hic cum esset magno natu et magistratus gerere desisset, bello Athēnĭenses undique premi sunt coepti. Defecerat Sămus, descierat Hellespontus, Phĭlippus, iam tum valens, multa moliebatur: cui oppositus Chărēs cum esset, non satis in eo praesidii putabatur. Fit Mĕnesthĕus praetor, 2 filius Iphicrătis, gener Tīmŏthĕi, et, ut ad bellum proficiscatur, decernitur. Huic inconsilium dantur *viri* duo usu sapientiaque praestantes, [quorum consilio uteretur] pater et socer, quod in his tanta erat auctoritas, ut magna spes esset per eos amissa posse recuperari. Ii cum Sămum profecti essent 3 et eodem Chărēs illorum adventu cognito cum suis copiis proficisceretur, ne quid absente se gestum videretur, accidit, cum ad insulam appropinquarent, ut magna tempestas oreretur:

Digitized by Google

quam evitare duo veteres imperatores utile ar-
4 bitrati suam classem suppresserunt. At ille temeraria usus ratione non cessit maiorum natu auctoritati, velut in sua manu esset fortuna. Quo contenderat, pervenit, eodemque ut sequerentur, ad Tīmŏthĕum et Iphicrătēn nuntium misit. Hinc male re gesta, compluribus amissis navibus eo, unde erat profectus, se recepit litterasque Athēnas publice misit, sibi proclive fuisse Sămum capere, nisi a Tīmŏthĕo et Iphicrătē desertus esset.
5 Populus acer, suspicax ob eamque rem mobilis, adversarius, invidus [etenim potentia in crimen vocabatur] domum revocat: accusantur proditionis. Hoc iudicio damnatur Tīmŏthĕus lisque eius aestimatur centum talentis. Ille odio ingratae civitatis exactus Chalcĭdem se contulit.

IV. Huius post mortem cum populum iudicii sui paeniteret, multae novem partes detraxit et decem talenta Cŏnōnem, filium eius, ad muri quandam partem reficiendam iussit dare. In quo fortunae varietas est animadversa. Nam quos avus [Cŏnōn] muros ex hostium praeda patriae restituerat, eosdem nepos cum summa ignominia familiae ex sua re familiari reficere coactus est.
2 Tīmŏthĕi autem moderatae sapientisque vitae cum pleraque possimus proferre testimonia, uno erimus contenti, quod ex eo facile conici poterit, quam carus suis fuerit. Cum Athēnis adulescentulus causam diceret, non solum amici privatique hospites ad eum defendendum convenerunt, sed etiam in eis Iāsōn, tyrannus Thessălĭae, qui illo tempore
3 fuit omnium potentissimus. Hic cum in patria sine satellitibus se tutum non arbitraretur, Athēnas sine ullo praesidio venit tantique hospitem fecit, ut mallet se capitis periculum adire quam Tīmŏthĕo de fama dimicanti deesse. Hunc adversus tamen Tīmŏthĕus postea populi iussu

Digitized by Google

bellum gessit: patriae *enim* sanctiora iura quam hospitii esse duxit.

Haec extrema fuit aetas imperatorum Athēnĭensium, Iphicrătis, Chabrĭae, Tīmŏthĕi: neque post illorum obitum quisquam dux in illa urbe fuit dignus memoria. 4

Venio nunc ad fortissimum virum maximique consilii omnium barbarorum, exceptis duobus Carthāgĭnĭensibus, Hămilcăre et Hannĭbăle. De quo hoc plura referemus, quod et obscuriora sunt eius gesta pleraque et ea, quae prospere ei cesserunt, non magnitudine copiarum, sed consilii, quo tum omnes superabat, acciderunt: quorum nisi ratio explicata fuerit, res apparere non poterunt. 5 6

XIV. DATAMES.

I. Dātămēs, patre Camĭsărē, natione Cāre, matre Scȳthissa natus, primum militum in numero fuit apud Artaxerxēn eorum, qui regiam tuebantur. Pater eius Cămĭsărēs, quod et manu fortis et bello strenuus et regi multis locis fidelis erat repertus, habuit provinciam partem Cĭlĭcĭae iuxta Cappădŏcĭam, quam incolunt Leucŏsȳri. Dātămēs militare munus fungens primum, qualis esset, aperuit in bello, quod rex adversus Cadūsĭos gessit. Namque hic magni fuit eius opera. Quo factum est, cum in eo bello cecidisset Camisărēs, ut paterna ei traderetur provincia. 8

II. Pari se virtute postea praebuit, cum Autophrŏdātes iussu regis bello persequeretur eos, qui defecerant. Namque huius opera hostes, cum castra iam intrassent, multis milibus regiorum interfectis profligati sunt exercitusque reliquus conservatus regis est: qua ex re maioribus rebus

Digitized by Google

2 praeesse coepit. Erat eo tempore Thuȳs dynastes Paphlăgŏnĭae, antiquo genere ortus a Pȳlaemĕnē illo, quem Hŏmērus Trōĭco bello a Pătrŏclo inter-
3 fectum ait. Is regi dicto audiens non erat. Quam ob causam bello eum persequi constituit eique rei praefecit Dātămēn, propinquum Paphlăgŏnis: namque ex fratre et sorore erant nati. Quam ob causam Dātămēs primum experiri voluit, ut sine armis propinquam ad officium reduceret. Ad quem cum venisset sine praesidio, quod ab amico nullas vereretur insidias, paene interiit: nam
4 Thŭȳs eum clam interficere voluit. Erat mater cum Dātămē, amita Paphlăgŏnis. Ea, quid ageretur,
5 resciit filiumque monuit. Ille fuga periculum evitavit bellumque indixit Thŭȳni. In quo cum ab Arĭŏbarzāne, praefecto Lȳdĭae et Iōnĭae totiusque Phrȳgĭae, desertus esset, nihilo segnius perseveravit vivumque Thŭȳn cepit cum uxore et liberis.

III. Cuius facti ne prius fama ad regem quam ipse perveniret, dedit operam. Itaque omnibus insciis eo, ubi erat rex, venit posteroque die Thŭȳn, hominem maximi corporis terribilique facie, quod et niger et capillo longo barbaque erat promissa, optima veste texit, quam satrăpae regii gerere consuerant, ornavit etiam torque atque ar-
2 millis aureis ceteroque regio cultu: ipse agresti duplici amiculo circumdatus hirtaque tunica, gerens in capite galeam venatoriam, dextra manu clavam, sinistra copulam, ita vinctum ante se Thŭȳnem agebat, ut si feram bestiam captam duceret.
3 Quae cum omnes aspicerent propter novitatem ornatus ignotamque formam ob eamque rem magnus esset concursus, fuit nonnemo, qui agnosceret
4 Thŭȳn regique nuntiaret. Primo non accredidit: itaque Pharnăbāzum misit exploratum. A quo, ut rem gestam comperit, statim admitti iussit

Digitized by Google

magno opere delectatus cum facto tum ornatu, in primis quod nobilis rex in potestatem inopinanti venerat. Itaque magnifice Dātămēn donatum ad exercitum misit, qui tum contrahebatur duce Pharnăbāzo et Tithrauste ad bellum Aegyptium, parique eum atque illos imperio esse iussit. Postea vero quam Pharnăbāzum rex revocavit, illa summa imperii tradita est. 5

IV. Hic cum maximo studio compararet exercitum Aegyptumque proficisci pararet, subito a rege litterae sunt ei missae, ut Aspim aggrederetur, qui Cătăŏnĭam tenebat: quae gens iacet supra Cilĭcĭam, confinis Cappădocĭae. Namque Aspis, saltuosam regionem castellisque munitam incolens, non solum imperio regis non parebat, sed etiam finitimas regiones vexabat et quae regi portarentur abripiebat. Dātămēs, etsi longe aberat ab his regionibus et a maiore re abstrahebatur, tamen regis voluntati morem gerendum putavit. Itaque cum paucis, sed viris fortibus navem conscendit, existimans, quod accidit, facilius se imprudentem parva manu oppressurum quam paratum quamvis magno exercitu. Hac delatus in Cĭlĭcĭam, egressus inde, dies noctesque iter faciens Taurum transiit eoque, quo studuerat, venit. Quaerit, quibus locis sit Aspis: cognoscit haud longe abesse profectumque eum venatum. Quem dum speculatur, adventus eius causa cognoscitur. Pĭsĭdas cum eis, quos secum habebat, ad resistendum Aspis comparat. Id Dātămēs ubi audivit, arma sumit, suos sequi iubet: ipse equo concitato ad hostem vehitur. Quem procul Aspis conspiciens ad se ferentem pertimescit atque a conatu resistendi deterritus sese dedidit. Hunc Dātămēs vinctum ad regem ducendum tradit Mithridāti. 2 3 4 5

V. Haec dum geruntur, Artaxerxes reminiscens, a quanto bello ad quam parvam rem principem

Digitized by Google

ducum misisset, se ipse reprehendit et nuntium ad exercitum Acēn misit, quod nondum Dātămēn profectum putabat, qui diceret, ne ab exercitu discederet. Hic priusquam perveniret, quo erat profectus, in itinere convenit, qui Aspim ducebant.
2 Qua celeritate cum magnam benivolentiam regis Dātămēs consecutus esset, non minorem invidiam aulicorum excepit, quod illum unum pluris quam se omnes fieri videbant. Quo facto cuncti ad eum
3 opprimendum consenserunt. Haec Pandantēs, gazae custos regiae, amicus Dātămi, perscripta ei mittit, in quibus docet eum in magno fore periculo, si quid illo imperante adversi in Aegypto acci-
4 disset. Namque eam esse consuetudinem regiam, ut casus adversos hominibus tribuant, secundos fortunae suae: quo fieri ut facile impellantur ad eorum perniciem, quorum ductu res male gestae nuntientur. Illum hoc maiore fore in discrimine, quod, quibus rex maxime oboediat, eos habeat
5 inimicissimos. Talibus ille litteris cognitis, cum iam ad exercitum Acēn venisset, quod non ignorabat ea vere scripta, desciscere a rege constituit. neque tamen quicquam fecit, quod fide sua esset
6 indignum. Nam Mandrŏclēn Magnētem exercitui praefecit: ipse cum suis in Cappădŏcĭam discedit coniunctamque huic Paphlăgŏnĭam occupat, celans, qua voluntate esset in regem. Clam cum Arĭŏbarzāne facit amicitiam, manum comparat, urbes munitas suis tuendas tradit.

VI. Sed haec propter hiemale tempus minus prospere procedebant. Audit Pisĭdas quosdam copias adversus se parare. Filium eo Arsidaeum cum exercitu mittit: cadit in proelio adulescens. Proficiscitur eo pater non ita cum magna manu, celans, quantum vulnus accepisset, quod prius ad hostem pervenire cupiebat, quam de male re gesta fama ad suos pervenerit, ne cognita filii morte

Digitized by Google

animi debilitarentur militum. Quo contenderat, 2
pervenit iisque locis castra ponit, ut neque circumiri multitudine adversariorum posset neque impediri, quo minus ipse ad dimicandum manum haberet expeditam. Erat cum eo Mithrobarzānēs, 3
socer eius, praefectus equitum. Is desperatis generi rebus ad hostes transfugit. Id Dātămēs ut audivit, sensit, si in turbam exisset ab homine tam necessario se relictum, futurum ut ceteri *idem* consilium sequerentur; *itaque* in vulgus edit suo 4
iussu Mithrŏbarzānem profectum pro perfuga, quo facilius receptus interficeret hostes: quare relinqui eum par non esse et omnes confestim sequi. Quod si animo strenuo fecissent, futurum ut adversarii non possent resistere, cum et intra vallum et foris caederentur. Hac re probata exercitum educit, Mithrŏbarzānem persequitur: qui 5
tantum ad hostes pervenerat, cum Dātămes signa inferri iubet. Pĭsĭdae nova re commoti in opin- 6
ionem adducuntur perfugas mala fide compositoque fecisse, ut recepti maiori essent calamitati. Primum eos adoriuntur. Illi cum, quid ageretur aut quare fieret, ignorarent, coacti sunt cum eis pugnare, ad quos transierant, ab iisque stare, quos reliquerant: quibus cum neutri parcerent, celeriter sunt concisi. Reliquos Pĭsĭdas resistentes Dātămēs 7
invadit: primo impetu pellit, fugientes persequitur, multos interficit, castra hostium capit. Tali con- 8
silio uno tempore et proditores perculit et hostes profligavit, et, quod ad perniciem suam fuerat cogitatum, id ad salutem convertit. Quo neque acutius ullius imperatoris cogitatum neque celerius factum usquam legimus.

VII. Ab hoc tamen viro Sisĭnās, maximo natu filius, desciit ad regemque transiit et de defectione patris detulit. Quo nuntio Artaxerxēs commotus, quod intellegebat sibi cum viro fortiac strenuo nego-

Digitized by Google

tium esse, qui, et prius cogitare quam conari consuesset, et cum cogitasset, facere auderet, Autophrŏdā-
2 tem in Cappădŏciam mittit. Hic ne intrare posset, saltum, in quo Cĭlĭcĭae portae sunt sitae, Dātămēs
3 praeoccupare studuit. Sed tam subito copias contrahere non potuit. A qua re depulsus cum ea manu, quam contraxerat, locum delegit talem, ut neque circumiretur ab hostibus neque praeteriret adversarius, quin ancipitibus locis premeretur, et, si dimicare vellet, non multum obesse multitudo hostium suae paucitati posset.

VIII. Haec etsi Autophrŏdātēs videbat, tamen statim maluit congredi quam cum tantis copiis refugere aut tam diu uno loco sedere. Habebat barbar-
2 orum equitum XX, peditum centum milia, quos illi Cardăcās appellant, eiusdemque generis III milia funditorum, praeterea Cappădŏcum VIII milia, Arměnĭorum X milia, Paphlăgŏnum V milia, Phrygum X milia, Lydōrum V milia, Aspendĭorum et Pisĭdarum circiter III milia, Cĭlĭcum II milia, Captiānorum totidem, ex Graecia conductorum III
3 milia, levis armaturae maximum numerum. Has adversus copias spes omnis consistebat Dātămi in se locique natura: namque huius partem non habebat vicesimam militum. Quibus fretus conflixit adversariorumque multa milia concidit, cum de ipsius exercitu non amplius hominum mille cecidisset. Quam ob causam postero die tropaeum
4 posuit, quo loco pridie pugnatum erat. Hinc cum castra movisset semperque inferior copiis superior omnibus proeliis discederet, quod numquam manum consereret, nisi cum adversarios locorum angustiis clausisset, quod perito regionum callide-
5 que cogitanti saepe accidebat, Autŏphrŏdātes, cum bellum duci maiore regis calamitate quam adversariorum videret, pacem amicitiamque *pristinam memorans* hortatus est, ut cum rege in gratiam

Digitized by Google

rediret. Quam ille etsi fidam non fore putabat, 6
tamen condicionem accepit seque ad Artaxerxem
legatos missurum dixit. Sic bellum, quod rex ad-
versus Dātămēn susceperat, sedatum est. Autŏ-
phrŏdātes in Phrygiam se recepit.

IX. At rex, quod implacabile odium in Dātămēn
susceperat, postquam bello eum opprimi non posse
animadvertit, insidiis interficere studuit: quas ille
plerasque evitavit. Sicut, cum ei nuntiatum esset 2
quosdam sibi insidiari, qui in amicorum erant nu-
mero: de quibus, quod inimici detulerant, neque
credendum neque neglegendum putavit: experiri
voluit, verum falsumne sibi esset relatum. Itaque 3
eo profectus est, in quo itinere futuras insidias
dixerant. Sed elegit corpore ac statura simillimum
sui eique vestitum suum dedit atque eo loco ire,
quo ipse consuerat, iussit; ipse autem ornatu
vestituque militari inter corporis custodes iter
facere coepit. At insidiatores, postquam in eum 4
quem insederant locum agmen pervenit, decepti
ordine atque vestitu impetum in eum faciunt, qui
suppositus erat. Praedixerat autem iis Dātămēs,
cum quibus iter faciebat, ut parati essent facere,
quod ipsum vidissent. Ipse, ut concurrentes insi- 5
diatores animum advertit, tela in eos coniecit.
Hoc idem cum universi fecissent, priusquam per-
venirent ad eum, quem aggredi volebant, confixi
conciderunt.

X. Hic tamen tam callidus vir extremo tem-
pore captus est Mithrĭdātis, Arĭŏbarzānis filii, dolo.
Namque is pollicitus est regi se eum interfecturum,
si sibi rex permitteret, ut quodcumque vellet
liceret impune facere, fidemque de ea re more Per-
sārum dextra dedisset. Hanc ut accepit a rege 2
missam, copias parat et absens amicitiam cum
Dātăme facit, regis provincias vexat, castella ex-
pugnat, magnas praedas capit, quarum partim suis

Digitized by Google

dispertit, partim ad Datămēn mittit; pari modo
3 complura castella ei tradit. Haec diu faciendo persuasit homini se infinitum adversus regem suscepisse bellum, cum nihilo magis, ne quam suspicionem illi praeberet insidiarum, neque colloquium eius petivit neque in conspectum venire studuit. Sic absens amicitiam gerebat, ut non beneficiis mutuis, sed communi odio, quod erga regem susceperant, contineri viderentur.

XI. Id cum satis se confirmasse arbitratus esset, certiorem facit Dātămēn, tempus esse maiores res parari et bellum cum ipso rege suscipi, deque ea re, si ei videretur, quo loco vellet, in colloquium veniret. Probata re colloquendi tempus sumitur
2 locusque, quo conveniretur. Huc Mithrĭdātēs cum uno, cui maxime habebat fidem, ante aliquot dies venit compluribusque locis separatim gladios obruit eaque loca diligenter notat. Ipso autem colloquii die utrique, locum qui explorarent atque ipsos scrutarentur, mittunt: deinde ipsi sunt con-
3 gressi. Hic cum aliquamdiu in colloquio fuissent et diversi discessissent iamque procul Dātămēs abesset, Mithrĭdātes, priusquam ad suos perveniret, ne quam suspicionem pareret, in eundem locum revertitur atque ibi, ubi telum erat infossum, resedit, ut si lassitudine cuperet acquiescere, Dātămēnque revocavit, simulans se quiddam in collo-
4 quio esse oblitum. Interim telum, quod latebat, protulit nudatumque vagina veste texit ac Dātămi venienti ait, digredientem se animadvertisse, locum quendam, qui erat in conspectu, ad castra ponenda
5 esse idoneum. Quem cum digito demonstraret et ille respiceret, aversum ferro transfixit priusque, quam quisquam posset succurrere, interfecit. Ita ille vir, qui multos consilio, neminem perfidia ceperat, simulata captus est amicitia.

Digitized by Google

XV. EPAMINONDAS.

I. Epămīnōndās, Pŏlymnĭi filius, Thēbānus. De hoc priusquam scribimus, haec praecipienda videntur lectoribus, ne alienos mores ad suos referant, neve ea, quae ipsis leviora sunt, pari modo apud ceteros fuisse arbitrentur. Scimus 2
enim musicen nostris moribus abesse a principis persona, saltare vero etiam in vitiis poni: quae omnia apud Graecos et grata et laude digna ducuntur. Cum autem exprimere imaginem con- 3
suetudinis atque vitae velimus Epămīnondae, nihil videmur debere praetermittere, quod pertineat ad eam declarandam. Quare dicemus primum de 4
genere eius, deinde quibus disciplinis et a quibus sit eruditus, tum de moribus ingeniique facultatibus et si qua alia memoria digna erunt, postremo de rebus gestis, quae a plurimis animi anteponuntur virtutibus.

II. Natus igitur patre, quo diximus, genere honesto, pauper iam a maioribus relictus est, eruditus autem sic, ut nemo Thēbānus magis. Nam et citharizare et cantare ad chordarum sonum doctus est a Dĭŏnўsĭo, qui non minore fuit in musicis gloria quam Damon aut Lamprus, quorum pervulgata sunt nomina, contare tibiis ab Olympĭŏdōro, saltare a Calliphrŏne. At philosophiae praecep- 2
torem habuit Lўsim Tărentīnum, Pўthăgŏrēum: cui quidem sic fuit deditus, ut adulescens tristem ac severum senem omnibus aequalibus suis in familiaritate anteposuerit; neque prius eum a se dimisit, quam in doctrinis tanto antecessit condiscipulos, ut facile intellegi posset pari modo superaturum omnes in ceteris artibus. Atque haec ad 3
nostram consuetudinem sunt levia et potius contemnenda: at in Graecĭa, utique olim, magnae

Digitized by Google

4 laudi erant. Postquam ephebus est factus et palaestrae dare operam coepit, non tam magnitudini virium servivit quam velocitati: illam enim ad athletarum usum, hanc ad belli existimabat utilitatem pertinere. Itaque exercebatur plurimum currendo et luctando ad eum finem, quoad stans
5 complecti posset atque contendere. In armis vero plurimum studii consumebat.

III. Ad hanc corporis firmitatem plura etiam animi bona accesserant. Erat enim modestus, prudens, gravis, temporibus sapienter utens, peritus belli, fortis manu, animo maximo, adeo veritatis diligens, ut ne ioco quidem mentiretur.
2 Idem continens, clemens patiensque admirandum in modum, non solum populi, sed etiam amicorum ferens iniurias, in primis commissa celans, quod*que* interdum non minus prodest quam diserte dicere, studiosus audiendi: ex hoc enim facillime
3 disci arbitrabatur. Itaque cum in circulum venisset, in quo aut de re publica disputaretur aut de philosophia sermo haberetur, numquam inde prius discessit, quam ad finem sermo esset adductus.
4 paupertatem adeo facile perpessus est, ut de re publica nihil praeter gloriam ceperit. Amicorum in se tuendo caruit facultatibus, fide ad alios sublevandos saepe sic usus est, ut iudicari possit
5 omnia ei cum amicis fuisse communia. Nam cum aut civium suorum aliquis ab hostibus esset captus, aut virgo nubilis proter paupertatem collocari non posse, amicorum concilium habebat et, quantum quisque daret, pro facultatibus imperabat.
6 Eamque summam cum fecerat, priusquam acciperet pecuniam, adducebat eum, qui quaerebat, ad eos, qui conferebant, eique ut ipsi numerarent, faciebat, ut ille, ad quem ea [res] perveniebat, sciret quantum cuique deberet.

IV. Tentata autem eius est abstinentia a Dĭŏmĕ-

Digitized by Google

dontĕ Cȳzĭcēno: namque is rogatu Artaxerxis regis Epămīnondam pecunia corrumpendum susceperat. Hic magno cum pondere auri Thēbas venit et Mīcȳthum adulescentulum quem tum Epămīnondās plurimum diligebat quinque talentis ad suam perduxit voluntatem. Mīcȳthus Epămīnondam convenit et causam adventus Dĭŏmĕdontis ostendit. At ille Dĭŏmĕdonti coram 'nihil' 2
inquit 'opus pecunia est: nam si rex ea vult, quae Thēbānis sunt utilia, gratis facere sum paratus, sin autem contraria, non habet auri atque argenti satis. Namque orbis terrarum divitias accipere nolo pro patriae caritate. Tu quod me 3
incogitum tentasti tuique similem existimasti, non miror tibique ignosco; sed egredere propere, ne alios corrumpas, cum me non potueris. Et tu, Mīcȳthĕ, argentum huic redde, aut, nisi id confestim facis, ego te tradam magistratui.' Hunc 4
Dĭŏmĕdōn cum rogaret, ut tuto exire suaque, quae attulerat, liceret efferre, 'istud quidem' inquit 'faciam, neque tua causa, sed mea, ne, si tibi sit pecunia adempta, aliquis dicat id ad me ereptum pervenisse, quod delatum accipere noluissem.' A quo cum quaesisset, quo se deduci vellet, et 5
ille Athēnas dixisset, praesidium dedit, ut tuto perveniret. Neque vero id satis habuit, sed etiam, ut inviolatus in navem escenderet, per Chabrĭam Athēnĭensem, de quo supra mentionem fecimus, effecit. Abstinentiae erit hoc satis testi- 6
monium. Plurima quidem proferre possumus, sed modus adhibendus est, quoniam uno hoc volumine vitam excellentium virorum complurium concludere constituimus, quorum *res* separatim multis milibus versuum complures scriptores ante nos explicarunt.

V. Fuit etiam disertus, ut nemo ei Thēbānus par esset eloquentia, neque minus concinnus in

Digitized by Google

brevitate respondendi quam in perpetua oratione
2 ornatus. Habuit obtrectatorem Mĕnĕclīdēn quendam, indidem Thēbis, et adversarium in administranda re publica, satis exercitatum in dicendo, ut Thēbanum scilicet: namque illi genti plus
3 inest virium quam ingenii. Is, quod in re militari florere Epămīnondam videbat, hortari solebat Thēbānos, ut pacem bello anteferrent, ne illius imperatoris opera desideraretur. Huic ille 'fallis' inquit 'verbo cives tuos, quod eos a bello avocas:
4 otii enim nomine servitutem concilias. Nam paritur pax bello. Itaque qui ea diutina volunt frui, bello exercitati esse debent. Quare si principes Graecĭae vultis esse, castris est vobis
5 utendum, non palaestra.' Idem ille Mĕnĕclīdes cum huic obiceret, quod liberos non haberet neque uxorem duxisset, maximeque insolentiam, quod sibi Agămemnŏnis belli gloriam videretur consecutus: at ille 'desine' inquit 'Mĕnĕclīda, de uxore mihi exprobrare: nam nullius in ista re
6 minus uti consilio volo.' 'Quod autem me Agămemnŏnem aemulari putas, falleris. Namque ille cum universa Graecĭa vix decem annis unam cepit urbem, ego contra ea una urbe nostra
4 dieque uno totam Graecĭam Lăcĕdaemŏnĭis fugatis liberavi.'

VI. Idem cum in conventum venisset Arcădum, petens ut societatem cum Thēbānis et Argīvis facerent, contraque Callistrătus, Athēnĭensium legatus, qui eloquentia omnes eo praestabat tempore, postularet ut potius amicitiam sequerentur Attĭcorum, et in oratione sua multa invectus esset
5 in Thēbānos et Argīvos in eisque hoc posuisset, animum advertere debere Arcădĕs, quales utraque civitas cives procreasset, ex quibus de ceteris possent iudicare: Argīvos enim fuisse Orestem et Alcmaeŏnem matricidas, Thebīs Oedĭpum natum,

Digitized by Google

qui cum patrem suum interfecisset, matrem duxisset: huic in respondendo Epămīnondās, cum 3
de ceteris perorasset, postquam ad illa duo opprobria pervenit, admirari se dixit stultitiam rhetoris Attĭci, qui non animadverterit, innocentes illos natos domi, scelere admisso cum patria essent expulsi, receptos esse ab Athēnĭensibus. Sed maxime eius eloquentia eluxit Spartae legati 4
ante pugnam Leuctrĭcam. Quo cum omnium sociorum convenissent legati, coram frequentissimo legationum conventu sic Lăcĕdaemŏnĭorum tyrannidem coarguit, ut non minus illa oratione opes eorum concusserit quam Leuctrĭca pugna. Tum enim perfecit, quod post apparuit, ut auxilio Lăcĕdaemŏnĭi sociorum privarentur.

VII. Fuisse patientem suorumque iniurias ferentem civium, quod se patriae irasci nefas esse duceret, haec sunt testimonia. Cum eum propter invidiam cives sui praeficere exercitui noluissent duxque esset delectus belli imperitus, cuius errore res eo esset deducta, ut omnes de salute pertimescerent, quod locorum augustiis clausi ab hostibus obsidebantur, desiderari coepta est Epămīnondae diligentia: erat enim ibi privatus numero militis. A quo cum peterent opem, nullam ad- 2
hibuit memoriam contumeliae et exercitum obsidione liberatum domum reduxit incolumem. Nec vero hoc semel fecit, sed saepius. Maxime 3
autem fuit illustre, cum in Pĕlŏponnēsum exercitum duxisset adversus Lăcĕdaemŏnĭos haberetque collegas duos, quorum alter erat Pĕlŏpĭdas, vir fortis ac strenuus. Hi cum criminibus adversariorum omnes in invidiam venissent ob eamque rem imperium iis esset abrogatum atque in eorum locum alii praetores successissent, Epămīnondas 4
populi scito non paruit idemque ut facerent persuasit collegis et bellum, quod susceperat, gessit.

Digitized by Google

Namque animadvertebat, nisi id fecisset, totum exercitum propter praetorum imprudentiam in-
5 scitiamque belli periturum. Lex erat Thēbis, quae morte multabat, si quis imperium diutius retinuisset, quam lege praefinitum foret. Hanc Epămīnondās cum rei publicae conservandae causa latam videret, ad perniciem civitatis conferri noluit et quattuor mensibus diutius, quam populus iusserat, gessit imperium.

VIII. Postquam domum reditum est, collegae eius hoc crimine accusabantur. Quibus ille permisit, ut omnem causam in se transferrent suaque opera factum contenderent, ut legi non oboedirent. Qua defensione illis periculo liberatis nemo Epămīnondam responsurum putabat, quod, quid
2 diceret, non haberet. At ille in iudicium venit, nihil eorum negavit, quae adversarii crimini dabant, omniaque, quae collegae dixerant, confessus est neque recusavit quo minus legis poenam subiret, sed unum ab iis petivit, ut in sepulcro suo
3 inscriberent: Epămīnondās a Thēbānis morte multatus est, quod eos coegit apud Leuctra superare Lăcĕdaemŏnĭos, quos ante se imperatorem nemo Boeōtōrum ausus sit aspicere in acie, quod-
4 que uno proelio non solum Thēbas ab interitu retraxit, sed etiam universam Graecĭam in libertatem vindicavit eoque res utrorumque perduxit, ut Thēbāni Spartam oppugnarent, Lăcĕdaemŏnĭi
5 satis haberent, si salvi esse possent, neque prius bellare destitit, quam Messēnē restituta urbem eorum obsidione clausit.' Haec cum dixisset, risus omnium cum hilaritate coortus est, neque quisquam iudex ausus est de eo ferre suffragium. Sic a iudicio capitis maxima discessit gloria.

IX. Hic extremo tempore imperator apud Mantĭnēam cum acie instructa audacius instaret hostibus, cognitus a Lăcĕdaemŏnĭis, quod in unius

Digitized by Google

pernicie eius patriae sitam putabant salutem, universi in unum impetum fecerunt neque prius abscesserunt, quam magne caede *edita* multisque occisis fortissime ipsum Epămīnondam pugnantem, sparo eminus percussum, concidere viderunt. Huius casu aliquantum retardati sunt Boeōti, 2 neque tamen prius pugna excesserunt, quam repugnantes profligarunt. At Epămīnondās, cum 3 animadverteret mortiferum se vulnus accepisse simulque, si ferrum, quod ex hastili in corpore remanserat, extraxisset, animam statim emissurum, usque eo retinuit, quoad renuntiatum est vicisse Boeōtos. Id postquam audivit, 'satis' inquit 4 'vixi: invictus enim morior,' Tum ferro extracto confestim exanimatus est.

X. Hic uxorem numquam duxit. In quo cum reprehenderetur a Pĕlŏpĭdā, qui filium habebat infamem, maleque eum in eo patriae consulere diceret, quod liberos non relinqueret 'vide' inquit 'ne tu peius consulas, qui talem ex te natum relicturus sis. Neque vero stirps potest mihi deesse: 2 namque ex me natum relinquo pugnam Leuctrĭcam, quae non modo mihi superstes, sed etiam immortalis sit necesse est.' Quo tempore duce 3 Pĕlŏpĭdā exules Thēbas occuparunt et praesidium Lăcĕdaemŏnĭorum ex arce expulerant, Epămīnondas, quamdiu facta est caedes civium, domo se tenuit, quod neque defendere malos volebat neque impugnare, ne manus suorum sanguine cruentaret: namque omnem civilem victoriam funestam putabat. Idem, postquam apud Cadmēam cum Lăcĕdaemŏnĭis pugnari coeptum est, in primis stetit.

Huius de virtutibus vitaque satis erit dictum, 4 si hoc unum adiunxero, quod nemo ibit infitias, Thēbas et ante Epămīnondam natum et post eiusdem interitum perpetuo alieno paruisse imperio, contra ea, quam diu ille praefuerit rei publicae,

Digitized by Google

caput fuisse totius Graeciae. Ex quo intellegi potest unum hominem pluris quam civitatem fuisse.

XVI. PELOPIDAS.

I. Pĕlŏpĭdās Thēbānus, magis historicis quam vulgo notus. Cuius de virtutibus dubito quem ad modum exponam, quod vereor, si res explicare incipiam, ne non vitam eius enarrare, sed historiam videar scribere: sin tantummodo summas attigero, ne rudibus Graecarum litterarum minus dilucide appareat, quantus fuerit ille vir. Itaque utrique rei occurram, quantum potuero, et medebor cum satietati tum ignorantiae lectorum.

2 Phoebĭdās Lăcĕdaemŏnĭus, cum exercitum Olynthum duceret iterque per Thēbas faceret, arcem oppidi, quae Cadmēa nominatur, occupavit impulsu paucorum Thēbānorum, qui adversariae factioni quo facilius resisterent, Lăcōnum rebus studebant, idque suo privato, non publico fecit
3 consilio. Quo facto eum Lăcĕdaemŏnĭi ab exercitu removerunt pecuniaque multarunt: neque eo magis arcem Thēbānis reddiderunt, quod susceptis inimicitiis satius ducebant eos obsideri quam liberari. Nam post Pĕlŏponnēsĭum bellum Athēnasque devictas cum Thēbānis sibi rem esse existimabant et eos esse solos, qui adversus resistere
4 auderent. Hac mente amicis suis summas potestates dederant alteriusque factionis principes partim interfecerant, alios in exilium eiecerant: in quibus Pĕlŏpĭdās hic, de quo scribere exorsi sumus, pulsus patria carebat.

II. Hi omnes fere Athēnas se contulerant, non quo sequerentur otium, sed ut, quem ex proximo

Digitized by Google

locum fors obtulisset, eo patriam recuperare niterentur. Itaque cum tempus esset visum rei gerendae, communiter cum iis, qui Thēbis idem sentiebant, diem delegerunt ad inimicos opprimendos civitatemque liberandam eum, quo maximi magistratus simul consuerant epulari. magnae saepe res non ita magnis copiis sunt gestae, sed profecto numquam tam ab tenui initio tantae opes sunt profligatae. Nam duodecim adulescentuli coierunt ex iis, qui exilio erant multati, cum omnino non essent amplius centum, qui tanto se offerrent periculo. Qua paucitate perculsa est Lăcĕdaemŏnĭorum potentia. Hi enim non magis adversariorum factioni quam Spartānis eo tempore bellum intulerunt, qui principes erant totius Graecĭae: quorum imperii maiestas, neque ita multo post, Leuctrĭca pugna ab hoc initio perculsa concidit. Illi igitur duodecim, quorum dux erat Pĕlŏpĭdās, [cum] Athēnis interdiu [exissent], ut vesperascente caelo Thēbas possent pervenire, cum canibus venaticis exierunt, retia ferentes, vestitu agresti, quo minore suspicione facerent iter. Qui cum tempore ipso, quo studuerant, pervenissent, domum Chărōnis devĕrterunt, a quo et tempus et dies erat datus.

III. Hoc loco libet interponere, etsi seiunctum ab re proposita est, nimia fiducia quantae calamitati soleat esse. Nam magistratuum Thēbānorum statim ad aures pervenit exules in urbem venisse. Id illi vino epulisque dediti usque eo despexerunt, ut ne quaerere quidem de tanta re laborarint. Accessit quod etiam magis aperiret eorum dementiam. Allata est enim epistula Athēnis ab Archīno uni ex his, Archĭae, qui tum maximum magistratum Thēbis obtinebat, in qua omnia de profectione eorum perscripta erant. Quae cum iam accubanti in convivio esset data, sicut erat signata, sub pul-

Digitized by Google

vinum subiciens 'in crastinum' inquit 'differo res
3 serias.' At illi omnes, cum iam nox processisset, vinolenti ab exulibus duce Pĕlŏpĭdā sunt interfecti. Quibus rebus confectis, vulgo ad arma libertatemque vocato, non solum qui in urbe erant, sed etiam undique ex agris concurrerunt, praesidium Lăcĕdaemŏnĭorum ex arce pepulerunt, patriam obsidione liberarunt, auctores Cadmēae occupandae partim occiderunt, partim in exilium eiecerunt.

IV. Hoc tam turbido tempore, sicut supra docuimus, Epămīnondas, quoad cum civibus dimicatum est, domi quietus fuit. Itaque haec liberatarum Thēbārum propria laus est Pĕlŏpĭdae, ceterae fere
2 communes cum Epămīnondā. Namque *in* Leuctrĭca pugna imperatore Epămīnondā hic fuit dux delectae manus, quae prima phalangem prostravit
3 Lăcōnum. Omnibus praeterea periculis eius adfuit (sicut, Spartam cum oppugnavit, alterum tenuit cornu), quoque Messēna celerius restitueretur, legatus in Persas est profectus. Denique haec fuit altera persona Thēbis, sed tamen secunda ita, ut proxima esset Epămīnondae.

V. Conflictatus autem est etiam adversa fortuna. Nam et initio, sicut ostendimus, exul patria caruit et, cum Thessălĭam in potestatem Thēbānorum cuperet redigere legationisque iure satis tectum se arbitraretur, quod apud omnes gentes sanctum esse consuesset, a tyranno Alexandro Phĕraeo simul cum Ismēnĭā comprehensus in vincla coniectus
2 est. Hunc Epămīnondās recuperavit, bello persequens Alexandrum. Post id factum numquam animo placari potuit in eum, a quo erat violatus. Itaque persuasit Thēbānis ut subsidio Thessălĭae proficiscerentur tyrannosque eius expellerent.
3 Cuius belli cum ei summa esset data eoque cum exercitu profectus esset, non dubitavit, simul ac conspexit hostem, confligere. In quo proelio

Digitized by Google

Alexandrum ut animadvertit, incensus ira equum in eum concitavit proculque digressus a suis coniectu telorum confossus concidit. Atque hoc secunda victoria accidit: nam iam inclinatae erant tyrannorum copiae. Quo facto omnes Thessălĭae civitates interfectum Pĕlŏpĭdam coronis aureis et statuis aëneis liberosque eius multo agro donarunt.

XVII. AGESILAUS.

I. Agēsĭlāus Lăcĕdaemŏnĭus cum a ceteris scriptoribus, tum eximie a Xĕnŏphōnte Sōcratĭco collaudatus est: eo enim usus est familiarissime. Hic primum de regno cum Lĕōtychĭde, fratris filio, habuit contentionem. Mos erat enim a maioribus Lăcĕdaemŏnĭis traditus, ut binos haberent semper reges, nomine magis quam imperio, ex duabus familiis Prŏcli et Eurysthĕnis, qui principes ex progenie Hercŭlis Spartae reges fuerunt. Horum ex altera in alterius familiae locum fieri non licebat: ita suum utraque retinebat ordinem. Primum ratio habebatur, qui maximus natu esset ex liberis eius, qui regnans decessisset: sin is virile secus non reliquisset, tum deligebatur, qui proximus esset propinquitate. Mortuus erat Agis rex, frater Agēsĭlāi: filium reliquerat Lĕōtychĭdem. Quem ille natum non agnorat, eundem moriens suum esse dixerat. Is de honore regni cum Agēsĭlāo, patruo suo, contendit, neque id, quod petivit, consecutus est. Nam Lȳsandro suffragante, homine, ut ostendimus supra, factioso et iis temporibus potente, Agēsĭlāus antelatus est.

II. Hic simulatque imperii potitus est, persuasit Lăcĕdaemŏnĭis ut cum exercitu se mitterent in Asĭam bellumque regi facerent, docens satius esse

Digitized by Google

in Asĭa quam in Eurōpa dimicari. Namque fama exierat Artaxerxēn comparare classes pedestresque
2 exercitus, quos in Graecĭam mitteret. Data potestate tanta celeritate usus est, ut prius in Asĭam cum copiis pervenerit, quam regii satrapae eum scirent profectum. Quo factum est ut omnes im-
3 paratos imprudentesque offenderet. Id ut cognovit Tissăphernēs, qui summum imperium tum inter praefectos habebat regios, indutias a Lăcōne petivit, simulans se dare operam, ut Lăcĕdaemŏnĭis cum rege conveniret, re autem vera ad copias comparandas, easque impetravit trim-
4 enstres. Iuravit autem uterque se sine dolo indutias conservaturum. In qua pactione summa fide mansit Agēsĭlāus: contra ea Tissăphernēs
5 nihil aliud quam bellum comparavit. Id etsi sentiebat Lăcō, tamen iusiurandum servabat multumque in eo se consequi dicebat, quod Tissăphernēs periurio suo et homines suis rebus abalienaret et deos sibi iratos redderet, se autem conservata religione confirmare exercitum, cum animadverteret deum numen facere secum, hominesque sibi conciliare amiciores, quod iis studere consuessent, quos conservare fidem viderent.

III. Postquam indutiarum praeteriit dies, barbarus non dubitans, quod ipsius erant plurima domicilia in Cārĭa et ea regio iis temporibus multo putabatur locupletissima, eo potissimum hostes impetum facturos, omnes suas copias eo
2 contraxerat. At Agēsĭlāus in Phrўgĭam se convertit eamque prius depopulatus est, quam Tissăphernēs usquam se moveret. Magna praeda militibus locupletatis Ephĕsum hiematum exercitum reduxit atque ibi officinis armorum institutis magna industria bellum apparavit. Et quo studiosius armarentur insigniusque ornarentur, praemia proposuit, quibus donarentur, quorum

Digitized by Google

egregia in ea re fuisset industria. Fecit idem in 3
exercitationum generibus, ut, qui ceteris praestitissent, eos magnis afficeret muneribus. His igitur rebus effecit ut et ornatissimum et exercitatissimum haberet exercitum. Huic cum 4
tempus esset visum copias extrahere ex hibernaculis, vidit, si, quo esset iter facturus, palam pronuntiasset, hostes non crediturōs aliasque regiones praesidiis occupaturōs neque dubitaturōs aliud eum facturum ac pronuntiasset. Itaque 5
cum ille Sardis iturum se dixisset, Tissăphernēs eandem Cārĭam defendendam putavit. In quo cum eum opinio fefellisset victumque se vidisset consilio, sero suis praesidio profectus est. Nam cum illo venisset, iam Agēsĭlāus multis locis expugnatis magna erat praeda potitus. Lăcō autem 6
cum videret hostes equitatu superāre, numquam in campo sui fecit potestatem et iis locis manum conseruit, quibus plus pedestres copiae valerent. Pepulit ergo, quotienscumque congressus est, multo maiores adversariorum copias et sic in Asia versatus est, ut omnium opinione victor duceretur.

IV. Hic cum iam animo meditaretur proficisci in Persas et ipsum regem adoriri, nuntius ei domo venit ephororum missu, bellum Athēnĭenses et Boeōtos indixisse Lăcĕdaemŏnĭis: quare venire ne dubitaret. In hoc non minus eius 2
pietas suspicienda est quam virtus bellica: qui cum victori praeesset exercitui maximamque haberet fiduciam regni Persarum potiundi, tanta modestia dicto audiens fuit iussis absentium magistratuum, ut si privatus in comitio esset Spartae. Cuius exemplum utinam imperatores nostri sequi voluissent! Sed illuc redeamus. 3
Agēsĭlāus opulentissimo regno praeposuit bonam existimationem multoque gloriosius duxit, si in-

Digitized by Google

stitutis patriae paruisset, quam si bello super-
4 asset Asĭam. Hac igitur mente Hellespontum copias traiecit tantaque usus est celeritate, ut, quod iter Xerxēs anno vertente confecerat, hic
5 transierit triginta diebus. Cum iam haud ita longe abesset a Pĕlŏponnēso, obsistere ei conati sunt Athēnĭenses et Boeōti ceterique eorum socii apud Cŏrōnēam: quos omnes gravi proelio vicit.
6 Huius victoriae vel maxima fuit laus, quod, cum plerique ex fuga se in templum Mĭnervae coniecissent quaerereturque ab eo, quid iis vellet fieri, etsi aliquot vulnera acceperat eo proelio et iratus videbatur omnibus, qui adversus arma tulerant, tamen antetulit irae religionem et eos vetuit
7 violari. Neque vero hoc solum in Graecĭa fecit, ut templa deorum sancta haberet, sed etiam apud barbaros summa religione omnia simulacra arasque
8 conservavit. Itaque praedicabat mirari se, non sacrilegorum numero haberi, qui supplicibus deorum nocuissent, aut non gravioribus poenis affici, qui religionem minuerent, quam qui fana spoliarent.

V. Post hoc proelium collatum omne bellum est circa Cŏrinthum ideoque Cŏrinthĭum est apel-
2 latum. Hic cum una pugna decem milia hostium Agēsĭlāo duce cecidissent eoque facto opes adversariorum debilitatae viderentur, tantum afuit ab insolentia gloriae, ut commiseratus sit fortunam Graecĭae, quod tam multi a se victi vitio adversariorum concidissent: namque illa multitudine, si sana mens esset, Graecĭae supplicium Persas
3 dare potuisse. Idem, cum adversarios intra moenia compulisset et ut Cŏrinthum oppugnaret multi hortarentur, negavit id suae virtuti convenire: se enim eum esse [dixit], qui ad officium peccantes redire cogeret, non qui urbes nobilissimas expug-
4 naret Graecĭae. 'Nam si' inquit 'eos exstinguere

Digitized by Google

voluerimus, qui nobiscum adversus barbaros steterunt, nosmet ipsi nos expugnaverimus illis quiescentibus. Quo facto sine negotio, cum voluerint, nos oppriment.'

VI. Interim accidit illa calamitas apud Leuctra Lăcĕdaemŏnĭis. Quo ne proficisceretur, cum a plerisque ad exeundum impelleretur, ut si de exitu divinaret, *excusavit senectutem.* Idem, cum Epămīnondas Spartam oppugnaret essetque sine muris oppidum, talem se imperatorem praebuit, ut eo tempore omnibus apparuerit, nisi ille fuisset, Spartam futuram non fuisse. In quo quidem dis- 2
crimine celeritas eius consilii saluti fuit universis. Nam cum quidam adulescentuli, hostium adventu perterriti, ad Thēbānos transfugere vellent et locum extra urbem editum cepissent, Agēsĭlāus, qui perniciosissimum fore videret, si animadversum esset, quemquam ad hostes transfugere conari, cum suis eo venit atque, ut si bono animo fecissent, laudavit consilium eorum, quod eum locum occupassent, id se quoque fieri debere animadvertisse. Sic adulescentes simulata laudatione recuperavit 3
et adjunctis de suis comitibus locum tutum reliquit. Namque illi adiecto numero eorum, qui expertes erant consilii, commovere se non sunt ausi eoque libentius, quod latere arbitrabantur quae cogitaverant.

VII. Sine dubio post Leuctrĭcam pugnam Lăcĕdaemŏnĭi se numquam refecerunt neque pristinum imperium recuperarunt, cum interim numquam Agēsĭlāus destitit quibuscumque rebus posset patriam iuvare. Nam cum praecipue Lăcĕdae- 2
mŏnĭi indigerent pecunia, ille omnibus, qui a rege defecerant, praesidio fuit: a quibus magna donatus pecunia patriam sublevavit. Atque in hoc 3
illud in primis fuit admirabile, cum maxima munera ei ab regibus ac dynastis civitatibusque

Digitized by Google

conferrentur, quod nihil umquam domum suam contulit, nihil de victu, nihil de vestitu Lăcōnum
4 mutavit. Domo eadem fuit contentus, qua Eurysthĕnēs, progenitor maiorum suorum, fuerat usus: quam qui intrarat, nullum signum libidinis, nullum luxuriae videre poterat, contra ea plurima patientiae atque abstinentiae. Sic enim erat instructa, ut in nulla re differret *a* cuiusvis inopis atque privati.

VIII. Atque hic tantus vir ut naturam fautricem habuerat in tribuendis animi virtutibus, sic maleficam nactus est in corpore fingendo: nam et statura fuit humili et corpore exiguo et claudus altero pede. Quae res etiam nonnullam afferebat deformitatem, atque ignoti, faciem eius cum intuerentur, contemnebant, qui autem virtutes
2 noverant, non poterant admirari satis. Quod ei usu venit, cum annorum octoginta subsidio Tacho in Aegyptum missus esset et in acta cum suis accubuisset sine ullo tecto stratumque haberet tale, ut terra tecta esset stramentis neque huc amplius quam pellis esset iniecta, eodemque comites omnes accubuissent vestitu humili atque obsoleto, ut eorum ornatus non modo in his regem neminem significaret, sed homines esse non beatissimos su-
3 spicionem praeberet. Huius de adventu fama cum ad regios esset perlata, celeriter munera eo cuiusque generis sunt allata. His quaerentibus Agēsĭlāum vix fides facta est, unum esse ex iis, qui
4 tum accubabant. Qui cum regis verbis quae attulerant dedissent, ille praeter vitulinam et eiusmodi genera obsonii, quae praesens tempus desiderabat, nihil accepit: unguenta, coronas secundamque mensam servis dispertiit, cetera referri iussit.
5 Que facto eum barbari magis etiam contempserunt, quod eum ignorantia bonarum rerum vilia potissimum sumpsisse arbitrabantur.

Digitized by Google

Hic cum ex Aegypto reverteretur, donatus 6
a rege Nectănăbĭde ducentis viginti talentis, quae
ille muneri populo suo daret, venissetque in
portum, qui Mĕnĕlāi vocatur, iacens inter Cȳrēnas
et Aegyptum, in morbum implicitus decessit. Ibi 7
eum amici, quo Spartam facilius perferre possent,
quod mel non habebant, cere circumfuderunt
atque ita domum rettulerunt.

XVIII. EUMENES.

I. Eumĕnēs Cardĭānus. Huius si virtuti par
data esset fortuna, non ille quidem maior *exstitisset*,
quod magnos homines virtute metimur, non
fortuna, sed multo illustrior atque etiam honoratior.
Nam cum aetas eius incidisset in ea tempora, 2
quibus Măcĕdŏnes florerent, multum ei detraxit
inter eos viventi, quod alienae erat civitatis, neque
aliud huic defuit quam generosa stirps. Etsi enim 3
domestico summo genere erat, tamen Măcĕdŏnes
eum sibi aliquando anteponi indigne ferebant,
neque tamen non patiebantur: vincebat enim
omnes cura, vigilantia, patientia, calliditate et
celeritate ingenii.

Hic peradulescentulus ad amicitiam acces- 4
sit Philippi, Amyntae filii, brevique tempore
in intimam pervenit familiaritatem: fulgebat
enim iam in adulescentulo indoles virtutis. Itaque 5
eum habuit ad manum scribae loco, quod multo
apud Graios honorificentius est quam apud
Rōmānos. Namque apud nos re vera, sicut sunt,
mercennarii scribae existimantur: at apud illos e
contrario nemo ad id officium admittitur nisi
honesto loco, et fide et industria cognita, quod
necesse est omnium consiliorum eum esse parti-

Digitized by Google

6 cipem. Hunc locum tenuit amicitiae apud Philippum annos septem. Illo interfecto eodem gradu fuit apud Alexandrum annos tredecim. Novissimo tempore praefuit etiam alterae equitum alae, quae Hetaericē appellabatur. Utrique autem in consilio semper adfuit et omnium rerum habitus est particeps.

II. Alexandro Babylōne mortuo, cum regna singulis familiaribus dispertirentur et summa
2 rerum tradita esset tuenda eidem, cui Alexander moriens anulum suum dederat, Perdiccae (ex quo omnes coniecerant, eum regnum ei commisisse, quoad liberi eius in suam tutelam pervenissent: aberat enim Crāterōs et Antipātĕr, qui antecedere hunc videbantur, mortuus erat Hephaestiō, quem unum Alexander, quod facile intellegi posset, plurimi fecerat), hoc tempore data est Eumĕni Cappădŏcĭa sive potius dicta: nam tum in hostium
3 erat potestate. Hunc sibi Perdiccas adiunxerat magno studio, quod in homine fidem et industriam magnam videbat, non dubitans, si eum pellexisset, magno usui fore sibi in iis rebus, quas apparabat. Cogitabat enim, quod fere omnes in magnis imperiis concupiscunt, omnium partes corripere
4 atque complecti. Neque vero hoc ille solus fecit, sed ceteri quoque omnes, qui Alexandri fuerant amici. Primus Lĕonnātus Măcĕdŏnĭam praeoccupare destinavit. Is multis magnisque pollicitationibus persuadere Eumĕni studuit, ut Perdiccam
5 desereret ac secum faceret societatem. Cum perducere eum non posset, interficere conatus est, et fecisset, nisi ille clam noctu ex praesidiis eius effugisset.

III. Interim conflata sunt illa bella, quae ad internecionem post Alexandri mortem gesta sunt, omnesque concurrerunt ad Perdiccam opprimendum. Quem etsi infirmum videbat, quod unus

Digitized by Google

omnibus resistere cogebatur, tamen amicum non deseruit neque salutis quam fidei fuit cupidior. Praefecerat hunc Perdiccas ei parti Asiae, quae 2
inter Taurum montem iacet atque Hellespontum, et illum unum opposuerat Europaeis adversariis: ipse Aegyptum oppugnatum adversus Ptolemaeum erat profectus. Eumenes cum neque magnas 3
copias neque firmas haberet, quod et inexercitatae et non multo ante erant contractae, adventare autem dicerentur Hellespontumque transisse Antipater et Craterus magno cum exercitu Macedonum, viri cum claritate tum usu belli praestantes (Macedones vero milites ea tum erant fama, qua 4
nunc Romani feruntur: etenim semper habiti sunt fortissimi, qui summi imperii potirentur): Eumenes intellegebat, si copiae suae cognossent, adversus quos ducerentur, non modo non ituras, sed simul cum nuntio dilapsuras. Itaque hoc 5
ei visum est prudentissimum, ut deviis itineribus milites duceret, in quibus vera audire non possent, et iis persuaderet se contra quosdam barbaros proficisci. Atque tenuit hoc propositum et prius 6
in aciem exercitum eduxit proeliumque commisit, quam milites sui scirent, cum quibus arma conferrent. Effecit etiam illud locorum praeoccupatione, ut equitatu potius dimicaret, quo plus valebat, quam peditatu, quo erat deterior.

IV. Quorum acerrimo concursu cum magnam partem diei esset pugnatum, cadit Craterus dux et Neoptolemus, qui secundum locum imperii tenebat. Cum hoc concurrit ipse Eumenes. Qui 2
cum inter se complexi in terram ex equis decidissent, ut facile intellegi possent inimica mente contendisse animoque magis etiam pugnasse quam corpore, non prius distracti sunt, quam alterum anima relinqueret. Ab hoc aliquot plagis Eumenes vulneratur, neque eo magis ex proelio excessit,

Digitized by Google

3 sed acrius hostibus institit. Hic equitibus profligatis, interfecto duce Crătĕro, multis praeterea et maxime nobilibus captis pedester exercitus, quod in ea loca erat deductus, ut invito Eumĕne elabi non posset, pacem ab eo petiit. Quam cum impetrasset, in fide non mansit et se, simul ac
4 potuit, ad Antipătrum recepit. Eumĕnēs Crătĕrum ex acie semivivum elatum recreare studuit: cum id non posset, pro hominis dignitate proque pristina amicitia (namque illo usus erat Alexandro vivo familiariter) amplo funere extulit ossaque in Măcĕdŏnĭam uxori eius ac liberis remisit.

V. Haec dum apud Hellespontum geruntur, Perdiccas apud Nīlum flumen interficitur a Sĕleuco et Antigĕne, rerumque summa ad Antĭpătrum defertur. Hic qui *non* deseruerant, exercitu suffragium ferente, capitis absentes damnantur, in his Eumĕnēs. Hac ille perculsus plaga non succubuit neque eo setius bellum administravit. Sed exiles res animi magnitudinem, etsi non
2 frangebant, tamen minuebant. Hunc persequens Antĭgŏnus, cum omni genere copiarum abundaret, saepe in itineribus vexabatur, neque umquam ad manum accedere licebat nisi iis locis, quibus pauci
3 multis possent resistere. Sed extremo tempore, cum consilio capi non posset, multitudine circumitus est. Hinc tamen multis suis amissis se expedivit et in castellum Phrўgĭae, quod Nōra ap-
4 pellatur, confugit. In quo cum circumsederetur et vereretur, ne uno loco manens equos militares perderet, quod spatium non esset agitandi, callidum fuit eius inventum, quemadmodum stans iumentum concalfieri exercerique posset, quo libentius et cibo uteretur et a corporis motu non
5 removeretur. Substringebat caput loro altius, quam ut prioribus pedibus plene terram posset attingere, deinde post verberibus cogebat exultare

Digitized by Google

et calces remittere; qui motus non minus sudorem excutiebat, quam si in spatio decurreret. Quo 6
factum est, quod omnibus mirabile est visum, ut aeque nitida iumenta ex castello educeret, cum complures menses in obsidione fuisset, ac si in campestribus ea locis habuisset. In hac conclu- 7
sione, quotienscumque voluit, apparatum et munitiones Antĭgŏni alias incendit, alias disiecit. Tenuit autem se uno loco, quamdiu hiems fuit, quod castra sub divo habere non poterat. Ver appropinquabat: simulata deditione, dum de condicionibus tractat, praefectis Antĭgŏni imposuit seque ac suos omnes extraxit incolumes.

VI. Ad hunc Olympĭăs, mater quae fuerat Alexandri, cum litteras et nuntios misisset in Asiam consultum, utrum repetitum iret Măcĕdŏnĭam (nam tum in Epīro habitabat) et suas res occuparet, huic ille primum suasit, ne se moveret 2
et exspectaret, quoad Alexandri filius regnum adipisceretur: sin aliqua cupiditate raperetur in Măcĕdŏnĭam, oblivisceretur omnium iniuriarum et in nemĭnem acerbiore uteretur imperio. Horum illa nihil fecit: nam et in Măcĕdŏnĭam profecta 3
est et ibi crudelissime se gessit. Petiit autem ab Eumĕne absente, ne pateretur Philippi domus ac familiae inimicissimos stirpem quoque interimere, ferretque opem liberis Alexandri. Quam veniam 4
si daret, quam primum exercitus pararet, quos sibi subsidio adduceret. Id quo facilius faceret, se omnibus praefectis, qui in officio manebant, misisse litteras, ut ei parerent eiusque consiliis uterentur. His rebus Eumĕnēs permotus satius duxit, si ita tulisset fortuna, perire bene meritis referentem gratiam quam ingratum vivere.

VII. Itaque copias contraxit, bellum adversus Antigŏnum comparavit. Quod una erant Măcĕdŏnēs complures nobiles, in iis Peucestēs, qui cor-

Digitized by Google

poris custos fuerat Alexandri, tum autem obtinebat Persĭdem, et Antĭgĕnēs, cuius sub imperio phalanx erat Măcĕdŏnum, invidiam verens, quam tamen effugere non potuit, si potius ipse alienigena summi imperii potiretur, quam aliquis Măcĕdŏnum,
2 quorum ibi erat multitudo, in principiis Alexandri nomine tabernaculum statuit in eoque sellam auream cum sceptro ac diademate iussit poni eoque omnes cotidie convenire, ut ibi de summis rebus consilia caperentur, credens minore se invidia fore, si specie imperii nominisque simulatione Alexandri bellum videretur administrare.
3 Quod effecit. Nam cum non ad Euměnis principia, sed ad regia conveniretur atque ibi de rebus deliberaretur, quodam modo latebat, cum tamen per eum unum gererentur omnia.

VIII. Hic in Paraetăcis cum Antĭgŏno conflixit, non acie instructa, sed in itinere, eumque male acceptum in Mēdĭam hiematum coegit redire. Ipse in finitima regione Persĭdis hiematum copias divisit, non ut voluit, sed ut militum cogebat
2 voluntas. Namque illa phalanx Alexandri Magni, quae Asĭam peragrarat deviceratque Persas, inveterata cum gloria tum etiam licentia, non parere se ducibus, sed imperare postulabat, ut nunc veterani faciunt nostri. Itaque periculum est ne faciant, quod illi fecerunt, sua intemperantia nimiaque licentia ut omnia perdant neque minus eos, cum quibus fecerint, quam adversus quos
3 steterint. Quodsi quis illorum veteranorum legat facta, paria horum cognoscat neque rem ullam nisi tempus interesse iudicet. Sed ad illos revertar. Hiberna sumpserant non ad usum belli, sed ad ipsorum luxuriam, longeque inter se discessergant. Hoc Antĭgŏnus cum comperisset intelle-
4 geretque se parem non esse paratis adversariis, statuit aliquid sibi consilii novi esse capiendum.

Digitized by Google

Duae erant viae, qua ex Mēdis, ubi ille hiemabat, ad adversariorum hibernacula posset perveniri. Quarum brevior per loca deserta, quae nemo incolebat propter aquae inopiam, ceterum dierum erat fere decem: illa autem, qua omnes commeabant, altero tanto longiorem habebat anfractum, sed erat copiosa omniumque rerum abundans. Hac si proficisceretur, intellegebat prius adversarios rescituros de suo adventu, quam ipse tertiam partem confecisset itineris: sin per loca sola contenderet, sperabat se imprudentem hostem oppressurum. Ad hanc rem conficiendam imperavit quam plurimos utres atque etiam culleos comparari, post haec pabulum, praeterea cibaria cocta dierum decem, ut quam minime fieret ignis in castris. Iter quo habeat, omnes celat. Sic paratus, qua constituerat, proficiscitur.

IX. Dimidium fere spatium confecerat, cum ex fumo castrorum eius suspicio allata est ad Eumĕnem hostem appropinquare. Conveniunt duces: quaeritur, quid opus sit facto. Intellegebant omnes tam celeriter copias ipsorum contrahi non posse, quam Antĭgŏnus adfuturus videbatur. Hic omnibus titubantibus et de rebus summis desperantibus, Eumĕnēs ait, si celeritatem velint adhibere et imperata facere, quod ante non fecerint, se rem expediturum. Nam quod *iter* diebus quinque hostis transisse posset, se effecturum, ut non minus totidem dierum spatio retardaretur: quare circumirent, suas quisque contraheret copias. Ad Antĭgŏni autem refrenandum impetum tale capit consilium. Certos mittit homines ad infimos montes, qui obvii erant itineri adversariorum, iisque praecipit ut prīma nocte, quam latissime possint, ignes faciant quam maximos atque hos secunda vigilia minuant, tertia perexiguos reddant, ut assimulata castrorum consuetudine suspicionem

Digitized by Google

iniciant hostibus, iis locis esse castra ac de eorum adventu esse praenuntiatum; idemque postera
5 nocte faciant. Quibus imperatum erat, diligenter praeceptum curant. Antĭgŏnus tenebris obortis ignes conspicatur: credit de suo adventu esse auditum et adversarios illuc suas contraxisse copias.
6 Mutat consilium et, quoniam imprudentes adoriri non posset, flectit iter suum et illum anfractum longiorem copiosae viae capit ibique diem unum opperitur ad lassitudinem sedandam militum ac reficienda iumenta, quo integriore exercitu decerneret.

X. Sic Euměnēs callidum imperatorem vicit consilio celeritatemque impedivit eius, neque
2 tamen multum profecit. Nam invidia ducum, cum quibus erat, perfidiaque Măcĕdŏnum veteranorum, cum superior proelio discessisset, Antĭgŏno est deditus, cum exercitus ei ter ante separatis temporibus iurasset se eum defensurum neque umquam deserturum. Sed tanta fuit nonnullorum virtutis obtrectatio, ut fidem amittere mallent
3 quam eum non perdere. Atque hunc Antĭgŏnus, cum ei fuisset infestissimus, conservasset, si per suos esset licitum, quod ab nullo se plus adiuvari posse intellegebat in iis rebus, quas impendere iam apparebat omnibus. Imminebant enim Seleucus, Lȳsĭmăchus, Ptŏlĕmaeus, opibus iam valentes, cum quibus ei de summis rebus erat dimi-
4 candum. Sed non passi sunt ii, qui circa erant, quod videbant Euměne recepto omnes prae illo parvi futuros. Ipse autem Antĭgŏnus adeo erat incensus, ut nisi magna spe maximarum rerum leniri non posset.

XI. Itaque cum eum in custodiam dedisset et praefectus custodum quaesisset, quem ad modum servari vellet, 'ut acerrimum' inquit 'leonem aut ferocissimum elephantum': nondum

Digitized by Google

enim statuerat, conservaret eum necne. Veniebat 2
autem ad Euměnem utrumque genus hominum,
et qui propter odium fructum oculis ex eius casu
capere vellent, et qui propter veterem amicitiam
colloqui consolarique cuperent, multi etiam, qui
eius formam cognoscere studebant, qualis esset,
quem tam diu tamque valde timuissent, cuius in
pernicie positam spem habuissent victoriae. At 3
Euměnēs, cum diutius in vinclis esset, ait Onŏ-
marcho, penes quem summa imperii erat custodiae,
se mirari, quare iam tertium diem sic teneretur:
non enim hoc convenire Antĭgŏni prudentiae, ut
sic uteretur devicto: quin aut interfici aut missum
fieri iuberet. Hic cum ferocius Onŏmarcho loqui 4
videretur, 'quid? tu,' inquit, 'animo si isto eras,
cur non in proelio cecidisti potius, quam in potes-
tatem inimici venires'? Huic Euměnēs 'utinam 5
quidem istud evenisset! Sed eo non accidit, quod
numquam cum fortiore sum congressus: non
enim cum quoquam arma contuli, quin is mihi
succubuerit. Neque id erat falsum. Non enim vir-
tute hostium, sed amicorum perfidia decidit * * *
Nam et dignitate fuit honesta et viribus ad laborem
ferendum firmis neque tam magno corpore quam
figura venusta.

XII. De hoc Antĭgŏnus cum solus constituere
non auderet, ad consilium rettulit. Hic cum
omnes primo perturbati admirarentur, non iam de
eo sumptum esse supplicium, a quo tot annos adeo
essent male habiti, ut saepe ad desperationem
forent adducti, quique maximos duces interfecisset,
denique in quo uno tantum esset, ut, quoad ille 2
viveret, ipsi securi esse non possent, interfecto
nihil habituri negotii essent, postremo, si illi red-
deret salutem, quaerebant, quibus amicis esset
usurus: sese enim cum Euměne apud eum non
futuros. Hic cognita consilii voluntate tamen 3

Digitized by Google

usque ad septimum diem deliberandi sibi spatium reliquit. Tum autem, cum iam vereretur ne qua seditio exercitus oreretur, vetuit quemquam ad eum admitti et cotidianum victum removeri iussit: nam negabat se ei vim allaturum, cui aliquando
4 fuisset amicus. Hic tamen non amplius quam triduum fame fatigatus, cum castra moverentur, insciente Antĭgŏno iugulatus est a custodibus.

XIII. Sic Eumĕnēs annorum quinque et quadraginta, cum ab anno vicesimo, uti supra ostendimus, septem annos Philippo apparuisset, tredecim apud Alexandrum eundem locum obtinuisset, in his unum equitum alae praefuisset, post autem Alexandri Magni mortem imperator exercitus duxisset summosque duces partim repulisset, partim interfecisset, captus non Antĭgŏni virtute, sed Măcĕdŏnum periurio talem habuit exitum vitae.
2 In quo quanta omnium fuerit opinio eorum, qui post Alexandrum Magnum reges sunt appellati, ex hoc facillime potest iudicari, quod *quorum*
3 nemo Eumĕne vivo rex appellatus est, sed praefectus, eidem post huius occasum statim regium ornatum nomenque sumpserunt neque, quod initio praedicarant, se Alexandri liberis regnum servare, praestare voluerunt et *eo* uno propugnatore sublato quid sentirent aperuerunt. Huius sceleris principes fuerunt Antĭgŏnus, Ptŏlĕmaeus, Seleucus,
4 Lȳsĭmăchus, Cassandrus. Antĭgŏnus autem Eumĕnem mortuum propinquis eius sepeliendum tradidit. Hi militari honestoque funere, comitante toto exercitu, humaverunt ossaque eius in Cappădŏcĭam ad matrem atque uxorem liberosque eius deportanda curarunt.

Digitized by Google

XIX. PHOCION.

I. Phōcĭōn Athēnĭensis etsi saepe exercitibus praefuit summosque magistratus cepit, tamen multo eius notior est integritas vitae quam rei militaris labor. Itaque huius memoria est nulla, illius autem magna fama, ex quo cognomine Bonus est appellatus. Fuit enim perpetuo pauper, cum 2 divitissimus esse posset propter frequentes delatos honores potestatesque summas, quae ei a populo dabantur. Hic cum a rege Philippo munera mag- 3 nae pecuniae repudiaret, legatique hortarentur accipere simulque admonerent, si ipse iis facile careret, liberis tamen suis prospiceret, quibus difficile esset in summa paupertate tantam paternam tueri gloriam, his ille 'si mei similes erunt, 4 idem hic' inquit 'agellus illos alet, qui me ad hanc dignitatem perduxit: sin dissimiles sunt futuri, nolo meis impensis illorum ali augerique luxuriam.'

II. Idem cum prope ad annum octogesimum prospera pervenisset fortuna, extremis temporibus magnum in odium pervenit suorum civium, primo, quod cum Dēmāde de urbe tradenda Antĭpătro 2 consenserat eiusque consilio Dēmosthĕnēs cum ceteris, qui bene de re publica meriti existimabantur, populi scito in exilium erant expulsi. Neque in eo solum offenderat, quod patriae male consuluerat, sed etiam, quod amicitiae fidem non praestiterat. Namque auctus adiutusque a Dē- 3 mosthĕne eum, quem tenebat, ascenderat gradum, cum adversus Chărētem eum subornaret: ab eodem in iudiciis, cum capitis causam diceret, defensus aliquotiens, liberatus discesserat. Hunc non solum in periculis non defendit, sed etiam prodidit. Concidit autem maxime uno crimine, 4

Digitized by Google

quod, cum apud eum summum esset imperium populi *jussu*, et Nīcānŏrem, Cassandri praefectum, insidiari Pīraeo [Athēnĭensium] a Dercўlo moneretur idemque postularet ut provideret, ne commeatibus civitas privaretur, huic audiente populo Phōcĭōn negavit esse periculum seque eius rei obsidem fore pollicitus est. Neque ita multo post
5 Nīcānŏr Pīraeo est potitus. Ad quem recuperandum cum populus armatus concurrisset, ille non modo neminem ad arma vocavit, sed ne armatis quidem praeesse voluit. [Sine quo Athēnae omnino esse non possunt.]

III. Erant eo tempore Athēnis duae factiones, quarum una populi causam agebat, altera optimatium. In hac erat Phōcĭōn et Dēmetrĭus Phălērĕus. Harum utraque Macedŏnum patrociniis utebatur: nam populares Pŏlўperchonti favebant,
2 optimates cum Cassandro sentiebant. Interim a Pŏlўperchonte Cassandrus Măcĕdŏnĭa pulsus est. Quo facto populus superior factus statim duces adversariae factionis capitis damnatos patria propulit, in his Phōciōnem et Dēmetrĭum Phălērĕum, deque ea re legatos ad Pŏlўperchontem misit, qui ab eo peterent ut sua decreta confirmaret. Huc
3 eodem profectus est Phōcĭōn. Quo ut venit, causam apud Philippum regem verbo, re ipsa quidem apud Pŏlўperchontem iussus est dicere:
4 namque is tum regis rebus praeerat. Hic ab Agnōne accusatus, quod Pīraeum Nīcānŏri prodidisset, ex consilii sententia in custodiam coniectus Athēnas deductus est, ut ibi de eo legibus fieret iudicium.

IV. Huc ut perventum est, cum propter aetatem pedibus iam non valeret vehiculoque portaretur, magni concursus sunt facti, cum alii, reminiscentes veteris famae, aetatis misererentur, plurimi vero ira exacuerentur propter proditionis

Digitized by Google

suspicionem [Pīraei] maximeque, quod adversus populi commoda in senectute steterat. Quare ne 2
perorandi quidem ei data est facultas dicenti causam in iudicio: legitimis quibusdam confectis, damnatus, traditus est undecimviris, quibus ad supplicium more Athēnĭensium publice damnati tradi solent. Hic cum ad mortem duceretur, 3
obvius ei fuit Euphĭlētus, quo familiariter fuerat usus. Is cum lacrimans dixisset 'o quam indigna perpeteris, Phōcĭōn!' huic ille 'at non inopinata' inquit: 'hunc enim exitum plerique clari viri habuerunt Athēnĭenses.' In hoc tantum fuit 4
odium multitudinis, ut nemo ausus sit eum liber sepelire. Itaque a servis sepultus est.

XX. TIMOLEON.

I. Tīmŏlĕōn Cŏrinthĭus. Sine dubio magnus omnium iudicio hic vir exstitit. Namque huic uni contigit, quod nescio an nulli, ut et patriam, in qua erat natus, oppressam a tyranno liberaret, et a Sўrācūsānis, quibus auxilio erat missus, iam inveteratam servitutem depelleret totamque Sĭcĭlĭam, multos annos bello vexatam a barbarisque oppressam, suo adventu in pristinum restitueret. Sed in his rebus non simplici fortuna conflictatus 2
est, et, id quod difficilius putatur, multo sapientius tulit secundam quam adversam fortunam. Nam 3
cum frater eius Tīmŏphănēs, dux a Cŏrinthĭis delectus, tyrannidem per milites mercennarios occupasset particepsque regni *ipse* posset esse, tantum afuit a societate sceleris, ut antetulerit civium suorum libertatem fratris saluti et parere legibus quam imperare patriae satius duxerit. Hac mente per haruspicem communemque affinem, 4
cui soror ex eisdem parentibus nata nupta erat,

Digitized by Google

fratrem tyrannum interficiundum curavit. Ipse non modo manus non attulit, sed ne aspicere quidem fraternum sanguinem voluit. Nam dum res conficeretur, procul in praesidio fuit, ne quis satelles posset succurrere. Hoc praeclarissimum eius factum non pari modo probatum est ab omnibus: nonnulli enim laesam ab eo pietatem putabant et invidia laudem virtutis obterebant. Mater vero post id factum neque domum ad se filium admisit neque aspexit, quin eum fratricidam impiumque detestans compellaret. Quibus rebus ille adeo est commotus, ut nonnumquam vitae finem facere voluerit atque ex ingratorum hominum conspectu morte decedere.

II. Interim Dĭōne Sўrācūsis interfecto Dĭŏnўsĭus rursus Sўrācūsarum potitus est. Cuius adversarii opem a Cŏrinthiis petierunt ducemque, quo in bello uterentur, postularunt. Huc Tīmŏlĕōn missus incredibili felicitate Dĭŏnўsĭum tota Sĭcĭlĭa depulit. Cum interficere posset, noluit, tutoque ut Cŏrinthum perveniret effecit, quod utrorumque Dĭŏnўsĭorum opibus Cŏrinthii saepe adiuti fuerant, cuius benignitatis memoriam volebat exstare, eamque praeclaram victoriam ducebat, in qua plus esset clementiae quam crudelitatis, postremo ut non solum auribus acciperetur, sed etiam oculis cerneretur, quem ex quanto regno ad quam fortunam detulisset. Post Dĭŏnўsĭi decessum cum Hĭcĕtā bellavit, qui adversatus erat Dĭŏnўsĭo: quem non odio tyrannidis dissensisse, sed cupiditate indicio fuit, quod ipse expulso Dionysio imperium dimittere noluit. Hoc superato Tīmŏlĕōn maximas copias Karthāgĭnĭensium apud Crinissum flumen fugavit ac satis habere coegit, si liceret Afrĭcam obtinere, qui iam complures annos possessionem Sĭcĭlĭae tenebant. Cepit etiam Mămercum, Itălĭcum

Digitized by Google

ducem, hominem bellicosum et potentem, qui tyrannos adiutum in Sĭcĭlĭam venerat.

III. Quibus rebus confectis cum propter diuturnitatem belli non solum regiones, sed etiam urbes desertas videret, conquisivit quos potuit, primum Sĭcŭlos, dein Cŏrintho arcessivit colonos, quod ab iis initio Sўrācūsae erant conditae. Civibus veteribus sua restituit, novis bello vacue- 2
factas possessiones divisit, urbium moenia disiecta fanaque detecta refecit, civitatibus leges libertatemque reddidit: ex maximo bello tantum otium totae insulae conciliavit, ut hic conditor urbium earum, non illi, qui initio deduxerant, videretur. Arcem Sўrācūsis quam munierat Dĭŏnўsĭus ad 3
urbem obsidendam, a fundamentis disiecit, cetera tyrannidis propugnacula demolitus est deditque operam, ut quam minime multa vestigia servitutis manerent. Cum tantis esset opibus, ut etiam 4
invitis imperare posset, tantum autem amorem haberet omnium Sĭcŭlorum, ut nullo recusante regnum obtinere *liceret*, maluit se diligi quam metui. Itaque, cum primum potuit, imperium deposuit ac privatus Sўrācūsis, quod reliquum vitae fuit, vixit. Neque vero id imperite fecit: 5
nam quod ceteri reges imperio potuerunt, hic benevolentia tenuit. Nullus honos huic defuit, neque postea res ulla Sўrācūsis gesta est publice, de qua prius sit decretum quam Tīmŏlĕontis sententia cognita. Nullius umquam consilium 6
non modo antelatum, sed ne comparatum quidem est. Neque id magis *eius* benevolentia factum est quam prudentia.

IV. Hic cum aetate iam provectus esset, sine ullo morbo lumina oculorum amisit. Quam calamitatem ita moderate tulit, ut neque eum querentem quisquam audierit, neque eo minus privatis publicisque rebus interfuerit. Veniebat 2

Digitized by Google

autem in theatrum, cum ibi concilium populi haberetur, propter valetudinem vectus iumentis iunctis, atque ita de vehiculo quae videbantur dicebat. Neque hoc illi quisquam tribuebat superbiae: nihil enim umquam neque insolens
3 neque gloriosum ex ore eius exiit. Qui quidem, cum suas laudes audiret praedicari, numquam aliud dixit quam se in ea re maxime diis agere gratias atque habere, quod, cum Sĭcĭlĭam recreare constituissent, tum se potissimum ducem esse
4 voluissent: nihil enim rerum humanarum sine deorum numine geri putabat. Itaque suae domi sacellum Autŏmătĭas constituerat idque sanctissime colebat.

V. Ad hanc hominis excellentem bonitatem mirabiles accesserant casus. Nam proelia maxima natali suo die fecit omnia: quo factum est ut eius diem natalem festum haberet universa Sĭcĭlĭa.
2 Huic quidam Lăphystĭus, homo petulans et ingratus, vadimonium cum vellet imponere, quod cum illo se lege agere diceret, et complures concurrissent, qui procacitatem hominis manibus coercere conarentur, Tīmŏlĕōn oravit omnes, ne id facerent. Namque id ut Lăphystĭo et cuivis liceret, se maximos labores summaque adisse pericula. Hanc enim speciem libertatis esse, si omnibus, quod quisque vellet, legibus experiri
3 liceret. Idem, cum quidam Lăphystĭi similis, nomine Dēmaenĕtus, in contione populi de rebus gestis eius detrahere coepisset ac nonnulla inveheretur in Tīmŏlĕonta, dixit nunc demum se voti esse damnatum: namque hoc a diis immortalibus semper precatum, ut talem libertatem restitueret Sўrācūsānis, in qua cuivis liceret, de quo *quod vellet*, impune dicere.

4 Hic cum diem supremum obisset, publice a Sўrācūsānis in gymnasio, quod Tīmŏlĕontēum appellatur, tota celebrante Sĭcĭlĭa sepultus est.

Digitized by Google

XXI. DE REGIBUS.

I. Hi fere fuerunt Graecae gentis duces, qui memoria digni videantur, praeter reges: namque eos attingere noluimus, quod omnium res gestae separatim sunt relatae. Neque tamen ii admodum sunt multi. Lăcĕdaemŏnĭus autem Agēsĭlāus 2
nomine, non potestate fuit rex, sicut ceteri Spartāni. Ex iis vero, qui dominatum imperio tenuerunt, excellentissimi fuerunt, ut nos iudicamus, Persārum Cȳrus et Dărīus, Hystaspi filius: quorum uterque privatus virtute regnum est adeptus. Prior horum apud Massăgĕtas in proelio cecidit, Dărīus senectute diem obiit supremum. Tres sunt praeterea eiusdem gentis: Xerxēs et 3
duo Artaxerxae, Macrŏchīr cognomine et Mnēmōn. Xerxi maxime est illustre, quod maximis post hominum memoriam exercitibus terra marique bellum intulit Graeciae. At Macrŏchīr prae- 4
cipuam habet laudem amplissimae pulcherrimaeque corporis formae, quam incredibili ornavit virtute belli: namque illo Persēs nemo manu fuit fortior. Mnēmōn autem iustitiae fama floruit. Nam cum matris suae scelere amisisset uxorem, tantum indulsit dolori, ut eum pietas vinceret. Ex his duo eodem nomine morbo naturae debitum 5
reddiderunt: tertius ab Artăbāno praefecto ferro interemptus est.

II. Ex Măcĕdŏnum autem gente duo multo ceteros antecesserunt rerum gestarum gloria: Phĭlippus, Amyntae filius, et Alexander Magnus. Horum alter Băbўlōne morbo consumptus est, Phĭlippus Aegīis a Pausānĭā, cum spectatum ludos iret, iuxta theatrum occisus est. Unus Epīrōtēs, 2
Pyrrhus, qui cum populo Romano bellavit. Is cum Argŏs oppidum oppugnaret in Pĕlŏponnēso,

Digitized by Google

lapide ictus interiit. Unus item Sĭcŭlus, Dĭŏnȳsĭus prior. Nam et manu fortis et belli peritus fuit et, id quod in tyranno non facile reperitur, minime libidinosus, non luxuriosus, non avarus, nullius denique rei cupidus nisi singularis perpetuique imperii ob eamque rem crudelis: nam dum id studuit munire, nullius pepercit vitae,
3 quem eius insidiatorem putaret. Hic cum virtute tyrannidem sibi peperisset, magna retinuit felicitate: maior enim annos sexaginta natus decessit florente regno. Neque in tam multis annis cuiusquam ex sua stirpe funus vidit, cum ex tribus uxoribus liberos procreasset multique ei nati essent nepotes.

III. Fuerunt praeterea magni reges ex amicis Alexandri Magni, qui post obitum eius imperia ceperunt, in iis Antĭgŏnus et huius filius Dēmē-
2 trĭus, Lȳsĭmăchus, Sĕleucus, Ptŏlĕmaeus. Ex his Antĭgŏnus in proelio, cum adversus Seleucum et Lysimăchum dimicaret, occisus est. Pari leto adfectus est Lȳsĭmăchus ab Sĕleuco: namque
3 societate dissoluta bellum inter se gesserunt. At Dēmētrius, cum filiam suam Sĕleuco in matrimonium dedisset neque eo magis fida inter eos amicitia manere potuisset, captus bello in custodia socer
4 generi periit a morbo, neque ita multo post Sĕleucus a Ptŏlĕmaeo Cĕrauno dolo interfectus est, quem ille a patre expulsum Alexandrēa alienarum opum indigentem receperat. Ipse autem Ptŏlĕmaeus, cum vivus filio regnum tradidisset, ab illo eodem vita privatus dicitur.

5 De quibus quoniam satis dictum putamus, non incommodum videtur non praeterire Hamilcărem et Hannĭbălem, quos et animi magnitudine et calliditate omnes in Afrĭca natos praestitisse constat.

Digitized by Google

XXII. HAMILCAR.

I. Hamilcăr, Hannĭbălis filius, cognomine Barca, Karthāgĭnĭensis, primo Poenĭco bello, sed temporibus extremis, admodum adulescentulus in Sĭcĭlĭa praeesse coepit exercitui. Cum ante eius 2
adventum et mari et terra male res gererentur Karthāgĭnĭensium, ipse, ubi adfuit, numquam hosti cessit neque locum nocendi dedit, saepeque e contrario occasione data lacessivit semperque superior discessit. Quo facto, cum paene omnia in Sĭcĭlĭa Poeni amisissent, ille Erўcem sic defendit, ut bellum eo loco gestum non videretur. In- 3
terim Karthāgĭnĭenses classe apud insulas Aegātēs a C. Lutātĭo, consule Romanorum, superati, statuerunt belli facere finem eamque rem arbitrio permiserunt Hamilcăris. Ille, etsi flagrabat bellandi cupiditate, tamen paci serviundum putavit, quod patriam exhaustam sumptibus diutius calamitates belli ferre non posse intellegebat, sed ita, ut statim 4
mente agitaret, si paulum modo res essent refectae, bellum renovare Romānosque armis persequi, donicum aut virtute vicissent aut victi manus dedissent. Hoc consilio pacem conciliavit, in quo 5
tanta fuit ferocia, cum Cătŭlus negaret bellum compositurum, nisi ille cum suis, qui Erўcem tenerent armis relictis Sĭcĭlĭa decederent, ut succumbente patria ipse periturum se potius dixerit, quam cum tanto flagitio domum rediret: non enim suae esse virtutis arma a patria accepta adversus hostes adversariis tradere. Huius pertinaciae cessit Cătŭlus.

II. At ille, ut Karthāgĭnem venit, multo aliter, ac sperarat, rem publicam se habentem cognovit. Namque diuturnitate externi mali tantum exarsit intestinum bellum, ut numquam in pari periculo fuerit Karthāgo, nisi cum deleta est.

Digitized by Google

2 Primo mercennarii milites, quibus adversus Romanos usi erant, desciverunt: quorum numerus erat viginti milium. Hi totam abalienarunt
3 Africam, ipsam Karthāginem oppugnarunt. Quibus malis adeo sunt Poeni perterriti, ut etiam auxilia ab Romānis petierint; eaque impetrarunt. Sed extremo, cum prope iam ad desperationem pervenissent, Hamilcărem imperatorem fecerunt.
4 Is non solum hostes a muris Karthāginis removit, cum amplius centum milia facta essent armatorum, sed etiam eo compulit, ut locorum angustiis clausi plures fame quam ferro interirent. Omnia oppida abalienata, in his Uticam atque Hippōnem, valentissima totius Africae, restituit patriae.
5 Neque eo fuit contentus, sed etiam fines imperii propagavit, tota Africa tantum otium reddidit, ut nullum in ea bellum videretur multis annis fuisse.

III. Rebus his ex sententia peractis fidenti animo atque infesto Romānis, quo facilius causam bellandi reperiret, effecit, ut imperator cum exercitu in Hispāniam mitteretur, eoque secum duxit
2 filium Hannibălem annorum novem. Erat praeterea cum eo adulescens illustris, formosus, Hasdrŭbăl, cui ille filiam suam in matrimonium dedit. De hoc ideo mentionem fecimus, quod
3 Hamilcăre occiso ille exercitui praefuit resque magnas gessit, et princeps largitione vetustos pervertit mores Karthaginiensium, eiusdemque post mortem Hannibăl ab exercitu accepit imperium.

IV. At Hamilcăr, posteaquam mare transiit in Hispaniamque venit, magnas res secunda gessit fortuna: maximas bellicosissimasque gentes subegit, equis, armis, viris, pecunia totam locupletavit
2 Africam. Hic cum in Itălĭam bellum inferre meditaretur, nono anno postquam in Hispaniam

Digitized by Google

venerat, in proelio pugnans adversus Vettōnes occisus est. Huius perpetuum odium erga 3
Rōmānos maxime concitasse videtur secundum bellum Poenĭcum. Namque Hannĭbăl, filius eius, assiduis patris obtestationibus eo est perductus, ut interire quam Rōmānos non experiri mallet.

XXIII. HANNIBAL.

I. Hannĭbăl, Hamilcăris filius, Karthāgĭnĭensis. Si verum est, quod nemo dubitat, ut populus Rōmānus omnes gentes virtute superarit, non est infitiandum Hannĭbălem tanto praestitisse ceteros imperatores prudentia, quanto populus Rōmānus antecedat fortitudine cunctas nationes. Nam quotienscumque cum eo congressus est in 2
Itălĭa, semper discessit superior. Quod nisi domi civium suorum invidia debilitatus esset, Rōmānos videtur superare potuisse. Sed multorum obtrectatio devicit unius virtutem.

II. Hic autem velut hereditate relictum 3
odium paternum erga Rōmānos sic conservavit, ut prius animam quam id deposuerit, qui quidem, cum patria pulsus esset et alienarum opum indigeret, numquam destiterit animo bellare cum Rōmānis. Nam ut omittam Phĭlippum, quem absens hostem reddidit Rōmānis, omnium iis temporibus potentissimus rex Antĭŏchus fuit. Hunc tanta cupiditate incendit bellandi, ut usque a rubro mari arma conatus sit inferre Itălĭae. Ad 2
quem cum legati venissent Rōmāni, qui de eius voluntate explorarent darentque operam consiliis clandestinis, ut Hannĭbălem in suspicionem regi adducerent, tamquam ab ipsis corruptus alia atque antea sentiret, neque id frustra fecissent, idque

Digitized by Google

Hannĭbăl comperisset seque ab interioribus con-
3 siliis segregari vidisset, tempore dato adiit ad regem, eique cum multa de fide sua et odio in Rōmānos commemorasset, hoc adiunxit: 'pater meus,' inquit, 'Hamilcăr, puerulo me, utpote non amplius novem annos nato, in Hispānĭam imperator proficiscens Karthāgĭne, Iŏvi optimo maximo hostias immolavit. Quae divina res dum conficie-
4 batur, quaesivit a me vellemne secum in castra proficisci. Id cum libenter accepissem atque ab eo petere coepissem ne dubitaret ducere, tum ille, faciam, inquit, si mihi fidem, quam postulo, dederis. Simul me ad aram adduxit, apud quam sacrificare instituerat, eamque ceteris remotis tenentem iurare iussit, numquam me in amicitia cum Rōmānis
5 fore. Id ego iusiurandum patri datum usque ad hanc aetatem ita conservavi, ut nemini dubium esse debeat, quin reliquo tempore eadem mente
6 sim futurus. Quare si quid amice de Romānis cogitabis, non imprudenter feceris, si me celaris: cum quidem bellum parabis, te ipsum frustraberis, si non me in eo principem posueris.'

III. Hac igitur qua diximus aetate cum patre in Hispaniam profectus est: cuius post obitum, Hasdrŭbăle imperatore suffecto, equitatui omni praefuit. Hoc quoque interfecto exercĭtus summam imperii ad eum detulit. Id Karthāgĭnem
2 delatum publice comprobatum est. Sic Hannĭbăl minor quinque et viginti annis natus imperator factus proximo triennio omnes gentes Hispānĭae bello subegit: Săguntum, foederatam civitatem, vi expugnavit, tres exercitus maximos comparavit.
3 Ex his unum in Afrĭcam misit, alterum cum Hasdrŭbăle fratre in Hispānĭa reliquit, tertium in Italiam secum duxit. Ut saltum Pȳrēnaeum transiit, quacumque iter fecit, cum omnibus in-
4 colis conflixit: neminem nisi victum dimisit. Ad

Digitized by Google

Alpes posteaquam venit, qua Italiam ab Gallĭa seiungunt, quas nemo unquam cum exercitu ante eum praeter Hercŭlem Graium transierat (quo facto is hodie saltus Graius appellatur), Alpĭcos conantes prohibere transitu concidit, loca patefecit, itinera muniit, effecit ut ea elephantus ornatus ire posset, qua antea unus homo inermis vix poterat repere. Hac copias traduxit in Itălĭamque pervenit.

IV. Conflixerat apud Rhŏdănum cum P. Cornēlĭo Scīpiōne consule eumque pepulerat. Cum hoc eodem Clastĭdĭi apud Pădum decernit sauciumque inde ac fugatum dimittit. Tertio 2
idem Scīpĭo cum collega Tĭbĕrĭo Longo apud Trĕbĭam adversus eum venit. Cum iis manum conseruit: utrosque profligavit. Inde per Lĭgŭrēs Appennīnum transiit, petens Etrŭrĭam. *Hoc in* 3
itinere adeo gravi morbo adficitur oculorum, ut postea numquam dextro aeque bene usus sit. Qua valetudine cum etiamtum premeretur lecticaque ferretur, C. Flāmĭnĭum consulem apud Trăsŭmennum cum exercitu insidiis circumventum occidit, neque multo post C. Centĕnĭum praetorem cum delecta manu saltus occupantem. Hinc 4
in Apūlĭam pervenit. Ibi obvĭam ei venerunt duo consules, C. Terentĭus et L. Aemĭlĭus. Utriusque exercitus uno proelio fugavit, Paulum consulem occidit et aliquot praeterea consulares, in iis Cn. Servĭlĭum Gĕmĭnum, qui superiore anno fuerat consul.

V. Hac pugna pugnata Rōmam profectus nullo resistente in propinquis urbi montibus moratus est. Cum aliquot ibi dies castra habuisset et Căpŭam reverteretur, Q. Făbĭus Maxĭmus, dictator Rōmānus, in agro Fălerno ei se obiecit. Hic 2
clausus locorum augustiis noctu sine ullo detrimento exercitus se expedivit Făbĭoque, callidis-

Digitized by Google

simo imperatori, dedit verba. Namque obducta nocte sarmenta in cornibus iuvencorum deligata incendit eiusque generis multitudinem magnam dispalatam immisit. Quo repentino visu obiecto tantum terrorem iniecit exercitui Rōmānorum, ut
3 egredi extra vallum nemo sit ausus. Hanc post rem gestam non ita multis diebus M. Mĭnŭcĭum Rufum, magistrum equitum pari ac dictatorem imperio, dolo productum in proelium fugavit. Tiberium Semprōnĭum Gracchum, iterum consulem, in Lūcānis absens in insidias inductum sustulit. M. Claudĭum Marcellum, quinquies consulem, apud Vĕnūsĭam pari modo interfecit.
4 Longum est omnia enumerare proelia. Quare hoc unum satis erit dictum, ex quo intellegi possit, quantus ille fuerit: quamdiu in Italia fuit, nemo ei in acie restitit, nemo adversus eum post Cannensem pugnam in campo castra posuit.

VI. Hinc invictus patriam defensum revocatus bellum gessit adversus P. Scīpĭōnem, filium eius Scīpĭōnis, quem ipse primo apud Rhŏdănum, iterum apud Pădum, tertio apud Trĕbĭam fugarat.
2 Cum hoc exhaustis iam patriae facultatibus cupivit in praesentiarum bellum componere, quo valentior postea congrederetur. Inde colloquium
3 convenit: condiciones non convenerunt. Post id factum paucis diebus apud Zāmam cum eodem conflixit: pulsus (incredibile dictu) biduo et duabus noctibus Hadrŭmētum pervenit, quod abest
4 ab Zāma circiter milia passuum trecenta. In hac fuga Nŭmĭdae, qui simul cum eo ex acie excesserant, insidiati sunt ei: quos non solum effugit, sed etiam ipsos oppressit. Hadrŭmēti reliquos e fuga collegit: novis dilectibus paucis diebus multos contraxit.

VII. Cum in apparando acerrime esset occupatus, Karthāgĭnĭenses bellum cum Rōmānis com-

Digitized by Google

posuerunt. Ille nihilo setius exercitui postea praefuit resque in Africa gessit [itemque Māgō frater eius] usque ad P. Sulpicium C. Aurēlium consules. His enim magistratibus legati Karthā- 2
ginienses Rōmam venerunt, qui senatui populoque Rōmāno gratias agerent, quod cum iis pacem fecissent, ob eamque rem corona aurea eos donarent simulque peterent, ut obsides eorum Frĕgellis essent captivique redderentur. His ex senatus 3
consulto responsum est: munus eorum gratum acceptumque esse; obsides, quo loco rogarent, futuros, captivos non remissuros, quod Hannibălem, cuius opera susceptum bellum foret, inimicissimum nomini Rōmāno, etiam nunc cum imperio apud exercitum haberent itemque fratrem eius Māgōnem. Hoc responso Karthaginienses 4
cognito Hannibālem domum et Māgōnem revocarunt. Huc ut rediit, rex factus est, postquam imperator fuerat, anno secundo et vicesimo: ut enim Rōmae consules, sic Karthāgine quotannis annui bini reges creabantur. In eo magistratu pari dili- 5
gentia se Hannibăl praebuit, ac fuerat in bello. Namque effecit, ex novis vectigalibus non solum ut esset pecunia, quae Rōmānis ex foedere penderetur, sed etiam superesset, quae in aerario reponeretur. Deinde [anno post praeturam], M. 6
Claudio L. Fūrio consulibus, Rōma legati Karthāginem venerunt. Hos Hannibăl ratus sui exposcendi gratia missos, priusquam iis senatus daretur, navem ascendit clam atque in Syriam ad Antiŏchum profugit. Hac re palam facta Poeni naves 7
duas, quae eum comprehenderent, si possent consequi, miserunt: bona eius publicarunt, domum a fundamentis disiecerunt, ipsum exulem iudicarunt.

VIII. At Hannibăl anno quarto, postquam domo profugerat, L. Cornēlio Q. Mĭnŭcio consulibus, cum quinque navibus Africam accessit in

Digitized by Google

finibus Cȳrēnaeorum, si forte Karthāgĭnĭenses ad bellum inducere posse Antĭŏchi spe fiduciaque cui iam persuaserat, ut cum exercitibus in Italiam proficisceretur. Huc Māgōnem fratrem excivit.
2 Id ubi Poeni resciverunt, Māgōnem eadem, qua fratrem, absentem adfecerunt poena. Illi desperatis rebus cum solvissent naves ac vela ventis dedissent, Hannĭbăl ad Antĭŏchum pervenit. De Māgōnis interitu duplex memoria prodita est: namque alii naufragio, alii a servulis ipsius inter-
3 fectum eum scriptum reliquerunt. Antĭŏchus autem, si tam in gerendo bello consiliis eius parere voluisset, quam in suscipiendo instituerat, propius Tĭbĕri quam Thermŏpўlis de summa imperii dimicasset. Quem etsi multa stulte conari videbat,
4 tamen nulla deseruit in re. Praefuit paucis navibus, quas ex Syrĭa iussus erat in Asĭam ducere, iisque adversus Rhŏdĭorum classem in Pamphўlĭo mari conflixit. *In* quo cum multitudine adversariorum sui superarentur, ipse, quo cornu rem gessit, fuit superior.

IX. Antiŏcho fugato, verens ne dederetur, quod sine dubio accidisset, si sui fecisset potestatem, Crētam ad Gortўnĭos venit, ut ibi, quo se conferret,
2 consideraret. Vidit autem vir omnium callidissimus in magno se fore periculo, nisi quid providisset, propter avaritiam Crētensium: magnam enim secum pecuniam portabat, de qua sciebat exisse famam.
3 Itaque capit tale consilium. Amphoras complures complet plumbo, summas operit auro et argento. Has praesentibus principibus deponit in templo Diānae, simulans se suas fortunas illorum fidei credere. His in errorem inductis, statuas aëneas, quas secum portabat, omni sua pecunia complet
4 easque in propatulo domi abicit. Gortўnii templum magna cura custodiunt, non tam a ceteris quam ab Hannĭbăle, ne ille inscientibus iis tolleret *sua* secumque duceret.

Digitized by Google

X. Sic conservatis suis rebus omnibus Poenus, illusis Crētensibus ad Prūsĭam in Pontum pervenit. Apud quem eodem animo fuit erga Itălĭam, neque aliud quidquam egit quam regem armavit et exacuit adversus Rōmānos. Quem cum videret 2 domesticis opibus minus esse robustum, conciliabat ceteros reges, adiungebat bellicosas nationes. Dissidebat ab eo Pergamenus rex Euměnēs, Rōmānis amicissimus, bellumque inter eos gerebatur et mari et terra: sed utrobique Euměnēs plus 3 valebat propter Romānorum societatem. Quo magis cupiebat eum Hannĭbăl opprimi. Quem si removisset, faciliora sibi cetera fore arbitrabatur. Ad hunc interficiundum talem iniit rationem. Classe paucis diebus erant decreturi. Superaba- 4 tur navium multitudine: dolo erat pugnandum, cum par non esset armis. Imperavit quam plurimas venenatas serpentes vivas colligi easque in vasa fictilia conici. Harum cum effecisset mag- 5 nam multitudinem, die ipso, quo facturus erat navale proelium, classiarios convocat iisque praecipit, omnes ut in unam Euměnis regis concurrant navem, a ceteris tantum satis habeant se defendere. Id illos facile serpentium multitudine consecuturos. Rex autem in qua nave veheretur, 6 ut scirent, se facturum: quem si aut cepissent aut interfecissent, magno iis pollicetur praemio fore. XI. Tali cohortatione militum facta classis ab utrisque in proelium deducitur. Quarum acie constituta, priusquam signum pugnae daretur, Hannĭbăl, ut palam faceret suis, quo loco Euměnēs esset, tabellarium in scapha cum caduceo mittit. Qui ubi ad naves adversariorum pervenit epis- 2 tulamque ostendens se regem professus est quaerere, statim ad Euměnem deductus est, quod nemo dubitabat, quin aliquid de pace esset scriptum. Tabellarius ducis nave declarata suis eodem, unde

Digitized by Google

3 erat egressus, se recepit. At Eumĕnēs soluta epistula nihil in ea repperit, nisi quae ad irridendum eum pertinerent. Cuius *rei* etsi causam mirabatur neque reperiebat, tamen proelium statim
4 committere non dubitavit. Horum in concursu Bīthўnĭi Hannĭbălis praecepto universi navem Eumĕnis adoriuntur. Quorum vim rex cum sustinere non posset, fuga salutem petiit: quam consecutus non esset, nisi intra sua praesidia se recepisset, quae in proximo litore erant collocata.
5 Reliquae Pergămēnae naves cum adversarios premerent acrius, repente in eas vasa fictilia, de quibus supra mentionem fecimus, conici coepta sunt. Quae iacta initio risum pugnantibus concitarunt, neque quare id fieret poterat intellegi.
6 Postquam autem naves suas oppletas conspexerunt serpentibus, nova re perterriti, cum, quid potissimum vitarent, non viderent, puppes verter-
7 unt seque ad sua castra nautica rettulerunt. Sic Hannĭbăl consilio arma Pergămēnorum superavit, neque tum solum, sed saepe alias pedestribus copiis pari prudentia pepulit adversarios.

XII. Quae dum in Asĭa geruntur, accidit casu ut legati Prūsĭae Rōmae apud T. Quintĭum Flāmĭnīnum consularem cenarent, atque ibi de Hannĭbăle mentione facta ex iis unus diceret eum
2 in Prūsĭae regno esse. Id postero die Flāmĭnīnus senatui detulit. Patres conscripti, qui Hannĭbăle vivo numquam se sine insidiis futuros existimarent, legatos in Bīthўnĭam miserunt, in iis Flāmĭnīnum, qui ab rege peterent, ne inimicissimum
3 suum secum haberet sibique dederet. His Prūsĭa negare ausus non est: illud recusavit, ne id a se fieri postularent, quod adversus ius hospitii esset: ipse, si possent, comprehenderent: locum, ubi esset, facile inventuros. Hannĭbăl enim uno loco se tenebat in castello, quod ei a rege datum erat

Digitized by Google

muneri, idque sic aedificarat, ut in omnibus partibus aedificii exitus haberet, scilicet verens ne usu veniret, quod accidit. Huc cum legati Rōmānorum venissent ac multitudine domum eius circumdedissent, puer ab ianua prospiciens Hannĭbăli dixit plures praeter consuetudinem armatos apparere. Qui imperavit ei, ut omnes fores aedificii circumiret ac propere sibi nuntiaret, num eodem modo undique obsideretur. Puer cum celeriter, quid vidisset, renuntiasset, omnesque exitus occupatos ostendisset, sensit id non fortuito factum, sed se peti neque sibi diutius vitam esse retinendam. Quam ne alieno arbitrio dimitteret, memor pristinarum virtutum venenum, quod semper secum habere consuerat, sumpsit. 4 5

XIII. Sic vir fortissimus, multis variisque perfunctus laboribus, anno acquievit septuagesimo. Quibus consulibus interierit, non convenit. Namque Atticus M. Claudĭo Marcello Q. Făbio Lăbĕōne consulibus mortuum in annali suo scriptum reliquit, at Polybius L. Aemĭlĭo Paulo Cn. Baebĭo Tamphĭlo, Sulpĭcĭus autem Blītho P. Cornēlĭo Cēthēgo M. Baebĭo Tamphĭlo. Atque hic tantus vir tantisque bellis districtus nonnihil temporis tribuit litteris. Namque aliquot eius libri sunt, Graeco sermone confecti, in iis ad Rhŏdĭos de Cn. Manlĭi Vulsōnis in Asĭa rebus gestis. Huius belli gesta multi memoriae prodiderunt, sed ex his duo, qui cum eo in castris fuerunt simulque vixerunt, quamdiu fortuna passa est, Sīlēnus et Sōsўlus Lăcĕdaemŏnĭus. Atque hoc Sōsўlo Hannĭbăl litterarum Graecarum usus est doctore. 2 3

Sed nos tempus est huius libri facere finem et Rōmānorum explicare imperatores, quo facilius collatis utrorumque factis, qui viri praeferendi sint, possit iudicari. 4

Digitized by Google

EX LIBRO
CORNELII NEPOTIS
DE LATINIS HISTORICIS.

XXIV. CATO.

I. M. Cătō, ortus municipio Tuscŭlo, adulescentulus, priusquam honoribus operam daret, versatus est in Săbīnis, quod ibi heredium a patre relictum habebat. Inde hortatu L. Vălĕrĭi Flacci, quem in consulatu censuraque habuit collegam, ut M. Perpenna censorius narrare solitus est, Romam demigravit in foroque esse coepit.
2 Primum stipendium meruit annorum decem septemque. Q. Făbĭo M. Claudĭo consulibus tribunus militum in Sicilia fuit. Inde ut rediit, castra secutus est C. Claudii Nĕrōnis, magnique opera eius existimata est in proelio apud Sēnam
3 quo cecidit Hasdrŭbăl, frater Hannĭbălis. Quaestor obtigit P. Afrĭcāno consuli, cum quo non pro sortis necessitudine vixit: namque ab eo perpetua
4 dissensit vita. Aedilis plebi factus est cum C. Helvĭo. Praetor provinciam obtinuit Sardĭnĭam ex qua quaestor superiore tempore ex Afrĭca decedens Q. Ennium poetam deduxerat, quod non minoris aestimamus quam quemlibet amplissimum Sardĭnĭensem triumphum.

II. Consulatum gessit cum L. Vălĕrio Flacco, sorte provinciam nactus Hispānĭam citeriorem, ex

Digitized by Google

ea triumphum deportavit. Ibi cum diutius mo- 2
raretur, P. Scīpĭo Africānus consul iterum, cuius
in priore consulatu quaestor fuerat, voluit eum de
provincia depellere et ipse ei succedere, neque
hoc per senatum efficere potuit, cum quidem
Scīpĭo principatum in civitate obtineret, quod
tum non potentia, sed iure res publica adminis-
trabatur. Qua ex re iratus senatui, consulatu
peracto privatus in urbe mansit. At Cāto, censor 3
cum eodem Flacco factus, severe praefuit ei
potestati. Nam et in complures nobiles ani-
madvertit et multas res novas in edictum addidit,
qua re luxuria reprimeretur, quae iam tum in-
cipiebat pullulare. Circiter annos octoginta, 4
usque ad extremam aetatem ad adulescentia, rei
publicae causa suscipere inimicitias non destitit.
A multis tentatus non modo nullum detrimentum
existimationis fecit, sed, quoad vixit, virtutum
laude crevit.

III. In omnibus rebus singulari fuit in-
dustria: nam et agricola sollers et peritus iuris
consultus et magnus imperator et probabilis orator
et cupidissimus litterarum fuit. Quarum studium 2
etsi senior arripuerat, tamen tantum progressum
fecit, ut non facile reperiri possit neque de Graecis
neque de Italicis rebus, quod ei fuerit incognitum.
Ab adulescentia confecit orationes. Senex his- 3
torias scribere instituit. Earum sunt libri septem.
Primus continet res gestas regum populi Rōmāni,
secundus et tertius unde quaeque civitas orta sit
Itălĭca, ob quam rem omnes Orīgĭnes videtur
appellasse. In quarto autem bellum Poenĭcum
est primum, in quinto secundum: atque haec
omnia capitulatim sunt dicta. Reliqua quoque 4
bella pari modo persecutus est usque ad prae-
turam Servĭi Galbae, qui diripuit Lūsĭtānos: atque
horum bellorum duces non nominavit, sed sine

Digitized by Google

nominibus res notavit. In eisdem exposuit, quae in Itălĭa Hispānĭisque [aut fierent aut] viderentur admiranda: in quibus multa industria et diligentia comparet, nulla doctrina.

5 Huius de vita et moribus plura in eo libro persecuti sumus, quem separatim de eo fecimus rogatu T. Pompōnĭi Attĭci. Quare studiosos Cătōnis ad illud volumen delegamus.

XXV. ATTICUS.

I. T. Pompōnĭus Attĭcus, ab origine ultima stirpis Rōmānae generatus, perpetuo a maioribus
2 acceptam equestrem obtinuit dignitatem. Patre usus est diligente et, ut tum erant tempora, diti in primisque studioso litterarum. Hic, prout ipse amabat litteras, omnibus doctrinis, quibus puerilis
3 aetas impertiri debet, filium erudivit. Erat autem in puero praeter docilitatem ingenii summa suavitas oris atque vocis, ut non solum celeriter acciperet quae tradebantur, sed etiam excellenter pronuntiaret. Qua ex re in pueritia nobilis inter aequales ferebatur clariusque exsplendescebat, quam generosi condiscipuli animo aequo ferre
4 possent. Itaque incitabat omnes studio suo, quo in numero fuerunt L. Torquātus, C. Mărĭus filius, M. Cĭcĕro: quos consuetudine sua sic devinxit, ut nemo iis perpetua *vita* fuerit carior.

II. Pater mature decessit. Ipse adulescentulus propter adfinitatem P. Sulpĭcĭi, qui tribunus pl. interfectus est, non expers fuit illius periculi: namque Anĭcĭa, Pompōnĭi consobrina,
2 nupserat Servĭo, fratri Sulpĭcĭi. Itaque interfecto Sulpĭcĭo posteaquam vidit Cinnāno tumultu civitatem esse perturbatam neque sibi dari facul-

Digitized by Google

tatem pro dignitate vivendi, quin alterutram partem offenderet, dissociatis animis civium, cum alii Sullānis, alii Cinnānis faverent partibus, idoneum tempus ratus studiis obsequendi suis Athēnas se contulit. Neque eo setius adulescentem Mărĭum hostem iudicatum iuvit opibus suis, cuius fugam pecunia sublevavit. Ac ne illa 3 peregrinatio detrimentum aliquod adferret rei familiari, eodem magnam partem fortunarum traiecit suarum. Hic ita vixit, ut universis Athēnĭensibus merito esset carissimus. Nam 4 praeter gratiam, quae iam in adulescentulo magna erat, saepe suis opibus inopiam eorum publicam levavit. Cum enim versuram facere publice necesse esset neque eius condicionem aequam haberent, semper se interposuit, atque ita, ut neque usuram umquam ab iis acceperit neque longius, quam dictum esset, debere passus sit. Quod ut- 5 rumque erat iis salutare: nam neque indulgendo inveterascere eorum aes alienum patiebatur neque multiplicandis usuris crescere. Auxit hoc officium 6 alia quoque liberalitate: nam universos frumento donavit, ita ut singulis seni modii tritici darentur: qui modus mensurae medimnus Athēnis appellatur.

III. Hic autem sic se gerebat, ut communis infimis, par principibus videretur. Quo factum est ut huic omnes honores, quos possent, publice haberent civemque facere studerent: quo beneficio ille uti noluit [quod nonnulli ita interpretantur, amitti civitatem Rōmānam alia ascita]. Quamdiu 2 adfuit, ne qua sibi statua poneretur, restitit, absens prohibere non potuit. Itaque aliquot ipsi et Phīdĭae locis sanctissimis posuerunt: hunc enim in omni procuratione rei publicae actorem auctoremque habebant potissimum. Igitur primum illud 3 munus fortunae, quod in ea urbe natus est, in qua

Digitized by Google

domicilium orbis terrarum esset imperii, ut eandem et patriam haberet et domum: hoc specimen prudentiae, quod, cum in eam se civitatem contulisset, quae antiquitate, humanitate doctrinaque praestaret omnes, unus ei fuit carissimus.

IV. Huc ex Asĭa Sulla decedens cum venisset, quamdiu ibi fuit, secum habuit Pompōnĭum, captus adulescentis et humanitate et doctrina. Sic enim Graecē loquebatur, ut Athēnis natus videretur: tanta autem suavitas erat sermonis Latīni, ut appareret in eo nativum quendam leporem esse, non ascitum. Idem poemata pronuntiabat et Graecē et Latīnē sic, ut supra nihil
2 posset addi. Quibus rebus factum est ut Sulla nusquam eum ab se dimitteret cuperetque secum deducere. Cui cum persuadere tentaret, 'noli, oro te' inquit Pompōnĭus 'adversum eos me velle ducere, cum quibus ne contra te arma ferrem, Italiam reliqui.' At Sulla adulescentis officio collaudato omnia munera ei, quae Athēnis acceperat proficiscens iussit deferri.

3 Hic complures annos moratus, cum et rei familiari tantum operae daret, quantum non indiligens deberet pater familias, et omnia reliqua tempora aut litteris aut Athēnĭensium rei publicae tribueret, nihilo minus amicis urbana officia prae-
4 stitit. Nam et ad comitia eorum ventitavit et, si qua res maior acta est, non defuit. Sicut Cĭcĕrōni in omnibus eius periculis singularem fidem praebuit: cui ex patria fugienti sestertium ducenta et
5 quinquaginta milia donavit. Tranquillatis autem rebus Rōmānis remigravit Rōmam, ut opinor L. Cotta L. Torquāto consulibus: quem discedentem sic universa civitas Athēnĭensium prosecuta est, ut lacrimis desiderii futuri dolorem indicaret.

V. Habebat avunculum Q. Caecĭlĭum, equitem Rōmānum, familiarem L. Lŭculli, divitem,

Digitized by Google

difficillima natura: cuius sic asperitatem veritus est, ut, quem nemo ferre posset, huius sine offensione ad summam senectutem retinuerit benivolentiam. Quo facto tulit pietatis fructum. Caecĭlĭus enim moriens testamento adoptavit eum heredemque fecit ex dodrante: ex qua hereditate accepit circiter centies sestertium. Erat nupta soror Attĭci Q. Tullĭo Cĭcĕrōni, easque nuptias M. Cĭcĕro conciliarat, cum quo a condiscipulatu vivebat coniunctissime, multo etiam familiarius quam cum Quinto, ut iudicari possit plus in amicitia valere similitudinem morum quam affinitatem. Utebatur autem intime Q. Hortensĭo, qui iis temporibus principatum eloquentiae tenebat, ut intellegi non posset, uter eum plus diligeret, Cĭcĕro an Hortensĭus: et id, quod erat difficillimum, efficiebat, ut, inter quos tanta laudis esset aemulatio, nulla intercederet obtrectatio essetque talium vivorum copula. 2 3 4

VI. In re publica ita est versatus, ut semper optimarum partium et esset et existimaretur, neque tamen se civilibus fluctibus committeret, quod non magis eos in sua potestate existimabat esse, qui se his dedissent, quam qui maritimis iactarentur. Honores non petiit, cum ei paterent propter vel gratiam vel dignitatem: quod neque peti more maiorum neque capi possent conservatis legibus in tam effusis ambitus largitionibus neque geri e re publica sine periculo corruptis civitatis moribus. Ad hastam publicam numquam accessit. Nullius rei neque praes neque manceps factus est. Neminem neque suo nomine neque subscribens accusavit: in ius de sua re numquam iit: iudicium nullum habuit. Multorum consulum praetorumque praefecturas delatas sic accept, ut neminem in provinciam sit secutus, honore fuerit contentus, rei familiaris despexerit fructum: qui 2 3 4

Digitized by Google

ne cum Quinto quidem Cĭcĕrōne voluerit ire in Asĭam, cum apud eum legati locum obtinere posset. Non enim decere se arbitrabatur, cum praeturam gerere noluisset, asseclam esse praetoris.
5 Qua in re non solum dignitati serviebat, sed etiam tranquillitati, cum suspiciones quoque vitaret criminum. Quo fiebat ut eius observantia omnibus esset carior, cum eam officio, non timori neque spei tribui viderent.

VII. Incidit Caesăriānum civile bellum, cum haberet annos circiter sexaginta. Usus est aetatis vacatione neque se quoquam movit ex urbe. Quae amicis suis opus fuerant ad Pompēium proficiscentibus, omnia ex sua re familiari dedit: ipsum Pompēium coniunctum non offendit.
2 Nullum ab eo habebat ornamentum, ut ceteri, qui per eum aut honores aut divitias ceperant: quorum partim invitissimi castra sunt secuti, partim summa cum eius offensione domi remanserunt. Caesări autem Attĭci quies tanto opere
3 fuit grata, ut victor, cum privatis pecunias per epistulas imperaret, huic non solum molestus non fuerit, sed etiam sororis filium et Q. Cĭcĕrōnem ex Pompēii castris concesserit. Sic vetere instituto vitae effugit nova pericula.

VIII. Secutum est illud tempus occiso Caesăre, quo res publica penes Brūtos videretur esse et Cassĭum, ac tota civitas se ad eos convertisse.
2 Sic M. Brūto usus est, ut nullo ille adulescens aequali familiarius quam hoc sene, neque solum eum principem consilii haberet, sed etiam in con-
3 victu. Excogitatum est a quibusdam, ut privatum aerarium Caesăris interfectoribus ab equitibus Rōmānis constitueretur. Id facile effici posse arbitrati sunt, si principes eius ordinis pecunias contulissent. Itaque appellatus est a C. Flāvĭo, Brūti familiari, Attĭcus, ut eius rei princeps

Digitized by Google

esse vellet. At ille, qui officia amicis praestanda 4
sine factione existimaret semperque a talibus se
consiliis removisset, respondit: si quid Brūtus de
suis facultatibus uti voluisset, usurum, quantum
eae paterentur, se neque cum quoquam de ea re
collocuturum neque coiturum. Sic ille consen-
sionis globus huius unius dissensione disiectus est. 5
Neque multo post superior esse coepit Antōnĭus, ita
ut Brūtus et Cassĭus omissa cura provinciarum,
quae iis dicis causa datae erant a consule, desperatis
rebus in exilium proficiscerentur. Attĭcus, qui 6
pecuniam simul cum ceteris conferre noluerat
florenti illi parti, abiecto Brūto Itălĭaque cedenti
sestertium centum milia muneri misit. Eidem in
Epīro absens trecenta iussit dari, neque eo magis po-
tenti adulatus est Antonio neque desperatos reliquit.

IX. Secutum est bellum gestum apud
Mŭtĭnam. In quo si tantum eum prudentem
dicam, minus, quam debeam, praedicem, cum ille
potius divinus fuerit, si divinatio appellanda est
perpetua naturalis bonitas, quae nullis casibus
agitatur neque minuitur. Hostis Antōnĭus iu- 2
dicatus Itălĭa cesserat: spes restituendi nulla
erat. Non solum inimici, qui tum erant poten-
tissimi et plurimi, sed etiam qui adversariis eius
se venditabant et in eo laedendo aliquam consecu-
turos sperabant commoditatem, Antōnĭi familiares
insequebantur, uxorem Fulvĭam omnibus rebus
spoliare cupiebant, liberos etiam exstinguere para-
bant. Attĭcus, cum Cĭcĕrōnis intima familiaritate 3
uteretur, amicissimus esset Brūto, non modo nihil
iis indulsit ad Antōnĭum violandum, sed e con-
trario familiares eius ex urbe profugientes, quan-
tum potuit, texit, quibus rebus indiguerunt,
adiuvit. Publĭo vero Vŏlumnĭo ea tribuit, ut 4
plura a parente proficisci non potuerint. Ipsi
autem Fulvĭae, cum litibus distineretur mag-

Digitized by Google

nisque terroribus vexaretur, tanta diligentia officium suum praestitit, ut nullum illa stiterit vadimonium sine Attĭco, *Atticus*, sponsor omnium rerum fuerit. Quin etiam, cum illa fundum secunda fortuna emisset in diem neque post calamitatem versuram facere potuisset, ille se interposuit pecuniamque sine faenore sineque ulla stipulatione credidit, maximum existimans quaestum, memorem gratumque cognosci, simulque aperiens se non fortunae, sed hominibus solere esse amicum. Quae cum faciebat, nemo eum temporis causa facere poterat existimare: nemini enim in opinionem veniebat Antōnĭum rerum potiturum. Sed sensus eius a nonnullis optimatibus reprehendebatur, quod parum odisse malos cives videretur. Ille autem sui iudicii, potius quid se facere par esset intuebatur, quam quid alii laudaturi forent.

X. Conversa subito fortuna est. Ut Antōnĭus rediit in Itălĭam, nemo non magno in periculo Atticum putarat propter intimam familiaritatem Cĭcĕrōnis et Brūti. Itaque ad adventum imperatorum de foro decesserat, timens proscriptionem, latebatque apud P. Vŏlumnium, cui, ut ostendimus, paulo ante opem tulerat (tanta varietas iis temporibus fuit fortunae, ut modo hi, modo illi in summo essent aut fastigio aut periculo), habebatque secum Q. Gellĭum Cānum, aequalem simillimumque sui. Hoc quoque Attĭci bonitatis exemplum, quod cum eo, quem puerum in ludo cognorat, adeo coniuncte vixit, ut ad extremam aetatem amicitia eorum creverit. Antōnĭus autem, etsi tanto odio ferebatur in Cĭcĕrōnem, ut non solum ei, sed etiam omnibus eius amicis esset inimicus eosque vellet proscribere, multis hortantibus tamen Attĭci memor fuit officii et ei, cum requisisset, ubinam esset, sua manu

Digitized by Google

scripsit, ne timeret statimque ad se veniret: se eum et ejus causa Cānum de proscriptorum numero exemisse. Ac ne quod periculum incideret, quod noctu fiebat, praesidium ei misit. Sic Attĭcus in summotimore non s olum sibi, sed 5
etiam ei, quem carissimum habebat, praesidio fuit [neque enim suae solum a quoquam auxilium petiit salutis sed coniuncti], ut appareret nullam seiunctam sibi ab eo velle fortunam. Quodsi 6
gubernator praecipua laude effertur, qui navem ex hieme marique scopuloso servat, cur non singularis eius existimetur prudentia, qui ex tot tamque gravibus procellis civilibus ad incolumitatem pervenit?

XI. Quibus ex malis ut se emersit, nihil aliud egit quam ut quam plurimis, quibus rebus posset, esset auxilio. Cum proscriptos praemiis imperatorum vulgus conquireret, nemo in Epīrum venit, cui res ulla defuerit: nemini non ibi perpetuo manendi potestas facta est: quin etiam post proe- 2
lium Phĭlippense interitumque C. Cassĭi et M. Brūti L. Iūlĭum Mōcillam praetorium et filium eius Aulumque Torquātum ceterosque pari fortuna perculsos instituit tueri atque ex Epīro iis omnia Sămŏthrācĭam supportari iussit. Difficile est 3
omnia persequi et non necessarium. Illud unum intellegi volumus, illius liberalitatem neque temporariam neque callidam fuisse. Id ex ipsis rebus 4
ac temporibus iudicari potest, quod non florentibus se venditavit, sed adflictis semper succurrit: qui quidem Servĭlĭam, Brūti matrem, non minus post mortem eius quam florentem coluerit. Sic liber- 5
alitate utens nullas inimicitias gessit, quod neque laedebat quemquam neque, si quam iniuriam acceperat, non malebat oblivisci quam ulcisci. Idem immortali memoria percepta retinebat beneficia: quae autem ipse tribuerat, tam diu meminerat,

Digitized by Google

6 quoad ille gratus erat, qui acceperat. Itaque hic fecit, ut vere dictum videatur:

Sui cuique mores fingunt fortunam hominibus.

Neque tamen ille prius fortunam quam se ipse finxit, qui cavit, ne qua in re iure plecteretur.

XII. His igitur rebus effecit ut M. Vipsānĭus Agrippa, intima familiaritate coniunctus adulescenti Caesări, cum propter suam gratiam et Caesăris potentiam nullius condicionis non haberet potestatem, potissimum eius deligeret affinitatem praeoptaretque equitis Rōmāni filiam genero-
2 sarum nuptiis. Atque harum nuptiarum conciliator fuit (non est enim celandum) M. Antōnĭus, triumvirum rei publicae constituendae. Cuius gratia cum augere possessiones posset suas, tantum afuit a cupiditate pecuniae, ut nulla in re usus sit ea nisi in deprecandis amicorum aut peri-
3 culis aut incommodis. Quod quidem sub ipsa proscriptione perillustre fuit. Nam cum L. Saufēi equitis Rŏmāni, aequalis sui, qui complures annos studio ductus philosophiae habitabat Athēnis habebatque in Itălĭa pretiosas possessiones, triumviri bona vendidissent consuetudine ea, qua tum res gerebantur, Attĭci labore atque industria factum est, ut eodem nuntio Saufēius fieret certior
4 se patrimonium amisisse et recuperasse. Idem L. Iūlĭum Călĭdum, quem post Lucrētii Cătullique mortem multo elegantissimum poetam nostram tulisse aetatem vere videor posse contendere, neque minus virum bonum optimisque artibus eruditum, post proscriptionem equitum propter magnas eius Afrĭcānas possessiones in proscriptorum numerum a P. Vōlumnio, praefecto fabrum
5 Antōnĭi, absentem relatum expedivit. Quod in praesenti utrum ei laboriosius an gloriosius fuerit, difficile est iudicare, quod in eorum periculis non

Digitized by Google

secus absentes quam praesentes amicos Attĭco esse curae cognitum est.

XIII. Neque vero ille minus bonus pater familias habitus est quam civis. Nam cum esset pecuniosus, nemo illo minus fuit emax, minus aedificator. Neque tamen non in primis bene habitavit omnibusque optimis rebus usus est. Nam domum habuit in colle Quĭrīnāli Tam- 2
phĭlĭānam, ab avunculo hereditate relictam, cuius amoenitas non aedificio, sed silva constabat: ipsum enim tectum antiquitus constitutum plus salis quam sumptus habebat: in quo nihil commutavit, nisi si quid vetustate coactus est. Usus 3
est familia, si utilitate iudicandum est, optima, si forma, vix mediocri. Namque in ea erant pueri litteratissimi, anagnōstae optimi et plurimi librarii, ut ne pedisequus quidem quisquam esset, qui non utrumque horum pulchre facere posset, pari modo artifices ceteri, quos cultus domesticus desiderat, adprime boni. Neque tamen horum quem- 4
quam nisi domi natum domique factum habuit: quod est signum non solum continentiae, sed etiam diligentiae. Nam et non intemperanter concupiscere, quod a plurimis videas, continentis debet duci, et potius industria quam pretio parare non mediocris est diligentiae. Elegans, non mag- 5
nificus, splendidus, non sumptuosus: omnisque diligentia munditiam, non affluentiam adfectabat. Supellex modica, non multa, ut in neutram partem conspici posset. Nec praeteribo, quamquam 6
nonnullis leve visum iri putem, cum in primis lautus esset eques Rōmānus et non parum liberaliter domum suam omnium ordinum homines invitaret, non amplius quam terna milia peraeque in singulos menses ex ephemeride eum expensum sumptui ferre solitum. Atque hoc non auditum, 7
sed cognitum praedicamus: saepe enim propter familiaritatem domesticis rebus interfuimus.

Digitized by Google

XIV. Nemō in convivio eius aliud acroāma audivit quam anagnasten, quod nos quidem iucundissimum arbitramur: neque umquam sine aliqua lectione apud eum cenatum est, ut non minus animo quam ventre convivae delectarentur:
2 namque eos vocabat, quorum mores a suis non abhorrerent. Cum tanta pecuniae facta esset accessio, nihil de cotidiano cultu mutavit, nihil de vitae consuetudine, tantaque usus est moderatione, ut neque in sestertio vicies, quod a patre acceperat, parum se splendide gesserit neque in sestertio centies affluentius vixerit, quam instituerat,
3 parique fastigio steterit in utraque fortuna. Nullos habuit hortos, nullam suburbanam aut maritimam sumptuosam villam, neque in Italia praeter Arrētīnum et Nomentānum rusticum praedium, omnisque eius pecuniae reditus constabat in Epīrōtĭcis et urbanis possessionĭbus. Ex quo cognosci potest usum eum pecuniae non magnitudine, sed ratione metiri solitum.

XV. Mendacium neque dicebat neque pati poterat. Itaque eius comitas non sine severitate erat neque gravitas sine facilitate, ut difficile esset intellectu, utrum eum amici magis vererentur an amarent. Quidquid rogabatur, religiose promittebat, quod non liberales, sed leves arbitrabatur
2 polliceri quod praestare non possent. Idem in tuendo, quod semel adnuisset, tanta erat cura, ut non mandatam, sed suam rem videretur agere. Numquam suscepti negotii eum pertaesum est: suam enim existimationem in ea re agi putabat,
3 qua nihil habebat carius. Quo fiebat ut omnia Cĭcĕronum, M. Cătonis, Q. Hortensĭi, A. Torquāti, multorum praeterea equitum Romānorum negotia procuraret. Ex quo iudicari potest non inertia, sed iudicio fugisse rei publicae procurationem.

XVI. Humanitatis vero nullum adferre maius

Digitized by Google

testimonium possum, quam quod adulescens idem seni Sullae fuit iucundissimus, senex adulescenti M. Brūto, cum aequalibus autem suis Q. Hortensĭo et M. Cĭcĕrone sic vixit, ut iudicare difficile sit, cui aetati fuerit aptissimus. Quamquam 2 eum praecipue dilexit Cĭcĕro, ut ne frater quidem ei Quintus carior fuerit aut familiarior. Ei rei 3 sunt indicio praeter eos libros, in quibus de eo facit mentionem, qui in vulgus sunt editi, sedecim volumina epistularum, ab consulatu eius usque ad extremum tempus ad Attĭcum missarum: quae qui legat, non multum desideret historiam contextam eorum temporum. Sic enim omnia de 4 studiis principum, vitiis ducum, mutationibus rei publicae perscripta sunt, ut nihil in iis non appareat et facile existimari possit, prudentiam quodam modo esse divinationem. Non enim Cĭcĕro ea solum, quae vivo se acciderunt, futura praedixit, sed etiam, quae nunc usu veniunt, cecinit ut vates.

XVII. De pietate autem Attĭci quid plura commemorem? Cum hoc ipsum vere gloriantem audierim in funere matris suae, quam extulit annorum nonaginta, cum ipse esset septem et sexaginta, se numquam cum matre in gratiam redisse, numquam cum sorore fuisse in simultate, quam prope aequalem habebat. Quod est signum aut 2 nullam umquam inter eos querimoniam intercessisse, aut hunc ea fuisse in suos indulgentia, ut, quos amare deberet, irasci eis nefas duceret. Neque id fecit natura solum, quamquam omnes ei 3 paremus, sed etiam doctrina: nam principum philosophorum ita percepta habuit praecepta, ut iis ad vitam agendam, non ad ostentationem uteretur.

XVIII. Moris etiam maiorum summus imitator fuit antiquitatisque amator: quam adeo dili-

Digitized by Google

genter habuit cognitam, ut eam totam in eo volumine exposuerit, quo magistratus ordinavit. 2 Nulla enim lex neque pax neque bellum neque res illustris est populi Rōmani, quae non in eo suo tempore sit notata, et, quod difficillimum fuit, sic familiarum originem subtexuit, ut ex eo clarorum 3 virorum propagines possimus cognoscere. Fecit hoc idem separatim in aliis libris, ut M. Brūti rogatu Iūnĭam familiam a stirpe ad hanc aetatem ordine enumeraverit, notans, quis a quoque ortus, 4 quos honores quibusque temporibus cepisset: pari modo Marcelli Claudĭi Marcellorum, Scīpĭonis Cornēlĭi et Fabĭi Maxĭmi Făbĭorum et Aemĭlĭorum. Quibus libris nihil potest esse dulcius iis, qui aliquam cupiditatem habent notitiae clarorum 5 virorum. Attigit poeticen quoque, credimus, ne eius expers esset suavitatis. Namque versibus de iis, qui honore rerumque gestarum amplitudine ceteros populi Rōmāni praestiterunt, exposuit ita, 6 ut sub singulorum imaginibus facta magistratusque eorum non amplius quaternis quinisve versibus descripserit: quod vix credendum sit, tantas res tam breviter potuisse declarari. Est etiam unus liber Graecē confectus, de consulatu Cĭcĕronis.

XIX. Haec hactenus Attĭco vivo edita a nobis sunt. Nunc, quoniam fortuna nos superstites ei esse voluit, reliqua persequemur et, quantum potuerimus, rerum exemplis lectores docebimus, sicut supra significavimus, suos cuique 2 mores plerumque conciliare fortunam. Namque hic contentus ordine equestri, quo erat ortus, in affinitatem pervenit imperatoris, Dīvi filii, cum iam ante familiaritatem eius esset consecutus nulla alia re quam elegantia vitae, qua ceteros ceperat principes civitatis dignitate pari, fortuna 3 humiliores. Tanta enim prosperitas Caesărem

Digitized by Google

est consecuta, ut nihil ei non tribuerit fortuna, quod cuiquam ante detulerat, et conciliarit, quod nemo adhuc civis Rōmānus quivit consequi. Nata est autem Attico neptis ex Agrippa, cui 4
virginem filiam collocarat. Hanc Caesar vix anniculam Ti. Claudĭo Nĕrōni, Drūsilla nato, privigno suo, despondit: quae coniunctio necessitudinem eorum sanxit, familiaritatem reddidit frequentiorem.

XX. Quamquam ante haec sponsalia non solum, cum ab urbe abesset, numquam ad suorum quemquam litteras misit, quin Attĭco scriberet, quid ageret, in primis quid legeret quibusque in locis et quamdiu esset moraturus, sed etiam, cum esset in urbe et propter infinitas 2
suas occupationes minus saepe, quam vellet, Attĭco frueretur, nullus dies temere intercessit, quo non ad eum scriberet, cum modo aliquid de antiquitate ab eo requireret, modo aliquam quaestionem poeticam ei proponeret, interdum iocans eius verbosiores eliceret epistulas. Ex quo accidit, 3
cum aedis Iŏvis Fĕretrĭi in Căpĭtōlĭo, ab Rōmŭlo constituta, vetustate atque incuria detecta prolaberetur, ut Attĭci admonitu Caesăr eam reficiendam curaret. Neque vero a M. Antōnĭo 4
minus absens litteris colebatur, adeo ut accurate ille ex ultimis terris, quid ageret, curae sibi haberet certiorem facere Attĭcum. Hoc quale 5
sit, facilius existimabit is, qui iudicare poterit, quantae sit sapientiae eorum retinere usum benivolentiamque, inter quos maximarum rerum non solum aemulatio, sed obtrectatio tanta intercedebat, quantam fuit [intercedere] necesse inter Caesărem atque Antōnĭum, cum se uterque principem non solum urbis Rōmae, sed orbis terrarum esse cuperet.

XXI. Tali modo cum septem et septuaginta

Digitized by Google

annos complesset atque ad extremam senectutem non minus dignitate quam gratia fortunaque crevisset (multas enim hereditates nulla alia re quam bonitate consecutus est) tantaque pros-
2 peritate usus esset valetudinis, ut annis triginta medicina non indiguisset, nactus est morbum, quem initio et ipse et medici contempserunt: nam putarunt esse tenesmon, cui remedia celeria
3 faciliaque proponebantur. In hoc cum tres menses sine ullis doloribus, praeterquam quos ex curatione capiebat, consumpsisset, subito tanta vis morbi in imum intestinum prorupit, ut extremo tempore per lumbos fistulae puris eruperint.
4 Atque hoc priusquam ei accideret, postquam in dies dolores accrescere febresque accessisse sensit, Agrippam generum ad se arcessi iussit et cum eo L. Cornēlĭum Balbum Sextumque Pēducaeum.
5 Hos ut venisse vidit, in cubitum innixus "quantam" inquit "curam diligentiamque in valetudine mea tuenda hoc tempore adhibuerim, cum vos testes habeam, nihil necesse est pluribus verbis commemorare. Quibus quoniam, ut spero, satisfeci, me nihil reliqui fecisse, quod ad sanandum me pertineret, reliquum est ut egomet mihi consulam. Id vos ignorare nolui: nam mihi stat
6 alere morbum desinere. Namque his diebus quidquid cibi sumpsi, ita produxi vitam, ut auxerim dolores sine spe salutis. Quare a vobis peto primum, ut consilium probetis meum, deinde, ne frustra dehortando impedire conemini."

XXII. Hac oratione habita tanta constantia vocis atque vultus, ut non ex vita, sed ex domo
2 in domum videretur migrare, cum quidem Agrippa eum flens atque osculans oraret atque obsecraret, ne id quod natura cogeret, ipse quoque sibi acceleraret, et quoniam tum quoque posset temporibus superesse, se sibi suisque reservaret, preces eius

Digitized by Google

taciturna sua obstinatione depressit. Sic cum 3
biduum cibo se abstinuisset, subito febris decessit
leviorque morbus esse coepit. Tamen proposi-
tum nihilo setius peregit. Itaque die quinto,
postquam id consilium inierat, pridie Kal. Aprĭles
Cn. Dŏmĭtĭo C. Sosĭo consulibus decessit. Elatus 4
est in lecticula, ut ipse praescripserat, sine ulla
pompa funeris, comitantibus omnibus bonis,
maxima vulgi frequentia. Sepultus est iuxta
viam Appĭam ad quintum lapidem in monumento
Q. Caecĭlĭi, avunculi sui.

Digitized by Google

Digitized by Google

VOCABULARY.

A., contraction for *Aulus*.

ā or **ăb**, prep. with the abl., *from, by; ab aliquo stare* = to be on one's side.

abalieno, 1 (alienus) = to estrange, alienate.

ab-do, -dĭdi, -dĭtum, 3 (ab, do) = to withdraw.

ab-duco, -duxi, -ductum, 3 (ab, duco) = to lead away.

ab-eo, -ĭi, -ĭtum, -īre (ab, eo) = to go away; *res abiit a consilio ad vices rerum vimque pugnantium* = the decision of the matter goes over from deliberation to the chances of fortune and the strength of the combatants.

abhorr-ĕo, -ŭi, 2 (ab, horreo) = to shrink from, be inconsistent with; *adeo a consilio abhorreo* = so far am I from agreeing to the plan.

ab-icio, -jeci, -jectum, -icĕre, 3 = to throw away, throw down.

ab-ripio, -rĭpŭi, -reptum, 3 (ab, rapio) = to carry off (by force).

abrogo, 1 = to deprive (any one of command, &c., by law) (abr rogo).

abs-cedo, -cessi, -cessum, 3 (abs, cedo) = to go away, withdraw, cease from.

absens, pres. part of *absum*, q.v.

absŏl-vo, -vi, -ūtum, 3 (ab, solvo) = to free, acquit.

abstinenti-a, -ae, f. (abstinĕo) = moderation, self-denial, unselfishness, incorruptibility.

abs-tinĕo, -tĭnŭi, -tentum, 2 (abs, teneo) = to refrain, abstain.

abs-traho, -traxi, -tractum, 3 (abs, traho) = to withdraw, keep back.

abstŭli, perf. of *aufero*, q.v.

absum, afui (abfui), abesse (ab, sum) = to be absent, to be distant, to keep away from, to be unseemly in (*a*). The participle *absens* = absent, in one's absence, distant, at a distance, after going away.

abundo, 1 (*unda*, a wave) = to overflow, hence to abound in, be rich in. The participle *abundans* = rich in (genitive).

ac = *atque*, q.v.

Acarnan-us, -a, -um = Acarnanian, belonging to Acarnania, a province of Greece on the north-west coast, between Aetolia and Epirus.

ac-cedo, -cessi, -cessum, 3 (ad, cedo) = to go to, approach, be added; *ad hastam publicam* = to appear at a public auction; *ad manum* = to come to close quarters (generally for attack); *ad consilium* = to support a proposal; *ad*

Digitized by Google

amicitiam = to form a friendship (with anyone); *ad rempublicam* = to enter on a political career; *animus accedit civibus* = the courage of the citizens is increased; *accessit quod* = to this was added that, &c. = *moreover*.

accelero, 1 (ad, celer) = to hasten.

accept-us, -a, -um (accipio) = acceptable, agreeable.

accerso = *arcesso*, q.v.

accessi-o, -onis, f. (accedo) = increase, addition.

accĭd-o, -i, 3 (ad, cado) = to happen (generally of unfavourable events).

ac-cipio, -cēpi, -ceptum, 3 (ad, capio) = to take up, receive, understand, hear (*auribus*).

accred-o, -ĭdi, -ĭtum, 3 (ad, credo) = to be inclined to believe.

ac-cresco, -crevi, -cretum, 3 (ad, cresco) = to increase.

ac-cŭbo, -cŭbŭi, -cŭbĭtum, 1 (ad, cubo) = to recline.

ac-cumbo, -cŭbŭi, cŭbĭtum, 3 (ad, cumbo) = to recline.

accūrātē, = carefully, fully; comp. *accuratius* = more definitely; superl. *accuratissime* = very fully.

accūsāt-or, -ōris, m. (accuso) = accuser.

accūso, 1 (ad, aud causa) = to accuse, to call one to account publicly; *capitis accusāre* = to accuse of a capital crime.

Ac-ē, -ēs, f., town in Phœnicia, now "Akka," or "St Jean d'Acre."

ācer, acris, ācre = sharp (to the taste); (of the will) ardent, zealous, energetic; (of the disposition of mind) passionate, eager, hasty, fierce; of actions) violent.

ācerbĭt-as, -ātis, f. (acerbus) = harshness, acerbity, rigour, hardship, calamity.

acerb-us, -a, -um (acer) = bitter painful; *mors*, lamented, *imperium acerbius* = too strict.

ācerrĭmē, superl. of acriter.

Achĕr-ōn, -ontis, or Achĕr-uns, -untis, m. = one of the rivers of the lower world; the lower world itself.

ācĭ-ēs, -ēi, f., acuteness; edge (of a weapon), the line of battle, battle array, battle, engagement; *aciem instruere*, or *constituere* = to draw up an army in battle array.

acqui-esco -ēvi, ētum, 3 = to rest; *lassitudine* (ablat. of cause) = from weariness; to attain to eternal rest, to die.

ācrĭter, adv. (acer) = sharply, zealously, vehemently; comp. *acrius*, superl. *acerrime* = very eagerly.

acrŏām-a, -ātis, n. (*'ακρόαμα*), anything heard with pleasure, a pleasure for the ear; lecture, concert, &c.

act-a, -ae, f., (*'ακτή*) = the seashore, the coast, beach.

Actae-us, -a, -um = Attic, from *acta*, coast-land = old name for Attica; subst. Actaei, the people of Attica.

act-or, -ōris (ago) = doer, accomplisher, an agent; (*aliquem habēre*) *actorem auctoremque* = for assistance with advice and deeds.

act-us, -a, -um, part. of ago.

acūm-en, -ĭnis, n. (acuo) = sharpness; *acumen ingenii* = acuteness, shrewdness.

ācūtē, adv. (comp. *acutius*) = sharply, violently, acutely.

ācūt-us, -a, -um (acuo) = severe, sharp; intelligent, saga-

Digitized by Google

cious ; *ad fraudem* = ready in deceit.

ăd, prep. with accus. = to, for, against ; near to, at ; until, even till ; immediately before ; *ad muniendum* = for the purpose of fortification ; *ad nostram consuetudinem* = according to our custom.

ădămo, 1 (ad, amo) = to love passionately, to fall in love with.

ad-do (ad-do) -dĭdi, -dĭtum, 3 = to give in addition, add ; *ad*, or *in aliquid* = to something.

ad-dūbĭto, 1 (ad, dubito) = to begin to doubt, to be undecided.

ad-ducо, -duxi, -ductum, 3 = to lead to, conduct ; to prompt, incite.

adempt-us, -a, -um, see ădĭmo.

1—ădĕō, adv. = as far, as ; so much, so ; *adeo facile* = with so little trouble.

2—ăd-ĕo, -ĭi, -ĭtum, -īre = to approach ; *ad aliquem* = (to go) to any one.

ădept-us, -a -um, see adipiscor.

adf . . . see aff . . .

adg . . . see agg . . .

adhĭb-ĕo, -ŭi, -ĭtum, 2 (*ad*, and *habeo*) = to hold to, to direct to, to use ; *modum* = to keep within the bounds of moderation ; *aliquem in convivium* = to invite to a banquet.

adhūc (*ad hoc*, understand, *tempus*) = hitherto, until now, still.

adĭcĭo, adjeci, adjectum, 3 (ad, jacio) = to throw to, to add to, to increase, annex.

Adĭmant-us, -i, m., an Athenian general.

ăd-ĭmo, -ēmi, -emptum, 3 (emo) = to take to oneself, to take away (money) ; to deprive of.

ădĭpiscor, adeptus sum, 3 (apiscor) = to obtain, attain, reach ; *adipisci regnum* = to attain to the chief power.

adĭt-us, -ūs, m., (adeo) = approach, access ; means of approach.

adjăc-ĕo, -ŭi, 2 = to lie at, or, near, to adjoin.

adjungo, adjunxi, adjunctum, 3 = to join to, to bind to ; to yoke ; to add to, annex ; to conciliate ; to apply, attach ; to subjoin (an argument).

adjūt-or, -ōris, m. (adjŭvo) = assistant.

ad-jŭvo, -jūvi, -jūtūm, 1 = to give assistance, to render help or aid ; to help, aid, assist.

Admēt-us, -i, m., king of Pherae, in Thessaly, and husband of Alcestis.

admĭnistro, 1 = to attend upon, assist, serve ; to administer, execute, perform.

admirabĭl-is, -is, -e (ad, miror) = worthy of being admired, rare, wonderful.

admĭrandus, see *admiror*.

admĭrāti-o, -ōnis, f. = wonder.

admĭror, 1 = to regard with astonishment, to wonder at.

ad-mitto, -mīsi, -missum, 3 = to let in, to admit ; to grant an audience ; to allow to enter.

admŏdum (ad, modum) = very, exceedingly.

admŏn-ĕo, -ŭi, -ĭtum, 2 = to put in mind, to admonish, to suggest.

admŏnĭt-us, -ūs, m. = reminding, suggestion.

adnuo, see annuo.

adopto, 1 = to choose, select, adopt.

ad-ŏrĭor, -ortus sum, 4 = to rise up at ; to attack ; to undertake, begin.

Digitized by Google

adp . . . see app . . .
adr . . . see arr . . .
adsc . . . see asc . . .
adspect-ŭs, -ŭs, m., = appearance, sight.
adsper-go, -si, -sum, 3 (ad, spargo) = to sprinkle, affect, spread.
ad-spĭcĭo, -spexi, -spectum, 3 (ad, specio) = to look at, behold, see; to view, contemplate; *milites aspiciebant eum* = the soldiers looked upon him with respect.
adsum, adfui (affui), adesse = to be at, or near, to be present; help, protect; to observe; to take part in (dat.).
adt . . . see att . . .
ădŭlesc-ens, -entis (adolesco) = growing up, young; a youth, a young man (or woman).
ădŭlescentī-a, -ae, f. (adulescens) = youth.
ădulescentŭl-us, -i, m. (adulescens) = a young man; *admodum adulescentulus* = a very young man.
adŭlor, adulātus sum, adulāri = to flatter, to cringe to. (With dative.)
ădult-er, -ĕri, m. (ad, alter) = an adulterer.
ădultĕrī-um, -i, n. (adulter) = adultery.
ad-vĕnĭo, -vēni, -ventum, 4 = to arrive.
advento, 1 (freq. of advenio) = to approach, arrive at.
advent-ŭs, -ūs, m. (advenio) = arrival, approach; *ejus adventu* = on his arrival; *ad adventum* = shortly before his arrival.
adversārī-ŭs, -ă, -ŭm (adversus) = opposed to, hostile; substantive = opponent, rival, enemy.
adversor, 1 (adversus) = to be opposed to, to resist. (With dat.)
adversum, see 2, *adversus*.
1—advers-us, -a, -um (adverto) = turned towards, in one's face, opposite; unfavourable; *adversae res* = adversity.
2—adversus and **adversum** (adv.) = opposite to, against; (prep. with accus.) opposite, towards, against.
adverto, adverti, adversum, 3 = to direct towards; to perceive, remark, observe.
advŏco, 1 = to call, or summon.
advorsārius, etc., see *adversarius*, etc.
aed-is, or -es, -is, f., = a building. In the sing. = a sanctuary, a temple; in the plur. = a dwelling for men, a house.
aedificāt-ŏr, -ōris, m. (aedificio) (noun) = a builder, architect; (adj.) fond of building; *nemo illo minus fuit emax, minus aedificator* = no one was less fond of buying, less fond of building, than he.
aedĭfĭcĭum (aedis, facio), aedĭfĭcĭi, neut. = a building of any kind.
aedĭfĭco, 1 (aedis, facio) = to erect a building, to build.
aedīl-is (aedes), -is, m., = an aedile, a magistrate at Rome who had the superintendence of public and private buildings; of aqueducts, roads, and sewers; of the distribution of corn; of the public lands; of markets, weights, and measures; of public worship; of theatres and dramatic performances; the duties of police. The aediles also kept the senatus consulta and plebiscita.

Digitized by Google

Aegātes insulae, the four Aegates isles on the west coast of Sicily, where, 242 B.C., the consul Lutatius Catulus conquered the Carthaginians by sea, and ended the 1st Punic war.

aeg-ĕr, -ra, -rum (adj.) = sick.

Aegī-ae, -ārum, f. (*Αἰγίαι*) = town in Macedonia.

Aegos flumen (*Αἰγοσποταμοί*), a river on the east coast of the Thracian peninsula, where Lysander the Spartan terminated the Peloponnesian war by his naval victory over the Athenians, 405 B.C.

Aegyptĭ-us, -i, (adj. and substantive) (*Αἰγύπτιος*) = Egyptian.

Aegypt-us, -i, f., (*Αἴγυπτος*), Egypt.

Aemĭlĭ-us, -i, m., (1) Paulus, L., killed at Cannae, 216 B.C. (2) consul, 182 B.C.

aemŭlātĭ-o, -ōnis, f. (aemulor) = emulation, jealousy, envy.

aemŭlor, 1 (aemŭlus) = to strive to equal, to vie with, to rival.

ăēnĕ-ŭs, -a, -um (aes) = brazen, of bronze.

Aeŏlĭă, Aeŏlĭae, f. (*Αἰολία*), see Aeolis.

Aeŏlis, Aeŏlĭdis, f. (*Αἰολίς*) = province on west coast of Asia Minor.

aequālĭ-is, -is, -e (aequus) = equal, like, contemporary.

aequē, adv. (aequus) = equally, just as; *aeque . . . ac si* = just . . . as if.

aequipĕro (aequus, paro) = to compare, put on a level.

aequĭt-as, -ātis, f. (aequus) = likeness, conformity, impartiality.

aequ-us, -a, -um, = flat, level; favourable, convenient; friendly; equal, like; impartial, fair.

aerārĭ-um, -i, n. (aes) = treasury.

aes, aeris, n. = copper ore, bronze; *aes alienum* = debt.

aest-ās, -ātis f. (*αἴθω*, aestus) = summer.

aest-ūmo, or -ĭmo, 1, to value, appraise; to estimate.

aet-ās, -ātis, f. (aevum) = time of life, age, life.

Afĕr, see Afri.

affābĭl-is, -is, -e (affāri) = courteous, affable.

affecto, 1 (afficio) = to strive after, pursue.

affect-us, -a, -um, see afficio.

affĕro, attŭli, allātum, afferre = to bring, convey to; to announce, publish; to offer (violence); introduce; cause.

afficĭo, affēci, affectum, affĭcĕre, 3 (ad, facio) = to affect, impart, bestow.

affĭn-is, -is, m. (finis) = connection by marriage.

affĭnĭt-ās, -ātis, f. (affinis) = connection by marriage.

affirmo, 1 (ad, firmo) = to assure, assert.

affĭ-go, -xi, -ctum, 3 (ad, fligo) = to strike against, to damage, to ruin; subst. *afflicti* = ruined men.

affluentĭ-ă, -ae, f. (affluo) = overflow, abundance, copiousness, profusion.

affluentĭŭs, adv. (comp. of *affluenter*) = more abundantly.

affŏrē = affūtūr-um, -am, -um, esse, see adsum.

affŏrem = adessem, see adsum.

affŭi, affūtūrŭs, see adsum.

Afr-i, -ōrum (sing. Afer) = the Africans.

Afrĭc-a, -ae, f. = Africa.

African-ŭs, -a, -um, = African; subst. = an African.

āfŭi, āfūtūrus, see absum.

Digitized by Google

Agămemn-ōn, -ŏnis, m. (Ἀγαμέμνων), brother of Menelaus, king of Mycenae, and commander of the Greeks at Troy.

ăgell-us, -i, m. (ager) = a small piece of ground, a little field.

ăger, agri, m. = field (plur. = territories), province.

Agēsĭlā-us, -i, m. (Ἀγησίλαος), king of Sparta.

aggrĕdĭor, aggressus sum, 3 (gradior) = to approach, to attack.

Ag-is, -ĭdis, ĭm. (Ἄγις) = brother of Agesilaus, and king of Sparta.

ăgĭto, 1 (ago) = to put in constant motion; to agitate, toss, rouse, excite.

ag-mĕn, -mĭnis, n. (ago) = a band, a body of troops, an army on the march.

Agn-ōn, -ōnis, m. (Ἀγνών), = n. an opponent of Phocion.

agnōram = agnōveram, see agnosco.

agnōsco, agnōvi, agnĭtum, 3 (ad, (g)nosco) = to own, to recognize.

ăgo, ēgi, actum, 3 = to put in motion, to drive, to impel; to pursue, to carry; to do, to act, treat, perform; keep (watch); spend (life); *agere gratias* = to thank; (*mea existimatio*) *agitur* = is at question, stake.

agrest-is, -is, -e (ager) = country-like, boorish, ignorant.

agrĭcŏl-a, -æ, m., (ager, colo) = a husbandman.

Agrippa, m., Vipsanius, Minister of the Emperor Augustus.

ăĭo, ăis, ăit, ăiunt, defective vb. = say, maintain.

āl-ă, -ae, f. = wing; troop of horse.

ălă-cĕr, -cris, -cre = swift, cheerful, diligent, courageous.

Alcĭbĭăd-es, -is, m. (Ἀλκιβιάδης), a commander of the Athenians in the Peloponnesian war.

Alcmae-ōn, -ōnis, m. (Ἀλκμαίων), an Argive, son of Amphiaraus, murdered his mother for betraying his father.

Alexand-ĕr, -ri, m. (Ἀλέξανδρος), (1) tyrant of Pherae in Thessaly; (2) the Great, king of Macedonia; (3) the second son of (2).

Alexandrī-a, -ae, f., or Alexandrēa (Ἀλεξάνδρεια), capital of Egypt.

ălĭās, adv. (alius) = another time; *alias . . . alias*, at one time . . . at another.

ălĭēnĭgĕn-a, -ae, m. (alienus, gigno) = foreigner.

ălĭēno, 1 = to estrange, to alienate.

ălĭēn-us, -a, -um = belonging to another, strange; unfriendly, unsuitable.

ălĭō = to another place.

ălĭquamdĭū = for a while, for some time.

ălĭquando = at some time or another; sometimes.

ălĭquanto, adv. = considerably.

ălĭquant-ŭs, -a, -um (ali, any, some, quantus) = a considerable quantity, a small quantity.

ălĭ-qui, -quă, -quod (ali, quis) = any, some.

ălĭ-quis, -quĭd = anyone, any thing.

ălĭquot (indec.) = some, a few.

ălĭquŏtĭens (aliquoties) = sometimes.

ălĭter, adv. (alius) = in another manner, otherwise.

ălĭ-ŭs, -ă, -ŭd (ἄλλος) = another.

allātūrus and **allātus**, see affero.

ălo, ălŭi, altum, and **alĭtum**, 3 = to rear, nourish, support,

Digitized by Google

maintain; to increase, promote, cherish.

Alp-ēs, -ĭum, f. = the Alps.

Alpĭc-ĭ, -ōrum (Alpes) = the inhabitants of the Alps.

alt-ĕr, -ĕra, -ĕrum (gen. alterĭus, dat. alteri) = one of two, the other of two; second, next, *alter . . . alter* = the one . . . the other.

alterum tantum = as much again, twice as much.

altĕrūt-ĕr, -ra, -rum (genit. alterutrĭus) = one of two, the one or the other; both.

altĭus, adv. (com. of alte) = higher.

altĭtud-o, -ĭnis, f. (altus) = height.

ămāt-ōr, -ōris, m. (amo) = a lover, a friend.

ambĭtĭ-o, -ōnis, f. (*ambio*, to go round) = the going about of candidates for office in Rome; canvassing for favour; ostentation.

ambĭt-ūs, ūs, m. (ambitio) = a going around; canvassing; bribery.

ămĭcē, adv. (amicus) = in a friendly manner.

ămĭcĭtĭ-ă, -ae, f. (amicus) = friendship; a friendly alliance between nations.

ămĭcŭl-um, -i, n. (amicio) = a mantle, cloak.

ămĭc-us, -ă, -ŭm (amo) = friendly, kind, fond of.

ămiss-ŭs, -ūs, m. (amitto) = a loss.

ămĭt-ă, -ae = a father's sister, an aunt.

ămitto, āmīsi, āmissum, 3 = to let go, dismiss, to lose; *fidem amittere* = to break one's word.

Ammōn, see Hammon.

ămo, 1 = to love.

ămoenĭt-ās, -ātis, f. (amo) = pleasantness, loveliness.

ămŏr, ămōris, m. (amo) = love.

ă-mŏvĕo, -mōvi, -mōtum, 2 = to take away, to remove.

Amphĭpŏl-ĭs, -is, f. (Ἀμφίπολις) = town in Thrace, on the river Strymon.

amphŏr-ă, -ae, f. (ἀμφορεύς) = a pitcher.

amplĭtūd-o, -ĭnis, f. (amplus) = grandeur, greatness.

amplĭus, adv. com. of *amplē* = more; further; *neque amplius* = and nothing more.

ampl-ūs, -a, -um = spacious, large; imposing, magnificent, distinguished.

Amynt-ās, -ae, m. (Ἀμύντας) = father of Philip II. of Macedonia, grandfather of Alexander the Great.

ăn, an interrogative particle = whether, or; *utrum . . . an* = whether . . . or.

ănagnōst-es, -ae m. (ἀναγνώστης), acc. -ēn. a reader.

an-ceps, -cĭpĭtis (*ambi*, about; *caput*, head) = two-headed, double; doubtful; dangerous.

ancŏr-ă, -ae, f. (ἄγκυρα) = anchor; *navem in ancoris tenēre* = to lie at anchor.

Andŏcĭd-ēs, -is, and -i, m. (Ἀνδοκίδης) = an Athenian statesman and orator.

anfract-ŭs, -ūs, m. (*ambi*, about; *frango*, break) = a tortuous way, a digression.

ango, anxi, anctum, and anxum, 3 = strangle; to vex, trouble.

angustĭ-ae, -ārum, f. (angustus) = a defile, a strait.

angust-us, -a, -um (ango) = small, strait, narrow.

Anĭcĭ-ă, -ae, f., wife of Ser. Sulpicius.

ănĭm-a, -ae, f. (ἄνεμος, wind) = breath; life, soul.

Digitized by Google

ănĭmadver-to, -ti, -sum, 3 (*animus*, *verto*) = to turn the mind to, to give heed to; to perceive, to notice, understand.

ănĭmāt-us, -a, -um (animus) = animated; disposed.

ănĭm-us, -i, m. (*ἄνεμος*) = spirit; soul; heart, disposition; understanding, courage.

annāl-is, -is, m. (annus) = year-book, chronicle (supply, lĭber).

annĭcŭl-us, -a, -um (annus) = a yearling, a year old.

annŭlus, see anulus.

ann-ŭo, -ŭi, 3 (nuo), = to nod to; to consent, promise, approve.

ann-us, -i, m. = a year; age; *annorum octoginta esse* = to be eighty years old.

annŭ-us, -a, -um (annus) = lasting a year.

antĕ, adv. = before; in front; previously; prep. with acc. = before; in front of; prior to.

antĕā, adv. (ante) = formerly, before this.

antĕ-cēdo, -cessi, -cessum, 3 = to go before; to excel; to precede.

antĕ-ĕo, -ĭi, -ĭtum, 4 = to go before; to precede, surpass.

antĕ-fĕro, -tŭli, -lātum, -ferre = to prefer.

antĕ-pōno, -pŏsŭi, -pŏsĭtum, 3 = to place before; to prefer.

ante-sto, -stĕti, -stāre = to stand before; to have the precedence. With dat.

Antĭgĕn-es, -is, m. (*Ἀντιγένης*) one of Alexander the Great's generals.

Antigŏn-us, -i, m. (*Ἀντίγονος*), one of Alexander's generals.

Antĭŏch-us, -i, m. (*Ἀντίοχος*), III., the Great, king of Syria.

Antĭpāt-er, ri, m. (*Ἀντίπατρος*), one of Alexander's generals.

antĭquĭt-ās, -ātis, f. (antiquus), = antiquity, the olden time.

antĭquĭtŭs, adv. (antiquus) = from former times.

antĭqu-us, -a, -um (ante) = old, ancient, former.

antist-es, -ĭtis (antesto) m. and f. = a president of a temple; servant, priest.

Antōni-us, -i, m., the Triumvir, opponent of Octavian.

ānŭl-us, i, m., = a ring, esp. the signet-ring.

Apennīn-us, -i, m., the mountain range which stretches through Italy.

ăpĕr-īo, -ŭi, -tum, 4 = to uncover; to unveil; to show; reveal.

Apoll-o, -ĭnis, m. (*Ἀπόλλων*) = God of prophecy, to whom the Delphic oracle was dedicated.

Apollocrāt-ēs, -is, m. (*Ἀπολλοκράτης*), son of Dionysius II, tyrant of Syracuse.

appărāt-us, -ūs, m. (apparo) = a preparing; an equipment; magnificence, pomp, splendour.

appăr-ĕo -ŭi, ĭtum, 2 = to become visible; to appear.

appāro, 1 = to prepare, to equip for war, to provide.

1—appello, 1 = to speak to, to address; to name, call.

2—ap-pello, -pŭli -pulsum, 3 (ad, pello) = to drive to; *classem appellere* = to bring a fleet to land, *i.e.* to land.

Appennīnus, see Apenninus.

ap-pĕto, -petīvi or -pĕtĭi, pĕtītum, 3 (ad, peto) = to strive eagerly; after.

Appi-us, -a, -um = Appian; Appia via = Appian way.

applĭc-o, -āvi, and -ŭi, -ātum

Digitized by Google

and -ĭtum, 1 (ad, plico) = to attach to; devote to.

ap-pōno, -pŏsŭi, -pŏsĭtum, 3 = to put by the side of; to apply to.

apporto, 1 = to carry to, bring.

apprīmē, adv. (*ad* and *primus*) = very, specially.

apprŏpinquo, 1 (propinquo) = to approach.

appuls-us, -a, -um, see *appello*.

Aprīl-is, -is, -e (aperio) = April.

apt-us, -a, -um = fit; clever; suitable.

ăpŭd, prep. with acc. = at, by, near; with, among; before.

Apūlī-a, -ae, f., district in the south west of Italy.

aqu-a, -ae, f. = water.

ăquĭl-o, -ōnis, m. = the north wind.

ăr-ă, -ae, f. (*αἰρω*) = altar.

arbitrī-um, -i, n. (arbiter) = decision; a sentence; authority; will.

arbĭtror (arbiter) = to think, believe, be of opinion.

arb-ŏr, -ŏris, f. = a tree.

Arcădĭ-ă, -ae, f. (*Ἀρκαδία*) = province in the middle of the Peloponnesus.

Arc-ăs, -ădis, c. (*Ἀρκάς*) = an Arcadian.

ar-cesso, -cessīvi, -cessītum, 3 (or accerso) = to fetch; to summon.

Archĭ-ās, -ae, m. (*Ἀρχίας*) = a Boeotarch in Thebes.

Archĭn-us, -i, m. (*Ἀρχῖνος*) = a Boeotarch in Thebes.

Ardĕātīn-us, -a, -um = belonging to the town of Ardea, south from Rome.

Arĕt-ē, -ēs, f. (*Ἀρετη* and *Ἀρήτη*), daughter of the elder Dionysius, and wife of Dion.

argent-um, -i, n., silver.

Arg-I, -ōrum, see *Argos*.

Argĭl-us, -i, m. (*Ἀργίλιος*) = an inhabitant of the town Argilia, in Thrace; an Argilian.

Argīv-i, -ōrum, m. (*Ἀργεῖοι*) = Argives; inhabitants of the province of Argolis, in the Peloponnesus.

Arg-os, n., and **Arg-i**, -orum, m. (*Ἄργος*) = Argos, the capital of the Peloponnesian State Argolis.

arg-ŭo, -ŭi, -ūtum, 3 = to find fault with, blame, accuse.

Ariŏbarzān-ēs, -is, m. (*Ἀριοβαρζάνης*), Satrap of Phrygia under Artaxerxes II.

Aristĭd-ēs, -is, m. (*Ἀριστείδης*), the Athenian statesman and general.

Aristŏmăch-ē, -ēs, f. (*Ἀριστομάχη*), sister of Dion.

arm-ă, -a, -ōrum, n. = weapons, arms; war; means of protection.

armātūr-ă, -ae, f., outfit, equipment, armour; *levis armatura* = light-armed troops.

Arměn-ĭi, -ĭōrum, m. (*Ἀρμένιοι*) = the inhabitants of the province of Armenia in Upper Asia; Armenians.

armill-ă, -ae, f. = an arm-ring, bracelet.

armo, 1 (arma) = to arm, to equip.

Arrētīn-us, -a, -um = belonging to Arretium, a town of Etruria, now Arezzo.

arrīp-io, -ŭi, arreptum, 3 (rapio) = to draw to oneself, to seize; to take up zealously.

ar-s, -tis, f. = art; skill.

Arsĭdae-ŭs, -i, m. = son of Datames.

Artăbān-us, -i, m. (*Ἀρτάβανος*), murderer of Xerxes I.

Artăbāz-us, -i, m. (*Ἀρτάβαζος*), Satrap of Phrygia.

Digitized by Google

Artăphern-ēs, -is, m. (Ἀρταφέρνης), one of the Persian commanders at Marathon, 490 B.C.

Artaxerx-ēs, -is, m., acc. -ēn (Ἀρταξέρξης), (1) King of Persia, Macrochir, 473-425 B.C., (2) Mnemon, King 405-359 B.C.

Artēmīsī-um, -i, n. (Ἀρτεμίσιον), north Cape of Euboea.

artīf-ex, -ĭcis, m. (ars, facio) = an artificer, maker; artisan, workman.

aruspex, see *haruspex*.

ar-x, -cis, f. = the citadel.

ascen-do, -di, -sum, 3 (scando) = to climb up, ascend.

asc-isco, -īvi, -ītum, 3 = to approve, admit, appropriate.

Asī-ă, -ae, f. (Ἀσία), Asia.

aspect-ūs, -ūs, m., see adspectus.

Aspendī-i, -ōrum, m. (Ἀσπένδιοι) = inhabitants of town Aspendos, in Asia Minor.

aspergo, see *adspergo*.

aspĕrit-ās, -ātis, f. (asper) = harshness; unfriendliness.

aspernor, 1 (sperno) = to despise, reject, spurn.

aspĭcĭo (*adspicio*), aspexi, aspectum, 3 = to see, look at, behold.

Asp-is, -ĭdis, m., acc. -im, Prince of Catalonia.

asporto, 1 (abs. porto) = to carry away, transport.

assĕcl-a, -ae, m. (assequor) = an attendant.

assĭdŭ-us, -a, -um, (assideo) = continual; unremitting.

assĭmŭlo, 1 (similis) = to compare; to pretend.

assum, see adsum.

astu, n. (indeclinable noun, ἄστυ) = town; Athens.

at, conj. = but yet; but on the other hand; but certainly.

Athămān-es, -um, m. (Ἀθαμᾶνες) = a people in Epirus.

Athēn-ae, -arum, f., pl. (Ἀθῆναι) = Athens, capital of Attica.

Athēnĭens-is, -is, -e, (Athenae), Athenian; subst., an Athenian.

athlēt-a, -ae, m. (ἀθλητής) = athlete, prize-fighter in the public games.

atque or **ac** = and also, and besides, and moreover; and; as, with.

atten-do, -di, -tum, 3 = to stretch in some direction; to turn towards; to consider.

Attĭc-ă, -ae, f. (Ἀττική) a country of Greece of which Athens was the capital.

1—Attĭc-us, -a, -um (Ἀττικός) = Attic, subst., *Attĭc-i*, -orum, m. = people of Attica, Athenians.

2—Attĭc-us, -i, T. Pomponius, Roman knight, friend of Cicero.

attingo, attĭgi, attactum, 3 (tango) = to touch; strike; reach; affect.

attŭli, perf. of *affĕro*.

auct-ŏr, -ōris, m. (augeo) = originator, doer, informant.

auctōrĭt-ās, -atis, f. (auctor) = advice; influence; command; weight, credibility.

auct-us, -a, -um, see *augeo*.

audācĭus, adv. (comp. of audaciter) = too boldly.

aud-ax, -ācis, (audeo) = bold, courageous; proud.

audĕo, ausus sum, 2 = to dare, venture.

aud-ĭo, -īvi or ĭi, ītum, 4 = to hear, listen; to be called; *dicto audiens* = obedient.

auferō, abstuli, ablātum, auferre (ab. fero) = to take away, rob.

Digitized by Google

aufŭgĭo, aufūgi, 3 (ab. fugio)= to flee from.
augĕo, auxi, auctum, 2 = to make to grow, to increase; to raise, assist.
aulĭc-us, -a, -um (aula) = pertaining to a princely court.
aulĭc-i, -ōrum, m. = courtiers.
Aurēlĭ-us, -i, Gaius Aurelius, consul, 200 B.C.
aurĕ-us, -a, -um (aurum) = golden.
aur-is, -is, f. (*οὖς*)=ear.
aur-um, -i, n., = gold.
aus-us, -a, -um, see *audeo*.
aut, conj. = or; *aut ... aut* = = either ... or.
autem, conj. = but, on the contrary, on the other hand; now, but now; besides, further, moreover.
Autŏmătī-a, -as (Greek genitive) (*Αὐτομάτια*), f., Greek name of Fortune, called *Bona Fortuna* by the Romans.
Autŏphrădāt-ēs, -is, m. (*Αὐτοφραδάτης*), Satrap of Lydia, 384-374 B.C.
auxĭlĭ-um, -i, n. = help, assistance, aid, succour; plur., auxiliary troops.
āvārē, adv. (avarus) = covetously, greedily.
āvārĭtĭ-ā, -ae, f. (avarus) = covetousness, greed.
āvār-us, -a, -um (aveo) = greedy, covetous.
āvers-us, -a, -um, see *averto*.
āver-to, -ti, -sum, 3 = to turn aside; to retreat; to retire; to embezzle; *aversus*, part., averse.
āvŏco, 1 = to call away, to withdraw.
āvorto, see *averto*.
āvŭncŭl-us, -i, m. = (dim. of avus) = a maternal uncle.
āv-us, -i, m. = a grandfather.

B

Bābyl-ōn, -ōnis, f. (*Βαβυλών*) = capital of Babylonia, on both banks of the Euphrates.
Baebĭus, Cn. and M. Baebius Tamphĭlus, consuls 182 and 181 B.C.
Bagae-us, -i, m. (*Βαγαῖος*) = brother of Pharnabazus.
Balbus, see *L. Cornelius*; friend of Atticus.
barb-ă, -ae, f. = beard.
barbăr-us, -a, -um (*βάρβαρος*) = foreign; belonging to a strange land. Subst., *barbar-us* -i, m. = the king of the Persians; plur., *barbari* = foreigners, (chiefly) Persians.
Barc-ă, -ae, m. (*Βάρκας*) = surname of Hamilcar.
beat-us, -a, -um (beo) = happy, fortunate.
bellĭcōs-us, -a, -um (bellum) = fond of war, martial.
bellĭc-us, -a, -um (bellum) = pertaining to war.
bello, 1 (bellum) = to make war.
bell-um, -i, n. (*duellum*, from *duo*) = war.
bĕnĕ, adv. (comp., *melius*, super., *optime*) = well.
bĕnĕfĭcĭ-um, -i, n. (bene, facio) = benefit, kindness, favour.
bĕnĕvolĕntĭ-a, -ae, (benivolentia) (bene, volo) = goodwill, kindness, favour, friendship.
bĕnignĭt-ās, -ātis, f. (benignus) = good-heartedness, courtesy, beneficence.
bĕsti-a, -ae, f. = a beast.
bīdŭ-um, -i, n. (bis, dies) = space of two days, two days.
bīn-i, -ae, -a (bis) = each two.
bĭs, adv. = twice.
Bisanthē, see Bizanthe.
Bithynĭa, -ae, f., district on the N. W. coast of Asia Minor.
Bithynĭ-i (Bithyni), -ōrum, m.

Digitized by Google

(*Βιθῦνοι*) = the inhabitants of Bithynia.

Bizanth-ē, -ēs, f. (*Βισάνθη*) = place in Thrace on the Propontis.

bland-us, -a, -um = flattering.

Blitho, see Sulpicius.

Boeōtī-i, -ōrum, m. (*Βοιωτοί*) = inhabitants of Bœotia, a district in Greece.

bonĭt-ās, -atis, f. (bonus) = goodness, integrity, benevolence, kindness, bravery.

bŏn-um, -i, n., see *bonus*.

bon-us, -a, -um = good, honest, fit, beautiful.

Borē-ās, -ae, m. (*Βορέας*) = north wind.

Born-i, -ōrum, m., a castle in Thrace on the Propontis.

brĕv-is, -is, -e = short; *brevi* = shortly.

brĕvĭt-ās, -ātis, f., (brevis) = shortness, brevity; *brevitas respondendi* = short answers.

brĕvĭter, adv. (brevis) = shortly, with few words.

Brūt-us, -i, m. surname of Marcus and Decimus Junius, the conspirators against Cæsar.

Byzantī-i, -ōrum, m. (*Βυζάντιοι*) = the inhabitants of Byzantium.

Byzantī-um, -i, n., (*Βυζάντιον*) = town in Thrace on the Bosphorus, colony of the Milesians; since 330 A.D. residence of the Roman Emperor Constantine the Great, from whom it was called Constantinople. It is called Stamboul by the Turks, who took it in 1453 A.D.

C

C. = abbreviation for Gaius, C and G being but modifications of the same letter.

Cadmī-a or **Cadmē-a**, -ae, f. (*Καδμεία*), the citadel of Thebes, said to have been founded by Cadmus.

cădo, cĕcĭdi, cāsum, 3, = to fall; be killed; turn out, happen.

cādūcĕ-us, -i, m. = herald's staff, flag of truce.

Cadūsī-i, -orum, m. (*Καδούσιοι*) = a people on the Caspian Sea.

Caecĭlĭus, Q., a rich Roman knight, uncle of Atticus.

caed-ēs, -is, f. (caedo) = bloodshed, slaughter.

caedo, cĕcīdi, caesum, 3 = to cut down, kill.

cael-um, -i, n., heaven.

caerĭmōnī-a, -ae, f. = solemnity, ceremony.

Caes-ăr, -ăris, m., Caesar, C. Julius, 100-44 B.C.

Caesărĭān-us, -a, -um (Caesar), = Caesarian; belonging to or connected with Caesar.

călămĭt-as, -atis, f. (calamus), properly harm done by the weather, hence misfortune, destruction, disaster; *majori calamitati esse hostibus* = to do greater damage to the enemy; *majore regis calamitate* = with greater loss to the king.

călend-ae (kălendae), -arum, f. (călare = to cry out), the first day of the month. The name of the month is made an adj. agreeing with it, *e.g.*, calendae Aprilēs = the first of April.

Călĭdus, L. Julius, a Roman poet, contemporary of Cicero.

Callī-ās, -ae, m. (*Καλλίας*) = a rich Athenian.

Callĭcrăt-ēs, -is, m. (*Καλλικράτης*) = an Athenian, who murdered Dion at Syracuse, 353 B.C.

callĭdē, adv. (callidus) = wisely, prudently, cunningly.

Digitized by Google

callĭdĭt-ās, -ātis, f. (callidus) = cunning, craft.

callĭd-us, -a, -um (calleo) = wise, clever; cunning, selfish.

Callĭphr-ōn, -ōnis, m. (Καλλίφρων) = a dancing-master in Athens.

Callistrāt-us, -i, m. (Καλλίστρατος = an Athenian orator and ambassador.

cal-x, -cis, f., heel; *calces remittere* = to kick out with the heels.

Camisār-ēs, -is, m. = a Persian general, father of Datames.

campes-ter, -tris, -tre (campus) = flat, open, level.

camp-us, -i, m. = field, plain.

cān-is, -is, m. = dog.

Cannens-is, -is, -e (Cannae) = of, or belonging to, Cannae, in Apulia.

cāno, cĕcĭni, cantum, 3 = to sing, then to prophesy, because oracles were generally in verse.

canto, 1 (intensive of cano) = to sing (with abl. of the instrument accompanying).

Cānus, see Gellius.

cāpess-o, -īvi, -ītum, 3 (desiderative of capio) = to undertake, devote oneself to.

cāpill-us, -i, m. (caput) = hair.

cāpio, cēpi, captum, cāpĕre = to take, seize, grasp; *consilium capere* = to form a plan; to choose; to win over; *captus misericordiā* = touched with pity; to outwit, deceive.

Cāpĭtōlĭ-um, -i, n. (caput), the Capitol, or citadel of Rome; the temple of Jupiter on the south-west side of the hill.

cāpĭtŭlātim, adv. (capitŭlum, diminutive of caput) = by heads, summarily.

Cappādŏcĭ-a, -ae, f. (Καππαδοκία), a country in Asia Minor.

Cappă-dox, -dŏcis, m. (Καππάδοξ) = Cappadocian.

Captiān-i, -orum, m. = an unknown people of Asia.

captīv-us, -a, -um (capio) = captive.

Căpŭ-a, -ae, f., chief city in Campania.

căp-ŭt, -itis, n., 1 = the head; 2, civil rights; *causa capitis* = a trial involving the loss of civil rights, including life possibly, a capital trial.

Cār, Cāris, m. (Κάρ) = a Carian.

Cardăc-es, -um, m. (Persian karda, warlike) = a kind of heavy-armed standing infantry in the Persian army.

Cardiān-us, -a, -um (Καρδιανός) = a Cardian, belonging to Cardia on the west side of the Thracian Chersonese.

căr-ĕo, -ui, -ĭtum, 2 = to keep clear of, avoid, dispense with; be banished from.

Cārī-a, -ae, f. (Καρία) = a country in the south-west of Asia Minor.

cārĭt-ās, -ātis, f. (carus) = love, affection, esteem.

Carthāgĭnĭens-is, -is, -e (Carthago) = Carthaginian.

Carthāg-o, -inis, f. (Καρχηδών), Carthage.

cār-us, -a, -um = dear.

cās-a, -ae, f. = cottage, hut.

Cassandr-us, -i, m. (Κάσσανδρος) = Cassander, son of Antipater, general of Alexander the Great, and afterwards king of Macedonia.

Cassĭus, C., murderer of Caesar.

castell-um, -i, n. (castrum) = fort, castle.

castr-um, -i, n., = fort (only in agreement with proper names).

Digitized by Google

castr-a, -orum, n., pl. = camp; sometimes field, campaign.
cās-ūs, -ūs, m. (cădo) = fall, chance, accident.
Cătaŏnī-a, -ae, f. (*Καταονία*), a country in the north of the Taurus in Asia Minor.
cătery-a, -ae, f. = troop.
Cāt-o, -ōnis, m., Cato.
Cătullus, Q. Vălĕrĭus, Roman lyric poet, 87-43 B.C.
Cătŭlus, C. Lŭtātĭus, Consul, 242 B.C., defeated the Carthaginians at the Aegates.
caus-a, -ae, f. (caveo) = ground, cause, pretext; a law case or trial.
căveo, cāvi, cautum, 2 = to beware.
cēdo, cessi, cessum, 3 = to go away, retire, give up, yield to, succeed.
cĕlĕ-bĕr, -bris, -bre = much frequented.
cĕlĕbrĭt-ās, -atis, f. (celeber) = concourse, crowd.
cĕlĕbro, 1 (celeber) = to crowd round, to celebrate.
cĕl-ĕr, -ĕris, -ĕre = swift, speedy.
cĕlĕrĭt-ās, -ātis, f. (celer) = speed, activity.
cĕlĕrĭter, adv. (celer) = speedily, soon.
cēlo, 1 = to conceal, hide (with acc. of person and thing); *Alcibiades diutius celari non potuit* = this could no longer be kept from the knowledge of Alcibiades.
cēn-a, -ae, f. = dinner, the chief meal of the day, between 3 and 4 o'clock in the afternoon.
cēno, 1 (cena) = to dine.
cens-ĕo, -ui, -um, 2 = to think, consider.
cens-ŏr, -ōris, m. (censeo) = censor.
censōrĭ-us, -i, m. = one who has been censor, ex-censor.
censūr-ă, -ae, f. (censor) = censorship.
Centenĭus, C., a Roman propraetor.
centĭēs, adv. (centum) = a hundred times.
centum, num. indecl. = a hundred.
cēr-a, -ae, f. (*κηρός*) = wax.
Cĕraun-us, -i, m. (*Κεραυνός*, thunder-bolt), surname of one of the Ptolemies.
cerno, crēvi, crētum, 3 (*κρίνω*) = see, distinguish.
certāmĕ-ĕn, -ĭnis, n. (certo) = contest.
cert-us, -a, -um (cerno) = fixed, sure, certain; *Caesarem certiorem facio* = I inform Caesar.
cētĕrum, adv. (cētĕrus) = otherwise, besides, but, still.
cētĕr-us, -a, -um (*ἕτερος*) = remaining; in good Latin only plural cētĕr-i, -ae, -a = the rest, the others.
Cēthēgus, P. Cornelius, Roman Consul, 181 B.C.
Chabrĭ-ās, -ae, m. (*Χαβρίας*), Athenian general.
Chalcĭoec-ŏs, -i, f. (*Χαλκίοικος*) = of the brazen house, epithet of Minerva at Sparta, because her temple was ornamented with a brazen statue of the goddess.
Chalc-ĭs, -ĭdis, f. (*Χαλκίς*), capital of Euboea.
Chāŏn-es, -um, m. (*Χάονες*), a people of Epirus.
Chăr-ēs, -ētis, m. (*Χάρης*), an Athenian general.
Chār-ōn, -ōnis, m. (*Χάρων*), a distinguished Theban.
Chersōnēs-us, -i, f. (*Χερσόνησος*, peninsula), the (Thracian) Chersonese, on the Hellespont.
chĭlĭarch-us, -i, m. (*χιλίαρχος*, *χίλιοι*), grand vizier, properly leader of 1000 men.

Digitized by Google

Chī-us, -i, f. (Χίος), Chios, an island in the Aegean, now Scio.
chord-a, -ae, f. (χορδή) = string (of a lyre).
cibāri-a, -ōrum, n. (cibus) = provisions.
cīb-us, -i, m. = food, fodder.
Cicĕr-o, -ōnis, m., M. Tullius, celebrated Roman orator.
Cicĕro, Q. Tullius, brother of the above, married to the daughter of Atticus.
Cilĭci-a, -ae, f. (Κιλικία), country in Asia Minor.
Cilĭciae portae, the Cilician gates, a pass in Mt. Taurus, hewn out of the rock, between Cilicia and Cappadocia.
Cīl-ix, -ĭcis, m. (Κίλιξ) = a Cilĭcian.
Cīm-ōn, ōnis, m., Cimon, an Athenian general, son of Miltiades.
Cinnān-us, -a, -um (Cinna) = of Cinna.
circā, prep. with acc. (circus, circle) = round; also used as adv.
circĭtĕr, adv. (circā) = about.
circŭl-us, -i, m. (dim. of circus) = circle.
circum-do, -dĕdi, -dătum, -dăre = to surround.
circŭm-ĕo, -ĭi, -ĭtum, -īre = to go round, surround.
circum-fundo, -fūdi, -fūsum, 3 = to pour round, surround.
circum-sĕdĕo, -sēdi, -sessum, 2 = to sit round, blockade.
circum-vĕhor, -vectus sum, 3 = to drive or sail round.
circum-vĕnio, -vēni, -ventum, 4 = to surround.
citĕrĭ-ōr, -ŭs, gen. -ōris (comp. from citra) = nearer.
cithărīzo, 1 (κιθαρίζω) = to play the lyre or guitar.
Cĭti-um, -i, n. (Κίτιον), town in Cyprus.
cīto, 1 (intens. of cio, cieo) = to call up, summon.
cīvīl-is, -is, -e (civis) = civil.
cīv-is, -is, m. (cio, cieo = to call on) = citizen.
cīvĭt-ās, -ātis, f. (civis) = state; citizenship, *i.e.*, the rights of a citizen.
clām, adv. = secretly.
clandestīn-us, -a, -um (clam) = secret, clandestine.
clārē (clarus) = clearly, brightly, plainly, honourably.
clarĭt-ās, -ātis, f. (clarus) = distinction.
clār-us, -a, -um = distinguished, clear, bright.
classiārĭ-us, -a, -um (classis) = belonging to the fleet; pl. subst. = marines.
class-is, -is, f. = fleet.
Clastĭdĭ-um, -i, n., town in Gaul, south of the Po.
Claudĭ-us, -a, -um, Roman family name.
Claudĭ-us, M. C. Marcellus, consul, 196 B.C.
Claudĭ-us, C. C. Nero, consul, 207 B.C.
Claudĭ-us, Tib. C. Nero, Roman Emperor, 14-37 A.D.
clau-do, -si, -sum, 3 = to shut in, surround.
claud-us, -a, -um = lame; *altero pede* = in one foot.
clāv-a, -ae, f. = a club; a rod used by the Spartans in secret despatches, hence a secret despatch itself.
clēm-ens, -entis = mild, gentle.
clēmenti-a, -ae, f. (clemens) = gentleness, mercy, humanity.
Clĕ-ōn, -ōnis, m. (Κλέων), an orator from Halicarnassus.
Clīni-as, -ae, m. (Κλεινίας), father of Alcibiades.

Digitized by Google

clĭpĕ-us, -i, m. = a round shield; = Gr. *ἀσπίς*.

Cn., abbreviation for Gnaeus.

Cnĭd-us, -i, f. (*Κνίδος*), a city in Asia Minor.

cŏarg-ŭo, -ŭi, -ūtum, 3 = to show clearly, represent, convict.

cŏ-ĕo, -ĭi, -ĭtum, -īre = to meet, unite; *societatem coire* = to form an alliance.

coep-i, -isse, def. = began; with a passive infinitive, the passive form, *coeptus sum*, is used.

cŏerc-ĕo, -ŭi, -ĭtum, 2 (con, arceo) = to check, restrain.

cōgĭtāti-o, -ōnis, f. (cogito) = thought, consideration.

cōgĭto, 1 (con, agito) = to think, consider, intend; *cogitata* = objects, purposes.

cognātī-o, -ōnis, f. (cognatus) = relationship (by birth).

cognōm-ĕn, -ĭnis, n. (con, nomen) = surname.

cognōsco, -nōvi, -nĭtum, 3 (con, nosco) = to learn, find out, recognise, hear of, try (a law case.)

cōgo, cŏēgi, cŏactum, 3 (con, ago) = to force, compel.

cōhortāti-o, -ōnis, f. (cohortor) encouragement, exhortation.

collăbē-fīo, -factus sum, -fĭĕri (con, labefacio) = to be overthrown, overturned.

collaudo, 1 (con, laudo) = to praise, extol.

collēg-a, -ae, m. (con, lego) = colleague.

colligo, 1 (con, ligo) = to bind.

col-lĭgo, -lēgi, -lectum, 3 (con, lego) = to collect.

coll-is, -is, m. = hill, height.

collŏco, 1 (con, lŏco) = to station, settle, give in marriage.

collŏquĭ-um, -i, n. (colloquor) = interview, conference.

col-lŏquor, -lŏcūtus sum, 3 = to converse with.

cŏlo, cŏlŭi, cultum, 3 = to cultivate, reverence, honour.

Cŏlōn-ae, -ārum, f. (*Κολωναί*), city in the Troad.

cŏlōnĭ-a, -ae, f. (colonus) = settlement, colony.

cŏlōn-us, -i, m. (colo) = settler, colonist.

cŏm-ĕs, -ĭtis, c. (con, eo) = companion, comrade.

cŏm-is, -e = friendly, amiable, affable.

cōmĭt-ās, -ātis, f. (comis) = courtesy, affability.

cōmĭtĭ-um, -i, n. (con, eo) = the Comitium in Rome, part of the Forum, where the public meetings of the people were held; hence meetings for elections, then the elections themselves.

cōmĭtor, 1 (comes) = to accompany.

commĕāt-ūs, -ūs, m. (commeo) = provisions.

commĕmŏro, 1 = to mention.

commendātī-o, -ōnis, f. (commendo) = commendation, excellence, worth.

commendo, 1 (con, mando) = to commit, entrust.

commeo, 1 = to go up and down.

com-miniscor, -mentus sum, 3 (con. and *men* in *mens*, memini) = to devise.

commĭnus, adv. (con, manus) = hand-to-hand.

commĭsĕror, 1 = to bemoan, lament.

com-mitto, -mīsi, -missum, 3 = to entrust, to commit; *proelium c.* = to join battle; *commiss-a*, -orum, n. pl. = secrets entrusted to one.

commŏdē, adv. (commŏdus) = aptly, suitably.

Digitized by Google

commŏdĭt-as, -ātis, f. (commŏdus) = advantage.
commŏd-um, -i, n. (commodus) = advantage.
com-mŏvĕo, -mōvi, -mōtum, 2 = bestir, move, alarm, induce.
commūn-io, -īvi or -ĭi, -ītum, 4 = fortify.
commūn-is, -e = common, general; condescending, affable.
commūnĭt-ās, -ātĭs, f. (communis) = affability.
commūnĭter, adv. = conjointly.
commūtātĭ-o, -ōnis, f. (commuto) = alteration, change.
compăr-ĕo, -ŭi, 2 = to appear, be visible.
compăro, 1 = *A.* to prepare, collect, equip, form; *bellum comparare* = to prepare for war. *B.* (com, par) = to compare.
A—**compello**, 1 = to address, call; call to account.
B—**com-pello**, -pŭli, -pulsum, 3 = to drive together, force.
com-pĕrio, -pĕri, -pertum, 4 = to find out, learn.
com-plector, -plexus sum, 3 (πλέκω, plecto) = to put one's arm round, embrace, unite; *inter se complexi* = in each other's arms.
com-plĕo, -plēvi, -plētum, 2 = to fulfil, complete.
complūr-es, -a, gen. -ĭum = several, very many.
com-pōno, -pŏsŭi, -pŏsĭtum, 3 = to agree, settle, finish, end; *composito* = by agreement.
comprĕhen-do, -dī, -sum, 3 = to seize, arrest.
comprŏbo, 1 = to approve of.
cōnāt-ŭs, -ūs, m. (conor) = attempt.
concal-fĭo, -factus sum, -fĭerĭ (pass. of concalefacio) = to be heated.
con-cēdo, -cessi, -cessum, 3 = to withdraw, give up, allow.
con-cīdo, -cīdi, -cīsum, 3 (con, caedo) = to cut down.
con-cĭdo, -cĭdi, 3 (con, cado) = to fall, collapse, be overthrown.
concĭliat-ŏr, -ōris, m. (concilio) = author, promoter.
concĭlio, 1 = to unite; win over; procure; establish, bring about.
concĭlĭ-um, -i, n. (con, cieo, cio) = union, meeting, assembly.
concinn-us, -a, -um = neat, elegant, concise.
concĭto, 1 = urge on, spur on; raise, bring on; *concitatus* = excited.
conclāv-e, -is, n. (con, clavis, claudo) = room, chamber (properly, closed).
conclūd-o, -si, -sum, 3 (con, claudo) = to shut in, comprehend in.
conclūsĭ-o, -ōnis, f. (concludo) = closing, siege, blockade.
concŭp-isco, -īvi -or -ĭi, -ītum, 3 (con, cupio) = to long for, strive after.
con-curro, -curri, -cursum, 3 = to run together, assemble, cast oneself on; (of two) to rush on one another, to begin the conflict.
concurs-ŭs, -ūs, m. (concurro) = flocking together, assembly, meeting, encounter, charge.
con-cŭtĭo, -cussi, -cussum, 3 (con, quatio) = to impair, shatter, alarm.
condĭci-o, -ōnis, f. = offer, match, terms.
condiscĭpŭlāt-ŭs, -ūs, m. (condiscipulus) = companionship at school.
condiscĭpŭl-ŭs, -i, m. = schoolmate.

Digitized by Google

condĭt-ŏr, -ōris, m. (condo) = founder.
con-do, -dĭdi, -dĭtum, 3 = to found, build.
con-dūco, -duxi, -ductum, 3 = to hire; *conducti* = hired soldiers, mercenaries.
conductĭci-us, -a, -um (conduco) = hired.
con-fĕro, -tŭli, -lātum (collatum), -ferre = to bring together, contribute, confer; compare; convey; *me confero* = I betake myself; *arma conferre cum* = to fight with.
confestim, adv. = immediately, forthwith.
con-fĭcio, -fēci, -fectum, 3 (con, facio) = to raise (money), complete, end, kill, compose (speech, book, &c.), accomplish.
con-fīdo, -fīsus sum, 3 = to trust, be sure,
con-fīgo, -fixi, -fixum, 3 = to pierce, shoot.
confīn-is, -e = bordering on, adjoining.
confirmo, 1 = to strengthen, confirm, encourage, assure.
con-fĭteor, -fessus sum, 2 (con, fateor) = to confess.
conflicto, 1 (intensive of confligo) = to dash together; in the passive with middle signification, to struggle with.
con-flīgo, -flixi, -flictum, 3 = to dash together, fight.
conflo, 1 = to fan, rouse, kindle; in the pass. to break out (of war).
con-flŭo, -fluxi, 3 = to flow or flock together.
con-fŏdio, -fōdi, -fossum, 3 = to stab.
con-fŭgio, -fūgi, 3 = to take refuge in or with.
con-ĝĕro, -gessi, -gestum, 3 = to collect.
con-grĕdĭor, -gressus sum, 3 (con, gradior) = to meet, fight, join battle.
con-grŭo, -grŭi, 3 = to agree (dat.).
con-ĭcio, -jēci, -jectum, 3 (con, jacio) = to cast, throw; to conjecture; *me conicio* = I betake myself (to any place).
conject-ŭs, -ūs, m. (conicio) = throwing, throw; *conjectus telorum* = a shower of missiles.
conjŭgĭ-um, -i, n. (conjungo) = marriage.
conjunctē, adv. (conjunctus) = on friendly terms.
conjunctĭ-o, -ōnis, f. (conjungo) = connection, union (especially of marriage).
con-jungo, -junxi, -junctum, 3 = to unite; *conjunctus* (of countries) = neighbouring.
conjūrātĭ-o, -ōnis, f. (conjuro) = a swearing together, conspiracy.
Cŏn-ōn, -ōnis, m. (Κόνων), an Athenian general.
cōnor, 1 = to undertake, attempt.
con-quīro, -quīsīvi, -quīsītum, 3 (con, quaero) = to seek out, collect.
conscen-do, -di, -sum, 3 (con, scando) = to embark in.
conscĭ-us, -a, -um (con, scio) = conscious of, privy to.
con-scrĭbo, -scripsi, -scriptum, 3 = to compose (a book); to enroll (soldiers); to raise (an army); *patres conscripti*, (P. C.), originally *patres et conscripti* = senators.
consector, 1 (consequor) = to pursue zealously.
consensĭ-o, -ōnis, f. (consentio) = agreement, unanimity; conspiracy; conspirators.
con-sentio, -sensi, -sensum, 4 = to agree, unite, conspire.

Digitized by Google

con-sĕquor, -secutus sum, 3 = to follow ; attend ; overtake, attain to.
con-sĕro, sĕrŭi, -sertum, 3 = to join ; *manum conserere* = to engage in battle.
conservo, 1 = to save, preserve, keep.
consĭdĕro, 1 = to weigh, consider.
con-sīdo, -sēdi, -sessum, 3 = to sit down.
consĭlĭ-um, -i, n. = deliberation, plan, purpose ; advice, wisdom, determination ; council, meeting.
con-sisto, -stĭti, -stĭtum, 3 = to halt, take up a position ; to rest.
consōbrīn-a, -ae, f. = niece.
consōlor, 1 = to comfort.
conspect-ŭs, -ūs, m. (conspicio) = sight.
con-spĭcio, -spexi, -spectum, 3 (con, specio) = to look, see, behold.
conspĭcor, 1 (conspicio) = to observe, see.
conspīro, 1 = to unite.
const-ans, -antis (consto) = steadfast, constant.
constantĭ-a, -ae, f. (constans) = firmness, steadiness.
constit-ŭo, -ŭi, -ūtum, 3 = to station, draw up ; erect, found, set up ; establish, arrange ; determine, resolve.
con-sto, -stĭti, -stātum, 1 = to stand fast, be agreed (on) ; to consist of (abl., *ex* or *in* and the abl.)
con-suesco, -suēvi, -suētum, 3 = to accustom oneself, be accustomed.
consuētūd-o, -ĭnis, f. (consuesco), custom, habit.
con-sŭl, -sŭlis, m. = consul, title of the chief magistrate at Rome ; *Caesare consule*, in Caesar's consulship.
consŭlār-is, -is, m. (consul) = ex-consul.
consŭl-o, -ŭi, -tum, 3 = to consult, deliberate ; *mihi* (*meis rebus*) = I consult my own interests.
consult-um, -i, n. (consulo) = decree (of the senate), S.C.
consult-us, -a, -um (consulo) = acquainted with, skilled in.
consūmo, -sumpsi, -sumptum, 3 = to spend, waste.
con-tĕgo, -texi, -tectum, 3 = to cover.
con-temno, -tempsi, -temptum, 3 = to despise, neglect.
con-tendo, -tendi, -tentum, 3 = to maintain ; hasten, strive, contend.
contentĭ-o, -ōnis, f. (contendo) = strife, debate.
content-us, -a, -um (contineo) contented, satisfied.
context-us, -a, -um (contexo) = continuous.
contĭn-ens, -entis (contineo) = self-restrained ; with or without *terra*, mainland.
continentĭ-a, -a, -ae, f. (continens) = self-restraint.
con-tĭnĕo, -tĭnŭi, -tentum, 2 (con. teneo) = to hold together, bind, contain.
con-tingo, -tĭgi, -tactum, 3 (con. tango) = to happen, fall to the lot of, especially of favourable events.
contĭ-o, -ōnis, f. (conventio ; con, venio) = assembly, meeting.
contrā, adv. = on the other hand ; and prep. = against.
con-trăho, -traxi, -tractum, 3 = to assemble.
contrārĭ-us, -a, -um (contra) = opposite, contrary ; *e contrario* = on the contrary, on the other hand.

Digitized by Google

controversi-a, -ae, f. (contra, verto) = quarrel, dispute.
con-tŭĕor, -tŭĭtus sum, 2 = to behold.
contumăciter, adv. (contumax) = obstinately.
contūmēli-a, -ae, f. = disgrace, insult.
con-vĕnio, -vēni, -ventum, 4 = to assemble, meet, visit, wait upon; be agreed on; be consistent with, or suitable to.
convent-ŭs, -ūs, m. (convenio) = assembly.
con-verto, -verti, -versum, 3 = to turn.
convict-ŭs, -ūs, m. (convivo) = living together, intimacy.
convīv-a, -ae, m. (convivo), a guest.
convīvium, -i., n. (convivo) = banquet.
convŏco, 1 = to call together, assemble.
co-ŏrĭor, -ortus sum, 4 = to rise, break out.
cōpi-a, -ae. f. (con, ops) = plenty, supply; in the plur., troops, forces.
cōpiōs-us, -a, -um (copia) = plentiful.
cōpŭl-a, -ae, f. = bond of union; rope, thong, leash.
cōquo, coxi, coctum, 3 = to cook, bake.
cōram, adv. and prep. (ōs) = before, in the presence of, to one's face.
Corcȳr-a, -ae, f. (Κέρκυρα), Corfu.
Corcȳrae-us, -a, -um (Corcyra), Corcyrean.
Cŏrinthĭ-us, -a, -um (Κορινθιος), Corinthian.
Cŏrinth-us, -i, f. (Κόρινθος), Corinth.
Cornēlĭus, C., consul 193 B.C. See also Cethegus and Scipio.
corn-ū, -ūs, n. (Κέρας) = horn, wing.
cŏrōn-a, -ae, f. (Κορώνη) = wreath, garland, crown.
Cŏrōnē-a, -ae, f. (Κορώνεια), town in Boeotia.
cor-pŭs, -pŏris, n. = body.
cor-rĭpio, -rĭpŭi, -reptum, 3 (con, rapio) = to seize, master.
cor-rumpo, -rūpi, -ruptum, 3 (cor, rumpo) = to destroy, corrupt, bribe.
cotĭdiān-us, -a, -um (quotus, dies) = daily.
cotĭdiē, adv. (quotus, dies) = daily.
Cotta, C., Aurelius, consul 65 B.C.
Cŏt-us, -i, m. (Κότυς), a Thracian governor.
crastĭn-us, -a, -um (cras) = of to-morrow.
Crătēr-os, -i, m. (Κράτερος), one of the generals of Alexander the Great.
crē-bĕr, -bra, -brum = frequent.
crē-do, -dĭdi, -dĭtum, 3 = to entrust, lend; trust, believe (dat.).
crĕmo, 1 = to burn.
crĕo, 1 = to create, appoint.
cresco, crēvi, crētum, 3 = to grow, increase.
Crēt-a, -ae, f, (Κρήτη), Crete.
Crēten-ses, -sium, m. (Κρῆτες), the Cretans.
crī-men, -mĭnis, n. (cerno, Κρίνω) = charge, accusation, indictment.
Criniss-us, -i, m., a river in Sicily.
Crithōt-ē, -es, f. (Κριθώτη), a town in the Thracian Chersonese.
Crĭtĭ-ās, -ae, m. (Κριτίας), chief of the Thirty Tyrants, 404 B.C.
crūdēl-is, -e (crudus, raw) = cruel.

Digitized by Google

crūdēlĭtĕr, adv. (crudelis) = cruelly.
crūdēlĭt-ās, -ātis, f. (crudelis = cruelty.
crŭento, 1 (cruentus) = to cover with blood.
cŭbĭt-us, -i, m. (cubo) = elbow.
cŭbo, cŭbŭi, cŭbĭtum, 1 = to lie.
cullĕ-us, -i, m. = a leather bag.
culp-a, -ae, f. = blame, fault.
cult-ŭs, -ūs, m. (colo) = way of living; dress.
cum = with; *facere* or *stare cum aliquo* = to be on any one's side. With the possessive pronouns it is joined on to the end, e.g., *mecum*, *tecum*, *secum*, *nobiscum*, *vobiscum*.
cum = when, since, as; *cum . . . tum* = both . . . and; *cum primum* = as soon as.
cunct-us, -a, -um (con, junctus) = whole, all.
cŭpĭdē, adv. (cupidus) = eagerly, zealously.
cŭpĭdĭt-ās, -ātis, f. (cupidus) = desire, passion.
cŭpĭd-us, -a, -um = anxious or eager for (gen.)
cŭp-ĭo, -īvi, or -ĭi, -ītum, 3 = to desire, wish.
cūr, adv. (cui rei) = why? for what reason?
cūr-a, -ae, f. = care, anxiety, carefulness, conscientiousness.
cūrātĭ-o, ōnis, f. (curo) = cure.
cūro, 1 (cura) = to care for, look after, take care; with the gerundive, to order, e.g., *muros reficiendos* = to order the walls to be repaired.
curro, cŭcurri, cursum, 3 = to run.
curs-ŏr, -ōris, m. (curro) = runner.
curs-ŭs, -ūs, m. = course, race.
custōdi-a, -ae, f. (custos) = watch, guardianship, imprisonment.
custōd-ĭo, -īvi, -ītum, 4 (custos) = to guard, watch.
cust-ōs, -ōdis, m. = guard, watchman.
Cyclăd-es, -um, f. (Κύκλαδες) = the Cyclades, so called because lying in a circle round Delos.
Cȳm-ē, -ēs, f. (Κύμη) = the largest city in Aeolis.
Cyprī-i, -ōrum, m. (Κύπριοι) = the Cyprians.
Cypr-us, -i, f. (Κύπρος) = Cyprus.
Cyrēn-ae, -ārum, f. (Κυρήνη) = Cyrene, in Africa.
Cyrēnae-i, -ōrum, m. (Κυρηναῖοι) = the Cyrenians.
Cyr-us, -i, m., (1) the elder, 559-529 B.C.; (2) the younger, 400 B.C., King of Persia.
Cyzicēn-us, -a, -um (Κυζικηνός) = belonging to Cyzicus.
Cyzicŭs, -i, f. (Κύζικος) = a town in Asia Minor, on the Propontis.

D

D. = abbreviation for Decimus.
damnātĭ-o, -ōnis, f. (damno), condemnation.
damno, 1 (damnum) = to condemn, with gen. of the charge, or punishment; *d. capitis* = to condemn to the loss of civil rights; *damnor voti* = my wish is being fulfilled.
Dām-ōn, -ōnis, m. (Δάμων) = an Athenian musician.
Dārĭus, or Dārēus = Darius, king of Persia; (1) Hystaspes, 521-485 B.C.; (2) Nothus, 424-405 B.C.
Datām-ēs, -is and -i, m. (Δατάμης) = Persian general under Darius Nothus.

Digitized by Google

Dăt-ĭs, -ĭdis, acc. -im, m. (Δᾶτις) = a Persian general of Darius Hystaspes.

dē, prep. with abl. = from, out of, down from; of, about, concerning.

dē-a, -ae, f. (deus) = goddess.

dē-bĕo, -bŭi, -bĭtum, 2 (de, habeo) = to owe; *ire debeo* = I ought to, or must go; *debĭtum naturae reddere* = to pay one's debt to nature, *i.e.*, to die.

dēbĭlĭto, 1 (debilis) = to hamper, weaken, impair.

dēbĭtum, -i, n., see *debeo*.

dē-cēdo, -cessi, cessum, 3 = to go away, leave; to die (of fever, &c.); to abate, subside.

Dĕcĕlē-a, -ae, f. (Δεκέλεια) = in the north of Attica.

dĕcĕm, (δεκα) = ten; as a noun it means the oligarchies established by Lysander in Thrace and Asia Minor, or the successors of the Thirty Tyrants at Athens.

dĕcem-plex, -plĭcis (decem, plico) = ten times as large.

dĕcemvĭrāl-is, -e (decemvir), belonging to the decemvirs (established by Lysander).

dĕc-ĕo, -ui, 2 = to adorn, become; impers. *decet*, it is fitting or proper, one ought.

dē-cerno, -crēvi, -crētum, 3 = to determine, decree; decide (in battle), i.e., to give battle.

dēcess-ūs, -ūs, m. (decedo) = departure.

dēcĭdo, -i, 3 (de, cado) = to fall down, fall.

dē-cĭpĭo, -cēpi, -ceptum, 3 (de capio) = to cheat, deceive.

dēclāro, 1 (de, clarus) = to make plain, show, demonstrate, declare, maintain.

dēcŏr-us, -a, -um (decor) = fitting, seemly, suitable.

dēcrēt-um, -i, n. (decerno) = decree.

dē-curro, -cŭcurri, -cursum, 3 to run down.

dēdĭtĭ-o, ōnis, f. (dedo), surrender, subjection.

dē-do, dĭdi, -dĭtum, 3 = to give up, surrender; dedicate, devote.

dēdūco, -duxi, -ductum, 3 = to take, lead, entice; to wean from.

dēfătĭgo, 1 = to weary, wear out.

dēfectĭ-o, -ōnis, f. (deficio) = revolt.

dē-fendo, -fendi, -fensum, 3 = to defend, ward off.

dēfensĭo, -ōnis, f. (defendo) = defence (in a law court).

dēfero, -tŭli, -lātum, -ferre = to bring, convey; to confer, offer; to announce.

dē-fĭcio, -fēci, -fectum, 3 (de, facio) = to fall off from, revolt.

dēformĭt-ās, -ātis, f. (dēformis) = deformity, unshapeliness.

dēhortor, 1 = to dissuade.

dē-ĭcĭo, -jēci, -jectum, 3 (de, jacio) = to cast down, overthrow.

dein, adv. = deinde, then, after that.

dēlecto, 1 = to rejoice (trans.), delight.

dēlēgo, 1 = to refer to.

dēl-ĕo, -ēvi, -etum, 2 = to destroy.

dēlĭbĕro, 1 (dē, libra, balance) = to weigh, consider; consult, enquire.

dēlĭcātē, adv. = nicely, neatly.

dēlict-um, -i, n. (delinquo), fault, sin of omission.

dēlĭgo, 1 = to bind.

dēlĭgo, -legi, -lectum, 3 (de

Digitized by Google

lego) = to choose, pick out; *delecti*, picked men, especially the Theban Sacred Band.

Delph-i, -ōrum, m. (Δελφοί), a town in Phocis at the foot of Mount Parnassus, celebrated for its oracle of Apollo.

Delphĭc-us, -a, -um, (Δελφικός), = Delphic.

Dēl-us, -i, f. (Δῆλος), Delos, an island of the Cyclades.

Dēmăd-ēs, -is, m. (Δημάδης), an Athenian orator and statesman, opponent of Demosthenes.

Dēmaenēt-us, -i, m. (Δημαίνετος) = a Syracusan orator.

dē-mens, -mentis (de, mens) = mad, insane.

dēmentī-a, -ae, f. (demens) = madness, folly.

dē-mergo, -mersi, -mersum, 3 = to sink.

Dēmētrī-us, -i, m. (Δημήτριος), Demetrius; 1st of Phalerum, governor of Athens for Cassander, 317-307 B.C.; 2d, Poliorcetes, son of Antigonus, died 283 B.C.

dēmĭgrātĭ-o, -ōnis, f. (demigro) = departure, emigration.

dēmĭgro, 1 = to depart, emigrate.

dēmōl-ĭor, -ītus, sum, 4 (moles) = to pull down, remove.

dēmonstro, 1 = to point out or to.

Dēmosthĕn-ēs, -is, m. (Δημοσθένης), greatest of the Athenian orators, fl. 356 B.C.

dēmum, adv. = at length.

dēnĭquĕ, adv. = at last, finally, in a word, in short.

dēnuntĭo, 1 = to announce.

dē-pello, -pŭli, -pulsum, 3 = to drive out or off, to keep off; *gradu depelli*, to be dislodged from an advantageous position.

dē-pingo, -pinxi, -pictum, 3 = to paint, represent.

dē-pōno, -pŏsŭi, -pŏsĭtum, 3 = to lay down, deposit, lay aside.

dēpŏpŭlor, 1 (populus) = to lay waste.

dēporto, 1 = to carry away, convey; to carry off, win.

dēprĕcor, 1 = to avert by entreaty.

dēprĭmo, -pressi, -pressum, 3 (de, premo), to sink, keep down.

dēpugno, 1 (de, pugno) = to fight for life and death.

Dercўl-us, -i, m. (Δερκύλος) = an Athenian commander.

dērĭgo, -rexi, -rectum, 3 (de, rego) = to direct.

dē-scendo, -scendi, -scensum, 3 (de, scando) = to come down, descend.

dē-scisco, -scīvi or -scĭi, scītum, 3 (de, scisco) = to separate oneself from, to revolt.

dē-scrĭbo, -scripsi, -scriptum, 3 (de, scribo) = to describe, make out.

dē-sĕro, -serŭi, -sertum, 3 = to abandon; (de, sero), desert.

dēsert-us, -a, -um (desero) = abandoned, desolate.

dēsĭdĕrĭ-um, -i, n. (desidero) = desire, regret (for the loss of).

dēsĭdĕro, 1 = to miss, feel the want of; to require, desire.

dēsĭno, -sīvi or -sĭi, -sĭtum, 3 (de, sino) = to cease, leave off.

dē-sisto, -stĭti, 3 (de, sisto) = to cease, leave off.

dēspērātĭ-o, -ōnis, f. (despero) = despair.

dēspēro, 1 (de, spero) = to despair, lose hope; *desperatus*, hopeless; in despair.

Digitized by Google

dē-spĭcĭo, -spexi, -spectum, 3 (de, specio) = to look down on, despise.

dē-spondĕo, -spondi, -sponsum, 2 (de, spondeo) = to betrothe.

dēstĭno, 1 (de, sto) = to fix, determine.

dēstĭt-ŭo, ŭi, -ūtum, 3 (de, statuo), to abandon, leave in the lurch.

dē-sum, -fŭi, -esse (de, sum) = to be wanting, fail, withhold one's support.

dē-tĕgo, -texi, -tectum, 3 (de, tego) = to uncover.

dētĕrĭ-or, -us, gen. -ōris = inferior.

dēterr-ĕo, -ŭi, ĭtum, 2 (de, terreo) = to frighten away, prevent.

dētestor, 1 (de, testor), to curse.

dē-trăho, -traxi, -tractum, 3 = to withdraw, lessen, take away, hurt,

dētrĭment-um, -i, n. (detero) = loss.

dĕ-us, -i, m. (plur., *dei* or *di*) = god.

dē-ūtŏr, -ūsus sum, 3 (de, utor) = to abuse, misuse.

dē-vĕho, -vexi, vectum, 3 (de veho) = to convey in pass., to sail.

dē-verto, -verti, -versum, 3 (de, verto) = to turn from the way, to put up (at an inn, &c.), to stay.

dē-vinco, -vīci, -victum, 3 (de, vinco) = to conquer completely.

dēvĭ-us, -a, -um (de via) = out of the way; *iter devium* = a by-road.

dēvŏco, 1 (de, voco) = to invite.

dēvōtĭ-o, -ōnis, f. (devoveo) = curse.

dē-vŏvĕo, -vōvi, -vōtum, 2 (de, voveo) = to curse.

dex-ter, -tera, -terum, or -tra, -trum = on the right; *dextra* (*manus*) = right hand; *d. data* = shaking hands, *i.e.*, promising friendship.

dĭădēmă, -mătis, n. (διάδημα) = diadem, tiara.

Dīān-a, -ae, f., the Goddess Diana, daughter of Jupiter and Latona.

dĭcĭs, an old genitive (δίκης) only found in the phrase *dicis causa*, for form's sake, for the sake of appearances.

dīco, dixi, dictum, 3 (δείκνυμι) = to say, tell, speak, call, plead.

dictāt-ŏr, -ōris, m. (dicto) = a magistrate with extraordinary powers, appointed by the Romans in times of great danger.

dictĭto, 1 (intensive of dicto from dico) = to say repeatedly.

dict-um, -i, n. (dico) = word, saying, promise, order.

dĭ-ēs, -ēi (m. and f., plur. only m.) = day, period of time; *in dies* = every day.

dīffĕro, distŭli, dīlatum, differre (dis and fero) = to spread abroad, put off, differ.

difficĭl-is, -e, (dis, facilis) = difficult (of character), obstinate, surly.

dīf-fīdo, -fīsus sum, 3 (dis. fido) = to distrust.

dĭgĭt-us, i, m. (δείκνυμι, dico) = finger.

dignĭt-ās, -ātis, f. (dignus) = worth, honour, rank, position, dignity, magnificence.

dign-us, -a, um = worth, worthy (abl.).

dĭ-grĕdior, -gressus sum, 3 (dis, gradior) = to go away from.

dĭ-lăbor, -lapsus sum, 3 (dis, labor) = to slip away.

Digitized by Google

dĭlect-us, -ūs, m. (diligo) = levy.

dĭlĭg-ens, -entis (part. of diligo), careful, cautious, economical.

dĭlĭgentĕr, adv. (diligens) = carefully, fully, adequately; punctually.

dĭlĭgentĭ-a, -ae, f. (diligens) = carefulness, zeal, diligence; economy.

dĭ-lĭgo, -lexi, -lectum, 3 (dis, lego) = to esteem, love.

dĭlūcĭdē, adv. (dilucidus, lux) = clearly, plainly.

dīmĭco, 1 = to fight.

dīmĭdĭ-us, -a, um (dis, medius) = half.

dĭ-mitto, -mīsi, -missum, 3 = to dismiss, let off, let slip, give up.

Dīn-ōn, -ōnis, m. (Δείνων), a Greek historian.

Dĭŏmĕd-ōn, -ontis, m. (-Διομέδων), a Cyzicene.

Dĭ-ōn, -onis, m. (Δίων), a Syracusan, murdered 355 B.C.

Dĭōnysĭ-us, -i, m. (Διονύσιος), Dionysius (1) tyrant of Syracuse, 405–367 B.C.; (2) tyrant of Syracuse, 366–343 B.C.; (3) a music-teacher in Thebes.

dĭ-rĭgo, -rexi, -rectum, 3 (dis, rego) = to direct, guide.

dĭ-rĭpĭo, -rīpŭi, -reptum, 3 (dis, rapio) = to plunder, harry.

dĭ-rŭo, -rŭi, -rŭtum, 3 = to overthrow, destroy.

dĭs, dītis = contd. from *dives*, rich; abl. *dĭti*.

dis-cēdo, -cessi, -cessum, 3 = to go in different directions, break up, depart; come off (superior, &c.).

discepto, 1 (dis, capio) = to debate, dispute; decide, determine.

dis-cerno, -crēvi, -crētum, 3 = to distinguish.

disciplīn-a, -ae, f. (disco) = instruction, training, science.

disco, dĭdĭci, 3 = to learn.

discrīm-ĕn, -ĭnis, n. (discerno) = crisis, danger.

disertē, adv. (disertus) = eloquently.

disert-us, -a, -um (dissero) = eloquent.

dis-ĭcĭo, -jēci, -jectum, 3 (dis, jacio) = to scatter; destroy.

dispălor, 1, intrans. = to scatter.

dispenso, 1 (pendo) = to divide out.

di-spergo, -spersi, -spersum, 3 (dis, spargo) = to scatter.

dispert-īo, -īvi, -ītum, 4 (dis, partio) = to divide (dat.).

displĭc-eo, -ŭi, -ĭtum, 2 = to displease, (dat.)

dis-pōno, -pŏsŭi, -pŏsĭtūm, 3 = to post.

disptūto, 1 = to argue, discuss (de, abl.).

dissensĭ-o, -ōnis, f. (dissentio) = disagreement, disunion, contradiction.

dis-sentĭo, -sensi, -sensum, 4 = to dissent, disagree, quarrel.

dis-sĭdĕo, -sēdi, -sessum, 2 (dis, sedeo) = to disagree, dissent.

dissĭmĭl-is, -e. = unlike.

dissĭmĭlĭtūd-o, -ĭnis, f. (dissimilis) = unlikeness, difference.

dissŏcĭo, 1 (socius) = to disunite, estrange.

dissŏlūt-us, -a, um, (dissolvo) = licentious, dissolute.

dis-solvo, -solvi, -sŏlūtum, 3 = to break off, break down.

dis-tĭnĕo, -tĭnŭi, -tentum, 2 (dis, teneo) = to keep asunder; distract, hinder; employ, busy; *distineor* = I am kept busy.

dis-trăho, -traxi, -tractum, 3 = to tear asunder, separate.

Digitized by Google

dī-stringo, -strinxi, -strictum, 3 = to pull in different directions; distract; busy.
dĭū, adv. (prop. old abl. of dies), comp. *diutius* = superl. *diutissime;* long, for a long time.
dĭūtĭn-us, -a, -um, (diu) = long, lasting.
dĭūturnĭtas, -ātis, f., (diuturnus), long duration, length.
dĭūturnus, -a, -um, (diu) = long, lasting.
dĭversus, -a, -um, (diverto) = opposite, contrary, conflicting.
dī-verto, -verti, versum, 3 = to turn from the way, to lodge, put up.
dīv-ĕs, -ĭtis = rich.
dī-vĭdo, -vīsi, -vīsum, 3 = to divide.
dīvīnātĭō, -onis, f., (divino) = divination, the faculty of foreseeing.
dīvīno, 1 (divinus) = to forebode, foresee.
dīvīn-us, -a, -um, (divus) = holy, sacred; as a noun, seer, prophet.
dīvĭtĭ-ae, -ārum, f., (dives) = riches.
dīv-us, -a, -um = heavenly, deified, applied to Emperor Caesar after his death; *Sub divo* = in the open air.
dŏ, dĕdi, dătum, dăre, (*δίδωμι*) = to give, present, offer, to put; to determine; *dare poenas* = to give satisfaction, *i.e.*, to suffer punishment; *dare vela* = to set sail; *dare operam* = to devote oneself (to anything).
dŏcĕo, dŏcŭi, doctum, 2 = to teach, show.
dŏcĭl-is, -e, (doceo) = docile, teachable.
dŏcĭlĭt-ās, -ātis, f. (docilis) = aptness for being taught, docility.
doct-ŏr, -ōris, m. (doceo) = teacher.
doctrīn-a, -ae, f. (doceo) = instruction, learning, science, culture.
Dŏdōn-a, -ae, f. (*Δωδώνη*) = a place in Epirus, celebrated for its oracle.
dōdr-ans, -antis, m. = three-fourths (originally of the *as*); *heres ex dodrante* = heir to three-fourths of the property.
Dŏlŏp-es, -um, m. (*Δόλοπες*) = a people of Thessaly who had settlements in Scyros.
dōl-ŏr, -ōris, m. (doleo) = grief, pain, vexation.
dŏl-us, -i, m. (*δόλος*) = cunning, guile.
dŏmestĭc-us, -a, -um (domus) = domestic, native; private, one's own; *bellum* = civil war.
dŏmĭcĭlĭ-um, -i, n. (domus) = dwelling, seat; plur., estates, castles.
dŏmĭnātĭ-o, -ōnis, f. (dominor) = mastery, lordship, despotism.
dŏmĭnāt-ŭs, -ūs, m. (dominor) = monarchy.
dŏmĭn-us, -i, m. = lord, master, owner.
Domĭtĭus, Cn. = Roman Consul, 32 B.C.
dŏm-ŭs, -ūs, f. (*δομος*) = house, home, household; *domi* = at home; *domo, domibus* = from home; *domum, domos* = home.
dōnĭcum (donec, cum) = till.
dōno, 1 (do), = to present, honour.
dōn-um, -i, n. (do), = gift, present.
dōs, dōtis, f. (*δώς*) = dowry.
Drūsĭll-a, -ae, f. = Livia, wife of Ti. Claudius Nero, afterwards of Augustus.

Digitized by Google

dŭbĭto, 1 (dubius)=to doubt, hesitate.
dŭbĭ-us, -a, -um (duo)=doubtful; *sine dubio*=undoubtedly.
dūcent-i, -ae, -a (duo, centum) =two hundred.
dūco, duxi, ductum, 3 = to lead; marry, take; induce, move; prolong; consider, think.
ductŭs, m., abl. *ductu* (duco) =leadership, guidance,
dulc-is, -e = sweet, pleasant, agreeable.
dum, conj. = while, till.
dŭ-o, -ae, -o (δυο)=two, both.
dŭōdĕcim=twelve.
du-plex, -plĭcĭs (duo, plico)= double, two-fold.
duplĭco, 1 (duplex)=to double.
dūrĭtĭ-a, -ae. f. (durus)=hardness, austerity.
dūr-us, -a, -um=hard, rigorous.
dux, dŭcis, m. (duco)=leader, chief, commander; *duce Pharnabazo* = under the leadership of Pharnabazus.
dynast-ēs, -ae, m. (δυναστης)= ruler, prince.

E

ē, or ex before vowel or *h*, prep. with abl. =out of, from, of; in accordance with; *ex fuga*, in flight; *ex maximo bello*, immediately after a most important war; *qua ex re*, in consequence of which; *ex pacto*, *ex foedere*, according to agreement; *ex more*, according to custom; *ex sententia*, to one's expectation; *e republicâ*, for the good of the state; *e contrario*, on the other hand.
ĕă, adv. (understand *parte*)= there.
ĕădem, adv. = in the same place.
ēdict-um, -i, n. (edico) = proclamation, order.
ēdĭt-us, -a, -um, (edo)=high.
ē-do, -dĭdi, -dĭtum, 3 (e, do)= to publish, make known.
ē-dūco, -duxi, -ductum, 3=to lead out, land.
ēdūco, 1=to bring up, educate.
effĕro (ecfĕro), extŭli, ēlātum, efferre = to carry out; to bury; to lift up, raise, extol; *elatus*, proud of (abl.).
ef-fĭcio, -fēci, -fectum, 3=(ex, facio)=to carry out, accomplish, equip.
effĭo, 1=to breathe out; *animam*, to die.
ef-frĭngo, -frēgi, -fractum, 3, (ex, frango)=to break open.
ef-fŭgio, -fūgi, 3 (ex, fugio)=to escape.
ef-fundo, -fūdi, fūsum, 3 = to pour out; *effusus*, plentiful, unbounded.
ĕgŏ, pers. pron. (ἐγώ), I; gen. *mei*; *ĕgŏmĕt*, I myself; *mihi vero*, to me personally.
ē-grĕdior, -gressus sum, 3 (e, gradior)=to go out or away, to disembark.
ĕgrĕgĭ-us, -a, -um (e, grex)= surpassing, excellent.
ē-ĭcio, -jeci, -jectum, 3 (e, jacio) =to cast out, drive forth, banish.
ējusmŏdi, adv. (is, modus)=of such a nature, such.
ē-lābor, -lapsus sum, 3=to slip away, escape.
ēlăbōro, 1=to strive anxiously.
ēlātē, adv. (elatus, effero) = proudly, haughtily.
ēlĕg-ans, -antis, (eligo)=tasteful, neat, elegant.
ēlĕgantĭ-a, -ae, f. (elegans)= taste, elegance, refinement.
ēlĕphant-us, -i, m. (ἐλέφας)=an elephant.
ēlĭc-io, -ŭi, -ĭtum, 3 (e, lacio)

Digitized by Google

= to draw out, call forth, elicit.

ē-lĭgo, -lēgi, -lectum, 3 (e, lĕgo) to choose.

El-ĭs, -ĭdis, f. (Ἦλις), a district in the Peloponnesus.

ēlŏquentĭ-a, -ae, f. (elŏquor) = eloquence.

Elpĭnĭc-ē, -es, f. (Ἐλπινίκη) = sister and wife of Cimon.

ē-lūcĕo, -lūxi, 2 = to shine out, be conspicuous.

ēm-ax, -ācis = fond of buying.

ēmendo, 1 (e, mendum) = to correct, improve.

ē-mergo, -mersi, -mersum, 3 = to raise up.

ēmĭn-eo, -ui, 2 = to rise or tower up.

ēminiscor, 3 = to devise.

ēmĭnus, adv. (e, manus) = from a distance.

ē-mitto, -mīsi, -missum, 3 = to send out, set free, give up.

ēmo, -ēmi, emptum, 3 = to buy.

ēnarro, 1 = to relate fully.

ēnĭm, conj. = for.

Ennius, Q. = Epic poet of Rome, 239-169 B.C.

ēnūmĕro, 1 = to recount, enumerate.

ēnuntĭo, 1 = to reveal, disclose.

ĕo, īvi or ĭi, ĭtum, īre (εἶμι) = to go, march; *ire infitias* = to deny; *ire in jus* = to go to law; *ire subsidio alicui* = to go to any one's assistance.

ĕō, adv. (is) = to that place, thither, there; so far, so much; so long; *eo quod* = for this reason that = because; with comp. *eo* = the, all the, so much the (more).

ĕōdem, adv. (idem), to the same place.

Epămĭnōndās, -ae, m. (Ἐπαμεινώνδας) = the great Theban general and statesman, killed at Mantinea, 363 B.C.

ĕphēb-us, -i, m. (ἔφηβος), = Greek word for a young man from 16 to 18 years of age.

ĕphēmĕr-ĭs, -ĭdis, f. (ἐφημερίς) = journal.

Ephĕs-us, -i, f. (Ἔφεσος) = city in Ionia.

ĕphŏr-us, -i, m. (ἔφορος) = ephor. 5 of these formed the Board of Supervision, the highest magistracy of Sparta.

ĕpigram-mă, -mătis, n. (ἐπίγραμμα) = inscription.

Epĭrōt-ēs, -ae, m. (Ἠπειρώτης) = Epirote.

Epĭrōtĭc-us, -a, -um (Ἠπειρωτικός) = Epirote.

Epĭr-us, -i, f. (Ἤπειρος, mainland) = Epirus.

ĕpistŭl-ă, -ae, f. (ἐπιστολή) = a letter.

ĕpŭl-ae, -arum, f. (epulor) = a feast, banquet.

ĕpŭlor, 1 = to feast, banquet.

ĕqu-ĕs, -ĭtis, m. (equus) = knight, horse, soldier, plur. cavalry.

ĕques-tĕr, -tris, -tre (eques) = equestrian.

ĕquĭtat-ŭs, -ūs, m. (equito) = cavalry.

ĕquus, -i, m. (ἵππος) = horse.

Erĕtrĭ-a, -ae, f. (Ἐρέτρια) = town in Euboea.

Erĕtrĭens-is, -e (Eretria) = Eretrian.

ergā, prep. with acc., towards.

ergō (ἐργῳ), 1, prep. with gen. preceding, for the sake of; (2), illative particle, therefore.

ē-rĭgo, -rexi, -rectum, 3 (e, rego) = to raise up, encourage.

ē-rĭpio, -rĭpŭi, -reptum, 3 (e, rapio) = to pull out, snatch away, seize, rescue.

err-ŏr, -ōris, m. (erro) = mistake, error.

ērud-ĭo -īvi, -ītum, 4 (e, rudis)

Digitized by Google

= to instruct, educate, bring up.

ē-rumpo, -rūpi, -ruptum, 3 = to break out.

ē-rŭo, -rŭi, -rŭtum, 3 = to dig out or up.

ēruptĭ-o -ōnis, f. (erumpo) = a sally, sortie.

Er-yx, -ўcis, m. ('Ερυξ) = a town and mountain in the west of Sicily.

ēscen-do, -di, -sum, 3 (e, scando) = to climb up, embark.

ĕt, and, also, even; *et . . . et*, both . . . and.

ĕtĕnĭm, conj. = for indeed.

ĕtĭam, conj. (et, jam) = also, even, still; *atque etiam*, and indeed; *quin etiam*, nay even, moreover.

ĕtĭamnum / **ĕtĭamnunc** { adv. = till now, still, even now, besides.

ĕtĭamtum, adv. = even then, still.

Etrūrĭ-a, -ae, f. = Etruria.

etsi, conj. = although, even if.

Euagŏr-ās -ae, m. (Εὐαγόρας) = Evagoras of Cyprus, 400 B.C.

Euboe-a, -ae, f. (Εὐβοια) = Euboea.

Eumĕn-ēs, -is, m. (Εὐμένης), (1), general of Alexander the Great, executed 315 B.C.; (2), King of Pergamus, 198-158 B.C.

Eumolpĭd-ae, -ārum, m. (Εὐμολπίδαι) = the priests who had charge of the Eleusinian mysteries.

Euphīlēt-us, -i, m. (Εὐφίλητος) = a friend of Phocion.

Eurōp-a -ae, f. (Εὐρώπη) = Europe.

Eurōpae-us, -a, -um (Europa) = European.

Eurybĭād-ēs, -is, m. (Εὐρυβιάδης) = the Lacedaemonian admiral at the battle of Salamis.

Eurydĭc-ē, -ēs, f. (Εὐρυδίκη) = the mother of Philip of Macedon.

Eurysthĕn-ēs, -is, m. (Εὐρυσθένης) = son of Aristodemus, first king of Sparta.

ēvā-do, -si, -sum, 3 = to turn out, result, end.

ēvĕnĭo, -vēni, -ventum, 4 = to happen.

ēvĭto, 1 = to shun, avoid.

ēvŏco, 1 = to call, invite.

ex, see **ē**.

exăc-ŭo, -ŭi, -ūtum, 3 = to sharpen, goad on.

exadversŭm, prep. with acc. = over against.

exadversŭs, prep. with acc. = against.

exăgĭto, 1 = to hunt up, drive out, pursue.

exănĭmo, 1 (anima) = to kill.

ex-ardesco, -arsi, -arsum, 3 = to blaze or burst out, break out.

exăud-ĭo, -īvi, -ītum, 4 = to hear distinctly.

ex-cēdo, -cessi, -cessum, 3 = to go out of, leave.

excell-ens, -entis (excello) = excellent, exceeding, surpassing.

excellentĕr, adv. (excellens) = excellently.

ex-cello, -cellui, -celsum, 3 = to excel, surpass.

ex-cĭo, -cīvi or -cĭi, cītum, 4, and

ex-cieo, 2 = to call forth.

ex-cĭpio, -cēpi, -ceptum, 3 (ex, capio) = to except, exclude; to take up in turn; to welcome; to take up; to receive, meet.

excĭto, 1 (excio) = to rouse.

exclūdo, -clūsi, -clūsum, 3 (ex, claudo) = to shut out, cut off.

Digitized by Google

excōgĭto, 1, to find out = devise.
excursĭ-o, -ōnis, f. (excurro) = a raid.
ex-cūtĭo, -cussi, -cussum, 3 (ex, quatio) = to send forth, produce.
exempl-um, -i, n. (eximo) = example, copy, model.
ex-ĕo, -ĭi, -ĭtum, -īre = to come out; disembark; march out; spread.
exerc-ĕo, -ŭi, -ĭtum, 2 (ex, arceo) = to exercise, train; employ.
exercĭtatĭ-o, -onis, f. (exercito) = practice (in arms).
exercĭtāt-us, -a, -um (exercito) = trained.
exercĭt-ŭs, -ūs, m. (exerceo) = army.
ex-haurĭo, -hausi, -haustum, 4 = to exhaust, wear out.
exhērēdo, 1 (ex, heres) = to disinherit.
ex-ĭgo, -ēgi, -actum, 3 (ex, ago) = to drive out.
exĭgŭ-us, -a, -um (exigo) = small, weak.
exĭl-is, -e (exigo) = thin, small.
exĭlĭ-um, -i, n. (exsilium, exul) = exile, banishment.
eximiē, adv. (eximius) = highly.
ex-īmo, ēmi, -emptum, 3 (ex, emo) = to strike out, remove.
existĭmatĭ-o, -ōnis, f. (existimo) = reputation.
existĭmo, 1 (ex, aestimo) = to value, think, believe.
ex-isto (exsisto) -tĭti, -tĭtum, 3 = to break out, arise, appear.
exĭt-ŭs, -ūs, m. (exeo) = exit, issue, end, result.
ex-ordĭor, -orsus sum, 4 = to begin.
expĕd-Io, -īvi, -ītum, 4 (ex, pes) = to disentangle, free, explain; impers. = to be expedient or advantageous.
expĕdīt-us, -a, -um (expedio) = free, light, unencumbered.
ex-pello, -pŭli, -pulsum, 3 = to drive out, banish.
ex-pendo, -pendi, -pensum, 3 = to weigh out, pay, spend.
ex-pĕrĭor, -pertus sum, 4 = to try, experience, come to know, to measure oneself with (Romanos).
ex-pers, -pertis (ex, pars) = without a share in, free from (gen.)
explĭco, -avi and ŭi, -ātum and -ĭtum, 1 (the second forms not in Nepos) = to explain, relate (the story of), to deploy, stretch out in line.
explōro, 1 = to examine, spy, reconnoitre, ascertain.
ex-pōno, -pŏsŭi, -pŏsĭtum, 3 = to land, disembark, to explain, inform, set forth.
ex-posco, -pŏposci, 3 = to demand (the surrender of.)
ex-primo, -pressi, -pressum, 3 (ex premo) = to exact, call forth, to express.
exprōbro, 1 (ex, probrum) = to cast up, reproach.
expugno, 1 = to storm, subdue.
expuls-ŏr, -ōris, m. (expello) = expeller.
ex-sculpo, -sculpsi, -sculptum, 3 (ex, scalpo) = to erase, but generally to carve.
exsĭlĭ-um, -i, n. = banishment, exile.
ex-sisto, -stĭti, -stĭtum, 3 = to break out, arise, appear,
exspectātĭ-o, -ōnis, f. (exspecto) = expectation.
exspecto, 1 = to wait, wait for.
ex-splendesco, -splendui, 3 = to shine out, to be eminent.
ex-sto, stāre = to stand out, remain, endure.
ex-strŭo, struxi, -structum, 3 = to construct, build up.

Digitized by Google

ex-sŭl, sŭlis, m. (solum or salio) = an exile.
ex-sulto, 1 (ex, salto) = to leap up.
extern-us, -a, -um (exter) = foreign.
extĭm-esco, -ŭi, 3 (timeo) = to become suddenly afraid.
extrā, prep. with acc. = outside of.
ex-trăho, -traxi, -tractum, 3 = to draw out, lead out, extricate.
extrēm-us, -a, -um (superl. of exterus) = furthest, last; at the end of; *extremo tempore* = at last, for the last time, lastly; so also *extremo* by itself = at last.
exŭl, see exsŭl.

F

făbĕr, fabri, m. = workman, artificer.
Făbiān-i, -ōrum, m. = soldiers of Fabius.
Făbĭus, (1) Q. Maximus, Cunctator, Dictator 216 B.C.; (2) Labĕo, Consul, 183 B.C.
făci-ēs, -ēi, f. (facio) = face, appearance, form.
făcĭlĕ, adv. (facilis) = easily.
făcĭl-is, -e, (facio) = easy; gentle.
făcĭlĭt-ās, -ātis, f. (facilis) = easiness, readiness, good-nature, affability.
făcĭn-ŭs, -ŏris, n. (facio) = deed, esp. misdeed, crime.
făcĭo, fēci, factum, 3; pass. fio, factus sum, fĭĕri = to make, do; *verba facere* = to make a speech; *iter facere* = to march; *facere detrimentum* = to suffer loss; *facere centum milia armatorum* = to bring together, &c.; *facere potestatem* = to give an opportunity; *facere potestatem mei* = to give a chance of getting at me; *missum facere* = to set at liberty; *domi factus* = brought up at home; to choose, elect (praetor, &c.); *peltam pro parmâ*, to substitute the *pelta* for the *parma*; followed by *ut*, to bring it to pass that; in the pass., the consequence was that, &c.; *face mittas* = send immediately; with gen. *tanti*, &c., to value; *lucri facere* = to turn to one's advantage; *quid opus sit facto* = what requires to be done; *cum aliquo facere* = to be on any one's side; *facere adversus aliquem* = to be against any one. In the pass., it means to happen or become, turn out.
factĭ-o, -ōnis, f. (facio) = party, party spirit.
factĭōs-us, -a, -um (factio) = ambitious, seditious, turbulent.
fact-um, -i, n. (facio) = deed, act, event, step.
făcult-ās, -ātis, f. (facilis) = power, means, permission.
faen-ŭs, -ŏris, n. = interest.
Fălernus ager = the Falernian district, in the north of Campania.
fallo, fĕfelli, falsum, 3 (*σφάλλω*) = to deceive, cheat.
falsō, adv. (falsus) = wrongly, falsely.
fals-us, -a, -um (fallo) = false, unfounded.
fām-a, -ae, f. (*φήμη*) = report, fame.
fām-ēs, -is, f. = hunger.
fămŭlĭ-a, -ae. f. (famŭlus) = the servants; the household; the family.
fămĭlĭār-is, -e (familia) = be-

Digitized by Google

longing to the house; *res familiaris* = family property; intimate; confidant.

fămĭlĭărĭt-ās, -atis, f. (familiaris) = intimacy.

fămĭlĭăriter, adv. (familiaris) = confidentially.

făn-um, -i, n. (for) = shrine, temple.

fastĭgĭ-um, -i, n. = summit, height.

fătĕor, fassus sum, 2 = to confess.

fatĭgo, 1 = to weary, exhaust.

faut-ŏr, -ōris, m. (faveo) = supporter.

fau-trix, -trīcis, f. (fautor) = female supporter; as adj., favouring.

făvĕo, fāvi, fautum, 2 = to favour (dat.).

fĕbr-is, -is, f. (ferveo) = fever.

fēlĭcĭt-ās, -ātis, f. (felix) = good luck.

fĕnestr-a, -ae, f. = window.

fēnus, see faenus.

fērē, adv. = almost, about.

Fĕrĕtrĭ-us, -i, m. (feretrum) = Conqueror, surname of Jupiter, from the *feretrum* upon which the *Spolia opima* were carried.

fĕro, tŭli, lātum, ferre (*φέρω*) = to carry; pass., to carry oneself, to rush, charge; to drive; to produce; to endure, bear; *ferre repulsam* = to be rejected; *fructum ferre* = to reap the reward; *expensum ferre* = to enter in one's accounts as paid; *fama ferri* = to be extolled; *ea fama qua nunc Romani feruntur* = the present prestige of the R.; *nobilis feror* = I have a glorious name; *legem ferre* = to bring forward a bill; *suffragium ferre* = to give one's vote.

fĕrōcĭ-a, -ae, f. = proud spirit, stubbornness.

fērōcĭtĕr, adv. = proudly.

fĕr-ox, -ōcis (fero) = wild, savage; proud-spirited; warlike.

ferr-um, -i, n. = iron; sword, spear, lance.

fĕr-us, -a, -um = wild, unfeeling.

festĭnātĭ-o, -ōnis, f. (festino) = hurry, impatience.

festus, -a, um. = festive; *dies f.* = holiday.

fictĭl-is, -e, (fingo) = earthen, of clay.

fĭdēl-is, -e, (fides) = faithful.

fĭdēlĭtĕr, adv. (fidelis) = faithfully.

fĭd-ens, -entis (fido) = bold, confident; *fidens animus* = self-confidence.

fĭd-ēs, -ēi, f. (fido) = faith, good faith, confidence, conscientiousness; belief, help, promise.

fīdo, fīsus sum, 3 = to trust in, be confident in (abl.).

fĭdūcĭ-a, -ae, f. (fido) = confidence.

fĭd-us, -a, -um (fido) = fast, faithful, trusty.

fĭgūr-a, -ae, f. (fingo) = shape, form.

fīlĭ-a, -ae, f. = daughter.

fīlĭ-us, -i, m. = son.

fingo, finxi, fictum, 3 = to frame, form, compose.

fīn-is, -is, m. (sometimes in sing. fem.) = boundary, goal, end; plur., territories.

fīnĭtĭm-us, -a, -um (finis) = neighbouring.

fīo, see *facio*.

firmĭt-ās, -ātis, f. (firmus) = strength, steadiness.

firm-us, -a, -um = strong, steady, reliable.

fistŭl-a, -ae, f. (findo) = pipe; ulcer.

Flaccus, see Valerius.

Digitized by Google

flagĭtĭ-um, -i, n. = crime, disgrace.
flagro, 1 (φλεγω) = to burn.
Flāmĭnĭnus, T. Quinctĭus, Roman Consul, 198 B.C., conquered Philip V.
Flāmĭnĭus, C., consul, 217 B.C., killed at the Trasimene lake.
flamm-ă, -ae, f. (flagro) = flame.
Flāvĭus, C., follower of Brutus.
flecto, flexi, flexum, 3 = to bend, turn.
flĕo, flēvi, flētum, 2 = to weep.
flōr-ĕo, -ŭi, 2 = to flourish, be distinguished.
fluct-ŭs, -ūs, m. (fluo) = flood, wave.
flūm-ĕn, -ĭnĭs, n. (fluo) = river, stream.
foedĕrat-us, -a, -um (foedus) = allied.
foed-ŭs, -ĕris, n. = a treaty.
fŏre, fŏrem, see under *sum*.
fŏrens-is, -e (forum) = belonging to the forum, forensic, *i.e.*, in the law courts.
fŏr-ĭs, -is, f. (θύρα) = door; usually plur., folding doors.
fŏrĭs, adv. = outside, out of doors.
form-a, -ae, f. = form, appearance.
formōs-us, -a, -um (forma) = beautiful.
fors (fortis), f. (fero) = chance.
fort-is, -e (fero) = brave, strong.
fortĭtĕr, adv. (fortis) = bravely.
fortĭtūd-o, -ĭnĭs, f. (fortis) = bravery, determination.
fortŭĭtŏ, adv. (fortuitus, fors) = by chance.
fortūn-ă, -ae, f. (fors) = chance, luck; ill luck, fate; lot; fortune (both sing. and plur.), wealth.
fŏr-um, -i, n. = the market-place, where the law-courts and public meetings were held, and most business went on.
frango, frēgi, fractum, 3 (ῥηγνυμι) = to break, overcome, subdue.
frāt-ĕr, -ris, m. (φρατήρ) = brother.
frātern-us, -a, -um (frater) = brother's, brotherly.
frātrĭcīd-ă, -ae, m. (frater, caedo) = fratricide.
frau-s, -dis, f. = fraud, deceit.
Frĕgell-ae, -ārum, f. pl., town in Latium.
frĕqu-ens, -entis, = crowded, numerous.
frĕquentĭ-a, -ae, f. (frequens) = crowd.
frĕt-us, -a, -um = relying on (abl.).
fruct-ŭs, -ūs, m. (fruor) = enjoyment, fruit, benefit, return.
frūment-um, -i, n. (frux) = corn.
frŭor, fructus sum, 3 = to enjoy (abl.).
frustrā, adv. (fraus) = in vain.
frustror, 1 (frustra) = to deceive.
fŭg-ă, -ae, f. (φυγή) = flight.
fŭgĭo, fūgi, fŭgĭtum, 3 (φεύγω) = to flee, avoid.
fŭgo, 1 (fuga) = to put to flight, drive away.
ful-gĕo, -si, 2 = to shine, be conspicuous.
Fulvĭ-ă, -ae, f., wife of Clodius, then of Antony.
fūm-us, -i, m. = smoke.
fundāment-um, -i, n. (fundo, 1) = foundation.
fundĭt-ŏr, -ōris, m. (funda) = a slinger.
fundo, fūdi, fūsum, 3 = to pour out; rout.
fund-us, -i, m. = bottom; estate.
fūnest-us, -a, -um (funus) = gloomy, ruinous.

Digitized by Google

fungor, functus sum, 3 = to discharge, follow (abl., sometimes acc.).
fūn-ŭs, -ĕris, n. = body; burial.
Fūrĭus, C., consul, 196 B.C.
fūtūr-us, -a, -um = future.

G

Galba, Ser. Sulpicĭus, praetor, 151 B.C.
gălĕ-ă, -ae, f. = a leather helmet.
Gallĭ-ă, -ae, f. = Gaul (Transalpine).
gaudĕo, gavīsus sum, 2 = to rejoice (abl.).
găz-ă, -ae, f. (Persian word) = treasure, treasury.
Gellĭus, Q. Canus, friend of Atticus.
gĕn-ĕr, -ĕri, m. = son-in-law.
gĕnĕrāt-us, -a, -um (genero) = sprung (ab.).
gĕnĕrōs-us, -a, -um (genus) = high-born, noble.
gens, gentis, f. (gigno) = birth, descent; nation, community.
gĕn-ū, -ūs, n. (γόνυ) = the knee.
gĕn-ŭs, -ĕrĭs, n. (gigno) = race, family; kind, class.
germān-ŭs, -a, -ŭm = of the same family, own.
gĕro, gessi, gestum, 3 = to carry, bear, show; *morem gerere* = to yield to, humour; *me gerere* = to behave; *sic se gerendo* = in consequence of such behaviour; to carry out, or on; *res gestae* = exploits; so also *gesta;* to hold (magistracies, &c.).
gigno, gĕnŭi, gĕnĭtum, 3 = to bear, bring forth.
glădĭ-ŭs, -i, m. = a sword.
glŏb-ŭs, -i, m. = a club; union.
glōrĭ-ă, -ae, f. (cluo) = glory, renown; boasting.
glōrĭor, 1 (gloria) = to boast.
glōrĭōs-ŭs, -a, -um (gloria) = boastful; glorious.
Gongўl-ŭs, -i, m. (Γόγγυλος) = an Eretrian.
Gortўnĭ-i, -ōrum, m. (Γορτύνιοι) = the people of Gortyn in Crete.
Gracchus, Ti. Sempronius, Consul, 215 and 213 B.C., killed 212 B.C.
grăd-ŭs, -ūs, m. (gradior) = step, position, rank.
Graecē, adv. (Graecus) = in Greek.
Graecĭ-ă, -ae, f. (Graecus) = Greece.
Graec-ŭs, -a, -um = Greek.
Grāĭ-us, -ā, -um (old form) = Greek.
grand-is, -e = large.
grātĭ-ă, -ae, f. (gratus) = favour, gratitude, thanks; *agere g.* = to thank; *redire in gratiam cum* = to be reconciled to.
grātĭā, with gen. preceding, prep. = for the sake of.
grātĭs (prop. abl. plur. of gratia), = gratis, for nothing, in vain.
grāt-us, -a, -um = grateful, pleasing, welcome, thankful.
grăv-is, -e, = heavy, weighty; earnest, severe, unpleasant.
grăvĭt-ās, -ātis, f. (gravis) = weight, importance; calmness, earnestness, gravity.
Grўnĭ-um, -i, n. (Γρυνειον and Γρυνιον), fortress in Aeolis.
gŭbernāt-ŏr, -ōris, m. (guberno) = steersman.
gymnāsĭ-um, -i, n. (γυμνασιον) = gymnasium.
gynaeconĭt-ĭs, -ĭdĭs, f. (γυναικωνῖτις) = the women's room.

H

hăb-ĕo, -ŭĭ, -ĭtum, 2 = to have, hold, show; to consider, think; *satis habeo* = I am content; *non habeo quid dicam*

Digitized by Google

= I don't know what to say; *se habere* = to be.

hăbĭto, 1 (freq. of habeo) = to live, dwell.

hāc, adv. (understand, viā) = by this way, here.

hactēnus, adv. (tenus) = till now, so far.

Hadrūmēt-um, -i, n. (Ἀδρύμητον) = in Africa.

Hălĭart-us, -i, n., f. (Ἅλιαρτος) = town in Bœotia.

Hălĭcarnassĭ-us, -a, -um (Ἁλικαρνασσιος) = belonging to Halicarnassus.

Hămĭlc-ăr, -ăris, m. (Ἀμίλκας), father of Hannibal.

Hamm-ōn, -ōnis, m., or Amm-ōn, -onis, m. (Ἄμμων), surname of Libyan Juppiter.

Hannĭb-ăl, -ălis (Ἀννίβας), the great Carthaginian general.

hărusp-ex, -ĭcis, m. (ἱερόσκοπος) = soothsayer.

Hasdrūb-ăl, -ălis, m. (Ἀσδρούβας), (1) son-in-law and successor of Hamilcar; (2) brother of Hannibal.

hast-ă, -ae, f. = lance, spear; the sign of a public auction.

hastīl-ĕ, -is, n. (hasta) = spear-handle.

haud (haut), adv. = not.

Hellespont-us, -i, m. (Ἑλλήσποντος), the Hellespont.

Helvĭus, C., aedile 199 B.C.

hēmĕrodrŏm-os, -i, m. (ἡμεροδρόμος), plur. hemerodromoe, = courier.

Hēphaestĭ-o, -ōnis, m. (Ἡφαιστίων), general of Alexander the Great.

Hēraclīd-ēs, -ae, m. (Ἡρακλείδης), general of cavalry under Dionysius.

Hercūl-ēs, is, m. (Ἡρακλῆς), Hercules.

hērēdĭt-ās, -ātis, f. (heres) = inheritance.

hērēdĭ-um, -i, n. (heres) = inheritance.

hēr-ēs, -ēdis, m. = heir.

Herm-ae, -ārum, m. (Ἑρμαῖ), heads of the god Hermes or Mercury, which in Athens stood at street corners, in public squares, and even before private houses.

hētaerĭc-ē, -ēs, f. (ἑταιρική) = the Macedonian horse-guards, consisting of native soldiers.

hĭbern-ă, -ōrum, n. (supply *castra*; *hibernus*) = winter-quarters.

hĭbernācŭl-ă, -ōrum, n. (supply *tentoria*; *hibernus*) = winter-quarters.

hĭc, haec, hoc (hi, ce) = this, he; the following; with comp., *the* (more).

hĭc, adv. = here; under these circumstances.

Hĭcēt-ās, -ae, m. (Ἱκέτας), governor of Leontini, in Sicily, 340 B.C.

hĭĕmāl-is, -e (hiems) = winter.

hĭĕmo, 1 (hiems) = to winter

hĭem-s, -is, f. = storm; winter.

hĭlarĭt-ās, -ātis, f. (hilaris) = cheerfulness.

Hĭlōt-ae, -ārum, m. (Εἵλῶται) = Helots.

hinc, adv. (hic) = hence; hereafter.

Hipparĭn-us, -i, m. (Ἵππαρῖνος), (1) father of Dion; (2) son of Dionysius the elder.

Hipp-ō, -ōnis, m. (Ἱππών), town near Carthage.

Hippŏnĭc-us, -i, m. (Ἱππόνικος), father-in-law of Alcibiades.

hirt-us, -a, -um = rough, hairy, shaggy.

Hispānĭ-ă, -ae, f. = Spain, Nearer and Further.

Hĭs-tĕr, -tri, m. (Ἴστρος), the Danube.

Digitized by Google

Histiae-us, -i, m. (Ἱστιαῖος), governor of Miletus.
histŏrĭ-ă, -ae, f. (*ἱστορία*) = history.
histŏrĭc-us, -i, m. (*ἱστορικός*) = historian.
hōc, adv. (old form of huc) = here, hither.
hŏdĭē, adv. (hoc die) = to-day.
Hŏmēr-us, -i, m. (Ὅμηρος), Homer.
hŏm-o, -ĭnĭs, m. = man, person.
hŏnest-ās, -ātis, f. (honestus) = honesty, honour.
hŏnest-us, -a, -um (honos) = honourable.
hŏnŏr, see *honos*.
hŏnōrāt-us, -a, -um (honos) = honoured.
hŏnōrĭfĭc-us, -a, -um (honos, facio) = honourable, complimentary.
hŏn-os, -ōris, m. = honour, glory; office.
hortāt-ŭs, -ūs, m. (hortor) = exhortation.
Hortensĭus, Q., Roman orator, fl. 89-68 B.C.
hortor, 1 = to exhort, encourage.
hort-us, -i, m. (*χόρτος*) = garden, pleasure-park.
hosp-ĕs, -ĭtĭs, m. = guest, friend.
hospĭtĭ-um, -i, n. (hospes) = guest-friendship.
hostĭ-ă, -ae, f. = victim.
host-is, -is, m. = enemy, traitor.
HS., contr. for sestertia.
hūc, adv. (hic) = here, hither.
hūmānĭt-ās, -ātis, f. (humanus) = courtesy; culture.
hūmān-us, -a, -um (homo) = human.
hūmĭl-is, -e (humus) = low, short; small, humble, mean.
hūmo, 1 (humus) = to bury.
Hystasp-ēs, -is, or -i, m. (Ὑστάσπης), father of Darius.

I.

Ibĭ, adv. (is) = there.
Ibĭdĕm, adv. = on the spot.
Ico, īci, ictum, 3 = to strike.
Idem, ĕădem, ĭdem (is, suffix dem) = the same, likewise; on the contrary.
Idĕō = on that account, therefore.
Idōnĕ-ŭs, -a, -um = fit, suitable.
Igĭtŭr, adv. = therefore, accordingly.
Ign-is, -is, m. = fire; plur., watch-fires.
Ignōmĭnĭ-ă, -ae, f. (in, nomen) = disgrace.
Ignōrantĭ-ă, -ae, f. (ignōro) = ignorance.
Ignōro, 1 (in, (g)nosco) = not to know, to be ignorant.
Ig-nosco, -nōvi, -nōtum, 3 (in, (g)nosco) = to pardon (dat.).
Ignōt-us, -a, -um (in, (g)notus) = unknown, unknowing.
Illacrĭmo, or illacrŭmo, 1 (in, lacrimo) = to weep over (dat.).
Illĕ, illă, illŭd, (is -le) = that, that famous; *hic . . . ille* = the latter . . . the former.
Illō, adv. (ille) = there, thither.
Illūc, adv. (ille) = there, thither.
Illūd-o, -si, -sum, 3 (in, ludo) = to mock, deceive.
Illustr-is, -e (in, luceo) = noble, famous, illustrious.
Illustro, 1 (illustris) = to ennoble; illustrate.
Im, in, compounds, see in.
Imāg-o, -ĭnĭs, f. (imitor) = image, portrait, representation.
Imb-ŭo, -ŭi, -ūtum, 3 = to imbue, fill.
Imĭtāt-ŏr, ōris, m. (imitor) = imitator.
Imĭtŏr, 1 = to imitate.
Immĕr-ens, -entis (in, mereo) = undeserving, innocent.
Immĭn-ĕo, -ŭi, 2 = to overhang, threaten.

Digitized by Google

immĭn-ŭo, ŭi, -ūtum, 3 = to diminish, weaken.
im-mitto, -mīsi, -missum, 3 = to drive against, let slip on.
immŏdĕrāt-us, -a, -um (modus) = unbridled.
immŏdestĭ-ă, -ae, f. (modestus) = intemperate conduct, licentiousness.
immŏlo, 1 (in, mola) = to sacrifice.
immortāl-is, -e (mors) = immortal.
impărāt-us, -a, -um = unprepared.
impĕdĭment-um, -i, n. (impedio) = hindrance; plur., baggage.
impĕd-Io, -īvi, -ītum, 4 (in, pes) = to hinder, obstruct, retard.
im-pello, -pŭli, -pulsum, 3 (in, pello) = to drive, move, urge.
im-pendĕo, 2 = to overhang, threaten.
impens-ă, -ae (impendo) = cost, expense.
impĕrāt-ŏr, -ōris, m. (impero) = commander, general, emperor.
impĕrātōrĭ-ūs, -a, -um (imperator) = princely.
impĕrītē, adv. (imperitus) = unskilfully.
impĕrīt-us, -a, -um (peritus) = unskilled (gen.).
impĕrĭ-um, -i, n. (impero) = command, power, rule, sway.
impĕro, 1 (in, paro) = to command, rule; to demand, exact.
impert-Io, -īvi, -ītum, 4 (in, partio) = to share, communicate.
impĕtro, 1 (in, patro) = to obtain, accomplish.
impĕt-ūs, -ūs (in, peto) = attack, charge.
impĭ-gĕr, -gra, -grum = active, vigorous.
impĭ-us, -a, -um = impious, godless.
implācābĭl-is, -e, (plāco) = implacable, irreconcilable.
implĭ-co, -cāvi, or -cui, -cātum, or -cĭtum, 1 = to involve; *in morbum implicitus* = having fallen sick of a disease.
im-pōno, -pŏsŭi, -pŏsĭtum, 3 = to place on or in; to deceive.
impŏt-ens, -entis = ungovernable.
impraesentĭārum, (= in praesentia rerum) = for the present.
imprimis (in, primus) = especially.
imprūd-ens, -entis = unforeseeing, imprudent; unawares.
imprūdentĕr adv. (imprudens) = imprudently.
imprūdentĭ-ă, -ae, f. (imprudens) = unforeseeing, imprudent.
impugno, 1 = to attack.
impuls-us, -ūs, m. (impello) = instigation.
impūnē, adv. (in, poena) = with impunity.
im-us, -a, -um = lowest
in, prep. with abl. = in, on, at, during, among.
in, prep. with acc. = into, to, for, against.
inān-is, -e = empty.
incendĭ-um, -i, n. (incendo) = fire, burning.
in-cendo, -cendi, -censum, 3 (in, candeo) = to set fire to, inflame, embitter, excite.
incept-um, -i, n. (incipio) = beginning, undertaking.
in-cĭdo, -cĭdi, -cāsum, 3 (in, cado) = to fall into, fall in with; to arise.
in-cīdo, -cīdi, -cīsum, 3 (in, caedo) = to cut out on, carve on.
in-cĭpĭo, -cēpi, -ceptum, 3 (in, capio) = to begin.

Digitized by Google

incito, 1 = to spur on.
inclino, 1 (κλίνω) = to drive in, to force out of line.
incognĭt-us, -a, -um (in, cognosco) = unknown.
incŏl-ă, -ae, m. (incolo) = inhabitant.
in-cŏlo, -cŏlŭi, -cultum, 3 = to inhabit.
incŏlŭm-is, -e = safe, sound; in safety.
incŏlŭmĭt-ās, -ātis, f. (incolumis) = safety.
incommŏd-um, -i, n. (incommodus) = disaster, disadvantage.
incommŏd-us, -a, -um = unsuitable.
inconsĭdĕrāt-us, -a -um (considero) = thoughtless, heedless.
incrēdĭbĭl-is, -e (credo) = incredible, extraordinary.
incūrĭ-ă, -ae, f. (cura), carelessness, negligence.
in-curro, -curri, -cursum, 3 = to charge, attack.
indĕ, adv. (is) = thence, then, after that.
in-dex, -dĭcis, m. (indĭco) = informer.
indĭcĭ-um, -i, n. (index) = information; sign.
in-dĭco, -dixi, -dictum, 3 = to declare (war on) (dat.).
indĭco, 1 (indĭco) = to show, betray.
indĭdem, adv. (inde, idem) = from the same place.
indĭg-ĕo, -ŭi, 2 (in, egeo) = to want, need.
indignē (indignus) = unwillingly.
indignor, 1 (indignus) = to be displeased.
indign-us, -a, -um = unworthy, undeserved.
indĭlĭg-ens, -entis = careless, unpunctual.
indŏl-ēs, -is, f. = nature, disposition.
in-dūco, -dūxi, -ductum, 3 = to lead into; to introduce.
indulgentĭ-ă, -ae (indulgeo) = indulgence.
indul gĕo, -si, -tum, 2 = to indulge (dat.).
industrĭ-ă, -ae, f. (industrius) = diligence, industry.
indūtĭ-ae, -ārum, f. = truce.
in-ĕo, -ĭi, -ĭtum, -īre = to enter, begin; *consilium v. rationem* = to form a plan; *gratiam* = to win favour.
inĕrm-is, -e (in, arma) = unarmed.
inertĭ-ă, -ae, f. (iners) = laziness.
inexercĭtāt-us, -a, -um = untrained.
infāmĭ-ă, -ae, f. (infamis) = notoriety, disgrace.
infām-is, -e (in, fama) = ill-famed, notorious; disgraceful.
infāmo, 1 (infamis) = to calumniate.
infect-us, -a, -um (in, facio) = undone; *infectis rebus* = without success, without accomplishing anything.
infĕrĭ-ŏr, -us, gen. -ōris (inferus) = lower.
in-fero, -tŭli, -lātum (illatum) -ferre = to carry in, convey, throw; to introduce; *inferre signa* = to charge; *inferre bellum* = to carry the scene of war (to), to make war on (dat.).
infest-us, -a, -um (fendo) = bitter, hostile.
infĭmus or **īmus**, superl. of (inferus) = lowest.
infĭnĭt-us, -a, um (finis) = endless.
infirm-us, -a, -um = weak, feeble.

Digitized by Google

infĭtiās, acc. (infitior), *īre* = to deny.
in-fŏdĭo, -fōdi, -fossum, 3 = to bury.
ingĕnĭ-um, -i, n. = ability, character.
ingrātīs (ingratis), adv. (in, gratia) = unwillingly.
ingrāt-us, -a, -um = unpleasant; unthankful.
in-ĭcĭo, -jeci, -jectum, 3 (in, jacio) = to throw on; to cause.
ĭnĭmĭcĭtĭ-ā, -ae, f. (inimicus) = enmity.
ĭnĭmĭc-us, -a, -um (in, amicus) = hostile; dangerous; an enemy.
ĭnĭtĭ-um, -i, n. (ineo) = beginning.
injūrĭ-ā, -ae, f. (in, jus) = wrong, injury.
injustē, adv. (injustus) = unjustly.
in-nĭtor, -nixus sum, -nīti = to rest on.
innŏc-ens, -entis = innocent.
innŏcentĭ-ā, -ae, f. (innocens), = innocence, integrity.
innoxĭ-us, -a, -um (in noxa) = innocent.
ĭnŏpĭ-ā, -ae, f. (inops) = want, destitution.
inopĭn-ans, -antis (in, opinor) = unexpectedly.
inŏpĭnāt-us, -a, -um (in, opinor) = unexpected.
in-ops, ŏpis = poor, destitute.
inpraesentĭārum, see impr.
inprimis, see imp.
in-quam, -quĭs, -quĭt, def. = say always parenthetic.
inscĭ-'ens, -entis (in, scio) = unknowing, unaware.
inscĭtĭ-ā, -ae, f. (inscitus) = ignorance, unskilfulness.
inscĭ-us, -a, -um (in, scio = ignorant, uninitiated.
in-scrĭbo, -scripsi, -scriptum, 3.
in-sĕquor, -sĕcutus sum, 3 = to follow, pursue.
inserv-ĭo, -īvi (-ĭi), -ītum, 4 = to serve, devote oneself, to aim at (dat.).
in-sĭdĕo, -sēdi, -sessum, 2 = to hold, occupy.
insĭdĭ-ae, -ārum, f. (insideo) = ambush, plot.
insĭdĭāt-ŏr, -ōris, m. (insidior) = one who lies in ambush, assassin, conspirator.
insĭdĭor, 1 (insidiae) = to lie in ambush.
insignĭtĕr, adv. (insignis) = remarkably, strikingly.
insŏl-ens, -entis (in, soleo) = unusual, unsuitable.
insŏlentĭ-ā, -ae, f. (insolens) = pride, insolence.
instĭt-ŭo, -ŭi, -ūtum, 3 (in, statuo) = to arrange, erect; to undertake, begin.
institūt-um, -i, n. (instituo) = arrangement, custom; constitution (of a country); principle (of life).
in-sto, -stĭti, -stātum, 1 = to press hard on; to be at hand, to be present, to threaten; *instantia* = the present.
in-strŭo, -struxi, -structum, 3 = to erect, arrange, draw up.
insuēt-us, -a, -um = unaccustomed.
insŭl-ā, -ae, f. = island; the old town of Syracuse, because on the island of Ortygia.
in-sum, -fŭi, -esse = to be in.
intĕ-gĕr, -grā, -grum (in tango) = fresh.
integrĭt-ās, -ātis, f. (integer) = uprightness, honesty, integrity.
intel-lĕgo, -lexi, -lectum, 3 (inter, lego), = to perceive, see, recognise.
intempĕr-ans, -antis, = immoderate.
intempĕrantĕr, adv. (intemperans) = immoderately.

Digitized by Google

intempĕrantĭ-ă, -ae, f. (intemperans) = want of restraint, incontinence; pride, haughtiness.
intĕr, prep. with acc. = among, between.
inter-cēdo, -cessi, -cessum, 3 = to occur, intervene.
inter-dīco, -dixi, -dictum, 3 = to forbid; *quod non poterat interdici socero* (abl.) *genero* (dat.) = because the son-in-law could not be cut off from the father-in-law's society.
interdiū, adv. (inter, dies) = by day.
interdum, adv. = sometimes, often.
intĕrĕā, adv. = meanwhile.
intĕr-ĕo, -ĭi, -ĭtum, -īre = to perish, disappear.
interfect-ōr, ōris, m. (interficio) = murderer.
inter-fĭcĭo, -fēci, -fectum, 3 (inter, facio) = to kill, slay, annihilate.
intĕrĭm, adv. = meanwhile.
intĕr-ĭmo, -ēmi, -emptum, 3 (inter, emo) = to put out of the way; kill.
intĕrĭ-ŏr, -ūs, gen. -ōris, comp. (inter) = inner, secret.
intĕrĭt-ŭs, -ūs, m. (intereo) = ruin, death.
internĕcĭ-o, or **internĭcĭ-o**, -ōnis, f., (inter, neco) = annihilation.
internuntĭ-us, -i, m. = messenger.
inter-pōno, -pŏsŭi, -pŏsĭtum, 3 = to interpose, put forward.
interprĕtor, 1 (interpres) = to interpret, show.
interrŏgo, 1 = to ask.
inter-sĕro, -sĕrŭi, -sertum, 3 = to allege, offer.
inter-sum, -fŭi, -esse = to be between, be present at, take part in, witness.
intestīn-um, -i, n. = intestine, entrails.
intĭmē, adv. (intimus) = intimately, familiarly.
intĭm-us, -a -um, superl. (inter) = inmost; confidential; familiar; subst., intimate friend.
intrā, prep. with acc. = within.
intro, 1 = to enter.
intrŏ-ĕo, -ĭi, -ĭtum, -īre = to enter.
intrŏĭt-ŭs, -ūs, m. (introeo) = entrance.
intro-mitto, -mīsi, -missum, 3 = to admit.
intŭ-ĕŏr, -ĭtus sum, 2 = to look at, regard, consider.
inūtĭl-ĭs, -e = useless.
invā-do, -si, -sum, 3 = to invade, attack.
in-vĕhor, -vectus sum, 3 = to attack, inveigh against.
in-vĕnĭo, -vēni, -ventum, 4 = to find.
invent-um, -i, n. (invenio) = discovery, invention, contrivance.
invĕtĕr-asco, -āvi, 3 (vetus) = to grow old, continue long.
invĕtĕrāt-us, -a, -um (invetero) = deep-rooted, inveterate.
invict-us, -a, -um (vinco) = unconquered.
in-vĭdĕo, -vīdi, -vīsum, 2 = to envy, grudge.
invĭdĭ-ă, -ae, f. (invĭdus) = envy, ill-will, hatred, jealousy, unpopularity.
invĭd-us, -a, -um (invideo) envious, jealous.
invĭŏlāt-us, -a, -um (violo) = unharmed.
invĭs-us, -a, -um (invĭdeo) = hated.
invĭto, 1 = to invite.
invīt-us, -a, -um = unwilling; *me invito* = against my will.
invŏcāt-us, -a, -um (vŏco) = uninvited.

Digitized by Google

Iōn-es, -um, m. ('Ιωνες) = the Ionians.
Iōnĭ-ă, -ae, f. ('Ιωνία), Ionia, in Asia Minor.
Iphĭcrăt-ēs, -is, m. ('Ιφικράτης), an Athenian general, died 353 B.C.
Iphĭcrătens-ēs, -ĭum, m. = of Iphicrates.
ip-sĕ, -să, -sum (gen. -sius, dat. -si) = self, very; *re ipsa* = in reality; *ipso aspectu* = by their very look; *ipso tempore* = in the nick of time. Sometimes it can be translated by *even*.
Ir-ă, -ae, f. = anger, indignation.
ir-ascor, -ātus sum, 3 (ira) = to be angry.
Irāt-us, -a, -um (ira) = angry.
ir-rīdĕo, -rīsi, -rīsum, 2 (in rideo) = to mock, scorn, laugh at.
Is, ĕă, ĭd = he, she, it; that, such; *in eo* = at this juncture; *in eo esse, ut*, &c. = to be on the point of; *non is sum qui* = I am not the man to.
Ismēnĭ-ās, -ae, m. ('Ισμηνίας) = a Theban, fl. 368 B.C.
istĕ, istă, istŭd (is, te) = that of yours, that near you, or of which you speak.
Istĕr, see Hister.
ĭtă. adv. (is) = so, thus.
Ităl-ĭ-ă, -ae, f. = Italy.
Ităllc-us, -a, -um (Italia) = Italian.
ĭtăque = and so, therefore, accordingly.
ĭtĕm, adv. (is) = likewise.
ĭtĕr, ĭtĭnĕrĭs, n. (eo, ire) = journey, road; *in itinere* = in marching order.
ĭtĕrum, adv. = a second time.

J

jăc-ĕo, -ŭi, -ĭtum, 2 = to lie; to be killed; to dwell.
jăcĭo, -jēci, jactum, 3 = to throw.
jacto, 1 (intens. of jacio) = to toss about.
jām, adv. = already, now; *jam non* = no longer; *jam tum* = even then.
jānŭ-a, -ae, f. = door (of a house).
Jās-ōn, -ŏnis, m. ('Ιάσων), Jason, tyrant of Pherae in Thessaly, 380 B.C.
jŏcŏr, 1 (jocus) = to jest.
jŏcōsē, adv. (jocosus) = jestingly.
jŏc-us, -i, m. = jest.
jŭbĕo, jussi, jussum, 2 = to order, determine.
jūcund-us, -a, -um (juvo) = pleasant, delightful.
jūd-ex, -ĭcis, m. (jūs) = judge.
jūdĭcĭ-um, -i, n. (judex) = judgment, trial, verdict.
jūdĭco, 1 (jūs, dīco) = to judge, determine, believe, declare.
jūgĕr-um, -i, n. (jugis, hanging together) = acre (gen. pl. jugerum, dat. jugeribus).
jūgŭlo, 1 (jugulum) = to murder.
jūment-um, -i, n. (jungo) = a beast of burden; a riding horse.
jungo, junxi, junctum, 3 = to join, yoke.
Juppĭter, Jŏvis, m. = Juppiter.
jurisconsultus = a man skilled in law, see under *consultus*.
jūro, 1 (jus) = to swear.
jūs, jūris, n. = right, law, privilege, trial.
jūsjūrand-um, -i, n. = oath.
juss-um, -i, n. (jubeo) = order.
juss-ūs, -us, m. (jubeo) = order.
justĭtĭ-a, -ae, f. (justus) = justice.
juvenc-us, -i, m. (juvenis) = bullock.
jūvo, jūvi, jūtum, 1 = to help, assist.

Digitized by Google

juxtā, adv. and prep. with acc. (jungo) = near by.

K

Kălendae, Calends, see Calendae.

L

L., abbreviation for Lucius.
Lăbĕ-o, -ōnis, m. = a surname of the Fabii.
lăb-ŏr, -ōris, m = work, trouble, effort.
lăbōrĭōs-us, -a, -um (labor) = vigorous; troublesome.
lăbōro, 1 (labor) = to labour, exert oneself.
Lăcĕdae-mŏn, -mŏnis, acc. -mŏna, loc. mŏni, f. (Λακεδαίμων) = Sparta.
Lăcĕdaemŏnĭ-us, -i, m. (Λακεδαιμόνιος) = Lacedaemonian.
lăcess-o, -īvi, -ītum, 3 (intens. of lacio) = to provoke, challenge.
Lăc-ō, -ōnis, m. (Λάκων) = Lacedaemonian.
Lăcōnĭc-ē, -ēs, f. (Λακωνική) = Laconia.
lacrĭm-ă, -ae, f. (δάκρυ) = a tear.
lacrĭmo, 1 (lacrima) = to weep.
laedo, laesi, laesum, 3 = to injure, insult.
laetĭtĭ-ă, -ae, f. (laetus) = joy.
Lămăch-us, -i (Λαμαχος), an Athenian general.
Lampr-us, -i, m. (Λάμπρος), a Greek musician.
Lampsăc-us, -i, f. (Λάμψακος), a city in Mysia, on the Hellespont.
Laphystĭ-us, -i, m. (Λαφύστιος), a Syracusan.
lapĭdĕ-us, -a, -um (lapis) = stone.
lăpĭs, -ĭdis, m. (λᾶς) = stone; milestone.
largītĭ-o, -ōnis, f. (largior) = extravagance, largess; bribery.
lassĭtūd-o, -ĭnis, f. (lassus) = weariness.
lātē, adv. (latus) = widely, far and wide.
lăt-ĕo, -ŭi, 2 (λήθω) = to lie hid; be unknown.
Lătīnē, adv. (Latinus) = in Latin.
laudātĭ-o, -ōnis, f. (laudo) = praise.
laudo, 1 (laus) = to praise, approve of.
laurĕ-us, -a, -um (laurus) = bay (adj.).
laus, laudis, f. = praise, honour, renown, renowned deed; plur., panegyrics.
lautē, adv. (lautus) = magnificently.
laut-us, -a, -um (lavo) = magnificent.
laxo, 1 (laxus) = to unloose, loosen.
lectĭc-ă, -ae, f. (lectus) = a litter.
lectĭcŭl-ă, -ae, f. (dim. of lectica) = bier.
lectĭ-o, -ōnis, f. (lego) = lecture.
lect-ŏr, -ōris, m. (lego) = reader.
lect-us, -i, m. = couch, bed.
lēgātĭ-o, -ōnis, f. (lēgo) = embassy.
lēgāt-us, -i, m. (lēgo) = ambassador; lieutenant-general.
lēgĭtĭm-us, -a, -um (lex) = lawful, legal; *legitima quaedam* = certain legal forms.
lĕgo, lēgi, lectum, 3 (λέγω) = to gather, pick; to read.
Lemnĭ-i, -ōrum, m. (Λήμνιοι), the Lemnians.
Lemn-ŏs, -i, f. (Λῆμνος), acc. *Lemnum*, an island off the Troad.
lēn-īo, -īvi, -ītum, 4 (lenis) = to soften, assuage; to appease, pacify.
lĕ-o, -ōnis, m. (λέων) = a lion.

Digitized by Google

Lĕōnĭd-ās, -ae, m. (Λεωνίδας), Spartan king, killed at Thermopylae, 480 B.C.

Lĕōnnāt-us, -i, m. (Λεόννατος), one of the generals of Alexander the Great.

Lĕōtychĭd-ēs, -is, m. (Λεωτυχίδης), son of Agis, King of Sparta.

lĕp-ōs, -ōris, m. = wit, humour.

Lesb-ōs, -i, f. (Λέσβος), the island of Lesbos.

lēt-um, -i, n. ((*de*) *leo*) = death (by violence).

Leucŏsўr-i, -ōrum, m. (Λευκοσυροι), a people in Cappadocia.

Leuctr-ă, -ōrum, n. pl. (Λεῦκτρα), a town in Boeotia.

Leuctrĭc-us, -a, -um (Λευκτρικός), = of or near Leuctra.

lĕv-is, -e = light; active; slight, unimportant; fickle.

lĕvo, 1 (levis) = to lighten, relieve.

lex, lēgis, f. (lĕgo = to speak out), law, proposal, condition.

lĭbentĕr, adv. (libens) = willingly, gladly.

lĭb-ĕr, -ĕrā, -ĕrum = free.

lĭb-ĕr, -ri, m. = book.

lĭbĕrāl-is, -e (liber) = noble; open-handed.

lĭbĕrālĭt-ās, -ātis (liberalis) = generosity, liberality.

lĭbĕrālĭtĕr, adv. (liberalis) = readily, liberally.

lĭbĕrāt-ōr, -ōris, m. (libero) = freer.

lĭbĕrē, adv. (līber) = freely; immoderately, extravagantly; *liberius* = with too great freedom.

lĭbĕr-i, -ōrum, m. (līber) = children.

lĭbĕro, 1 (līber) = to set free, relieve; to acquit.

lĭbert-ās, -ātis, f. (līber) = freedom.

lĭb-ĕt, -ŭit or -ĭtum est, 2 = to please.

lĭbĭdĭnōs-us, -a, -um (libido) = licentious, profligate.

lĭbĭd-o, -ĭnis, f. (libet) = passion, pleasure.

lĭbrārĭ-us, -i, m. (līber) = copyist, secretary.

lĭcentĕr, adv. (licet) = freely, unrestrainedly.

lĭcentĭ-ă, -ae, f. (licet) = license, profligacy.

lĭc-ĕt, -ŭit or -ĭtum est, 2 = it is allowed.

lignĕ-us, -a, -um (lignum) = wooden.

lign-um, -i, n. = wood.

Lĭg-ūr, -ūris (Λίγυρ) = Ligurian.

līm-ĕn, -ĭnis, n. = threshold.

lingŭ-ă, -ae, f. (lingo) = tongue.

lintĕ-us, -a, -um (linum) = linen.

līs, lītis, f. = dispute, process; fine.

lĭttĕr-ă, -ae, f. (lino) = letter (of the alphabet); plur., a letter; literature.

lĭttĕrāt-us, -a, -um (litterae) = lettered, well-educated.

lĭt-us, -ōris, n. = shore.

lŏcŭ-p'ēs, -plētis (locus, pleo) = rich.

lŏcūplētō, 1 (locuples) = to enrich.

lŏc-us, -i, plur. -i and -a, m. and n. = room, place; *loco* with gen. = instead of; *honesto loco* = of good family; it also means opportunity, occasion.

longē, adv. (longus) = far, long.

longinqu-us, -a, -um (longus) = long.

long-us, -a, -um = long; *navis longa* = a warship; *longum est* = it would be tedious, or too long.

Longus, Ti. Sempronius, consul 218 and 194 B.C.

Digitized by Google

lŏquor, lŏcūtus sum, 3 = to speak, say.
lōrīc-a, -ae, f. (lorum) = breastplate (originally of leather).
lōr-um, -i, n. = a thong, strap.
Lūcān-i, -ōrum, n. (*Λευκανοί*) = the Lucanians, in the south of Italy.
Lucrētius, T. Carus, a Roman poet, contemporary of Cicero.
lucr-um, -i, n. = gain.
luctor, 1 = to struggle, strive.
Lūcullus, L. Lĭcĭnĭus = Roman consul 74 B.C., general against Mithridates.
lūc-us, -i, m. = grove, wood.
lūd-us, -i, m. = game; school; plur., plays, games.
lumb-us, -i, m. = loin.
lūm-ĕn, -ĭnis, n. (lūceo) = light.
Lūsitān-i, -ōrum, m. = Lusitanians, in Portugal.
Lūtātius, C., Catulus, consul, 242 B.C., conquered the Carthaginians at the Aegates.
luxūrī-ă, -ae, f. (luxus) = luxury, extravagance.
luxūrĭōsē, adv. (luxuriosus) = luxuriously.
luxūrĭōs-us, -a, -um (luxuria) = luxurious.
Lȳc-ō, -ōnis, m. (*Λύκων*), a Syracusan.
Lȳc-us, -i, m. ((*Λύκος*), father of Thrasybulus.
Lȳdī-ă, -ae, f. (*Λυδία*), in Asia Minor.
Lȳd-i, -ōrum, m. (*Λυδοί*) = the Lydians.
Lȳsand-ĕr, -ri, m. (*Λυσανδρος*), the Spartan General at Aegos Potamoi, 406 B.C.
Lȳsĭmăch-us, -i, m. (*Λυσίμαχος*), = one of the generals of Alexander the Great.
Lȳs-ĭs, -ĭdis, m. (*Λῦσις*), a Pythagorean philosopher, fl. 390 B.C.

M.

Măcĕd-o, -ŏnĭs, m. (*Μακέδων*) = Macedonian.
Măcĕdŏnĭ-ă, -ae, f. (*Μακεδονία*), Macedonia.
Macrŏchīr (*Μακροχειρ*) = Long-hand, a surname of Artaxerxes I. of Persia.
măcŭlo, 1 (macula) = to stain, dishonour.
măgis, adv. (stem, mag in magnus) = more, better; *eo magis quod* = all the more that; *etiam magis* = still more; *nihilo magis* = no more, just as little.
măgist-ĕr, -ri, m. (magis) = master; *m. equitum* = Master of the Horse, second in command to the Dictator.
măgistrāt-ūs, -ūs, m. (magister) = magistrate; office, magistracy.
Mag-nēs, -nētis, m. (*Μάγνης*) = Magnesian.
Magnēsī-ă, -ae, f. (*Μαγνησία*), town in Caria.
magnĭfĭcē, adv. (magnificus) = splendidly, royally.
magnĭfĭc-us, -a, -um (magnus, facio), comp. -entior, -entissimus = fond of show; splendid, glorious.
magnĭtūd-o, -ĭnis, f. (magnus), = size, number, quantity, greatness.
magnŏpĕrĕ, adv. (magno opere) = greatly.
magn-us, -a, -um (*μεγας*), comp. *major*, *maximus* = large, great, important; *magni* = at a high price, highly; *magno natu* = aged, advanced in years; *major natu* = older; *majores* = ancestors.
Magnus, surname of Alexander.
Măg-ō, -ōnis, m. (*Μάγων*), brother of Hannibal.
măjest-ās, -ātis, f. (mag. in magnus) = majesty, dignity.

Digitized by Google

mălĕ, adv. (malus) = badly.
mălĕdīc-us, -a, -um (male, dico) comp. -entior, -entissimus = evil-speaking, calumniating.
mălĕfīc-us, -a, -um (male, facio), comp. -entior, -entissimus = malevolent, wicked, vicious.
mălĭtĭōsē, adv. (malitiosus = with ill intent, maliciously.
mālo, mālŭi, malle (mag-volo) = to prefer, wish rather.
măl-us, -a, -um, comp. pejor, pessĭmus = wicked, ill, evil; *mala* = evils, misfortunes.
Mămerc-us, -i, m., tyrant of Catana in Sicily.
man-ceps, -cĭpis, m. (manus, capio) = contractor.
mandāt-um, -i, n. (mando) = order, commission, instructions.
mando, 1 (manui-do) = to commit, order.
Mandrŏcl-ēs, -is, m. (*Μανδροκλῆς*) = Persian general.
măn-eo, -si, -sum (*μενω*) = to stay, remain.
Manlĭŭs (Cn. Manlius Volso), Roman consul, 189 B.C.
Mantĭnē-a, -ae, f. (*Μαντίνεια*), a city in Arcadia, the scene of the victory and death of Epaminondas.
mănŭbĭ-ae, -ārum, f. (manus) (1) money from sale of booty (opp. to praeda); (2) booty.
măn-ūs, -ūs, f. (1) hand; (2) band of men.
Mărăth-ōn, -ōnis (*Μαραθών*), a town in the east of Attica, where Miltiades defeated the Persians 490 B.C.
Mărăthōnĭ-us, -a, -um, of Marathon, Marathonian.
Marcellus (M. Claudius), (1) Roman consul 212 B.C., taker of Syracuse; (2) consul, 183 B.C., the year of Hannibal's death; (3) consul, 50 B.C., nephew of Octavian.
măr-ĕ, -is, n. = sea, abl. *mari*.
maritĭm-us, -a, -um (mare) = sea, maritime.
Mărĭus, C., consul 85 B.C., son of Sulla's rival.
Massăgĕt-ae, -ārum, m. (*Μασσαγέται*), a Scythian people, east of the Caspian sea.
mā-tĕr, -tris, f. (*μήτηρ*) = mother.
materfamilias, see familia.
matrĭcīd-a, -ae, m. (mater, caedo) = a matricide.
matrimon-ium, -ii, n. (mater) = wedlock.
mātūrē, adv. (maturus) = speedily.
matūro, 1 (maturus) = to hasten.
maxĭmē = most, especially.
mĕdĕor, 2 = to cure (dat. or acc).
Mēdī-a, -ae, f. (*Μηδια*), a country in Asia, south of the Caspian sea.
mĕdĭcīn-a, -ae, f. (medicus) = medicine.
mĕdĭc-us, -i, m. (medeor) = a physician.
Mēdĭc-us, -a, um, Median (*Μηδικός*).
mĕdimn-us, -i, m. (*μέδιμνος*,) = a Greek bushel, containing six, or according to Nep. seven, Roman modii.
mĕdĭŏcr-is, -e, (medius) = moderate; *non mediocris* = remarkable.
mĕdĭtor, 1 = to consider, meditate.
Mēd-us, -a, um. (*Μῆδος*) = Median.
mel, mellis, n. (*Μέλι*) = honey.
mĕmĭnī, mĕmĭnisse, defect., = to remember.
mĕm-ŏr, -ŏris (memini) = mindful of.
mĕmŏrī-a, -ae, f. (memor) = (1)

Digitized by Google

recollection; (2) historical account.

mĕmŏro, 1 = to relate.

mendāc-ĭum, -ii, n. (mendax, mentior) = falsehood.

Mĕnĕclīd-ēs, -ae, acc. -en, voc. -ă, m. (Μενεκλείδης), a Theban.

Mĕnĕlāi portus (Μενελάου λιμήν), port of Marmarica in Africa, west of Egypt.

Mĕnesthĕŭs, -ĕi, acc. ĕă (Μενεσθέυς), son of Iphicrates the Athenian.

mens, mentis, f. (μεν in μένω, μένος) = disposition, mind, intellect, purpose.

mens-ă, -ae, f. = table, a course; *mensa secunda* = dessert.

mens-is, -is, m. (μήν) = month.

mensūr-a, -ae, f. (metior) = measure.

mentĭ-o, -ōnis, f. = mention.

men-tĭor, -tītus, 4 (mens) = to lie.

mercennārĭ-us, -a, -um (merces) = adj., hired for wages, mercenary; noun, hired servant.

mer-cēs, cēdis, f. (mereo) = pay, reward.

Mercŭr-ĭus, -ii, m. (merx, mercor), (Ἑρμῆς), son of Juppiter and Maia.

mĕr-ĕo, -ŭi, -ĭtum, 2 = to earn, deserve.

mĕr-eor, -ĭtus sum, 2 = to deserve; *de aliquo mereri* = to serve any one.

mĕrĭdĭ-ēs, -ēi, m. (medius dies) = mid-day, south.

mĕrĭtō, adv. (meritum) = with good reason, rightly.

mĕrĭt-um, -i, n. (mereo) = merit, service.

Messēn-ă, -ae, f., or -ē, -es, f. (Μεσσήνη), Messenia in the Peloponnese.

mĕt, suffix with pronouns = indeed.

mĕtall-um, -i, n. (μέταλλον) = mine.

mētĭor, mensus sum, 4 = to measure, judge.

Metrobarzān-es, -is, m. (Μιθροβαρζάνης), father-in-law of Datames.

mĕt-ŭo, -ŭi, -ūtum, 3 (metus) = to fear.

mĕ-us, -a, -um (m. voc. mi), (ἐμος) = my, mine.

Mĭcyth-us, -i, m. (Μίκυθος) = a Theban.

mĭgro, 1 = to migrate, wander, go away.

mĭl-es, -ĭtis, m. (mille) = a soldier.

Mĭlēsĭ-us, -a, -um (Μιλήσιος) = Milesian.

mĭlĭtār-is, -is, -e (miles) = military.

mille, indecl. = a thousand; plur., *milia*.

Mĭltĭād-ēs, -is, m. (Μιλτιάδης), the celebrated Athenian general at Marathon.

Mĭnerv-ă, -ae, f., daughter of Juppiter.

mĭnĭmē, adv. (minimus) = least of all; by no means.

mĭn-or, -us, gen. -ōris (minuo), comp. of *parvus* = smaller, less; younger.

mĭnĭm-us, -a, -um = smallest, very small.

Mĭnŭcĭ-us, (1) Q. Thermus, consul, 193 B.C.; (2) M. Rufus, master of horse with Fabius Cunctator, 217 B.C.

mĭn-ŭo, -ŭi, -ūtum, 3 = to lessen; weaken, impair; *minutus*, small.

mīrābĭl-is, -is, e (miror) wonderful, striking, extraordinary.

mīrābĭlĭtĕr, adv. (mirabilis) = wonderfully. strangely.

mīror, 1 = to wonder, wonder at.

Digitized by Google

mīr-us, -a, -um (miror) = wonderful, strange, extraordinary.
miscĕo, miscŭi, mistum, and mixtum, 2 (*μίγνυμι*) = to mix, mingle; throw into confusion.
misĕrand-us, -a, -um (miseror) = pitiful.
misĕr-ĕor, -ītus sum, 2 (miser) = to pity.
miserĭcordĭ-ă, -ae, f. (miser, cor) = pity, mercy, compassion.
miss-ŭs, -ūs, m. (mitto) = sending, despatching.
Mĭthrĭdāt-ēs, -is, m. (*Μιθριδάτης*) = son of Ariobarzanes.
mitto, mīsi, missum, 3 = to send; hurl; *missum facere* = to set free.
Mnēmōn, see Artaxerxes.
mōbĭl-is, -is, -e (moveo) = movable, changeable, fickle, inconstant.
mōbĭlĭt-ās, ātis, f. (mobilis) = mutability, inconstancy.
Mŏcill-ă, -ae, L. Julius = an ex-Praetor.
mŏdĕrātē, adv. (moderatus) = moderately, temperately.
mŏdĕrātĭ-o, -ōnis, f. (moderor) moderation, temperance.
mŏdĕrāt-us, -a, um (moderor) = moderate, temperate.
modest-us, -a, -um (modus) = moderate, unpretending.
mŏdĭc-us, -a, -um (modus) = unpretending, scanty.
mŏdĭ-us, -i, m. = a Roman corn-measure, a peck.
mŏdŏ, adv. (modus) = only, just, just now; *modo . . . modo*, at one time . . . at another.
mŏd-us, -i, m. = measure, way, manner.
moenĭ-ă, -um, n. pl. (moenio, *i.e.*, munio) = town walls, fortifications.
mōlest-us, -a, -um (moles) = troublesome.
mōl-ĭŏr, -ītus sum, 4 (moles) = to work at, attempt.
Mŏloss-i, ōrum, m. (*Μολοσσοί*) = a people in Epirus.
mōment-um, -i, n. (moveo) = importance, weight.
mŏn-ĕo, -ŭi, -ĭtum, 2 = to remind, warn, advise.
mons, montis, m. = a mountain.
mōnŭment-um, -i, n. (moneo) = monument.
1—**mŏră**, -ae, f. (*μόρα*) = a division of Spartan infantry 400 to 900 men.
2—**mŏr-ă**, -ae, f. = delay, hindrance.
morb-us, -i, m. = disease.
mōr-ĭor, -tŭus, sum, 3 = to die.
mōrŏr, 1 (mora) = to delay, stay.
mors, mortis, f. = death.
mortāl-is, -is, e, (mors) = mortal.
mortĭ-fĕr, -fĕră, -fĕrŭm (mors, fero) = deadly.
mōs, mōris, m. = custom, manner; pl., character, manners; *morem gero* = to humour.
mōt-ŭs, -ūs, m. (moveo) = motion.
mōvĕo, mōvi, mōtum, 2 = to move; induce, lead, determine; break up.
mulct-ă, -ae, f. = fine.
mŭlĭĕbr-is, -is, -e (mulier) = female.
mŭlĭ-ĕr, -ĕrĭs, f. = woman, wife.
mult-a, -ae, f. (mulcta) = fine.
multĭmŏdis, adv. (multis, modis) = in many ways.
multĭplĭco, 1 (multiplex) = to multiply, heighten.
multĭtūd-o, -ĭnis, (multus) = number, crowd, multitude.
1—**multo** (mulcto), 1 = to fine, punish.
2—**multŏ**, adv. (multus) = much, far.

Digitized by Google

multum, adv. (multus) = much, often.
mult-us, -a, -um = much; pl., many.
mundĭtĭ-ă, -ae, f. (mundus) = neatness.
Munichia, see Munychia.
mūnĭcĭpĭ-um, -i, n. = free city, whose inhabitants had the Roman citizenship, but enjoyed self-government.
mūn-ĭo, -īvi, or -ĭi, -ītum, 4 (moenia) = to fortify, protect; pave, construct.
mūnĭtĭ-o, -ōnis, f., (munio) = fortification, rampart.
mūnĭt-us, -a, -um, (munio) = fortified.
mūn-ŭs, -ĕris, n. = office; present.
Mūnȳchĭ-ă, -ae, f. (*Μουνυχία*) = one of the harbours of Athens.
mūr-us, -i, m. = a wall.
mūsĭc-ă, -ae, or -ē, -ēs, f. (*μουσική*) = music.
mūsĭc-us, i, m. (*μουσικός*) = musician.
mūtātĭ-o, -ōnis, f. (muto) = change, overthrow.
Mūtĭn-ă, -ae, f., a town in N. Italy.
mūto, 1 (moveo) = to change.
mūtŭ-us, -a, -um (muto) = mutual, reciprocal.
Mȳcăl-ē, -ēs, f. (*Μυκάλη*), promontory in Ionia.
mȳstērĭ-ă, -ōrum, n. pl. (*μυστήρια*) = mysteries, religious services in honour of Demeter.
Mytĭlēnaē-ī, -ōrum, m. (*Μυτιληναῖοι*) = Mytilenean.
My-ūs, -untis, f. (*Μυοῦς*), town in Caria.

N

năm, conj. = for.
namquĕ, conj. = for.
nanciscor, nactus sum, 3 = to obtain, find, catch (a disease).
narro, 1 = to relate.
nascor, natus sum, 3 = to be born; *quadraginta annos natus* = forty years old.
nātāl-is, -is, -e (natus) = birth-(day).
nātĭ-o, -ōnis, f. (nascor) = tribe, people, birth.
nātīv-us, -a, -um (nascor) = inborn, natural.
năto, 1 (intens. of no) = to swim.
nātūr-ă, -ae, f. (nascor) = nature, character.
nātūrāl-is, -is, -e (natura) = natural.
nāt-ūs, -ūs, m. (nascor) = birth, age.
naufrāgĭ-um, -i, n. (navis, frango) = shipwreck.
naut-ă, -ae, m. (navis) = sailor.
nautĭc-us, -a, -um (*ναυτικός*) = naval.
nāvāl-is, -is, -e (navis) = naval, sea.
nāv-is, -is, f. (*ναυς*) = ship.
Nax-ŏs (-us), -i, f. (*Νάξος*) = island in the Cyclades.
1—nē = not, lest; that . . . not, *ne . . . quidem* = not even.
2—nē, enclitic = whether, or.
nĕc or **nĕquĕ** = neither, nor, and not.
nĕcessārĭō, adv. (necessarius) = necessarily.
nĕcessārĭ-us, -a, -um (necesse) = necessary; closely connected.
nĕcessĕ, indecl. = necessary.
nĕcessĭt-ās, -ātis, f. (necesse) = necessity.
nĕcessĭtūd-o, -ĭnis, f. (necesse) = close connection, relationship (esp. by marriage).
necnĕ = or not.
Nectanĕb-is, or **Necteneb-is**, -idis, m. (*Νεκτάναβις* or *Νεκτανεβώς*), acc., -in; abl., -ĭde, King of Egypt.

Digitized by Google

nĕfās, indecl. = unlawful, shameful; crime.
neglĕgentĕr, adv. (neglegens) = carelessly.
neg-lĕgo, -lexi, -lectum, 3 = to neglect, be indifferent to.
nĕgo, 1 (ne, aio) = to deny, say not; refuse, reject.
nĕgōtĭ-um, -i, n. (nec, ōtium) = business, commission; trouble.
nēmo, nullīus (ne, homo), only sing. = no; no one, nobody; *non nemo* = many a one; *nemo non* = everybody.
Nĕŏcl-ēs, -is and -i, m. (Νεοκλῆς), father of Themistocles.
Nĕontīchōs, n. (Νεοντεῖχος), a castle in Thrace.
Nĕoptŏlĕm-us, -i, m. (Νεοπτόλεμος), a general of Alexander the Great.
nĕp-ōs, -ōtis, m. = grandson.
nept-is, -is, f. (nepos) = granddaughter.
Neptūn-us, -i, m. god of the sea.
nĕquĕ, see nec.
Nĕro, see Claudius.
nēsc-īo, -īvi or -ĭi, -ītum, 4 = not to know; *nescio quo casu*, *modo* = somehow or other; *nescio an* = I am inclined to think.
neu-tĕr, -tra, -trum (ne, uter), gen. -trius = neither.
nĕvĕ, (neu), conj. = neither, with conjunctive.
Nīcān-ŏr, -ŏris, m. (Νικάνωρ), general of Cassander.
Nīcĭ-ās, or -ās, -ae, m. (Νικίας), an Athenian general.
nĭger, nĭgra, nĭgrum = black, dark.
nĭhĭl, contd. nīl, indecl. = nothing; *nihil rerum humanarum* = nothing in human life; *nonnihil temporis* = a considerable time; *nihil non* = everything; *nihil* sometimes means *not at all*.
nĭhĭlōmĭnus = nevertheless, (from with *-ing*).
nĭhĭl-um, -i, n. = nothing; no.
nīl, see nihil.
Nīl-us, -i, m. (Νεῖλος), the Nile.
nĭmĭs, adv. = too, too much.
nĭmĭ-us, -a, -um (nimis) = too great, too high.
Nīsae-us, -i, m. (Νισαῖος), son of the elder Dionysius.
nīsĭ (ni, si), conj. = if not, unless.
nītĭd-us, -a, -um (niteo) = bright, sleek, plump.
nītor, nīsus and nixus sum, 3 = to rest or depend on; to strive (abl.).
no, 1 (νάω) = to swim.
nōbĭl-is, -is, -e (nosco) = distinguished, well-born, noble, illustrious.
nōbĭlĭt-ās, -ātis, f. (nobilis) = renown.
nobĭlĭto, 1 (nobilis) = to make renowned.
nŏc-ĕo, -ŭi, -ĭtum, 2 = to hurt, injure (dat.).
noctū, adv. (nox) = in the night-time, by night.
nocturn-us, -a, -um (noctu) = nightly, in the night.
nōlo, nōlŭi, nolle (ne, volo) = to be unwilling, refuse; *nolite dare* = do not give.
nōmĕn, nōmĭnis, n. (nosco) = name, title; *nomen Romanum* = the whole Roman people.
Nōmentān-um, -i, n. = estate beside Nomentum among the Sabines.
nōmĭnātim, adv. (nomino) = by name, expressly.
nōmĭno, 1 (nomen) = to name, call.
nōn, adv. (ne, unum) = not.

Digitized by Google

nōnāgintā, num. = ninety.
nondŭm, adv. = not yet.
nonnēmo = someone, many.
nonnīhil = something, much.
nonnull-us, -a, -um = some.
nonnumquam, adv. = sometimes.
nōn-us, -a, -um (novem) = ninth.
Nōr-ă, -ae, f. (Νῶρα), castle on Mt. Taurus.
nōs, nosmĕt = we ourselves, see *ego*.
nōsco, nōvi, nōtum, 3 (γιγνώσκω) = to learn, come to know.
nōs-tĕr, -tră, -trum (nos) = our.
nōtĭtĭ-ă, -ae, f. (notus) = knowledge, being known.
nōto, 1 (nota) = to mark out, make known; note, mention.
nōt-us, -a, -um (nosco) = well-known; tried.
nŏvem, num. = nine.
nŏvĭt-ās, -ātis, f. (novus) = novelty, strangeness.
nŏv-us, -a, -um (νέος) = new, fresh; unexpected, strange; *novissimo tempore* = just very lately.
nox, noctis, f. (νύξ) = night.
noxĭ-us, -a, -um (noceo) = guilty, injurious.
nūbĭl-is, -is, -e (nubo) = marriageable.
nūbo, nupsi, nuptum, 3 (st. nub in nubes) = to veil; to marry (of a woman), with dat., both act. and pass.
nūdo, 1 (nudus) = to bare, unsheathe.
null-us, -a, -um, gen. -īus, dat. -i (ne, ullus) = no, none, small.
nūm, interrog. part. = expecting the answer *no*; in indir. questions = whether.
nūm-ĕn, -ĭnis, n. (nuo) = nod, will, power of the gods.
nūmĕro, 1 (numerus) = to count, pay; *pecunia numerata* = cash.
nūmĕr-us, -i, m. = number, strength.
Nūmĭd-ae, -ārum, m. (Νομάδες) = Numidians.
numm-us, -i, m. = coin, money.
numquam (nunquam, ne, umquam), adv. = never.
nunc, adv. (νῦν) = now, at present.
nuntĭo, 1 (nuntius) = to inform, announce.
nuntĭ-us, -i, m. (novus, venio) = messenger, message, news.
nuptĭ-ae, -ārum, f. (nubo) = marriage.
nusquam, adv. (ne, usquam) = nowhere.
nūt-ūs, -ūs, m. (nuo) = nod, will.

O

O, interj. = O.
ŏb, prep. with acc. = on account of, for.
ob-dūco, -duxi, -ductum, 3 = to draw before, overcloud.
ŏb-ĕo, -ĭi, -ĭtum, -īre = to attend to, undertake; to die.
obĭcĭo, objĕci, objectum, 3 = to throw in the way, meet; to cast up, reproach.
ŏbĭt-ūs, -ūs, m. (obeo) = fall, death.
oblīvĭ-o, -ōnis, f. (obliviscor) = forgetfulness; amnesty.
ob-līviscor, -lītus sum, 3 = to forget (acc. or gen.).
ob-nītor, -nixus or -nīsus sum, 3 = to lean against.
oboed-īo, -īvi and -ĭi, ītum, 4 (ob, audio) = to listen to, obey.
ob-ŏrĭor, -ortus sum, 4 = to spring up, come on.
ob-rŭo, -rŭi, -rŭtum, 3 = to cover over, overwhelm.
obscur-us, -a, -um = obscure, unknown.

Digitized by Google

obsĕcro, 1 (ob, sacro)=to implore, beseech.
obsĕquī-um, -i, n. (obsequor)=compliance, complaisance.
ob-sĕquor, -secutus sum, 3=to follow.
obsĕro, 1 (ob, sera)=to bolt, bar,
observantĭ-ă, -ae, f. (observo)=reverence, respect.
ob-sĕs, -sĭdis, m. (ob, sedeo)=hostage, security.
ob-sĭdĕo, -sēdi, -sessum, 2 (ob, sedeo)=to besiege, blockade.
obsĭdĭ-o, -ōnis, f. (obsideo)=blockade, siege.
ob-sisto, -stĭti, -stĭtum, 3=to oppose (dat.).
obsŏlēt-us, -a, -um (obsolesco)=antiquated, valueless.
obsōnĭ-um, -i, n. (ὀψώνιον)=victuals; relish.
obstĭnātĭ-o, -ōnis, f. (sto)=obstinacy, obduracy.
ob-sto, -stĭti, -stātum, 1=to hinder, prevent.
ob-strŭo, -struxi, -structum, 3=to block, bar.
ob-sum, -fŭi, -esse=to injure.
ob-tĕro, -trīvi, -trītum, 3=to disparage, destroy.
obtestātĭ-o, -ōnis, f. (obtestor)=entreaty.
ob-tĭnĕo, -tĭnŭi, -tentum, 2 (ob. teneo)=to possess, hold, maintain.
ob-tingo, -tĭgi, 3 (ob, tango)=to fall to the lot of.
obtrectātĭ-o, -ōnis, f. (obtrecto)=disparagement, detraction, ill-will, rivalry.
obtrectāt-ŏr, -ōris, m. (obtrecto)=rival.
obtrecto, 1 (ob, tracto)=to be at variance.
obvĭam, adv. (ob, via)=against, in the way of, to meet (dat.)
obvĭ-us, -a, -um (ob, via)=in the way of, to meet.
occāsĭ-o, -ōnis, f. (occido)=opportunity.
occās-ŭs, -ūs, m. (occido)=fall, death.
occĭdo, -cīdi, -cīsum, 3 (ob, caedo)=to kill, murder.
occŭl-o, -ŭi, -tum, 3=to conceal.
occulto, 1 (intens. of occulo)=to conceal.
occŭpātĭ-o, -ōnis, f. (occupo)=occupation, business.
occŭpo, 1 (ob, capio)=to seize, busy.
oc-curro, -curri, rarely -cŭcurri, -cursum, 3=to run to meet, resist, relieve (dat.).
octō, num. (ὀκτώ)=eight.
octōgēsĭm-us, -a, -um (octoginta)=eightieth.
octōgintā, num.=eighty.
ocŭl-us, -i, m.=eye.
ōdī, ōdisse, def.=to hate.
ōdĭōs-us, -a, -um (odium)=hateful, hated.
ōdĭ-um, -i, n. (odi)=hatred.
Oedīp-us, -i, acc. -um, m. (Οἰδίπους), King of Thebes.
offen-do, -di, -sum, 3 (ob, and stem fend-)=to come on, injure; render hostile.
offensĭ-o, -ōnis, f. (offendo)=vexation, offence.
offĕro, obtŭli, oblātum, offerre=to offer, put in the way of.
offĭcĭn-ă, -ae, f. (opifex)=workshop.
offĭcĭ-um, -i, n.=duty, allegiance, service, calling.
ŏlĕāgĭnĕ-us, -a, -um (olea)=olive.
ōlim, adv.=formerly.
Olympĭ-ă, -ae, f. (Ὀλυμπία), in Elis.
Olympĭ-ăs, -ădis, f. (Ὀλυμπιάς), mother of Alexander the Great.
Olympĭŏdōr-us, -i, m. (Ὀλυμπιόδωρος), a flute player.

Digitized by Google

Olynthĭ-i, -ōrum, m. (Ὀλύνθιοι) = the Olynthian.
Olynth-us, -i, f. (Ὄλυνθος), town in Thrace in Chalcidice.
ō-mitto, -mīsi, -missum, 3 (ob, mitto) = to pass over.
omnīno, adv. (omnis) = altogether, thoroughly.
omn-is, -is, -e = all, every.
ŏnĕrārĭ-us, -a, -um (onus) = of burden.
Onŏmarch-us, -i, m. (Ὀνόμαρχος), a man who had charge of Antigonus's prisoners.
ŏnust-us, -a, -um (onus) = laden.
opĕr-ă, -ae, f. (opus) = trouble, exertion, effort, service, support.
opĕr-ĭo, -ŭi, -tum, 4 (ob, pario) = to cover.
opĕs, see ops.
ŏpīnĭ-o, -ōnis, f. (opinor) = opinion, expectation; *in quo quanta fuerit omnium opinio* = how high an opinion all had formed of him.
opīnor, 1 = to think.
ŏport-et, -ŭit, 2 = it is necessary; it behoves; one must or ought.
oportun-us, -a, -um = favourable, suitable.
oppĕrĭor, -tus sum, 4 = to wait for, halt.
oppĭdān-us, -a, -um (oppidum) pl. = townspeople.
oppĭd-um, -i, n. = town.
op-plĕo, -plēvi, -plētum, 2 (ob. pleo) = to fill.
op-pōno, -pŏsŭi, -pŏsĭtum, 3 (ob, pono) = to oppose.
opportūn-us, -a, -um, see oportunus.
op-prĭmo, -pressi, -pressum, 3 (ob, premo) = to overwhelm, overcome, crush.
opprobrĭ-um, -i, n. (ob, probrum) = disgrace, reproach.
oppugnāt-ŏr, -ōris, m. (oppugno) = besieger.
oppugno, 1 = to attack, assault, besiege.
(ops), ŏpis, f. = help, support, strength, means, wealth.
opsōnĭ-um, -i, n. (ὀψώνιον) = victuals, relish.
optĭm-ās, -ātis, m. (optimus) = a noble.
optĭmē and **optĭmus**, superl. of bene and bonus.
ŏpŭlent-us, -a, -um, and ŏpŭlens, -entis (ops) = rich, wealthy.
ŏpŭlentĭ-ă, -ae, f. (opulentus) = wealth.
1—ŏp-ŭs, -ĕris, n. (ops) = work; pl., siege-works.
2—ŏpŭs, indecl. = necessary (abl.).
ōr-ă, -ae, f. (os) = coast.
ōrācŭl-um, -i, n. (oro) = oracle.
ōrātĭ-o, -ōnis, f. (oro) = speech; *orationem habere* = to make a speech.
ōrāt-ŏr, -ōris, m. (oro) = speaker, orator.
orb-is, -is, m. = circle; *orbis terrarum*, the world.
Orchŏmēnĭ-i, -ōrum, m. (Ὀρχομένιοι) = the Orchomenians in Boeotia.
ordĭno, 1 (ordo) = to arrange; *magistratus ordinavit* = he has recorded events according to the years of the magistracy.
or-dĭor, -sus sum, 4 (orior) = to begin.
ord-o, ĭnis, m. (orior) = order, rank, succession; *ordine* = in order, one after another.
Orest-ēs, -is, m. (Ὀρέστης), son of Agamemnon.
orĭg-o, -ĭnis, f. = origin, beginning; *origines* = the development of the Roman State, a work of the elder Cato.

Digitized by Google

ŏr-ĭor, -tus sum, 4 (impf. subj. orīrer and orĕrer) = to rise, break out; spring from, originate in.
ornāment-um, -i, n. (orno) = ornament; honour, distinction.
1—ornāt-ŭs, -ūs, m. (orno) = decoration, equipment, armour, dress.
2—ornāt-us, -a, -um (orno) = equipped, armed; tasteful, neat, elegant.
Orn-I, -ōrum, m. = a castle in Thrace.
orno, 1 = to adorn, equip; arm, man; furnish, provide.
ōro, 1 (ōs) = to beseech, implore.
1—ōs, ōris, n. = mouth, utterance, pronunciation.
2—ōs, ossis, n. = bone.
ōscŭlor, 1 (os) = to kiss.
osten-do, -di, -tum and -sum, 3 = to show, explain.
ostentātĭ-o, -ōnis, f. (ostento) = show, parade, ostentation.
ōtĭōs-us, -a, -um (otium) = idle, inactive, unoccupied.
ōtĭ-um, -i, n. = ease, inactivity, peace.

P

P., abbrev. for Publius.
pābŭl-um, -i, n. (pasco) = fodder.
pactĭ-o, -ōnis, f. (paciscor) = compact, agreement; plur., conditions.
pact-um, -i, n. (paciscor) = agreement.
Pactȳ-ē, -ēs, f. (Πακτύη) = a fortress in Thrace.
Pād-us, -i, m. = the Po.
paenē, adv. = almost.
paenĭt-et, -ŭit, 2 = to repent, be sorry.
pălaestr-ă, -ae, f. (Παλαίστρα = wrestling-school; the art of wrestling.
pălām, adv. = openly, publicly.
Pamphȳlĭ-us, -a, -um (Παμφύλιος) = Pamphylian.
Pandant-ēs, -is, m. = treasurer of Artaxerxes Mnemon.
pān-is, -is, m. = bread.
Paphlăg-ō, -ōnis, m. (Παφλαγών) = Paphlagonian.
Paphlăgŏnĭ-ă, -ae, f. (Παφλαγονία), in Asia Minor.
pār, părĭs = like, equal; fitting; a match.
Păraetăc-ae, -ārum, m. (Παραιτάκαι) = a people on the borders between Persia and Media.
părāt-us, -a, -um (paro) = prepared, ready, equipped.
parco, pĕperci, parcĭtum, 3 = to spare (dat.).
păr-ens, -entis, m. (pario) = father; pl., parents.
pār-ĕo, -ŭi, -ĭtum, 2 = to obey, be subject to, follow the dictates of (dat.).
părĭo, pĕpĕri, partum, 3 = to bring forth, procure, win, gain; *suspicionem parere* = to raise a suspicion.
Părĭ-us, -a, -um (Πάριος) = Parian.
parm-ă, -ae, f. = a light, round shield.
păro, 1 = to prepare, equip, arm; to procure.
Păr-ŏs, or -ūs, -i, f. (Πάρος) = one of the Cyclades.
pars, partis, f. = part, side, direction; share; party.
parsĭmōnĭ-ă, -ae, f. (parco) = frugality, plainness.
partĭ-ceps, -cĭpis (pars, capio) = sharing, initiated (gen.).
partim, adv. (orig. acc. of pars) = partly; some, others.
part-ĭor, -ītus sum, 4 (pars) = to divide.

Digitized by Google

părŭm, adv. = too little, not enough; hardly.
Parus, see Paros.
parvŭl-us, -a, -um (dim. of parvus) = very little or young.
parv-us, -a, -um = little, small, unimportant.
pass-ŭs, -ūs, m. (pando), a pace = 5 Roman feet.
pătĕ-făcĭo, -fēcī, -factum, 3 (pateo, facio) = to open up, disclose.
păt-ĕo, -ŭi, 2 = to lie open, be free.
pă-tĕr, -tris, m. (πατήρ) = father; in plur. applied to the Senators as fathers of the State.
pătern-us, -a, -um (pater) = father's, inherited from one's father.
pătĭ-ens, -entis (patior) = patient, enduring.
pătĭentĭ-ă, -ae, f. (patiens) = patience, endurance.
pătĭor, passus sum, 3 = to suffer, endure, allow.
pătrĭ-ă, -ae, f. (patrius) = native land or city, country.
patrĭmōnĭ-um, -i, n. (pater) = inheritance, patrimony.
patrĭ-us, -a, -um (pater) = of one's father or country.
pătrōcĭnĭ-um, -i, n. (patronus) = protection.
Patrŏcl-us, -i, m. (Πάτροκλος), friend of Achilles.
patrŭ-us, -i, m. (pater) = uncle.
paucĭ-tās, -tātis, f. (paucus) = fewness, small numbers.
pauc-us, -a, um = few; the oligarchy.
paulo (paullo, paucus) = a little, shortly.
paulum (paullum), adv. = a little.
Paulus (Paullus), see Aemilius.
paup-ĕr, -ĕris (paucus) = poor.
paupert-ās, -ātis, f. (pauper) = poverty.
Pausānĭ-ās, -ae, m. (Παυσανίας) = Spartan general.
pax, pācis, f. (pango) = peace.
pecco, 1 = to sin.
pĕcūnĭ-ă, -ae, f. (pecus) = money, sum of money.
pĕcūnĭōs-us, -a, -um (pecunia) = wealthy.
pĕd-ĕs, -ĭtis, m. (pes) = foot-soldier, pl. infantry.
pĕdes-tĕr, -tris, -tre (pedes) = foot, land.
pĕdĭsĕqu-us, -i, m. (pes, sequor) = attendant.
pĕdĭtat-ŭs, -ūs, m. (pedes) = infantry.
Pēducaeus, Sextus, a friend of Athens and Cicero.
pējus, adv. = comp. of male, worse.
pel-lĭcĭo, -lexi, -lectum, 3 = to allure, win.
pell-is, -is, f. = skin.
pello, pĕpŭli, pulsum, 3 = to drive away, rout, banish.
Pēlŏpĭd-ās, -ae, m. (Πελοπίδας), Theban general.
Pēlŏponnēsĭ-i, -ōrum, m. (Πελοποννήσιοι) = Peloponnesians.
Pēlŏponnēsĭ-us, -a, -um (Πελοποννήσιος) = Peloponnesian.
Pēlŏponnēs-us, -i, f. (Πελοπόννησος), the Peloponnesus.
pelt-ă, -ae, f. (πέλτη) = a small crescent-shaped shield, targe.
peltast-ă, or -ēs, -ae, m. (πελταστής) = a peltast, targeteer.
pĕnāt-ēs, -um (penus) = the house gods, Penates.
pendo, pĕpendi, pensum, 3 = to weigh, pay.
pĕnēs, prep. with acc. = in the power of.
pĕnĕtro, 1 (penitus) = to penetrate.
pĕnĭtŭs, adv. = far in, deep into.
pĕr, prep. with acc. = through, past; by means of, by; *per*

Digitized by Google

se=of oneself; *per senatum* =as far as the Senate was concerned.

pĕrădŭlescentŭl-us, -i, m.= quite a young man (say 20 yrs.).

pĕraequē, adv.=quite equally, impartially.

pĕr-ăgo, -ēgi, -actum, 3=to accomplish, end.

pĕrăgro, 1 (per, ager) = to wander over, traverse.

per-cello, -cŭli, -culsum, 3=to strike down, overwhelm.

per-cĭpio, -cēpi, -ceptum, 3 (per, capio)=to receive, take in.

per-cŭtio, -cussi, -cussum, 3 (per quatio)=to strike, pierce, shoot through.

Perdicc-ās, -ae, m. (Περδίκκας), (1) uncle of Alexander the Great; (2) one of Alexander's generals.

perdĭt-us, -a, -um (perdo)= incorrigible.

per-do, -dĭdi, -dĭtum, 3=to destroy, ruin.

per-dūco, -duxi, -ductum, 3= to lead or bring; *perducere eo ut*=to bring to such a pass that.

pĕrĕgrīnātĭ-o, -ōnis, f. (peregrinor)=residence abroad.

pĕr-ĕo, -ĭi, -ĭtum, īre=to perish, die.

pĕrexīgŭ-us, -a, -um = very small.

per-fĕro, -tŭli, -lātum, ferre= to carry, convey, bring; inform; endure) to the end).

per-fĭcio, -fēci, -fectum, 3 (per, facio)=to carry out, accomplish, bring about.

perfĭdĭ-ă, -ae, f. (perfidus)= treachery.

perfŭg-a, -ae, m. (perfugio)= deserter.

perfŭgio, -fūgi, 3=to flee.

per-fungor, -functus sum, 3= to finish.

Pergamēn-us, -a, -um (Περγαμηνός), Pergamene, belonging to Pergamus in Asia Minor.

Pĕrĭcl-ēs, -is and -ī, m. (Περικλῆς), famous Athenian statesman.

pĕrĭcŭl-um, -i, n. = trial, attempt; danger; dangerous undertaking; trial; protocol (Ep. 8, 2).

pĕrillustr-is, -is, -e = very striking, clear.

pĕrīt-us, -a, -um=experienced.

perjūrĭ-um, -i, n. (perjurus)= perjury.

per-mitto, -mīsi, -missum, 3= to entrust; allow.

per-mŏvĕo, -mōvi, -mōtum, 2= to move, induce; to alarm.

pernĭcĭ-ēs, -ēi, f. (per, neco)= destruction, ruin.

pernĭcĭōs-us, -a, -um (pernicies) =destructive.

pernocto, 1 (per, nox)=to pass the night.

pĕrōro, 1 = to speak; finish one's speech.

Perpenna, M., consul 92 B.C.

per-pĕtĭor, -pessus sum, 3= to endure, suffer.

perpĕtŭō, adv. (perpetuus) = continuously, without interruption.

perpetuus (per, peto)=continuous, lasting, life; *perpetua vita*=his whole life through.

Pers-ae, -ārum, m. (Πέρσαι) = the Persians.

per-scrĭbo, -scripsi, -scriptum, 3=to write fully.

per-sĕquor, -sĕcūtus sum, 3= to pursue, follow; to relate fully.

Pers-ēs, -ae, m. (Πέρσης)=a Persian.

persĕvĕro, 1 (per, sĕvērus)=to persevere.

Digitized by Google

Persĭc-us, -a, -um (Περσικός)= Persian.
Pers-is, -ĭdis, f. (Πέρσις)=Persia proper.
persōn-a, -ae, f. (persŏno) = person (mask).
per-suādĕo, -suāsi, -suāsum, 2 = to persuade, convince (dat.).
per-taedĕt, -tāesum est, 2=it disgusts.
perterr-ĕo, -ŭi, -ĭtum, 2=to terrify, alarm.
per-tĭmesco, -tĭmŭi, 3 (inchoat. of per, timeo) = to become greatly afraid.
pertĭnāci-ă, -ae, f. (pertinax)= obstinacy, perseverance.
per-tĭnĕo, -tĭnŭi, 2 (per, teneo) to stretch; concern; tend to.
perturbo, 1=to disturb, alarm.
per-vĕhor, -vectus sum, 3=to sail to.
per-vĕnĭo, -vēni, -ventum, 4= to reach, arrive at, come; fall.
per-verto, -verti, -versum, 3= to destroy, corrupt.
pervulgāt-us, -a, -um (pervulgo)=well-known.
pĕs, pĕdis, m. (πούς)=the foot.
pĕt-o, -īvi or -ĭi, -ītum, 3=to seek, make for; to attack; beg for, ask.
pĕtūl-ans, -antis (peto)=forward, wanton.
Peucest-ēs, -ae, m. (Πευκέστης), one of the chiefs of Alexander's body-guard.
phăl-anx, -angis, f. (φάλαγξ)= phalanx.
Phălēr-eus, -ĕi, m. (Φαληρεύς)= of Phalērum.
Phălērĭc-us, -a, -um (Φαληρικός)=of Phalērum.
Pharnăbāz-us, -i, m. (Φαρνάβαζος), Persian satrap.
Phĕr-ae, -ārum, f. (Φεραί), town in Messenia.
Phĕrae-us, -a, -um (Φεραῖος)= of Pherae in Thessaly.
Phīdĭ-ās, -ae, m. (Φειδίας), an Athenian.
Phĭlĭpp-us, -i, m. (Φείδιππος)= courier.
Phĭlippens-is, -is, e=belonging to Philippi.
Phĭlipp-us, -i, m. (Φίλιππος), Philip (1) father of Alexander the Great; (2) Aridaeus, his half-brother; (3) King of Macedon, 220–179 B.C.
Phĭlist-us, -i, m. (Φίλιστος), Syracusan historian.
Phĭlŏcl-ēs, i, m. (Φιλοκλῆς), Athenian general.
philōsŏphĭ-ă, -ae, f. (φιλοσοφία) =culture, philosophy.
Phĭlostrāt-us, -i, m. (Φιλόστρατος), a Syracusan.
Phŏcĭ-ōn, -ōnis, m. (Φωκίων), Athenian general and statesman.
Phoebĭd-ās, -ae, m. (Φοιβίδας), Spartan general.
Phoenĭc-es, -um (Φοίνικες) = Phoenicians.
Phrўg-es, -um, m. (Φρύγες) = Phrygians.
Phrygĭ-ă, -ae, f. (Φρυγία) = Phrygia.
Phўl-ē, -ēs, f. (Φυγή), Phyle, Athenian fortress.
plĕt-ās, -ātis, f. (pius)=piety, filial affection, patriotism.
pĭl-ă, -ae, f. =a pillar.
Pīrae-us, -i, m. (Πειραιεύς), the harbour of Athens.
Pīsand-ĕr, -ri, m. (Πείσανδρος), Athenian general.
Pīsĭd-ae, -ārum, m. (Πισίδαι)=a people in Asia Minor, the Pisidians.
Pīsistrāt-us, -i, m. (Πεισίστρατος), tyrant of Athens, 560–527 B.C.
Pittăc-us, -i, m. (Πιττακός),

Digitized by Google

tyrant of Mytilene; one of the seven wise men.

pĭ-us, -a, -um = patriotic, loyal.

plăc-ĕo, -ŭi, -ĭtum, 2 = to please (dat.); *placet* = it pleases, it is resolved.

plăco, 1 (placeo) = to appease.

plāg-ă, -ae, f. (πλαγή) = blow, misfortune.

plānē, adv. (planus) = altogether, very.

Plătae-ae, -arum (f., Πλαταιαί), town in Boeotia.

Plătaeens-es, -ĭum (Πλαταιευς) = Plataeans.

Plăt-o, -ōnis, m. (Πλάτων), Plato, the philosopher, 430-348 B.C.

plēb-ēs, -ēi and -i, f. = the common people.

plector, 3 = to be punished, censured.

plēn-us, -a, -um (pleo) = full (gen.).

plērĭque, plēraeque, plērăque = very many, most.

plērumquĕ, adv. = generally, for the most part.

plumb-um, -i, n. = lead.

plūrĭmŭm, adv. (plurimus) = most.

plūrĭm-us, -a, -um (plus) = most, very many.

plūs, plūris (πλείων, πολύς) = much, many; pl., several; *pluris aestimare* = to value more highly.

Poecĭl-ē, ēs, f. (Ποικίλη), the Painted Porch at Athens.

pŏēm-ă, -ătis, n. (ποίημα) = poem.

poen-a, -ae, f. (ποινή) = punishment; *dare poenas* = to give satisfaction, to be punished.

Poenĭc-us, -a, -um (Poenus) = Punic, Carthaginian.

poenĭtĕt, see *paenitet*.

Poenŭs, usu. Poen-ī, -ōrum (Φοίνικες) = the Carthaginians.

pŏēt-ă, -ae, m. (ποιητής) = a poet.

pŏētĭc-ē, -ēs, f. (ποιητική) = poetry.

pŏētĭc-us, -a, -um (ποιητικός) = poetical.

pollĭc-ĕor, -ĭtus sum, 2 = to promise.

pollĭcĭtātĭ-o, -ōnis, f. (pollicitor) = promise.

Pōlўbĭ-us, -i, m. (Πολύβιος), famous Greek historian.

Pōlym-nis, -ni, m. (Πολύμνις), father of Epaminondas.

Pōlўperch-ōn, -ontis, m. (Πολυπέρχων), one of Alexander's generals.

pomp-ă, -ae, f. (πομπή) = procession.

Pompēius, Cn., the triumvir, rival of Caesar.

Pompōnĭus, Attĭcus, T., the friend of Cicero.

pondĕro, 1 (pondus) = to weigh.

pond-ŭs, -ĕris, n. (pendo) = weight.

pōno, pŏsŭi, pŏsĭtum, 3 (post, sino) = to place, erect, pitch (a camp); to lay down, declare, to count, reckon; to lay down (life).

pons, pontis, m. = a bridge.

Pont-us, -i, m. (Πόντος), a kingdom on the Black Sea.

pŏpŭlār-is, -is, m. (populus) = a democrat.

pŏpŭlor, 1 (populus) = to lay waste.

pŏpŭl-us, -i, m. (πολύς) = the people.

por-rĭgo, -rexi, -rectum, 3 (pro, rego) = to stretch out.

port-ă, -ae, f. = gate; pl., mountain pass.

portĭc-ŭs, -ūs, f. = gallery, porch.

porto, 1 = to carry.

port-ŭs, -ūs, m. = harbour.

posco, pŏposci, 3 = to demand.

possessĭ-o, -ōnis, f. (possideo) = possession; property.

Digitized by Google

possess-ŏr, -ōris, m. (possideo) = possessor.

pos-sĭdĕo, -sēdi, -sessum, 2 / **pos-sĭdo**, -sēdi, -sessum, 3 } (post, sedeo) = to possess.

possum, potŭi, posse (potis, sum) = I am able, I can; *plurimum* (*tantum*) *posse* = to have the greatest (so great) influence or power.

post, prep. and adv. = after, since, afterwards; *post annum quartum quam expulsus erat* = five years after he had been banished.

postĕā, adv. = after, afterwards.

postĕāquam, conj. = after.

postĕrĭus, adv. (posterus) = afterwards.

postĕr-us, -a, -um (post) = following, next.

postquam, conj. = after.

postrēmō, adv. (post) = at last, finally, lastly.

postrĭdiĕ, adv. (postero die) = next day.

postŭlāt-um, -i, n. (postulo) = demand.

postŭlo, 1 (posco) = to demand.

pŏt-ens, -entis (possum) = powerful.

pŏtentĭ-ă, -ae, f. (potens) = power, influence; *crimen potentiae* = a charge of having too great power.

pŏtest-ās, -ātis, f. (potis) = power, office; opportunity permission.

pōtĭ-o, -ōnis, f. = drink.

1—**pōt-ĭor**, -ītus sum, 4 (potis) = to obtain possession of, become master of, hold (abl., gen., acc.).

2—**pōtĭ-or**, -us, gen. -ōris (potis) = preferable, better.

pŏtĭus, adv. = rather.

pŏtissimum, adv. = especially, before all others, first of all; just.

prae, prep. with abl. = in comparison with.

praeb-ĕo, -ŭi, ĭtum, 2 (prae, habeo) = to afford, supply; to show, prove.

praecept-ŏr, -ōris, m. (praecipio) = teacher.

praecept-um, -i, n. (praecipio) = learning, principle; order, commission.

prae-cĭpĭo, -cēpi, -ceptūm, 3 (prae, capio) = to remark beforehand; to order, instruct.

praecĭpĭto, 1 (praeceps) = to throw headlong.

praecĭpŭē, adv. (praecipuus) = especially.

praecĭpŭ-us, -a, -um (praecipio) = special, very great.

praeclārē, adv. (praeclarus), excellently, nobly.

praeclār-us, -a, -um, distinguished, noble.

prae-curro, -curri and -cŭcurri, -cursum, 3 = to surpass, excel.

praed-ă, -ae, f. = booty; advantage.

1—**prae-dīco**, -dixi, -dictum, 3 = to foretell; to order beforehand.

2—**praedĭco**, 1 = to proclaim, declare; to promise; to praise, celebrate.

praedĭ-um, -i, n. (praes) = estate.

praed-o, -ōnis, m. (praeda) = robber, pirate.

praedor, 1 (praeda) = to plunder.

praefectūr-ă, -ae, f. (praefectus) = command, prefecture.

praefect-us, -i, m. (praeficio) = prefect, commander, superintendant.

Digitized by Google

prae-fĕro, -tŭli, -lātum, -ferre, to prefer.
prae-fĭcio, -fēci, -fectum, 3 (prae, facio) = to set over, place in command of (dat.).
praefĭn-io, -īvi or -ĭi, -ītum, 3 = to determine or fix beforehand.
praemĭ-um, -i, n. (prae, emo) = reward.
praenuntĭo, 1 = to announce beforehand.
praeoccŭpāti-o, -ōnis, f. (praeoccupo) = preoccupation, seizing before.
praeoccŭpo, 1 = to seize before; to try to ruin unawares.
praeopto, 1 = to prefer.
prae-pōno, -pŏsŭi, -pŏsĭtum, 3 = to place at the head of; to prefer.
praes, praedis, m. = surety, security.
prae-scrĭbo, -scripsi, -scriptum, 3 = to prescribe, mark out.
praes-ens, -entis (praesum) = present; *praesente aliquo* = in any one's presence; *in praesenti* = for the present, under the present circumstances.
praesentĭ-a, -ae, f. (praesens) = presence; *in praesentiâ* = at present.
praesertim, adv. = especially.
praesĭdi-um, -i, n. (praeses) = protection, help, rescue; garrison; convoy.
prae-stans, -stantis (praesto) = excellent.
praestĭt-ŭo, -ŭi, -ūtum, 3 (prae, statuo) = to fix.
prae-sto, -stĭti, -stĭtum and -stātum, 1 = to excel, be preferable to (dat. and acc.), to perform, fulfil; *fidem praestare* = to keep one's word.
prae-sum, -fŭi, -esse = to be at the head of, command, superintend, govern (dat.).
praetĕr, prep. with acc. = contrary to; except, besides; above.
praetĕrĕā, adv. = besides.
praetĕr-ĕo, -ĭi, -ĭtum, -īre, to pass, pass over.
praeter-mitto, -mīsi, -missum, 3 = to omit, neglect, pass over.
praeterquam, adv. = besides.
praet-ŏr, -ōris, m. (prae-eo) leader, general; praetor, magistrate.
praetōrĭ-us, -i, m. (praetor) = an ex-praetor.
praetūr-ă, -ae, f. (praetor) = praetorship.
prĕc-ēs, -um, f. = entreaties, prayers.
prĕcor, 1 = to entreat, beg, pray for.
prĕmo, pressi, pressum, 3 = to press hard, to urge; to overwhelm.
prĕtĭōs-us, -a, -um (pretium) = valuable.
prĕti-um, -i, n. = price, value; money.
prīdiē (pro, dies) = the day before.
prīmō, adv. = at first.
prīmum, adv. = first, firstly; *primo quoque tempore* = as soon as possible; *in primis* or *imprimis* = especially.
prīm-us, -a, -um (pro) = first; *prima nocte* = at the beginning of the night.
prin-ceps, -cĭpis, m. (primus, capio) = first, chief, leader.
princĭpāt-ŭs, -ūs, m. (princeps) = the first place, the lead, command.
princĭpĭ-a, -ōrum, n., pl. = headquarters; the general's quarters.
prĭ-ŏr, -us, gen. ōris = former; fore-; older.

Digitized by Google

pristĭn-us, -a, -um (prior) = former; *in pristinum* = to its former position.
prĭus, adv. (prior) = before.
prĭusquam, conj. = before.
privāt-us, -a, -um (privo) = private, personal, one's own; without office or command.
prĭvign-us, -i, m. (prioris, gigno) = stepson.
prĭvo, 1 (privus) = to deprive (abl.).
prŏ, prep. with abl. = instead of, for, on behalf of, in proportion to, according to; *pro opinione* = as he expected; *pro perfuga* = as a deserter.
prŏbābĭl-is, -is, -e (probo) = pleasing, acceptable.
prŏbo, 1 (probus) = to approve of; *probandus* = praiseworthy.
prŏcăcĭt-ās, -ātis, f. (procax) = shamelessness.
prŏ-cēdo, -cessi, -cessum, 3 = to advance; to go on, succeed.
prŏcell-ă, -ae, f. (pro, cello) = storm.
Procl-ēs, -is and -i, m. (Προκλῆς), one of the founders of the Spartan monarchy.
prŏclĭv-is, -is, -e (pro, clivus) = easy.
prŏcrĕo, 1 = to beget.
prŏcŭl, adv. = far, far away.
prŏcūrātĭ-o, -ōnis, f. (procuro) = management; government.
prŏcūro, 1 = to look after.
prŏd-ĕo, -ĭi, -ĭtum, -īre (pro, eo) = to come forward.
prŏdĭtĭ-o, -ōnis, f. (prodo) = treachery.
prŏdĭt-ŏr, -ōris, m. (prodo) = traitor.
prŏ-do, -dĭdi, -dĭtum, 3 = to hand down, relate; sacrifice, betray.
prŏ-dūco, -duxi, -ductum, 3 = to lead forth, entice; to prolong, respite.
proelĭ-um, -i, n. = battle.
prŏfān-us, -a, -um (pro, fanum) = unconsecrated.
prŏfectĭ-o, -ōnis, f. (proficiscor) = departure.
prŏfectŏ, adv. (pro, factus) = assuredly.
prŏ-fĕro, -tŭli, -lātum, -ferre = to bring forward or out, to produce; to bring to light, relate, tell.
prŏ-fĭcĭo, -fēci, -fectum, 3 (pro, facio) = to accomplish.
prŏ-fĭcĭscor, -fectus sum, 3 (pro facio) = to set out, break up, march, proceed; to come from.
prŏ-fĭtĕor, -fessus sum, 2 = to admit, profess, declare.
prŏ-flīgo, 1 (pro, fligo, 3) = to overthrow, overcome.
prŏ-fŭgĭo, -fūgi, 3 = to flee away, escape.
prŏgĕnĭ-ēs, -ēi, f. (pro, gigno) = descendants, offspring; son (Cim., 1, 4).
prŏgĕnĭt-ŏr, -ōris, m. (pro, gigno) = ancestor.
prŏ-grĕdĭor, -gressus sum, 3 (pro, gradior) = to advance.
prŏgress-ŭs, -ūs, m. (progredior) = progress.
prŏhĭb-ĕo, -ŭi, -ĭtum, 2 (pro, habeo) = to prevent, stop.
prŏ-ĭcĭo, -jēci, -jectum, 3 (pro, jacio), to stretch out.
prŏindĕ, adv., = the same way, just; *ac si* = as if.
pro-lăbor, -lapsus sum, 3 = to fall down.
prŏ-mitto, -mīsi, -missum, 3 = to let hang down; to promise.
promp-tus, -a, -um (promo), ready, determined.
prŏnuntĭo, 1 = to proclaim, declare; to rehearse, deliver.

Digitized by Google

1—prōpāgo, 1 = to extend.
2—prōpāg-o, -ĭnis, f. = descent, family.
prōpātŭl-um, -i, n. = an open place.
prŏpĕ, adv. and prep. = (1) almost; (2) near.
prō-pello, -pŭli, -pulsum, 3 = to drive out.
prŏpĕrē, adv. = quickly, soon.
prōpinquīt-ās, -ātis, f. (propinquus) = relationship.
prōpinqu-us, -a, -um = near; related.
prōpĭtĭ-us, -a, -um = gracious, kind.
prō-pōno, -pŏsŭi, -pŏsĭtum, 3 = to set forth, promise, propose, purpose.
Prŏpont-ĭs, -ĭdis, f. (*Προποντίς*) = Sea of Marmora.
prōpŏsĭt-um, -i, n. (propono) = purpose.
proprĭ-us, -a, -um (prope) = one's own, peculiar, lasting.
propter, prep. with acc. (prope) = on account of, for.
prōpugnācŭl-um, -i, n. (propugno) = defender, champion.
prō-rumpo, -rūpi, -ruptum, 3 = to break out, fall on.
prō-scrĭbo, -scripsi, -scriptum, 3 = to proscribe, outlaw.
prōscriptĭ-o, -ōnis, f. (proscribo) = proscription; *sub ipsa proscriptione* = just at the time of the proscription.
prō-sĕquor, -sĕcutus sum, 3 = to accompany, convoy.
Prōserpĭn-ă, -ae, f. (*Περσεφόνη*), daughter of Jupiter and Ceres.
προσκύνησ-ις-ἰεως, -ἡ = obeisance, salutation.
prosp-ĕr or **-ĕrus,** -ĕra, -ĕrum (pro, spero) = successful, prosperous.
prospĕrē, adv. (prosper) = successfully, prosperously.
prospĕrĭt-ās, -ātis, f. (prosper) = luck, success; *p. valetudinis* = good health.
prō-spĭcĭo, -spexi, -spectum, 3 = to look out; look after, provide for.
prō-sterno, -strāvi, -strātum, 3 = to overthrow.
prō-sum, -fŭi, -desse = to benefit, be of advantage to (dat.).
prōtĭnŭs, adv. (pro, tenus) = forthwith, immediately.
prŏŭt, adv. = just as.
prō-vĕho, -vexi, -vectum, 3 = to carry forward; *provectus aetate* = advanced in years.
prō-vĭdĕo, -vīdi, -vīsum, 2 = to take care, be on one's guard.
prōvĭncĭ-ă, -ae, f. (pro and vic- in **vicēs**) = office, province.
proxĭm-us, -a, -um (prope) = next, very near.
prūd-ens, -entis (providens) = wise, prudent, skilled in (gen.).
prūdentĭ-ă, -ae, f. (prudens) = wisdom, prudence, skill.
Prūsĭ-a, -ae, m. (*Προυσίας*), Prusias, King of Bithynia.
Ptŏlĕmae-us, -i, m. (*Πτολεμαῖος*) = Ptolemy, name of several kings of Egypt—(1) Sōtĕr, 323-284 B.C.; (2) Cĕraunus, 284-280 B.C.
pūb-ēs, -ĕris = grown up, adult.
publĭcē, adv. (publicus) = by order of the State; officially; at the expense of the State.
publĭco, 1 (publicus) = to confiscate.
publĭc-us, -a, -um (populus) = belonging to the State, public; *res publica* = the State; publĭc-um, -i, n. = the treasury; a public place.
Publĭus = a Roman praenomen.

Digitized by Google

pŭd-ĕt, -ŭit and -ĭtum est, 2 = I am ashamed.
pū-ĕr, -ĕri, m. = boy; slave; *a puero* = from childhood.
pŭĕrīl-is, -is, -e (puer) = boyish, youthful.
pŭĕrĭtī-ă, -ae, f. (puer) = boyhood.
pŭĕrŭl-us, -i, m. (puer) = a little boy.
pugn-ă, -ae, f. (pungo) = battle, fight.
pugno, 1 (pugna) = to fight.
pul-cher, -chra, -chrum = beautiful, handsome.
pulchrē, adv. (pulcher) = well.
pullŭlo, 1 (pullus, puer) = to spread, increase.
pulvīn-ăr, -āris, n. (pulvinus) = couch.
pulvīn-us, -i, m. = cushion, pillow.
pupp-is, -is, f. = stern of a ship.
pūs, pūris, n. (πῦον) = matter.
pŭto, 1 = to think, believe.
Pydn-ă, -ae, f. (Πύδνα), town in Macedonia.
Pylaemĕn-ēs, -is, m. (Πυλαιμένης), King of Paphlagonia.
Pyrēnaeus saltus, the Pyrenees mountains.
Pyrrh-us, -i, (Πύρρος), King of Epirus 297–272 B.C.
Pythăgŏrē-us, -i, m. (Πυθαγόρειος), Pythagorean.
Pythī-ă, -ae, f. (Πυθία), the Pythia, priestess of Apollo at Delphi.

Q.

Q., abbreviation for Quintus.
1—quă, adv. (supply parte) = where, by which; that by it.
2—quă, fem. of quis after *ne*, &c.
quăcumque, adv. = wherever.
quadrāgintā, num. = forty.
quadringēn-i, -ae, -a (quadringenti) = four hundred each.
quadringent-i, -ae, -a (quattuor, centum) = four hundred.
quaero, quaesīvi, quaesītum, 3 = to seek, ask; require; inquire.
quaestĭ-o, -ōnis, f. (quaero) = enquiry, investigation.
quaest-ŏr, -ōris, m. (quaero) = quaestor, who went with the proconsul and the praetor and had charge of the money.
quaest-ŭs, -ūs, m. (quaero) = gain.
quăl-is, -is, -e = of what kind? (such) as.
quăm, adv. (qui) = how? (after tam) as; than; sometimes for *postquam* = after; with superl., *e.g.*, *quam celerrimus* = as speedy as possible.
quamdiū, adv. = how long? as long as.
quamquăm, conj. = although; yet.
quamvīs, conj. = however much, although; yet.
quant-us, -a, -um (quam) = how great, how large; (as great, as large) as; *quantum in me est* = as far as is in my power; *tanto . . . quanto*, the . . . the (with comparatives).
quārē (qui, res) adv. = why? therefore.
quart-us, -a, -um (quattuor) = fourth.
quatern-i, -ae, -a (quattuor) = four each.
quattŭŏr or **quātŭŏr**, num. = four.
quĕ, encl. = and.
quĕmadmŏdum, adv. = how, as.
quĕo, quīvi, and quĭi, quĭtum, 4 = to be able.
quĕrīmōnĭ-ă, -ae, f. (queror) = complaint.
quĕror, questus sum, 3 = to complain.

Digitized by Google

1—quī, quae, quŏd, rel. pron. = who, which; *quod vitae reliquum fuit* = the rest of his life; *omnia quae moveri poterant* = all his movables.

2.—quī, adv. (old abl. of qui) = by or with which.

quĭă, conj. (qui) = because.

quĭcumque, quaecumque, quodcumque = whoever.

quĭdam, quaedam, quoddam or quiddam = a certain, a kind of; pl., some, many.

quĭdem, adv. = indeed; *ne . . . quidem* = not even.

quĭ-ēs, -ētis, f. = rest, calmness.

quĭ-esco, -ēvi, -ētum, 3 (quies) = to rest, sleep.

quĭēt-us, -a, -um (quiesco) = quiet, peaceful.

quĭlĭbĕt, quaelĭbĕt, quod (quid-) lĭbĕt = any (you please).

quĭn (quī, ne) = that not, that; *quin etiam* = nay, even.

quingent-i, -ae, -a (quinque, centum) = five hundred.

quīn-i, -ae, a = five a piece.

quinquāgēn-i, -ae, -a (quinquaginta) = fifty each.

quinquĕ, num. = five.

quinquĭēs, adv. (quinque) = five times.

quippĕ (quia-pe), conj. = indeed.

Quĭrīnāl-is, -is, -e (Quirinus) = the Quirinal, one of the seven hills of Rome.

quĭs, quĭd, interr. pron. = who? what? *quid* = why?

quisnăm, quidnăm, interr. pron. = who? what?

quisquăm (quaequăm), quidquăm or quicquam = any.

quisquĕ, quaequĕ, quidquĕ and quodquĕ = each, every.

quisquis, quidquĭd or quicquĭd = whoever, whatever.

quīvīs or quisvīs, quaevīs, quodvīs or quidvīs = any whoever, whatever.

quŏ (qui), adv. = where (to), and there (to); in which; with comp. *quo . . . eo*, the . . . the; *non quo* = not that; *quōmīnŭs*, with verbs of hindering = that not, from (with part. in *-ing*).

quŏăd, adv. and conj. = as far as, as long as, till.

quŏd, adv. (qui) = because, that; *quod si* = but if; *quod nisi* = but unless.

quŏdammŏdŏ, adv. (modus) = to some extent, somehow.

quodsĭ, see quod.

quomīnŭs, see quo.

quŏmŏdŏ, adv. (qui, modus) = how.

quondam, adv. = once, formerly.

quŏnĭăm, conj. (cum, jam) = since.

quŏquăm, adv. = to any place.

1—quŏquĕ, adv. = also.

2—quŏquĕ, abl. of quisque.

quorsum, adv. (quo versum) = where (to).

quŏtannis, adv. (quot, annus) = every year.

quotidĭanus and quotidie, see coti-.

quŏtĭenscumquĕ (quotiescunque), adv. = as often as.

quŭm, see cum.

R.

rād-ix, -īcis, f. (root) = foot (of a hill).

răp-io, -ŭi, -tum, 3 = to seize, carry away.

rār-us, -a, -um = few; scattered here and there.

rāti-o, -ōnis, f. (reor) = account, consideration; plan; way, manner; course.

rāt-us, -a, -um (reor) = fixed, firmly established.

Digitized by Google

rĕ-cēdo, -cessi, -cessum, 3 = to withdraw, leave off.
rĕc-ens, -entis = new.
rĕ-cīdo, -cĭdi, -cāsum, 3 (re, cado) = to fall again.
rĕ-cīpio, -cēpi, -ceptum, 3 (re, capio) = to draw back; to recover, take up; *se recipere* = to retreat.
rĕconcĭlio, 1 = to recover, re-establish, regain the friendship of.
rĕcrĕo, 1 = to cure, restore.
rect-us, -a, -um (rego) = right, good.
rĕ-cumbo, -cŭbŭi, 3 = to lie down.
rĕcŭpĕro, 1 (recipio) = to recover, win back.
rĕcūso, 1 (re, causa) = to refuse; *nullo recusante* = without opposition.
red-do, -dĭdi, -dĭtum, 3 (re, do) = to give back, restore, pay; hand over; to render; *reddere debitum naturae* = to pay one's debt to nature, *i.e.*, to die.
rĕd-ĕo, -ĭi, -ĭtum, -īre (re, eo) = to return, go or come back; to come in (of money).
rĕd-ĭgo, -ēgi, -actum, 3 (re, ago) = to reduce, subject.
rĕd-ĭmo, -ēmi, -emptum, 3 (re, emo) = to redeem.
rĕdĭt-ŭs, -ūs, m. (redeo) = return; liberty to return; *reditus pecuniae* = income from his money.
rĕ-dūco, -dūxi, -ductum, 3 = to lead back, call or bring back.
rĕ-fĕro, -ttŭlĭ, -lātum, -ferre = to carry or bring back; *me refero* = I return; to bring over; to lay before, refer to; inform, tell, relate; to quote; to compare.
rĕ-fĭcio, -fēci, -fectum, 3 (re, facio) = to repair, restore; to recruit, refresh; to improve.
rĕfrēno, 1 (frenum) = to bridle, check.
rĕ-frĭngo, -frēgi, -fractum, 3 (re, frango) = to break down.
rĕ-fŭgio, -fūgi, 3 = to flee back.
rĕgĭ-ă, -ae, f. (supply domus) = palace.
rĕgĭ-o, -ōnis, f. (rego) = district, land, quarter.
rĕgĭ-us, -a, -um (rex) = royal; *regii* = the royal troops or officials.
regno, 1 (rex) = to rule, reign.
regn-um, -i, n. (rex) = kingdom, sovereignty, throne.
rĕgo, rexi, rectum, 3 = to rule.
rĕlĭgĭ-o, -ōnis, f. (re, lego) = reverence, religion, conscientiousness; oath.
rĕlĭgiōsē, adv. (religiosus) = conscientiously.
rĕ-linquo, -līqui, -lictum, 3 = to leave, abandon, leave behind.
rĕlĭquĭ-ae, -ārum, f. (reliquus) = remainder.
rĕlĭqu-us, -a, -um (relinquo) = remaining, rest; future, following; *reliquum est ut* = it remains that.
rĕ-mănĕo, -mansi, -mansum, 2 = to remain.
rĕmĕdĭ-um, -i, n. (re, medeor) = remedy.
rēm-ex, -ĭgis (remus, ago) = a rower.
rĕmĭgro, 1 = to wander back, return.
rĕmĭniscor, 3 = to remember (acc. or gen.).
rĕmiss-us, -a, -um (remitto) = languid, negligent.
rĕ-mitto, -mīsi, -missum 3 = to send back; *se remittere* = to give oneself to ease; *calces*

Digitized by Google

remittere = to kick out one's heels.

rĕ-mŏvĕo, -mōvi, -mōtum, 2= to remove, drive back, put out of the way; *removere se a* = to keep oneself away from; *remōtus a* = far from.

rĕnŏvo, 1 (novus) = to renew, revise.

rĕnuntĭ-o, 1 = to report, announce.

rĕor, rătus sum, 2= to think, believe; *ratus* = thinking, in the belief.

rĕ-pello, -pŭli, -pulsum, 3 = to drive back, reject.

rĕpentĕ, adv. (repens) = suddenly.

rĕpentĭn-us, -a, -um (repente) = sudden.

rĕ-pĕrĭo, -pperi, -pertum, 4 (re, pario) = to find, discover.

rĕpĕto, -pĕtīvi or -pĕtĭi, -pĕtītum, 3.

rĕpo, repsi, reptum, 3 (ἕρπω) = to creep.

rĕpōno, -pōsŭi, -pŏsĭtum, 3 = to store up, place.

rĕprĕhen-do, -di, -sum, 3 = to censure, blame.

rĕ-primo, -pressi, -pressum, 3 = to check, restrain.

rĕpŭdĭo, 1 (re, pes) = to reject.

rĕpugno, 1 = to resist, oppose.

rĕpuls-a, -ae, f. (repello) = rejection, repulse.

rĕpŭto, 1 = to reflect.

rĕquĭ-ro, -sīvi, -sītum, 3 (re, quaero) = to demand, ask.

rēs, rĕi, f., = thing, reality, circumstance, undertaking, business, property; *re vera, re ipsa* = in reality; *res gestae* = exploits; *res publica* = the common good, the State.

rĕsăcro, 1, or (resecro) = to free from a curse.

re-scindo, -scĭdi, -scissum, 3 = to break down.

re-scisco, -scīvi or -scĭi, -scītum, 3 = to learn, find out.

rĕservo, 1 = to keep.

rĕ-sĭdo, -sēdi, -sessum, 3 = to sit down.

rĕ-sisto, -stĭti, -stĭtum, 3 = to withstand, resist; *nullo resistente* = without opposition.

re-spĭcĭo, -spexi, -spectum, 3 = to look back; to consider.

re-spondĕo, -spondi, -sponsum, 2 = to reply, answer.

respons-um, -i, n. (respondeo) = answer, response.

restĭt-ŭo, -ŭi, -ūtum, 3 (re, statuo) = to restore.

rĕtardo, 1 (tardus) = to check.

rĕt-ĕ, -is, n. = a net.

rĕtĭnĕo, -tĭnŭi, -tentum, 2 (re, teneo) = to keep back, keep.

rĕ-trăho, -traxi, -tractum, 3 = to draw back, rescue.

rĕ -us, -i, m. (res) = accused.

rĕvĕrā, see res.

rĕ-vertor, -versus sum, 3 (perf. usu. act. *reverti*) = to go back, return.

rĕvŏco, 1 = to call back, recall.

rex, rēgis, m. (rego) = king, prince; pl. of the *suffetes* at Carthage, Hann. 7. 4.

rhapsōdĭ -ă -ae, f. (ῥαψῳδία) = a book of Homer.

rhētŏr, -ōris, m. (ῥήτωρ), = orator, rhetorician.

Rhŏdăn -us, -i, m. = the Rhone.

Rhŏdĭ -i, -ōrum, m. (Ῥόδιοι) = the Rhodians.

rīs -ūs, -ūs, m. (rideo) = laugh, laughter.

rōb -ŭr, -ŏris, n., lit. = strong oak wood, then strength, mainstay.

rōbust -us, -a, -um (robur) = stout, strong, manly.

rōgātŭs, ūs, m. (rogo) = request.

rōgo, 1 = to ask.

Rōm- ă, **-ae**, f. = Rome.

Digitized by Google

Rōmān-us, -a, -um (Roma) = Roman.
Rōmūl-us, -i, m. = the founder of Rome.
rostr-um, -i, n. (rodo) = beak.
rūb-ĕr, -rā, -rum = red.
rūd-is, -is, -e = raw, ignorant (gen.).
rūm-ōr, -ōris, m. = report.
rursŭs, adv. (reversus) = again.
rustic-us, -a, -um (rus) = country.

S.

Săbīn-i, -ōrum, m. = the Sabines, N.E. of Rome.
săcell-um, -i, n. (dim. of sacrum) = shrine, chapel.
să-cĕr, -cra, -crum = sacred; pl., *sacra* = sacrifices, religious ceremonies.
săcerd-ōs, -ōtis, m. (sacer) = priest.
săcrārī-um, -i, n. (sacer) = chapel.
săcrĭfĭco, 1 (sacrum, facio) = to sacrifice.
săcrĭlĕgĭ-um, -i, n. (sacra lego) = violation, profanation; (sacrilege).
săcrĭlĕg-us, -a, um (sacra, lego) = sacrilegious.
saepĕ, adv. = often.
saepĭo, saepsī, saeptum, 4 (saepes) = to enclose, surround.
săgăcĭt-ās, -ātis, f. (sagax = acuteness.
Săgunt-um, -i, n. (Ζάκυνθος) = town in N.E. of Spain.
săl, sălis, m. and n. (ἅλς) = salt; taste.
Sălămĭnĭ-us, -a, -um (Σαλαμίνιος), of Salamis.
Sălăm-is, -ĭnis, f. (Σαλαμίς), an island off the coast of Attica.
saltō, 1 (salis) = to dance.
saltūōs-us, -a, -um (saltūs) = woody, well-wooded.
salt-ūs, -ūs, m. (ἅλσος) = woodland; pl., passes.
săl-um, -i, n. (σάλος) = the open sea.
săl-ūs, -ūtis, f. (salvus) = safety, good fortune; recovery; security.
sălūtār-is, -is, -e (salus) = beneficial, advantageous.
salv-us, -a, -um = safe.
Sămōthrācĭ-a, -ae, f. (Σαμοθράκη), Samothrace, in the Ægean.
Săm-us, -i, f. (Σάμος), an island in the Aegean.
sancĭo, sanxi, sanctum, 4 = to ratify, knit more closely.
sanctē, adv. (sanctus) = sacredly, scrupulously.
sanctĭt-ās, -ātis, f. (sanctus) = unselfishness.
sanct-us, -a, -um (sancio) = sacred, inviolable.
sangu-is, -ĭnis, m. = blood.
sāno, 1 (sanus) = to heal, restore.
sān-us, -a, -um (σως) = healthy, sound.
săpĭ-ens, -entis (sapio) = wise.
săpĭentĕr, adv. (sapiens) = wisely.
săpĭentĭ-ă, -ae, f. (sapiens) = wisdom.
Sard-is or -ēs, -ium (Σάρδεις), capital of Lydia.
Sardĭnĭ-ă, -ae, f. (Σαρδώ), Sardinia.
Sardĭnĭens-is, -is, -e (Sardinia) = Sardinian, over Sardinia.
sarment-um, -i, n., pl. twigs, faggots.
satell-ēs, -ĭtis, m. = attendant.
satĭĕt-ās, -ātis, f. (satis) = disgust.
sătĭs, adv. = enough, sufficiently, quite; *satis est* = it is sufficient; *satis habeo* = I am content; comp., *sătĭŭs* = better.

Digitized by Google

sătis-făcio, -fēci, -factum, 3 = to satisfy, convince.
satius, see satis.
sătrăp-ēs, -is, m., pl., satrapae (*σατράπης*) = satrap, title of Persian governor.
saucĭ-us, -a, -um = wounded.
Saufēius, L., a friend of Atticus.
scaen-ă, -ae, f. (*σκηνή*) = stage, scene.
scăph-a, -a, ae, f. (*σκαφή*) = a boat.
scĕlĕrāt-us, -a, -um (scelero) = criminal.
scĕl-ŭs, -ĕris, n. = crime, wickedness.
sceptr-um, -i, n. (*σκῆπτρον*) = sceptre.
scientĕr, adv. (sciens, scio) = skilfully.
scilĭcĕt, adv. (scire, licet) = naturally, of course, at any rate.
scio, scīvi, scītum, 4 = to know.
Scīpĭ-o, -ōnis, m. (1) P. Cornelius, Consul, 218 B.C.; (2) his son Africanus major, conquered Hannibal at Zama, 202 B.C.; (3) adopted son of Metellus Pius, Consul 52 B.C., father-in-law of Pompey.
scīt-um, -i, n. (scisco) = resolution, decree.
scōpŭlōs-us, -a, -um (scopulus) = rocky.
scrīb-a, -ae, m. (scribo) = clerk, secretary.
scrī-bo, -psi, -ptum, 3 = to carve or grave, cut out; to write.
script-ŏr, -ōris, m. (scribo) = writer.
scriptūr-ă, -ae, f. (scribo) = writing.
scrūtŏr, 1 = to examine.
scūt-um, -i, n. (*σκῦτος*) = large shield.
Scȳr-us, -i, f. (*Σκῦρος*) = an island E. of Euboea.
Scȳth-ae, -ārum, m. (*Σκύθαι*) = the Scythians, N. of the Black Sea.
Scȳthiss-ă, -ae, f. (*Σκυθίσσα*) = the mother of Datames.
sē, see sŭi.
sēcius, see sētius.
sĕcund-us, -a, -um (sequor) = second, next; favourable, fortunate.
sēcūr-us, -a, um (sine, cura) = free from care, quiet, happy.
sĕcŭs, adv. (sec- in sequor) = otherwise; *secus ac*, otherwise than; comp. *sētius*, orig. *secitius*, less; *nihilo setius*, nevertheless.
sĕd, conj., but, yet.
sēdĕcīm, num. (sex, decem) = sixteen.
sĕdĕo, sēdi, sessum, 2 (*ἕζομαι*) = to sit, remain (inactive).
sēdĭtĭ-o, -ōnis, f. (se for sine, eo) = rising, mutiny.
sēdo, 1 (caus. of sedeo) = to allay, counteract, put an end to.
segn-is, -is, -e = lazy.
segnĭter, adv. (segnis) = slowly, slothfully.
segrĕgo, 1 (se for sine, grex) = to exclude.
se-jungo, -junxi, -junctum, 3 = to separate.
Sĕleuc-us, -i, m. (*Σέλευκος*), one of Alexander's generals, afterwards King of Syria.
sell-ă, -ae, f. (sedeo) = chair, throne.
sĕmĕl, adv. = once.
sēmiănĭm-is, -is, -e (semi, anima) = half dead.
sēmĭvīv-us, -a, -um (semi, vivus) = half dead.
sempĕr, adv. = always.
Semprōnius, see Gracchus.
Sēn-ă, -ae, f., a town on the Metaurus.
sĕnāt-ŭs, -ūs (senex) = the senate; *dare senatum alicui* = to

Digitized by Google

give anyone an audience of the senate.

sĕnec-tūs, -tūtis, f. (senex) = old age.

sĕn-esco, -ŭi, 3 (senex) = to grow old, hence to decrease.

sĕn-ex, -is, comp. *senior* = old; an old man; *senior*, up in years.

sĕn-i, -ae, -a (sex) = six each.

sensim, adv. = gradually, gently.

sens-ūs, -ūs, m. (sentio) = feeling, opinion; *s. aperire*, to set forth one's opinions.

sententĭ-ă, -ae, f. (sentio) = opinion, verdict, vote, gist; *ex sententiâ*, to one's wish.

sentĭo, sensi, sensum, 4 = to feel, see, perceive; think; *cum aliquo sentire*, to be on anyone's side.

sēpărātim, adv. (separo) = separately, apart, here and there.

sēpărāt-us, -a, -um (separo) = different.

sĕ-pĕlĭo, -pĕlīvi, -pultum, 4 = to bury.

sēpĭo, see saepio.

septĕm, num. (ἑπτά) = seven.

septentrī-o, -ōnis, usu. pl. -ōnēs, -ōnum = orig. the seven plough oxen, *i.e.*, the constellation of the Great Bear, hence the North.

septĭm-us, -a, -um (septem) = seventh.

septingent-i, -ae, -a (septem, centum) = seven hundred.

septŭāgēsĭm-us, -a, -um (septuaginta) = seventieth.

septŭāginta, num. = seventy.

sĕpulcr-um, -i, n. (sepelio) = tomb, grave, tombstone, burial.

sĕ-quŏr, -cūtus sum, 3 (ἕπομαι) = to follow, accompany, to pursue, to give oneself up to, apply oneself to.

serm-o, -ōnis, m. (sero) = speech, conversation, interview.

1—sērō, adv. (serus) = too late.

2—sĕr-o, -ŭi, -tum, 3 = to fasten together; *lorica serta* = chain mail.

serp-ens, -entis, f. (serpo) = serpent.

Servīlĭ-ă, -ae, f., mother of Brutus the murderer of Caesar.

Servīlĭus, Cn., Gemĭnus, Consul 217 B.C.

serv-ĭo, -īvi and -ĭi, -ītum, 4 (servus) = to serve, be subject to; to strive after, seek, labour for.

servĭt-ūs, -ūtis, f. (servio) = slavery.

servo, 1 = to rescue, save, to keep, watch over.

servŭl-us, -i, m. (dim. of servus) = a slave (contemptuously).

serv-us, -i, m. = a slave.

sess-ŏr, -ōris, m. (sedeo) = a settler.

sestertĭ-us, -i, m. (semis, tertius), often written HS, for IIS(emis), a sesterce, a Roman coin, which, till the time of Augustus was equal to 2½d., afterwards about ⅛th less. The gen. pl. *sestertiûm* was used as a contraction for *milia sestertiûm*, 1000 sesterces = £8, 17s. 1d. nearly, till the time of Augustus; *sestertium* with numeral adverbs is a contraction for *centena milia sestertium*, so that *centiens sestertium* is 10,000,000 sesterces; *viciens sestertium*, 2,000,000 sesterces.

Sest-us, -i, f. (Σηστός), a town on the Hellespont.

sētĭūs, see sĕcŭs.

Digitized by Google

Seuth-ēs, -is, m. (Σεύθης), King of Thrace.
sēvērē, adv. (severus) = with sternness.
sēvēritās, -ātis, f. (severus) = sternness, strictness, severity.
sēvēr-us, -a, -um = stern, strict, severe.
sex, num. (ξ) = six.
sexāgēn-i, -ae, -a (sexaginta) = sixty each.
sexāgintā, num. = sixty.
sext-us, -a, -um (sex) = sixth.
sex-ūs, -ūs, m. = sex.
sī, conj. (εἰ) = if ; *si quis* = whoever.
sīc, adv. (hic) = so, thus ; *sic ut* = just as, so that.
Sīcĕlĭ-ă, -ae, f. (Σικελία), Sicily.
Sīcŭl-us, -i, m. (Σικελός), Sicilian.
sīcŭt or **sīcŭtī** = as, just as.
sīdo, sīdi, 3 (sedeo) = to sink.
Sigē-um, -i, n. (Σιγεῖον) = a promontory and town in the Troad.
signĭfĭco, 1 (signum, facio) = to show, signify.
signo, 1 (signum) = to seal.
sign-um, -i, n. = sign, proof ; signal ; banner ; seal.
Sīlēn-us, -i, m. (Σειληνός), a Greek historian.
silv-ă, -ae, f. (ὕλη) = wood, park.
sīmīl-is, -is, -e = like, similar.
sīmīlĭtūd-o, -ĭnis, f. (similis) = resemblance, similarity.
sim-plex, -plicis (sine plico) = simple, constant.
sīmŭl, adv. = together, at the same time ; *simul ac* (*atque*) = as soon as.
sīmŭlacr-um, -i, n. (simulo) = representation, portrait, statue.
sīmŭlātĭ-o, -ōnis, f. (simulo) = pretence, screen.
sīmŭlo, 1 (similis) = to pretend, feign.
sīmult-ās, -ātis, f. = quarrel.
sĭn, adv. (si, ne) = but if.
sĭnĕ, prep. = with abl., without.
singŭlar-is, -is, -e (singuli) = sole, single ; striking, excellent.
singŭl-i, -ae, -a = singly, each by himself, man for man ; *in singulos menses* = every month.
sĭnĭs-tĕr, -tra, -trum = left.
Sisĭnās, -ae, m., son of Datames.
sisto, stĭti, stătum, 3 = to place ; *sistere vadimonium* = to produce bail ; *i.e.*, appear in court.
sĭt-us, -a, -um (sino) = situated, dependent on.
sīvĕ, conj. (si, ve) = or if, or, whether . . . or.
sōbrĭ-us, -a, -um (se for sine, ebrius) = sober.
sŏc-ĕr, -ĕri, m. = father-in-law.
sŏcĭāl-is, -is, -e (socius) = of the allies, social applied to the war waged by the Athenians against Byzantium, Chios, and Rhodes, 357–355 B.C.
sŏcĭĕtāt-ās, -ātis, f. (socius) = association, participation ; alliance.
sŏcĭ-us, -i, m. = companion, ally.
Sŏcrăt-es, -is, m. (Σωκράτης), the philosopher, 469-399 B.C.
Sŏcrătĭc-us, -i, m. (Σωκρατικός) = disciple of Socrates.
sŏl-ĕo, -ĭtus, sum, 2 = to be accustomed.
sōlĭtūd-o, -ĭnis, f. (solus) = solitariness, being alone.
soll-ers, -ertis (sollus [all], ars) = clever, able.
sollĭcĭto, 1 (sollus [all], cieo) = to stir up, raise.
sōlŭm, adv. = alone, only.
sōl-us, -a, -um = alone, lonely, only.

Digitized by Google

sol-vo, -vi, -ūtum, 3 = to break open; to pay; *naves solvere*, to set sail.
somn-us, -i, m. = sleep.
sŏnĭt-ūs, -us, m. (sono) = sound, crackle.
sŏn-us, -i, m. = sound, clash.
Sōphrŏsўn-ē, -ēs, f. (Σωφροσύνη), daughter of the elder Dionysius, and wife of the younger.
sŏp-ĭo, -īvi, -ītum, 4 = to lull to sleep.
sŏp-ŏr, -ōris, m. (ὕπνος) = a sleeping-draught.
sŏr-ŏr, -ōris, f. = sister.
sors, sortis, f. = lot; office.
Sōsĭl-us or **Sōsўl-us**, -i. m., a Spartan historian.
Sōsĭus, C., consul, 32 B.C.
Spart-a, -ae, f. (Σπάρτη), chief town in Laconia.
Spartan-i, -ōrum, m. (Sparta), the Spartans.
spăr-us, -i, m. = spear, javelin.
spătĭ-um, -i, n. = room, space, course, time.
spĕcĭ-ēs, -ēi, f. (specio) = model, ideal; appearance.
spĕcĭm-ĕn, -ĭnis (specio) = proof, evidence.
spectăcŭl-um, -i, n. (specto) = show, sight; play, spectacle.
specto, 1 (intens. of specio) = to see, look at; aim at.
spĕcŭlāt-ŏr, -ōris, m. (speculor) = spy.
spĕcŭlor, 1 (specio) = to watch, spy.
spĕro, 1 (spes) = to hope.
spēs, spĕi, f. = hope; pl., aims.
spīrĭt-ŭs, -ūs, m. (spiro) = breath; pl., airs, arrogance.
splendĭdē, adv. (splendidus) = excellently.
splendĭd-us, -a, -um (splendeo) = bright, showy, brilliant.
splend-ŏr, -ōris, m. (splendeo) = magnificence, sumptuousness.
spŏlĭo, 1 = to plunder, deprive, spoil.
spondĕo, spŏpondi, sponsum, 2 = to promise, undertake.
sponsālĭ-a, -um (spondeo) = betrothal.
spons-ŏr, -ōris, m. (spondeo) = surety.
spontĕ, adv. = voluntarily, of one's own free will.
stătĭm, adv. (sto) = immediately.
stătū-ă, -ae, f. (sto) = statue.
stăt-ŭo, -ŭi, -ūtum, 3 (sto) = to set up, erect; to determine.
stătūr-ă, -ae, f. (sto) = height, size.
stăt-ūs, -ūs, m. (sto) = attitude, position, condition.
Stĕsăgŏr-ās, -ae, m. (Στησαγόρας), brother of Miltiades.
stĭpendĭ-um, -i, n. (stips, pendo) = pay.
stĭpŭlāti-o, -ōnis, f. (stipulor) = agreement, bargain.
stirps, stirpis, f. = race, family; descendants, children.
sto, stĕtī, stătum, 1 = to stand; *ab aliquo* or *cum aliquo stare*, = to be on anyone's side; *stat mihi* = it is my fixed purpose.
stŏlĭd-us, -a, -um = stupid, foolish.
strāment-um, -i, n. (sterno) = covering, straw.
strēnŭ-us, -a, -um = active, vigorous, determined.
strĕpĭt-ŭs, -ūs, m. (strepo) = noise, din.
Strўm-ōn, -ōnis, m. (Στρυμών), a river in Thrace.
stŭd-ĕo, -ŭi, 2 = to be zealous in, or devoted to; to be anxious, eager; to strive after, aim at (dat.)
stŭdĭōsē, adv. (studiosus) = zealously.
stŭdĭōs-us, -a, -um (studium) =

Digitized by Google

eager, zealous, fond of (gen.).

stŭdĭ-um, -i, n. = zeal, taste, pursuit, rivalry.

stultē, adv. (stultus) = foolishly.

stultĭtĭ-ă, -ae, f. (stultus) = folly.

suādĕo, suāsi, suāsum, 2 = to advise (adv.).

suāvĭt-ās, -ātis, f. (suavis), sweetness, grace, charm.

sŭb, prep. with abl., (ὑπό) = at the foot of, under; during; with acc., under, (with verbs of motion, &c.)

sŭbălār-is, -is, -e, (sub. ala) = carried under the arm, hand.

sub-dūco, -duxi, -ductum, 3 = to remove or withdraw, secretly.

sŭb-ĕo, -ĭi, -ĭtum, 4 = to undergo.

subf, see suff.

sub-ĭcĭo, -jēci, -jectum, 3, (sub jacio) = to push under, to substitute.

sŭb-ĭgo, ēgi, -actum, 3 (sub, ago) = to subdue.

sŭbĭto, adv. (subitus) = suddenly.

sŭbĭt-us, -a, -um, (subeo) = sudden.

sublĕvo, 1 = to sustain, support.

sub-mŏvĕo (summŏvĕo), -mōvi, -mōtum, 2 = to remove, send aside.

sŭborno, 1 = to instigate, suborn.

sub-scribo, -scripsi, -scriptum, 3 = to subscribe.

subsĭdĭ-um, -i, -n, (sub, sedeo) = assistance, help.

substĭt-ŭo, -ŭi, -ūtum, 3 (sub, statuo) = to substitute.

sub-stringo, -strinxi, -strictum, 3 = to bind.

sub-sum, -fŭi, -esse = to be under or among, to be at hand, near.

sub-texo, -texŭi, -textum, 3 = to inweave, weave into.

sŭburbān-us, -a, -um, (sub, urbs) = near the city.

suc-cēdo, -cessi, -cessum, 3 (sub, cedo) = to succeed, take the place of (dat.)

suc-cendo, -cendi, -censum, 3 (sub, candeo) = to kindle, set fire to.

suc-cumbo, -cŭbŭi, -cŭbĭtum, 3 = to be overpowered, to succumb, fall.

suc-curro, -curri, -cursum, 3 = to hasten to the assistance of, to help (dat.)

sūd-ŏr, ōris, m, = perspiration

suf-fĭcio, -fēci, -fectūm, 3 (sub, facio) = to appoint in the place of another.

suffrāgĭ-um, -i, n. (sub, frango) = vote; *s. ferre* = to vote.

suffrāgor, i, (suffragium) = to vote, to support.

sŭi, sĭbi, sē, sēsē = him(self), her(self), it(self), them(selves).

Sullă, L. Cornēlĭus = celebrated dictator 82 B.C.

Sullān-us, -a, -um (Sulla) = of Sulla.

Sulpĭcĭus—(1) P., Galba, consul 200 B.C.; (2) P., Rufus, tr. pl. 88 B.C.; (3) Servius, Rufus, his brother, famous orator and lawyer, consul 51 B.C.; (4) Blitho, annalist.

sŭm, fŭi, esse (εἰμί) = to be, to exist, to belong to (gen.); *nisi ille fuisset* = had it not been for him; *in eo est ut* = to be on the point of; *magni est* = it is of great importance; *auxilio esse* = to be of assistance; *usui esse* = to be of advantage.

summă, -ae, f. (summus) = sum; chief management or power.

summ-us, -a, -um (superus) = uppermost, highest, greatest, very able; *desperare de sum-*

Digitized by Google

mis rebus = to give up hope of success.

sūmo, sumpsi, sumptum 3 (sub, emo) = to take; to choose; *supplicium sumere de aliquo* = to punish any one.

sumptŭōs -us, -a, -um (sumptus) = expensive; extravagant.

sumpt -ŭs, ūs, m. (sumo) = expense, cost.

sŭpĕll -ex, -ectĭlis, f. = furniture.

sŭpĕr (*ὑπέρ*), adv. and prep. = with abl.; over, above; about.

sŭpĕrbē, adv. (superbus) = proudly.

sŭpĕrbĭ -ă, -ae, f. (super) = pride, arrogance.

sŭpĕrĭ -ŏr, -ŭs, gen. -ōris (superus) = upper; earlier, preceding, former; stronger, superior, conqueror.

sŭpĕro, 1 (super) = to pass; to surpass, conquer.

sŭper -stĕs, -stĭtis (super, sto) = surviving.

sŭper-sūm -fŭi, -esse = to remain over; to survive.

suppĕdĭto, 1 = to supply.

sup -pĕto, -petīvi or -petĭi, -petītum, 3 = to be on or at hand.

sup -plex, -plĭcis (sub, plico) = suppliant.

supplĭcĭ -um, -i, n. (supplex) = punishment, execution; *s. dare* = to suffer punishment.

sup-pōno, -pŏsuĭ, -pŏsĭtum, 3 = to substitute.

supportō, 1 = to supply.

sup-prĭmo, -pressi, -pressum, 3 (sub, premo) = to sink.

suprā, adv. and prep. with acc. (super) = above, before.

sŭprēm-us, -a, um (superus) = highest, last.

surgo, surrexi, surrectum, 3 (sub, rego) = to rise.

Sūsamĭthr-ēs, -ae or -is, m. (*Σουσαμίθρης*) = a Persian.

sus-cĭpio, -cepi, -ceptum, 3 (sub capio) = to undertake, begin.

suspĭc-ax, -acis (suspicor) = suspicious.

1—su-spĭcio, -spexi, -spectum, 3 (sub-specio) = to reverence.

2- suspĭcĭ-o, -onis, f. (sub, specio) = suspicion.

suspĭcor, 1 (suspicio) = to suspect.

sus-tĭnĕo, -tĭnŭi, -tentum, 2 (sub, teneo) = to withstand, resist.

sŭ-us, -a, -um (se) = his, her, its, their (own); *suo tempore*, at his own proper time; *sui*, his friends, his own men or countrymen; *sua*, all their belongings.

Sympŏsĭ-um, -i, n. (*συμπόσιον*), the Banquet, one of Plato's dialogues.

Sȳrācus-ae, -ārum, f. (*Συράκουσαι*) = Syracuse, in Sicily.

Sȳrācūsān-ī, -ōrum, m. (Syracusae), the Syracusans.

Sȳrĭ-ă, -ae, f. (*Συρία*) = Syria.

Sysĭnas, see Sisinas.

T.

T., abbreviation for Tĭtus.

Tī., abbreviation for Tiberius.

tăbellārĭ-us, -i, m. (tabella) = messenger.

tăc-ĕo, -ŭi, -ĭtum, 2 = to be silent.

Tach-us, -i, m, (*Ταχώς*) = Greek general.

tăcĭtūrn-us, -a, -um (tacitus) = silent.

Tænār-um, -i, n. (*Ταίναρον*) = city and promontory in the south of Laconia, with a celebrated temple of Neptune.

Digitized by Google

taenĭă, -ae, f. (*ταινία*) = fillet, tiara.
tălent-um, -i, n. (*τάλαντον*) = a talent, about £240.
tăl-is, -is, -e, such.
tăm, adv., so, so much.
tamdĭū, adv., so long.
tămĕn, adv. = yet, still, nevertheless.
Tamphĭlĭăn-us, -a, -um (Tamphilus) = of Tamphilus.
Tamphĭl-us, -i, Cn. Baebĭus, and M. Baebius, consuls, 182 and 181 B.C.
tamquăm, adv. = as, as if.
tantō, tantūm, tantŏpĕrĕ, see tantus.
tantummŏdo, adv. = only.
tant-us, -a, -um (tam) = so great; *tanto opere* or *tantopere*, so greatly; *tantum*, so much; *tanti*, of such importance; *tanto*, so much, so far; only so far; only.
tard-us, -a, -um = slow.
Tărentīn-us, -a, -um (Tarentum) = Tarentine.
Tărent-um, -i, n. (*Τάρας*) = Tarentum.
Taur-us, -i, m. (*Ταῦρος*), mountain range in Asia.
tect-um, -i, n. (tego) = roof, house.
tĕgo, texi, tectum, 3 = to cover, protect.
tēl-um, -i, n. (tendo) = missile; sword, dagger.
tĕmĕrārĭ-us, -a, -um (temere) = rash.
tĕmĕrĕ, adv. = easily.
tempest-ās, -ātis, f. = storm.
templ-um, -i, n. = temple.
tempŏrārĭ-us, -a, -um (tempus) = according to the time.
tempto, 1 = to try, test; to attack.
temp-ŭs, -ŏris, n. (*τέμνω*) = time, circumstances; *ipso tempore*, in the nick of time, opportunely.
tendo, tĕtendi, tentum, and tensum, 3 = to strive, intend.
tĕnĕbr-ae, -ārum, f. = darkness.
tenĕo, tĕnŭi, tentum, 2 = to hold, possess; to command (army); to obtain; to keep.
tĕnesm-os, -i, m. (*τεινεσμός*) = tenesmus.
tento, see tempto.
tĕnŭ-is, -is, -e = thin, small, unimportant.
tĕnŭs, prep. = with abl. preceding, as far as.
tĕr (tres), adv. = thrice.
Tĕrentĭus, C. Varro, consul, 216 B.C.
tern-i, -ae, -a (tres) = three apiece.
terr-ă, -ae, f. = earth, land.
terres-tĕr, -tris, -tre (terra) = land.
terrĭbĭl-is, -is, -e (terreo) = frightful, terrible.
terr-ŏr, -ōris, m. (terreo) = fright, terror.
tertĭō, adv. (tertius) = for the third time.
test-ă, -ae, f. = shell.
testāment-um, -i, n. (testor), = will.
testāt-us, -a, -um (testor) = = public, manifest.
testĭmōnĭ-um, -i. n. (testis) = = evidence, proof.
test-is, -is, m. = witness.
testor, 1 (testis) = to assert.
testūd-o, -ĭnis, f. (testa) = tortoise; a military machine.
testŭl-ă, -ae, f. (testa) = shell.
Thăsĭ-us, -i, m. (*Θάσιος*) = a Thasian.
Thās-ŭs, (-os) -i, f. (*Θάσος*) = Thasus, an island in the Aegean.
thĕatr-um, -i, n. (*θέατρον*) = theatre.
Thēb-ae, -ārum, f. (*Θῆβαι*) = Thebes.

Digitized by Google

Thēbān-us, -i, m. (Thebae) = Theban.

Thēmistŏcl-ēs, -is, or, -i, acc. -en, m. (Θεμιστοκλῆς) = famous Athenian statesman.

Thĕŏpomp-us, -i, m. (Θεόπομπος) = Greek historian.

Thĕrāmĕn-ēs, -is, m. (Θεραμένης) = an Athenian general.

Thermŏpўl-ae, -ārum, f. (Θερμοπυλαι) = a pass in Mt. Oeta.

Thessălī-ă, -ae, f. (Θεσσαλία) = Thessaly.

Thraecī-ă, -ae, f. (or Thracia) = Thrace.

Thraess-ă, -ae, f. (Θρῇσσα) = Thracian woman.

Thrae-x, -cis, m. (Θρῆξ, Θρῇξ) = Thraecian.

Thrăsўbūl-us, -i, m. (Θρασύβουλος) = an Athenian general who drove out the Thirty Tyrants.

Thrax, see Thraex.

Thūcўdĭd-ēs, -is, m. (Θουκυδίδης) = the Greek historian, 472-403 B.C.

Taūrī-i, -ōrum, m. = town in Lucania.

Thū-ўs, ȳ-nis, m. (Θούς) = acc. *Thuyn* and *Thuynem* = a Paphlagonian prince.

Tī. and **Tĭbĕrĭūs**, see Claudius and Longus.

Tĭbĕr-is, -is, m. = the Tiber.

tĭbĭ-ă, -ae, f. = a flute.

Tĭmae-us, -i, m. (Τίμαιος) = Sicilian historian, 352-256 B.C.

tĭm-ĕo, -ŭi, 2 = to fear, be anxious.

tĭmĭd-us, -a, -um (timeo) = cautious.

Tĭmŏlĕ-ōn, -ontis, acc. -onta, m. (Τιμολέων) = Corinthian general, died 337 B.C.

Tĭmŏlĕontē-us, -a, -um (Τιμολεόντειος) = in honour of Timoleon.

Tĭmŏphăn-ēs, -is, m. (Τιμοφάνης) = brother of Timoleon.

tĭm-ŏr, -ōris, m. (timeo) = fear, panic; dangerous position.

Tĭmŏthĕ-us, -i, m. (Τιμόθεος) = Athenian general, fl., 360 B.C.

Tĭrĭbāz-us, -i, m. (Τιριβάζος) = a Persian satrap, 392 B.C.

Tissăphern-ēs, -is, m. (Τισσαφέρνης) = satrap of Lydia and Caria.

Tithraust-ēs, -is, m. (Τιθραύστης) a Persian general.

tĭtŭbo, 1 = to hesitate, be embarrassed.

tollo, sustŭli, sublātum, 3 = to take away, do away with, annihilate.

Torquāt-us, -i, m., (1) L. Manlius, consul 65 B.C., a great orator; (2) Aulus Manlius, his brother, praetor 52 B.C.

torqu-ēs, -is, m. (torqueo) = a chain (for ornament).

tŏt, num. = so many.

tŏtidĕm, num., indecl. (tot) = the same number, as many; *ac* = as.

tōt-us, -a, -um (gen, -īus, dat. -i, once in fem. old form -ae) = whole, all.

tracto, 1 (intens. of traho) = to treat, handle.

tract-ŭs, -ūs, m. (traho) = row, line.

trā-do, -dĭdi, -dĭtum, 3 (trans, do) = to hand over, deliver, give up; to entrust, to communicate.

trăduco, -duxi, -ductum, 3 (trans, duco) = to lead over or across.

trā-ĭcĭo, -jēci, -jectum, 3 (trans, jacio) = to carry across, convey.

tranquillĭt-ās, -ātis, f. (tranquillus) = rest, peaceful life.

tranquillo, 1 (tranquillus) = to restore peace to, tranquillize.

Digitized by Google

trans-eo -ĭi, -ĭtum, -īre = to cross, go over, pass; to accomplish (a journey).
trans-fĕro, -tŭli, -latum, -ferre = to carry over, transfer.
trans-fīgo, -fixi, -fixum, 3 = to pierce.
trans-fugĭo, -fūgi, 3 = to desert, go over.
trans-īgo, -ēgi, -actum, 3 (trans, ago) = to end,
transĭt-ŭs, -ūs, m. (transeo) = passage.
transporto, 1 = to carry over.
Trasŭmenn-us, -i, m. = a lake in Etruria.
Trĕbi-a, -ae, f. = a tributary of the Po.
trĕcenti, -ae, -a (tres centum), num., three hundred.
trĕdĕcim, num. (tres, decem) = thirteen.
trēs or **trīs**, **trĭă** (*τρεῖς, τρία*) = three.
trĭbūn-us, -i, m. (tribus) = tribune, (1) of the people; (2) of the soldiers, the chief officer of the legion.
trĭb-ŭo, -ŭi, -ūtum, 3 = to give, assign, devote, pay.
trĭdŭ-um, -i, n. (tres, dies) = space of three days.
trienni-um, -i, n. (tres, annus) = three years.
trĭēr-is, -is, f. (*τριήρης*) = trireme.
trĭgintā, num. (*τριάκοντα*) = thirty.
trimestr-is, -is, -e (tres, mensis) = for three months.
trĭ-plex, -plĭcis (tres, plico) = triple, threefold.
trĭ-pūs, -pŏdis, m. (*τρίπους*) = tripod.
trĭrēm-is, -is, f. (tris, remus) = trireme.
trist-is, -is, -e = sad, gloomy, melancholy.
trĭtĭc-um, -i, n. = wheat.
trĭumph-us, -i, m. (*θρίαμβος*) = triumph.
trĭum-vĭr, -vĭri, m. (tres, vir) = triumvir; pl., three commissioners, triumvirs.
Trō-ās, -ădis, f. (*Τρωάς*), the Troad.
Troez-ēn, -ēnis, f. (*Τροιζήν*), town in Argolis.
Trōĭc-us, -a, -um, (*Τρωικός*), Trojan.
trōpae-um, -i, n. (*τρόπαιον*) = trophy, triumph.
tū, (*σύ*) = thou.
tūb-ă, -ae, f. (tubus, a reed) = trumpet.
tū-ĕōr, -ĭtus (tutus), sum, 2 = to look after, maintain, protect, support.
Tullĭus, see Cicero.
tŭm, adv. = then, at that time; *jam tum* = even then; *etiam tum* = even yet; *tum . . . cum* = only when; both . . . and.
tŭmult-ŭs, -ūs, m. (tumeo) = rising, uproar, tumult, revolt.
tūnĭc-ă, -ae, f. = tunic
turb-ă, -ae, f. (*τύρβη*) = crowd.
turbĭd-us, -a, -um (turba) = stormy.
turp-is, -is, -e = disgraceful, base.
turpĭtĕr, adv. (turpis) = shamefully, basely.
turpĭtūd-o, -ĭnis, f. = disgrace.
Tuscŭl-um, -i., n., a town in Latium.
tūtēl-ă, -ae, f. (tueor) = protection.
tūtō, adv. (tutus) = safely.
tūt-us, -a, -um, (tueor) = safely; subst. *tutum*, -i, *n* = safety.
tŭ-ŭs, -a, -um, (tu) = thy, thine.
tўrann-is, ĭdis, f. (*τυραννίς*) = tyranny, despotism, absolute rule.
tўrann-us, -i, m, (*τύραννος*) =

Digitized by Google

absolute ruler, tyrant, one who in a state formerly free has raised himself to power above the laws.

U

ŭbī, adv. (*qui*, older form *cubi*; cf. *sicubi*) = where; when, as soon as, as; *ubi ubi*, wherever.

ŭbīnam, adv. = where.

ulciscor, ultus sum, 3 = to avenge oneself on; punish.

ull-us, -a, -um, gen. *ullius*, (*unus* = one) = anyone, any (in neg. clauses), *non ullus* = none.

ultim-us, -a, -um, (superl. of *ulterior* = on the farther side) = uttermost, most distant; oldest.

ult-us, -a, -um, see *ulciscor*.

umquam, (unquam) adv. (unus = one) = at any time, ever.

ūnā, adv. (unus) = at the same time, together.

undĕ, adv. (qui) = from what, from whom, whence, whereby.

undĕcīm, num. (unus, -decem) = eleven.

undecimvīri, = the eleven, who had charge of the prisons and executions at Athens.

undĭquĕ, adv. (unde, -que) = from all parts; from all sides.

unguent-um, -i, -n, (ungo = to smear) = ointment, perfume.

ūnĭvers-us, -a, -um, (unus = one verto, turn) = all, whole, all together, all taken collectively.

unquam, see *umquam*.

ūn-us, -a, -um = one; (gen. *unius*, dat. *uni*) = one, alone, only; with superl. = by far.

ūnusquisquĕ, ūnaquaequĕ, unumquodquĕ, -ūnumquidque = every one.

urbān-us, -a, -um, (urbs) = belonging to a city; city; in the city.

urb-s, -is, f. (orbis) = a city; Rome; *Athens*.

us-quăm, adv. = any where; to any place.

usquĕ, adv., all the way; as far as to; until; hitherto; constantly.

ūsūr-ă, -ae, f. (utor) = interest.

1—**ūs-ŭs**, -ă, ŭm, see *utor*.

2—**ūs-ŭs**, -ūs, m. (utor) = use; intercourse; experience; necessity, utility.

ŭt or utī, adv., in what way, how, as; *ut . . . sic* = as . . . so, when, as soon as; that in order that, so that.

1—**ŭ-ter**, -tris, m. = a wine-skin.

2—**ŭ-tĕr**, -tră, -trŭm, gen., ŭtrīus (qui) = which of two.

ŭterquĕ, ŭtrăquĕ, ŭtrumquĕ, gen. utrĭŭsque = both, each; pl. both parties.

ŭtī, see *ut*.

Utĭc-ă, -ae, f., town near Carthage.

ūtĭl-is, -is, -e (utor) = useful, advantageous.

ūtĭlĭt-ās, -ātis, f. (utĭlis) = utility, use, advantage.

ūtĭnăm, conj. = O that! would that!

ūtĭquĕ, adv. = especially.

ūtor, ūsus sum, 3 (with abl.) = to use, employ, show; avail oneself of; find experience; enjoy; *aliquo familiariter uti* = to live on intimate terms with any one.

utpŏtĕ, adv. = as.

ūtrŏbiquĕ, adv. (uter, ubique) adv. as on both sides (both by land and sea).

ūtrŭm, adv. = whether.

ux-ŏr, -ōris, f. = a wife.

V

văcātĭ-o, -ōnis, f. (vaco) = exemption, rest.

Digitized by Google

văcŭē-făcio, -fēci, -factum, 3 (vacuus facio) = to make empty, to clear.
vădīmōni-um, -i, n. (vas) = a promise to appear in court under a penalty, bail, surety.
vāgīn-ă, -ae, f. = scabbard.
valdē, adv. (validus) = strongly, very.
vălen-s, -tis, see valeo.
văl-ĕo, -ŭi, -ĭtum, 2 = to be strong, to be healthy; to be able; to prevail, be valid; *quo valeret*, what was the meaning of.
Vălĕrī-ūs, -i, C. Flaccus, consul, 199 B.C.
vălētūd-o, -ĭnis, f. (valeo) = bodily condition, health; disease, suffering.
vall-um, -i, n. (vallus) = a rampart.
valv-ae, -ārum, f. plur. (volvo) = a folding door.
vărĭēt-ās, -ātis, f. (varius) = change, vicissitude, inconstancy.
vărĭ-ūs, -ă, -ŭm (*βαλαιός*) = changeable, inconstant.
Varro, see Terentius.
vās, **vāsis**, n. (plur. vas-a, -ōrum) = a vessel.
vāt-ēs, -is, m. = a prophet, seer.
vectīg-ăl, -ālis, n. (veho) = toll, tax, revenue, rents.
vect-ūs, -ă, -ŭm. see veho.
vĕhĭcŭl-um, -i, n. (veho) = vehicle, carriage.
vĕho, vexi, vectum, 3 = to carry, convey; pass., travel, ride, sail.
vĕl (imper. of vŏlo) = or; *vel . . . vel* = either . . . or, be it . . . or. With superl. it denotes the highest possible degree, = even.
vēlŏcĭt-ās, -ātis, f. (velox) = rapidity, sped.
vēl-um, -i, n. (veho) = a sail.
vēlūt, adv. = like as, just as.
vēnātĭc-us, -a, -um (venatus) = pertaining to hunting; *canis venaticus* = a hound.
vēnātōrĭ-us, -a, -um (venator) = pertaining to a hunter, hunting.
vendĭto, 1 (vendo) = to offer one's services again and again.
ven-do, -dĭdi, -dĭtum, 3 (venumdo) = to sell.
vēnēnāt-us, -a, um (venēno) = poisonous.
vēnēn-um, -i, n. = poison.
vĕnĕror, 1 = reverence, do obeisance to.
venĭ-ă, -ae, f. = favour, pardon.
venĭo, vēni, ventum, 4 = to come.
vēnor, 1 = to hunt, chase.
ven-tĕr, -tris, m. (*ἔντερον*) = the belly.
ventĭto, 1 (venio) = to come often.
vent-ūs, -i, m. = wind.
vēnum-do, -dĕdi, dătum, -dăre to sell.
Vēnŭsĭ-ă, -ae, f., town in South Italy.
vēnust-us, -a, -um (Venus) = lovely, graceful, charming.
vēr, vēris, n. (*ἔαρ*) = spring.
verb-ĕr, -ĕris, n. (ferio = to strike) = a whip, blow.
verbōs-us, -a, -um (verbum) = verbose, wordy.
verb-um, -i, n. = a word; *alicui verba dare*, to give mere empty promises instead of deeds, to deceive; *verbis*, in the name of.
vērē, adv. (verus) = truly, rightly.
vĕrĕor, vĕrĭtus, sum, 2 = to dread, to have reverence for, to respect, fear.
vergo, vergĕre = to incline, turn, look.

Digitized by Google

vērĭt-ās, -ātis, f. (verus) = truth.
vērō, adv. = in truth, in fact; but, indeed; on the contrary.
versor, 1 (verto) = to turn oneself about in, to live; to be engaged in.
versūr-ă, -ae, f. (verto) = borrowing (of money).
vers-ūs, -ūs (verto) = a line; a verse.
ver-to, -ti, sum, 3 = to turn, to turn round; *anno vertente*, in the course of a year.
vēr-us, -a, -um = true; *re vera*, in reality.
vespĕ-rasco, -rāvi, 3 (vespera) = to become evening.
vŏs-tĕr, -trā, -trum (vos) = your.
vestīgĭ-um, -i, n. (vestigo) = a trace.
vestīment-um, -i, n. (vestis) = a garment.
vest-īo, -īvi, -ītum, 4, (vestis) = to clothe, dress.
vest-is, -is, f. = a garment, dress.
vestĭt-ūs, -ūs, m. (vestio) = clothing.
vĕtĕrān-us, -i, m. (vetus) = old, veteran.
vĕt-o, -ŭi, -ĭtum, 1 = to forbid.
Vettŏn-es, -um, a people in Portugal.
vĕt-us, -ĕris = old, ancient.
vĕtust-ās, -ātis, f. (vetus) = age.
vĕtust-us, -a, -um = old.
vexo, 1 (veho) = to harass, vex, torment, disturb.
vī-a, -ae, f. = a road, street, way.
vĭc-ēs, -ĭum, f. = change, vicissitude.
vīcēsĭm-us, -a, -um (viginti) = the twentieth.
vīcĭēs, adv. = twenty times.
vīcĭnĭt-ās, -ātis, f. (vicinus) = neighbourhood, vicinity.
vict-ŏr, -ōris, m. (vinco) = conqueror.
victōrĭ-ă, -ae, f. (vinco) = victory.
1—vict-ŭs, -ūs, m. = nourishment, food; way of living.
2—vict-us, -a, -um, see vinco.
vĭdĕo, vīdi, vīsum, 2 (*εἰδον*) = to see, notice, perceive, consider.
vĭdĕor, vīsus sum, 2 = to seem, appear.
vĭdŭ-ă, -ae, f. (viduo) = a widow.
vĭgĕo, vigŭi, 2 = to be flourishing.
vīgēsĭm-us, -a, -um, see vicesimus.
vĭgĭlantĭ-ă, -ae, f. (vigilans) = watchfulness, vigilance.
vĭgĭlĭ-ă, -ae, f. (vigil) = wakefulness, the night watch.
vīl-is, -is, -e = worthless, cheap; mean, base.
vill-a, -ae, f. = a country house.
vinclo, vinxi, vinctum, 4 = to fetter, bind.
vinclum, see vinculum.
vinco, vīci, victum, 3 = to conquer, overcome, surpass.
vinct-us, -a, -um, see vincio.
vincŭl-um, -i, n. (vincio) = band, cord. Plur. *vincula* = chains, fetters; *vincula publica* = public prison.
vindĭco, 1 (vim, dico) = to claim; to set free.
vīnĕ-ă, -ae, f. (vinum) = vineyard; a pent-house, shed.
vīnŏlent-us, -a, -um (vinum) = drunk, intoxicated.
vīn-um, -ī, n. (*οἶνος*) = wine.
vĭŏlo, 1 (vis) = to treat with violence, to injure, violate.
vīr, vĭri, m. = man.
vīres, see vis.
virg-o, ĭnis, f. = a maiden, girl.
virgŭl-ă, -ae, f. (virga) = a twig.
vīrīl-is, -es, -e (vir) = male, masculine.

Digitized by Google

vĭrĭtim, (vir), adv. = man by man.
virt-ūs, -ūtis, f. (vir)=manliness, bravery, goodness, worth, excellence, virtue.
vīs (in sing. only acc. vim. ab. vi., in plur. vires) f. = power, strength, violence; *vires* = troops; force, multitude.
vīso, vīsi, vīsum 3 (video)=to see.
1—vīs-us, -a, um, see video.
2—vīs-ūs, ūs, m. = spectacle, appearance.
vīt-ă, -ae, f. (vivo)=life, manner of living.
vĭtĭ-um, -i, n. = crime, guilt, vice.
vīto, 1=to shun.
vĭtŭlĭn-us, -a, -um (vitulus)=of a calf; *vitulin-a*, *-ae*, f.=veal.
vīvo, vixi, victum, 3=to live.
vīv-us, -a, -um (vivo)=living, alive.
vix, adv.=scarcely.
vŏcĭto, 1 (voco)=to repeat calling, to call loudly.
vŏco, 1 (vox)=to call, to invite, to name.
volgo, **volgus**, see *vulgo*, *vulgus*.
vŏlo, vŏlŭi, velle=to wish, to be willing.
voltus, see *vultus*.
vŏlŭm-ĕn, -ĭnis, n. (volvo) = writing, work, book.
Volumnĭ-us, -i, P. Eutrapĕlus, a follower of Antony.
vŏlunt-ās, -ātis, f. (volo)=will, wish, demand, desire, intention.
vōt-um, -i, n. (voveo)=a vow, wish.
vox, vōcis, f.=voice.
vulgō, adv. = publicly, before all the world.
vulg-ūs, -i, n. (seldom masc.)=the multitude, the rabble, mob.
vulnĕro, 1 (vulnus)=to wound.
vuln-us, -ĕris, n.=a wound.
Vulso, see Manlius.
vult-ūs, -ūs, m. = face, mien, look.

X.

Xĕnŏph-ōn, -ōntis, m. (Ξενοφῶν), Athenian, pupil of Socrates, celebrated as author and general, died 354 B.C.
Xerx-ēs, -ēs, and -i, m. (Ξέρξης), son of Darius Hystaspes, King of the Persians from 485 till 465 B.C.

Z.

Zăcynthĭ-us, -a, -um (Ζακύνθιος)=Zacynthian, from Zacynthus, an island on the west coast of the Peloponnesus, now Zante.
Zăm-ă, -ae, f. (Ζάμα)=town in the province of Carthage, where Hannibal was conquered by Scipio, 202 B.C.

TURNBULL AND SPEARS, PRINTERS, EDINBURGH.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google